

Հորիզոն 30

2009 | ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ | DECEMBER | DÉCEMBRE

horizon 30



ԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻՆ 12

IMMIGRATION TO CANADA

GLOBEX INTERNATIONAL GROUP

Our Services:

IMMIGRATION

-  **Business Class**
INVESTOR, ENTREPRENEUR, SELF-EMPLOYED
-  **Skilled Worker**
CANADIAN EXPERIENCE CLASS,
FEDERAL SKILLED WORKER,
PROVINCIAL NOMINEE PROGRAM
-  **Sponsorship**
SPOUSAL SPONSORSHIP, FAMILY SPONSORSHIP
-  **Temporary Residence**
WORK PERMIT, STUDY PERMIT, VISITOR VISA
-  **Refugee**
-  **Humanitarian & Compassionate**
-  **Appeal**
-  **Permanent Resident Card, Citizenship**

Our Credential:

Over 20 Years in Business

Accredited Member of LSUC
"Law Society of Upper Canada"

Accredited Member of CSIC
"Canadian Society of Immigration Consultants"

Accredited Member of PSO
"Paralegal Society of Ontario"

LITIGATION

-  **Separation / Divorce**
-  **Wills**
-  **Real Estate**
-  **Accident Benefits**
-  **Incorporation**
-  **Bankruptcy**
-  **Name Change**

Anthony Kheir
OWNER - DIRECTOR - PARALEGAL
(Commissioner & LSUC Member)

IN ASSOCIATION WITH

Subuola Awoleri
BARRISTER & SOLICITOR
(LSUC Member)

Kutha Wan
IMMIGRATION CONSULTANT
(CSIC Member)

Olga Donets
PARALEGAL
(LSUC Member)

Kristina Tarnovskaya
SECRETARY

FOR MORE INFORMATION AND AN INITIAL CONSULTATION,
PLEASE CONTACT OUR HEAD OFFICE:

4950 Yonge Street, Suite 500, Toronto, Ontario, Canada, M2N 6K1
(Sheppard Subway, Madison Centre)

TEL: 416-222-2115 (4 lines) FAX: 416-222-9020
EMAIL: imm@globexintl.ca WEBSITE: www.globexintl.ca

12 ASSOCIATED OFFICES AROUND THE WORLD



Let's Dance...



LE CRYSTAL

SALLES DE RÉCEPTION

www.lecrystal.com

5285 Henri-Bourassa ouest, Ville St-Laurent, (514) 337-8160



Cirildo Pice



RISTORANTE

Vino Rosso

Affordable fine dining

5291 HENRI-BOURASSA O, ST-LAURENT, QC H4R 1B7

RÉSERVATIONS: 514.337.6664

www.vinorosso.ca

SITUÉ DANS LE COMPLEXE LE CRYSTAL

SALLES DE RÉCEPTION 514.337.8160

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«Հորիզոն»-ի Իններորդ բացառիկը կը ներկայացնէ 2009-ի Օգոստոս 31-ին նախաստորագրուած հայ-թրքական երկկողմանի դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատելու արձանագրութիւններուն դէմ Հայաստանի եւ Սփիւռքի ժողովրդային բողոքը:

Հայ-թրքական վերոնշեալ նախագիծի տրամադրութեանց մէջ յստակ ճիգ կայ հայ ժողովուրդի իրաւունքներու վերատիրացման գործընթացը հարուածելու եւ հայութիւնը բեւեռացումի մղելով պառակտելու: Հայ ժողովուրդի ազգային իղձերու իրականացման աշխատանքին հակադրուող անձնատուողական այս նախագիծը՝ լի է վտանգաւոր հետեւանքներով: Հայ ժողովուրդի գոյատեւման եւ Հայաստանի ազգային անվտանգութեան ուղղուած հարուած է:

Հայերէն հատուածի էջերով ընթերցողին ուշադրութեան կը յանձնուի նաեւ հայ-թրքական սահմանի բացման հաւանականութեան պարագային՝ տնտեսական գետնի վրայ Հայաստանի վերապահուած բացասա-

կան անդրադարձին մասին հարցազրոյցը:

Բացառիկի այս թիւով, Լեւոնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան նախկին նախագահ Արկաղի Ղուկասեան կ'անդրադառնայ Արցախի 18 տարուան անկախութեան եւ անոր դիմագրաւելիք յառաջիկայ մարտահրաւէրներուն:

Յատուկ հատուածով կը ներկայացնենք հայրենի արուեստի եւ մշակոյթի գիրծիչներու հետ կայացած հարցազրոյցներ: Առողջապահական եւ կնոջական բաժիններով դարձեալ նորութիւններ եւ գիտելիքներ կը փոխանցուին ընթերցողին:

Բացառիկի անգլերէն հատուածը այս թիւով գլխաւորաբար կը կեդրոնանայ Հայաստանի բնապահպանութեան բնագաւառին վրայ, որուն ծիրէն ներս, կը ներկայացուի Հայաստանի մէջ ծառատնկման վիթխարի աշխատանք տանող հայկական կազմակերպութեան մը առաքելութիւնը:

«ՀՈՐԻԶՈՆ»

ԲԱՅԱՌԻԿԻ ԱՅՍ ԹԻՒՈՎ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԱՒԱՐՏԸ, էջ 4
ԽԱԶԻԿ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Հարցազրոյց ՀՀ Ազգային ժողովի տնտեսական հարցերու յանձնաժողովի անդամ՝ տնտեսագէտ Արա Նուանեանի հետ, էջ 18
ԻՆՆԱ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ

Հարցազրոյց ԼՂՀ նախկին նախագահ պրն. Արկաղի Ղուկասեանի հետ, էջ 24
ՎԱՀԱԳՆ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ, էջ 30
ՎՐԷԺ ԱՐՄԷՆ

Հարցազրոյց ՀՅԴ ազատամարտիկներու յանձնախումբի ատենապետ՝ Հարմիկ Յովսէփեանի հետ, էջ 32

Հարցազրոյց ՀՅԴ Գանատայի Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ ընկ. Րաֆֆի Տոնապետեանի հետ, էջ 36

ՀՀ Սփիւռքի նախարարութիւնը՝ ՄԵԿ ՏԱՐԻ ԱՆՅ, էջ 40
ՆԱՅԻՐԻ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Կեռան թագուհի հայոց Կիլիկիոյ, էջ 63
Ն. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Objectif Badgerabadoum!, էջ 66
ՐԱՖՖԻ ԱՃԷՄԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ՍԵՂԱՆԸ, էջ 74
ՍՈՆԻԱ ԹԱՇՉԵԱՆ

Տոքթ. Սարգիս Երէցեանի գիտական նուաճումները, էջ 78
ՍՈՆԻԱ ՔԻԼԷՃԵԱՆ-ԱՃԷՄԵԱՆ

ATP's Sustainable Development Strategies Strive to Protect Armenia's Natural Heritage, page 85
By Jeff Masarjian and Jason Sohigian

Weak Negotiating Strategies and Settlement Pitfalls, page 92
By Levon Chorbajian

The Politics of Genocide and the Turkey-Armenia Protocols, page 94
By Prof. Roger W. Smith

Kurds and Armenians: Finding Common Cause, page 97
By Serouj Aprahamian

Even on the Titanic! They Escaped Turkish Persecution Only to Die with the Sinking of the Titanic, page 99
By Katia M. Peltekian

THE CHIAROSCURO OF HEMSHIN AUTUMN, page 103
By Artsvi Bakhchinyan

The killer Queen Susi Kentikian, page 104

L'invention de l'Azerbaïdjan, page 106
par Arminé Adjamian

Le chat de Van, un chat de race, page 111
Zmrouthe Abozian

Garou, l'idole des jeunes Arméniens, page 112
Maité Jardin

Ha! Ha! Ha! Ha! Ha!!!, page 114
Par Tamar Kabassakalian-Gosdanian

Միշտ էջը կը հովանաւորեն Մ. Եւ Մ. Սիւրբ Եւ Քաղկեդոնի ՊէթրոսԲաճեան, Մոնթրէալի Քաղկեդոնի Մարտիկներու Միութիւնը Եւ Melbourne-ի «Միապատմարդ»-ի Չաչըր

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԱԻԱՐՏԸ

Բրիտանացի պատմաբան Էրիք Հոպսոպոուսի գնահատումով «Կարճ» քսաներորդ դարը, ծայրայեղությունաց ժամանակաշրջանը», ինչպես խորագրած է դարու պատմության նուիրած իր հատորը, իր աւարտին հասւ 9 Նոյեմբեր 1989-ին, այն օրը երբ Պերլինի Պատը փուլ եկաւ: Նոյն տարին, ԱՄՆ-ի Նիքսըն Աենթըր հաստատութեան հրատարակած Տեր Նէշընըլ Ինթրեսպ պարբերաթերթի ամառուայ համարին մէջ լոյս կը տեսնէր այն ժամանակ ՌէնՏ Քորփորէյչընի գիտաշխատող, եւ ցարդ ոչ այնքան հանրածանօթ, վերլուծաբան Ֆրէնսիս Ֆուքույամայի «Պատմութեան Աւա՞րտը» խորագրով փորձագրութիւնը, որ անմիջապէս համաշխարհային մեծ արձագանգ գտաւ, ծնունդ տուաւ բուռն բանավէճերու եւ տարբեր մեկնաբանութիւններու:

Ֆուքույամայի յօդուածը հիմնուած էր Շիքակոյի համալսարանի ձոն Մ. Օլին կեդրոնին մէջ հեղինակին նախապէս տուած մէկ դասախօսութեան վրայ: Մանրամասնութիւնը կարելոր է, որովհետեւ նոյն այդ համալսարանին մէջն է, որ դեռեւս 1960-ական թուականներուն տնտեսագէտ Միլթըն Ֆրիտմանի եւ իմաստասէր Ֆրիտրիք Հայէքի տեսութիւններու հիման վրայ ձեւաւորուեցաւ այսպէս կոչուած նէօլիբերալ վարդապետութիւնը եւ անոր հետեւումով ազատ-շուկայական տնտեսական քաղաքականութիւնը: Այդ համալսարանին մէջն է, որ նոյն այդ տասնամեակի աւարտին, այն ժամանակ երբ ԱՄՆ-ի նախագահ Ռիչըրտ Նիքսըն կը յայտարարէր «բոլորս ալ քէյնզեական ենք» (Lord Minor Keynes), Հարաւային Ամերիկայի գանազան երկիրներէ - ի մասնաւորի՝ Չիլի- ԱՄՆ-ի պետութեան կրթաթոշակներ ստացած տնտեսագիտութեան երիտասարդ ուսանողներ իւրացնելու սկսան այդ տեսութիւնները, որոնք օրին տիրապետող բարեխնամ պետութեան համակարգին վերացման կը ձգտէին: Յաջորդ տասնամեակին, մինչ միջազգային յարաբերութիւնները կը յատկանշուէին ԱՄՆ-ի եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ հաստատուած Տէթսինգով,

ազատ-շուկայական համաշխարհային համակարգի հաստատման հետամուտ նէօլիբերալ տեսութիւնները իրենց «տարրալուծարանային» առաջին փորձառութեանէն անցան հարաւամերիկեան երկիրներուն մէջ, շնորհիւ Չիլիի, Արգենտինայի եւ տարածաշրջանի այլ երկիրներու մէջ պետական հարուածներու միջոցաւ իշխանութեան հասած գիւտարական բռնատիրութեանց հովանաւորութեան: Եւ ի գին մարդկային իրաւանց մասսայական բռնաբարոմներու, ընդ որում տիրահաճեալ «անհետացումներ» ու քաղաքականութիւնը, որ Արգենտինայի մէջ մասնաւորաբար հասաւ ցեղասպանութեան ոճիրի մասշտապին... Զարգացող երկիրներու մէջ իրենց առաջին փորձարկումներէն յետոյ, նէօլիբերալ տեսութիւնները ի վերջոյ գերիշխող քաղաքականութեան վերածուեցան 1980-ականներուն Մեծն Բրիտանիոյ եւ ԱՄՆ-ի մէջ Մարկարէթ Թաչըրի եւ Ռոնալտ Ռեյգընի նախաձեռնութեամբ ծայր առած «պահպանողական յեղափոխութեամբ»: Նէօլիբերալիզմը, որպէս ազատ-շուկայական տնտեսագիտութեան քաղաքափարախօսութիւն, համընկեցաւ համաշխարհայինացման հոլովոյթին, եւ ի բացակայութիւն այդ հոլովոյթը բացատրող այլընտրանքային մօտեցումի, ինքզինք պարտադրեց, երբեմն մինչեւ իսկ վերածուեցաւ համաշխարհայինացման հոմանիշի:

Համայնավարութեան, առնուազն «ոչալ» սոցիալիզմի խորհրդային տարբերակին, պատմական փորձառութեան սնանկացումը, որ բացայայտուեցաւ նախ Պերլինի Պատին փլուզումով, ապա, 1991-ին, Խորհրդային Միութեան ինքնակազմալուծումով, նէօլիբերալիզմին տուաւ բացարձակ մենաշնորհ որպէս գերիշխող աշխարհահայեացք ամբողջ 1990-ականներուն, որոնք ծանօթ են նաեւ որպէս յետ-Պաղ Պատերազմեան կամ անցումային տարիներ: Նման մենաշնորհ, բնական է, ինքնաբերաբար, կամ այսպէս ըսուած «բնական» ձեւով, չ'ստացուիր, ծնունդ չ'առնէր ինքնիրմով: Իրողութիւնն այն է, որ 1990-ականներուն յատուկ համաշ-

խարհայնացումը իր նէօլիբերալ կնիքով ԱՄՆ-ի հզօրանքի աշխարհով մէկ ծաւալումն էր ի դէմս քաղաքական, տնտեսական եւ սոցիալական ամբողջ ծրագրի մը գործադրութեան, որ որպէս «Միակ Մտածողութիւն» - ինչպէս քննադատաբար անոր անդրադարձան Ֆրանսուազի եւ այլ մտաւորականներ-միջազգային ֆինանսական հաստատութիւններու, օժանդակութեան ծրագիրներու, քողարկուած ճնշումներու եւ, ինչպէս Իրաքի պարագային, երբեմն նոյնիսկ գէնքի ուժով պարտադրուեցաւ գրեթէ ամբողջ աշխարհին:

Ֆուքույամայի փորձագրութիւնը նէօլիբերալ համաշխարհայնացման բանականացման ամենէն յաջող նախաձեռնութիւնն էր: Նման հաստատում, անշուշտ, պէտք չէ մեկնաբանել որպէս գաղտնի սագրանքի պատում, ոչ ալ հեղինակին վերագրել ապագայի պայծառատեսութեան գերբնական կարողութիւն: Աւելի շուտ՝ որպէս գրողութիւն մը, որ թարգմանը հանդիսացաւ այն ինչ Հեկէլ բանաձեւած էր որպէս «ժամանակի Ոգի» - Zeitgeist: «Պատմութեան Աւա՞րտը» փորձագրութիւնը արդէն ամբողջութեամբ հիմնուած էր գերմանացի փիլիսոփայի մտածողութեան մասնագէտ, ազգութեամբ ռուս, բայց Ֆրանսա հաստատուած իմաստասէր Ալեքսանտր Քոթէվի 1930-ական թուականներուն փարիզեան էքոլ Փրաթիք Տէ Հօթ գ'էթիւտ-ի մէջ իրականացուցած դասաւանդութեանց վրայ: Քոթէվի յատուկ մեկնաբանութեամբ, հակառակ 19-րդ եւ 20-րդ դարերու իրադարձութիւններուն եւ իրերայաջորդ յեղափոխութիւններուն, Հեկէլ իրաւունք ունէր 1806-ի շուրջ Փրոսիոյ դէմ Նափոլէոնի յաղթանակը նկատել որպէս պատմութեան աւարտը: Ժէնայի ճակատամարտին էր, որ Ֆրանսական Յեղափոխութեան գաղափարները որպէս ազատական ժողովրդավարութեան սկզբունքներ, իրենց ուղին հարթեցին դէպի տիեզերականացում: Կամ, Հեկէլի խօսքերով՝ Աշխարհի Ոգին էր որ Նափոլէոնի բանակներուն հետ կը տողանցէր, եւ այդ Ոգին իր էութեամբ Արեւմուտքն էր: Քոթէվ հիմնականին մէջ կը ժխտէր

Այս էջը կը հովանաւորուի Ա. Կ. Ա. Արթուր Կ. Արթուր Մոյսեստան

Շնորհակալ ենք Տարբեր ևս Առաջը Օրնակը



Barry Kazandjian

Agent immobilier affilié



Karen Kazandjian

Agent immobilier agréé



Garo Kazandjian

Agent immobilier affilié

(514) 333-3000



RE/MAX 3000

MILLE MAISONS. UN CHEZ-SOI.

Courtier immobilier agréé



www.remax3000.com

2415 de Salaberry (en face des Galeries Normandie), Montréal, Qc H3M 1L1

մարքսեան այն հաւակնութիւնը, որ պատմութեան վերջին հանգրուանը աշխատաւոր դասակարգին յեղափոխութեամբ պիտի ըլլար, եւ գործնականին մէջ պիտի յանգէր լիբերալ հասարակարգը գերազանցող համակարգի մը ստեղծումին: Յուշուրում գիտել կու տայ որ Քոթէյվ, հաւատարիմ իր մտածողութեան, երկրորդ աշխարհամարտէն յետոյ հրաժարած էր փիլիսոփայութիւն դասաւանդել այն համոզումով, որ փիլիսոփաներու գործը իր աւարտին հասած էր, եւ ուրեմն այդ ճիւղին դասաւանդումը այլեւս իմաստ չունէր, եւ մինչեւ 1968-ին պատահած իր մահը աշխատած էր որպէս դիւանակալական պաշտօնեայ Եւրոպական Տնտեսական Համայնքին մէջ:

Յուշուրումայի յօդուածը հաստատագրումն է Քոթէյվի իմաստասիրական եզրայանգումներուն, ի դէմս 1980-ական թուականներուն Արեւմտեան արժէքներու ներթափանցման համայնավարական վարչակարգի երկիրներ, որոնք կ'անցնէին գոյութեանական խոր տագնապէ: Յուշուրում ոչ Պերլինի Պատին փլուզումը կը նախատեսէր, ոչ ալ Խորհրդային Միութեան կազմալուծումը: Պարզապէս կը հաստատէր, որ չկան քաղաքական թէ տնտեսական բնոյթի հիմնական «հակասութիւններ» մարդկային կեանքին մէջ, որոնց արդիական լիբերալիզմը չկարենար պատասխան տալ: Հետեւաբար, ան «Պատմութեան աւարտ»ով կը հասկնար լիբերալ քաղաքական-տնտեսական հասարակարգի հաստատագրումը որպէս մարդկային կեանքի բոլոր «հակասութիւններ»-ու առաւել կամ նուազ բաւարարութիւն տուող լուծում որուն գերազանցումը պարզապէս անիմաստ էր այլեւս, ի մասնաւոր լիբերալիզմի երկու մեծ մարտահրաւէրները՝ ֆաշիզմ եւ համայնավարութիւնը՝ պարտութեանէն յետոյ: Մարդկային կեանքի մէջ յայտնուող «հակասութիւններ»ը հետեւաբար պիտի ունենան միայն թեքնիք լուծումներ՝ համաձայն լիբերալիզմի սկզբունքներուն, եւ կը բացառուի իմաստասիրական կամ գաղափարախօսական որեւէ նախաձեռնութիւն որ հաւակնի տարբեր բան պնդել: Հարկ է նշել, որ Յուշուրում «պատմութեան աւարտը» չի շեփորահարեր այնպէս, ինչպէս կ'ենթադրուէր որ պէտք է տօնուի յաղթանակ մը

– այս պարագային՝ Արեւմուտքի: Ընդհակառակը, իր փորձագրութիւնը կ'աւարտի յատկանշական մեղմագնաձոտութեամբ, երբ պատմութեան աւարտը կը բնութագրէ որպէս «տխուր ժամանակ»: «Ճանաչման ի խնդիր մղուած պայքարը, զուտ վերացական նպատակի մը համար կեանքը ռիսկի տակ դնելու պատրաստակամութիւնը, համաշխարհային մասշտապով մղուած գաղափարախօսական կռիւը, որ հրաւէր էր համարձակութեան, քաջութեան, երեւակայութեան եւ գաղափարականութեան պիտի փոխարինուի տնտեսական հաշուարկումով, թեքնիք խնդիրներու անվերջանալի լուծումներով, միջավայրի մտահոգութեամբ եւ զարգացած սպառողներու պահանջին բաւարարումով: Յետ-պատմական ժամանակաշրջանին ոչ արուեստ պիտի ըլլայ, ոչ ալ փիլիսոփայութիւն, պարզապէս յարատեւ խնամակալութիւնը՝ մարդկային պատմութեան թանգարանին:»

Պերլինի Պատի փլուզումէն քսան տարի յետոյ, Հայաստանի իշխանութիւնները, Թուրքիոյ հետ 10 Հոկտեմբեր 2009-ին ստորագրած համաձայնութեամբ, իրենց յատուկ ձեւով հայոց պատմութեան աւարտն է որ կ'իրականացնեն: Աշխարհի մեծ պետութեանց ներկայացուցիչներու ծափահարութիւններէն ու ծայրունիքէն բացի, հայկական իրականութեան մէջ՝ – Հայաստան թէ Սփիւռք – ցնծութեան ոչ մէկ արտայայտութիւն արձանագրուեցաւ, բացակայեցաւ հաւաքական բաւարարութեան ամենադոյզն երեւոյթը, չտեսնուեցաւ ոչ իսկ այն լուռ խանդավառութիւնը, որ յատուկ է բոլոր այն իրադարձութիւններուն որոնց արդիւնաւորումը պէտք է համբերութեամբ սպասել: Հայոց պատմութեան աւարտը իր հետ բերաւ Յուշուրումայի մատնանշած «տխուր ժամանակաշրջան»ի նախանշանը, եւ ամերիկացի մտաւորականին վերը մէջբերուած պարբերութիւնը բառ առ բառ կ'իմաստաւորուի հայկական իրականութեան համար:

Հայոց պատմութիւնը դեռեւս երէկ էր, ժամանակ մը որ կ'իմաստաւորուէր որպէս արցախեան հերոսամարտի խոյանք, որ աւելի քան վեց դարերու հողակորուստէ յետոյ հողահաւաքի առաջին ազդանշանը կու տար բոլոր անոնց, որոնք թէ՛ ոչ անպայմանօրէն կը հաւատային ազատ,

անկախ ու միացեալ Հայաստանին, առնուազն Արարատը նկատի ունէին որպէս հաւաքական ինքնութեան գերագոյն խորհրդանիշ, որ այսօր կրնար Ֆուլթոնի հաւաքականին շապիկին վրայ ըլլալ որպէս գիծ ու նկար, բայց վաղը սահմանէն ասդին պիտի գար անպայման: Երէկ էր հայոց պատմութիւնը որպէս այնքան երազուած անկախութիւն, որ հայահաւաքի հրաւէր պիտի հանդիսանար: Երէկ էր տակաւին, եւ թարմ էր միշտ, սխրանքը Յեղասպանութեան հետեւանքով Սփիւռք դարձած աշխարհացրիւ հայութեան, որ ամբողջ յիսուն տարի լուելէ յետոյ, 1965-ին ծառացաւ ամբողջ աշխարհի անտարբերութեան դէմ եւ միջազգային հրապարակ ելաւ գործուած ոճիրին արդարահատոյց պահանջելու, եւ զօրաշարժի, քաղաքական աշխատանքի, բայց նաեւ ազատագրկման ու կեանքի զոհարարութեան միջոցաւ Յեղասպանութեան ճանաչումը որպէս պատմական ճշմարտութիւն ի լուր աշխարհի ամբողջութեւն, ընդհուպ մինչեւ օրէնքներու եւ այդ օրէնքները պաշտպանող այլ օրէնքներու ստեղծում, եւ այդ բոլորը՝ իր կամքին ուժով միայն, մինչ ցեղասպան պետութիւնը Յեղասպանութիւնը ծխտելու համար, անոր ճանաչումը արգելելու համար միլիոններ կը ծախսէր...

Եւ յանկարծ երկու ձեռքի մատերու վրայ հաշուընդ քանի մը դիւանագէտ – «գիպլոմատ հրէշներ» պիտի ըսէր Քրիստափոր Միքայէլեանը, մեղսակցութեամբ ազգային ճակատագրի հակացողութիւնը միջազգային ֆինանսական կազմակերպութիւններու բարի վարուց վկայագիրներու ճամբով արժեւորող մէկ երկու ազատ շուկայով կուրացած տնտեսագէտի, եկան վերջակէտ դնելու այս բոլորին:

Յետայսու, հայոց յետ-պատմական այս ժամանակներուն, լճացման, «նորմալացման» անհեռանկար յաւերժական այս ներկային համար անհրաժեշտ են մասնագէտներ՝ սոփիստներ ըլլան անոնք հանրային կարծիքին բացատրելու համար, որ փրոթոքոլները վատ չեն, թէ՛ Սահմանադրական Դատարանի իրաւագէտներ, որոնք քիչ մը աւելի բարդ լեզուով պիտի գրեն թէ համաձայնութիւնը կը համապատասխանէ Հայաստանի օրէնքներուն եւ փոփոխութեան

Միս էր կը հովանաւորուի Քժ. Եւ Ս. Կարապէտ Եւրուս Կիրակոսեան

WWW.GABRIEL.CA

**ONE GROUP
ONE FORCE**

2009 Toyota Yaris



2009 Honda Civic Coupé



2010 Nissan Cube



Gabriel



2009 Acura TSX



2010 Volkswagen Golf

**Kevork Asadourian at
NISSAN GABRIEL**

**Elie Berbari at
VOLKSWAGEN PRESTIGE**

**Harry Saiyan at
HONDA GABRIEL**

**Norman Arsenyan at
TOYOTA GABRIEL**

**MENTION THIS AD AND GET
A 500\$ REBATE WITH THE
PURCHASE OF A USED VEHICLE
FROM THESE DEALERS***

**Nerses Soulahian at
ACURA GABRIEL**

Nissan Gabriel
Volkswagen Prestige
Acura Gabriel
Honda Gabriel
Toyota Gabriel

7010, Henri-Bourassa East, Anjou, QC H1E 7K7
925, Marcel-Laurin Blvd, St-Laurent, QC H4M 2N1
4648 St-Jean Blvd, D.D.O., QC H9H 2A6
7000, Henri-Bourassa Est, Montr.al, QC H1G 6C4
3333, Côte-De-Liesse, St-Laurent, QC H4N 3C2

(514) 324-7777
(514) 744-7777
(514) 696-7777
(514) 327-7777
(514) 748-7777

*Offers is for a limited time only and is available with the purchase of a used vehicle from the following dealers : Nissan Gabriel, Toyota Gabriel, Volkswagen Prestige, Honda Gabriel and Acura Gabriel. See dealers for details.

կարիք չկայ այնպէս, ինչպէս Հանրապետութեան Նախագահն ու իր Արտ-Գործ Նախարարը արդէն կանխազգուշացուցած էին, եւ տակաւին՝ արհեստով իրենց շէֆերուն հրահանգին համաձայն Ազգային ժողովէն ներս քուէարկելու համար ձեռք բարձրացնելու մէջ մարզուածներ: Յետոյ, անշուշտ, պիտի գայ սահմանը բանալու թեքնիքականութիւնը, հսկայակա՛ն մարտահրաւէր, որուն համար օգանակներով ծաղիկներ պիտի ապապըր-ւին Եւրոպայէն եւ թոնրով հրավառութիւն Ասիայէն, ատկեց յետոյ ալ «յանձնաժողովներ» ու եւ «ենթայանձնաժողովներ» ու հանգրուանը, երբ Սփիւռքէն ալ քանի մը բախտախնդիրներ «պատմաբան» ի եւ «իրաւագէտ» ի իրենց տիտղոսներով որոնք ատենին Հայ-Թրքական Հաշտութեան Յանձնաժողովի ողիսակա-նին մասնակցած եւ անոր շնորհիւ (աւելի եւս) հարստացած, Սփիւռքի վեթերան ստահակներուն հետ բանակցութիւններու քրաշ դասընթացքի մը հետեւելէ յետոյ իրենց ներդրումը կրնան բերել...

Եւ, պարզ է, Յուլիոսիան արդէն կ'ըսէ, պիտի չըլլայ ոչ մէկ բանաստեղծ, որ այս բոլորին մէջ Դանթէական Առասպել տեսնէ, որովհետեւ այս բոլորը, հայոց պատմութեան այս աւարտը, ոչ մէկ թոնր ունի, ոչ մէկ բանաստեղծի կեանքը ռիսկի տակ կը դնէ, նման խնդիր յարուցելն իսկ անիմաստ է, արուեստագէտի իսկ պէտք չունի արձանագրուելու համար որովհետեւ այն գրելը կամ անոր մասին կարգալը խիստ ձանձրացուցիչ պիտի ըլլայ երկրի մը մէջ, եւ աշխարհով մէկ սփռուած ու սփռուելի շարունակելու տրամադիր ժողովուրդի մը համար, ուր պիտի չըլլան, ժագ Պրէլի մէկ երգին բառերուն հետեւումով, «զրուցակիցներ» ալ՝ «հաշուողներ», պիտի չըլլան «մտածողներ» ալ՝ «աղօթողներ»...

Յասուժ կայ անշուշտ այս տողերուն մէջ, թերեւս նոյնիսկ չափազանցուած անարդարութիւն՝ հանդէպ բոլոր անոնց, որոնց այս բառերը հասցէագրուած են - կամ կը կարծեն որ իրենց նպատակաւորուած են: Բայց յամի Տեառն փրոթոքոլային 2009-ին, լսելէ եւ կարգալէ յետոյ, փորձարկելէ յետոյ ամէն բանականացում կատարուածին, անհրաժեշտ է թէկուզ եւ հայոց պատմութեան վրայ վարագոյրը քա-

շելէն առաջ հանդիսատեսներու մօտէն եկող վերջին ճիշ մը, եւ, հոգ չէ, թող ըսեն թէ «հերիֆուքիւն» է այն, Սփիւռքի մէջ նարինջ ուտողներու ռոմանթիսիզմ, բայց պէ՛տք է վերջին անգամ գոնէ կրթող ըլլալ այն յոյսով, որ թերեւս կարելի ըլլայ հայոց պատմութեան վրայ իջնող վարագոյրը պատռել, այն վար բերելու պատրաստուող անհարակ դերասաններուն բեմէն վար իջեցնել, բե՛մը փոխել... Փորձել, որպէսզի հեռու մնանք Յուլիոսիանայի վերջին պարբերութենէն, ուր հեղինակը կ'ըսէ. «Ես իմ մէջ կը զգամ եւ շուրջիններու մօտ կը նկատեմ, զօրաւոր և նախապիտան մը այն ժամանակներուն երբ պատմութիւնը տակաւին կար: Նման և նախապիտան մէջ, պիտի շարունակէ հրահրել մրցակցութիւն եւ տագնապ նոյնիսկ յետպատմական աշխարհին մէջ ինչ որ ժամանակի մը համար: Թէկուզ եւ գիտակցիմ իր անխուսափելիութեան, զգացումներս շատ հակասական են հանդէպ այն քաղաքակրթութեան որ ստեղծուեցաւ Եւրոպայի մէջ 1945-էն ի վեր իր Հիւսիս Ատլանտեան եւ ասիական ճիւղաւորումներով: Թերեւս նոյն այս դարերու ձանձրոյթի հեռանկարը պատմութեան աւարտին պատճառ դառնայ պատմութեան վերսկսման»:

Որովհետեւ՝ այս տողերը կը գրուին տակաւին առանց և նախապիտան, այդ մեղամարդձոտութեան առաջը առնելու նպատակով, եւ այն խորը համոզումով, որ, ի տարբերութիւն Յուլիոսիանայի հաստատման, հայոց պատմութեան աւարտը եթէ ըլլայ, ապա եւ այն անխուսափելի չէր բնաւ երբեք, այլ՝ հետեւանքը այն որոշումներուն, որոնք, գիտակցաբար թէ ոչ, իւրացուցին Յուլիոսիանային տեսութիւնը առանց թերեւս կարգացած իսկ ըլլալու այդ մասին, եւ, հակասակ, այն կը գործնականացնեն՝ ինքզինք իրականացնող մարգարէութեան մը նման: Եւ գաղափարներուն ուժը արդեօք ի վերջոյ ինքզինք իրականացնող մարգարէութեան մը վերածուելու իր կարողութեան մէջ չէ՞, երբ նոյն այդ գաղափարները իրականացնողները նոյնիսկ տեղեակ չեն ըլլար անոնց գոյութեան մասին:

Տեսլականի մասին են, ուրեմն, այս տողերը, ոչ թէ հաշուարկումներու, եւ մտածողութիւն կայ անոնց ետին եւ ոչ թէ ղուժար, որմէ

յետոյ հարկ է հաւատք ունենալ որ քարտերը բաժնող ձեռքերը, անոնք որոնք քաղիքային տէրն են եւ իրաւասունները՝ ռիէն ևր վա փլիւ ըսելու ամէն անգամ, որ իրենց շահերը կը պահանջեն, ճիշդ քարտը բանան: Նման նախանձախնդրութիւն կրնայ հակասական թուիլ. տեսլականները չե՞ն միթէ կրթող, ռոմանտիկ քաղաքականութեան առաջնորդողները, իսկ հաշուարկումներով շարժողները իրենք՝ բարացուցական փաստերը երկար մտածումի, վերլուծումի, ծրագրումի, ռեալիստիկ իսկական «էր-բէկները», որոնք իրենց ըրածին մասին բացատրութիւն տալու իսկ պէտք չունին, եւ նուազ՝ հրաման առնելու այս - միւս՝ ամբոխներէն խելագարուած... Հակասութիւն չկայ. կը բաւէ միայն անդրադառնալ այս ռեալիստիկ-թիքի հաշիւներու «չէրչիւրեան», գիտակցելու համար որ հոն փոլիթիք չկայ, կայ կախուածութիւն, իսկ միակ ռեալը՝ փրոթոքոլային ուղին հարթած նէօլիթերալ մտածողութիւնն է, անցումային ժամանակաշրջանի արան-թալանով, որուն սեփականաշնորհում կ'ըսեն, Հայաստանի մէջ առաջացած իշխող եւ արդէն իսկ իր քիզնէսը գլոբալացուցած դրամատէր դասակարգին լեգիտիմութիւնը երաշխաւորող գաղափարախօսութիւնը:

Ահաւասիկ ա՛յդ մտածողութեան իւրացման մեխանիզմներն է, որ պէտք է բացայայտել հիմա, երբ Հայաստանի մէջ իշխանախաւին ազգայնականութեան մաշկը ինքնիրեն ինկած է, այնպէս ինչպէս ատենին ինքնիրեն ինկաւ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի «դեմոկրատ» ի մաշկը, մերկացնելու համար իրենց նէօլիթերալիզմը: Հետեւաբար, հեկէլեան իտալականութեամբ արտայայտուող այս տեսլականին մտածողական կատեկորիա տալու համար անհրաժեշտ է մարքսեան շրջադարձ մը կատարել եւ հայոց պատմութեան աւարտի հոլովոյթը բացատրել Հայաստանի մէջ անցումային ժամանակաշրջանի կապիտալի առաջին կուտակման եւ անոր հետեւանքներու երկարածամկէտ անդրադարձով:

Սկսելու համար՝ հայոց պատմութեան աւարտը նաեւ ֆարսային կրկնութիւնն է պատմութեան՝ նոյն այդ «աւարտ» ի հասկացողութեան մեթամորֆոզով: Արդարեւ, այն ինչ Յուլիոսիան մարդկային պատմու-

Այս էջը կը հովանաւորեն Ս. և Ա. Բրեյվանդ և Մարի Լաիոնշեան

թեան համար «աւարտ» կը համարէ, նախկին խորհրդային տարածաշրջանի եւ Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներու ժողովուրդները արդէն ապրած էին, եւ անոր սկզբնաւորութիւնը դեռ հաստատ է իւրաքանչիւր ժողովուրդի հաւաքական յիշողութեան մէջ: Այդ սկզբնաւորութիւնը ունի հիմնական հեղինակ մը՝ Ստալին: Այս վերջինին ծրագիրը չէ՞ր արդեօք «սոցիալիզմը մէկ երկրի մէջ», որուն համար բառացիօրէն գծեց խորհրդային Միութեան քարտէսը, որոչեց ո՛ր ժողովուրդը, ո՛ր հաւաքականութիւնը ո՛ւր պիտի ապրի, ինչպէ՛ս պիտի կառուցէ իր ապագան, որ, ամէն պարագայի, արդէն ճշդուած էր մարքս-լենինեան տեսութեամբ: Կոնկրետ Հայաստանի պարագային, այն նշանակեց քեմալականներու հետ դաշինք, որ 1945-էն յետոյ հաստատագրուեցաւ «Խ. Միութիւնը Թուրքիայէն հողային պահանջը չունի» ծիսակատարային յայտարարութեամբ, Կարսի եւ Մոսկուայի դաշնագրեր, Նախիջեւան, Արցախ, Զաւախք... Օրին՝ այսպէս կոչուած «Հայաստանասէր»ները, Սփիւռքի մէջ ընդունեցին հայոց պատմութեան այս աւարտը եւ այն տօնեցին այնպէս, ինչպէս Նիկողայոս Սարաֆեան կը նկարագրէ «Դաշտահանդէս» քերթուածին մէջ, ուր պար է, խնդում, «ըլ կրան պալ տէ գ'Արմէնիէն», ուր եւ ուրեմն կը տօնուէր պատմութեան այդ առաջին աւարտը: Բայց այդ տօնին կողքին կար դառնութիւնը պատմութեան այդ աւարտը մերժողներուն որոնք վառ կը պահէին տեսլականը՝ «Դաշնակցականի երազ»ը, որ Սարաֆեանի մէկ այլ քերթուածի, «Երբ դառնութիւնը կու գայ», ենթախորագիր-բացատրութիւնն է: Այդ «երազ»ը, հզօր Հայաստանի տեսլականը, պէտք չէ առնել կուսակցական հասկացողութեամբ միայն. Ռամկավար մտաւորական Գերսամ Ահարոնեանն ալ Մեծ Երազին մասին կը գրէր, հակառակ որ հեռու էր հակա-խորհրդային դիրքերէ, մասնակցած նման «դաշտահանդէս»ներու, առանց որ ազատ-չուկայական եւ ռամկավարական իր գաղափարախօսական սկզբունքներէն մեկնած, համաձայն ըլլար խորհրդային կարգերուն որպէս իտէալ, ոչ ալ ընդունէր որ խորհրդային Հայաստանը ամբողջական Հայաստան է: «Երազ»ը, ուրեմն, հայոց պատմութեան աւարտին հակաթէզն է,



Յեղասպանութեան արդարահատոյցի յանձնառութիւնն է, եւ հողային - Արեւմտահայաստանի- պահանջատիրութիւն: Այն դառնութիւնը, որուն մասին Սարաֆեան կը գրէր պատմութեան այդ առաջին աւարտի երեւոյթին հակադրածելով, հեռու է Ֆուլբրայտի տեսլանքէն, հատկապէս «Հրաշքներն ասա կը ծնին/ երբ դառնութիւնն օրբուս գիս քայքայել կը սկսի:»

1989-ի պատմութեան ենթադրեալ աւարտը նախկին խորհրդային տարածքի ժողովուրդներուն համար խորքին մէջ պատմութեան վերսկսումն էր, վերադարձը ազգային ճակատագիր կերտելու կարելիութեան, եւ այն արտայայտուեցաւ դեռեւս Գորբաչովի օրերուն, երբ Գլասնոստն ու Փերեսթրոյքան ազատ խօսքի առիթ տուին, եւ այդ առիթէն օգտուելով հրապարակ ելաւ ազգային պահանջատիրութեան հիմնահարցը: Այդ պահանջատիրութիւնը իր արտայայտութիւնները բնականաբար տեղի ունեցած էր անցեալին, օրինակի համար, 1965-ին, երբ «ամբոխները խելագարուած», ոչ թէ Չարենցի հասկացած ամբոխները, որոնք 1917-ին կայարանը կը գրաւէին պատմութեան աւարտին մարքսեան տարբերակը իրականութիւն դարձնելու համար, այլ՝ միւսները, անոնք, որոնք «մեր հողերը, մեր հողերը» կանչելով հրապարակ ելան հոն, ուր տակաւին Ապրիլ 24-ը կը յիշատակուէր շատ լուռ ձեւով, այնքան գողտրիկ ու սուս ու

փուս որ Մոսկուա չիմանայ, կամ չուզէ իմանալ, եւ ասաւաստիկ, որ Երեւանի փողոցներուն մէջ թապուս կը կոտորէր, հողային պահանջատիրութեան հարց կը դրուէր... Քսաներեք տարի յետոյ, «պատմութեան աւարտ»ի խորհրդային սառցակոյտի հալոյցով անոր տակէն երեւան ելած արցախեան հերոսամարտը Ֆուլբրայտի բնութագրած նոսրալիկայի մղումով ծայր առած ազգային-ազատագրական պայքար չէր, այլ՝ պատմութեան հանգրուանները իրարու կապելու փորձ: Սփիւռքի մէջ Ս. Գ. Հնչակեան Կուսակցութիւնը հաստատ կը մնար իր «մտակայ եւ հեռակայ» ծրագրային դրոյթներուն վրայ, որոնք կ'ենթադրէին բռնագրաւուած հողերու ազատագրութիւն, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը փառած կը մնայ «Ազատ, անկախ եւ միացեալ Հայաստան»ի տեսլականին, իսկ Ռ. Ա. Կուսակցութիւնը կը հաւատար «Գալ տարի վանի մէջ» իր նպատակին: Այս բոլորը, խորհրդային պայմաններուն մէջ, 19-րդ դարէն եկած, եւ լաւագոյն պարագային Սփիւռքի հայապահպանման ծառայող կարգախօսեր կը թուէին: Մինչեւ որ Երեւանի Ազատութեան Հրապարակէն լսուեցաւ «Միացո՛ւմ»...

Այսօր արդէն յստակ է, որ այդ «միացման» հղովոյթը, որ օրին այնքան խանդավառութիւն ստեղծեց, միանշանակ կերպով չէր մեկնաբանուեր: Այդ մէկը, անշուշտ, առողջ է, եթէ համանիշ ըլլայ լայն ժողովրդավարական գործընթացի որ ազգային հիմախն-

Սիւս էջը կը հոգանաւորեն Ա. Ե. Ա. Սիրո Եւ Սիւս Մարգարիտան



ԴՅՐ ՄԵՆ ԱՄԲՈՂՋ
ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ

Սիրելի ՀՕՄուհիներ, անգին համակիրներ ու բարերարներ, աշխարհացրիւ հարազատներ ի սիրուս աշխարհի:

Քսանրմէկերորդ դարու առաջին տասնամեակը կը նշէ նաեւ Հայ Յղութեան Միութեան առաջին Դարադարձը: Հարիւրամեայ ՀՕՄը, այս պատմական Ամանորին, պիտի սկսի իր ամբողջ դար մը ծառայութեան փօնակապարտութիւնները եւ 26 երկիրներու մէջ, ՀՕՄուհիներու նուիրեալ փաղանգներ պիտի վերանորոգեն:

իրենց մարդասիրական, հայրենասիրական, եւ Հայ Մշակոյթի պահպանման ու փարածման սրբազան ուխտը:

«Ժողովուրդէն՝ ժողովուրդիս» է՝ ու կը մնայ ՀՕՄի մէկ ամբողջ դարու անընդհար գործունէութեան նշանաբանը: Ժողովուրդէն ծնած այս հայ մայրերու, քոյրերու եւ դուստրերու հզօր կազմակերպութիւնը, որ 100 տարի շարունակ բարձր պահեց իր գթութեան երկնագոյն դրօշը, իր կենսապու աւիշը կը սրանայ հայ ժողովուրդէն, ու իր համապարած օգնութիւնը կը բերէ անխախտ՝ նո՛յն այդ ժողովուրդին աղէտեալներուն, որբերուն եւ այրիներուն, փնագուրկին ու հիւանդին, ու՛ր որ ալ ըլլան անոնք:

Այսօր, մեր Փրկչի Սուրբ Ծննդեան 2010 թուի Ամանորի սեմին, հարիւրամեայ Հայ Յղութեան Միութիւնը – մեր ժողովուրդի կողքին – կանգնած է նորանոր մարտահրաւէրներու առջեւ: Մարտահրաւէրներ՝ որոնց յաջող դիմագրաւումը կարելի կը դառնայ մեր հայրենաբնակ եւ աշխարհացրիւ ժողովուրդի բարոյական թէ՛ նիւթական աջակցութեամբ: Ամբողջ դար մը հայ ժողովուրդը զօրավիգ է կանգնած իր հարազատ կազմակերպութեան՝ որուն մայրական խնամքը ան գրած է իր նորագոյն պատմութեան ամենադաժան օրերուն, եւ որուն իր անսակարկ աջակցութիւնն է բերած իր անդորր փարիներուն:

Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան ուրախ ու նուիրաբեր այս օրերուն, Հայ Յղութեան Միութեան Կեդրոնական Վարչութիւնը, յանուն փասնեակ հազարաւոր իր անդամներուն, կը մաղթէ բոլորի՛ն ուրախ եւ երջանիկ Նոր Տարի եւ հոգեպարար Սուրբ Ծնունդ:

**Հայ Յղութեան Միութեան
Կեդրոնական Վարչութիւն**



Ձեր փոքրագոյն նուիրատուութիւնը առաւելագոյն չափով կ'արժեարենք

Ձեր նուիրատուութիւնները կատարեցէ՛ք Հայ Օգնութեան Միութեան, 26 երկիրներու մէջ գործող մեր միաւորներուն ճամբով կամ Ձեր վճարագիրները ուղարկելով ՀՕՄի Պոստոնի Կեդրոնական Գրասենեակին (ARS, Inc. – 80 Bigelow Avenue Suite 300 – Watertown, MA 02472 – USA) կամ այցելելով մեր կայքէջը՝ www.ars1910.org եւ սեղմելով "DONATE" կոճակին վրայ:

Լուսանկարը՝ ՀՕՄի «Սօս» Մանկապարտեզ, Արցախ, Մեծ Թաղար գիւղ

**ՀՕՄ-Ի
ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻ
ՉԵՌՆԱՐԿՆԵՐ**

- Մարտ 2010 - Նիւ Եորք, ԱՄՆ, Հարիւրամեակի Հանդիսութեանց Բացում
- Օգոստոս 2010 - ՀՕՄ-ի Երկրորդ Նաւապտոյտ
- Հոկտեմբեր 2010 - Հալէպ, ապա Տէր Զօր Ուխտագնացութիւն
- Հոկտեմբեր 2010 - Հայաստան, Հարիւրամեակի Հանդիսութեանց Փակում
- Յօրեկենական շրջանային եւ հանգանակային ձեռնարկներ՝ ամբողջ տարուան ընթացքին



դիրներու շուրջ համախոհութիւն առաջացնելու կը միտի: Բայց Հայաստանի անկախութենէն յետոյ ազգային համախոհութեան հասնելու ճիգերը շատ կարճ ժամանակ տեւեցին: հազիւ արցախեան ճակատներուն վրայ զինադադար հաստատուեցաւ, ներհայաստանեան ոլորտին մէջ Դեկտեմբեր 1994-էն Յուլիս 1995 դրուեցան հիմերը այն նիւթական ենթակառոյցին, որուն վրայ բարձրացած հասարակարգը դժուարացուց «միացման» շուրջ ազգային համախոհութեան առաջացումը, թերեւս նոյնիսկ լուռ կերպով այն բացառեց, եւ, ընդհակառակը, կամայ թէ՛ ակամայ հաստատագրեց այնպիսի մտածողութիւն մը, որ հայոց պատմութեան աւարտին ժահրերը արդէն իր մէջ կը պարունակէր: Եթէ փրոթոքորներու երեւոյթը համակարգային մօտեցումով ընկալենք, ապա եւ կրնանք հասկնալ թէ՛ ինչո՞ւ 1998-ի իշխանափոխութիւնը, հակառակ ազգային գործընթացի սրբագրման, չկարողացաւ արմատական շրջադարձ մը պարտադրել: Ընդհակառակը, օրուան ստեղծած խանդավառութիւնը նախ,

ապա եւ, 2003-էն ետք կոալիցիոն ժողովրդավարութեան զսպաշարիկը, պատճառ դարձան որ համակարգին հետ ստեղծուած մոտոս վիվեցտին յանգի կացութեան հետ վտանգաւոր յարմարուողականութեան մը, հակառակ ատենը մէկ ի յայտ եկող ահազանգերուն, որոնցմէ հիմնականը, թերեւս, այսպէս կոչուած Հայ-Թրքական Հաշտութեան Յանձնաժողովի երեւոյթն էր, բայց նաե՛ւ Ապրիլ 2004-ի եւ Մարտ 2008-ի դէպքերը, որոնք եկան ցոյց տալու թէ՛ հայոց պատմութեան աւարտի ժահրը ինչքան ատակ է կերպարանափոխուելու, «գունաւորուելու» -բառացի հասկնանք այն թէ՛ պատկերաւոր-, մինչեւ որ այդ ժահրը «Ֆութպոլային դիւանագիտութեամբ» հիւանդութեան վերածուեցաւ եւ արագօրէն զարգանալու սկսաւ ընդհուպ մինչեւ փրոթոքորներ: Խնդիրը հոն է, որ հայ քաղաքական մտածողութիւնը այս երեւոյթը կ'ընկալէ, կը մեկնաբանէ, հիմնականօրէն ազգային տեսանկիւնէ, եւ վերլուծումը կը յանգի կ'մ ազգայինն ու ապագայինը հակադրելու,

կամ ալ անհատներու դերակատարութիւնը իրարմէ տարբերելու: Նման վերլուծում սխալ է, բայց լաւագոյն պարագային թերի կը մնայ, առանց այն տեղադրելու համակարգային պատմական իր ոլորտին մէջ, ուր եւ իր արտայայտութիւնը կը գտնէ: Եւ հոս է, որ, ահաւասիկ, անհրաժեշտ կը դառնայ մարքսեան շրջադարձ մը բացայայտելու համար սոցիալ-տնտեսական այն ենթակառոյցը, որուն վրայ, անձերէն անկախ, հայոց պատմութեան աւարտի երեւոյթը ձեւաւորուեցաւ: Երեւոյթի վերլուծման համակարգային մօտեցումը չի բացառեր ոչ անհատներու դերակատարութիւնը, ոչ ալ կ'ենթադրէ ճակատագրապաշտութիւն: Պարզապէս շեշտը կը դնէ բառին տարրական իմաստով արմատական քննադատութեան մը անհրաժեշտութեան վրայ, այն համոզումով, որ առանց այդ արմատականութեան կարելի չէ քանդել ենթակառոյցը եւ, ուրեմն, արգելք հանդիսանալ որ երեւոյթը կերպարանափոխուած, բայց իր նոյն էութեամբ անգամ մը եւս յատուկ: Ամէն պարագայի, տրուած ըլլա-

Սիւսէր կը հովանաւորեն Ա. Եւ Ա. Սիւսէր Եւ Սիւսէր Մայիսեան



լով որ, ինչպես վերը ըստեցաւ, Հայոց պատմութեան աւարտին երեւոյթը երկրորդ անգամն է որ կ'արտայայտուի իր ֆարսային յատկանիշով, կրնայ այս անգամ ֆարսլիստ ըլլալ. պատմական երրորդ կրկնութիւններ չկան արձանագրուած, ոչ ալ քաղաքական թէ իմաստասիրական մտածողութիւնը այդ ուղղութեամբ տեսութիւն ձեւաւորած է:

Հայոց պատմութեան աւարտը ընթացք առաւ, թէկուզ եւ առանց երբեք այնքան գործնականօրէն արտայայտուելու, որքան եղաւ «Ֆոլթպոլլային դիւանագիտութեան» ճամբով, երբ անկախութենէն յետոյ անկարելի եղաւ ձեւաւորել Հայոց նորագոյն պատմութեան հանգրուաններուն տե-

սական վերամիացումը: Կամ, աւելի ճիշդ, այդ վերամիացման ճիգը ինչ որ տեղ կանգ առաւ, ինքզինք սպառեց եւ, վերջապէս, դուրս եկաւ իր ուղիէն: Այսպէս, արցախեան շարժումը ազդանշանը տուաւ տասնիններորդ դարու Զարթօնքով սկսած, սակայն Յեղասպանութեամբ ու Հայաստանի խորհրդայնացումով ընդհատուած Հայոց պատմութեան գործընթացի վերսկսման աւելի քան եօթ տասնամեակներու սառեցումէ մը յետոյ: Նման մեկնաբանութիւն, բնականաբար, կ'ենթադրէր ազգային պատմական գործընթացի արդիական -մոտեռն-հասկացողութիւն, որ հաւաքական ինքնութեան գիտակցութիւնն ու յարտեման գրաւականը հայրենիքն ու

անկախ պետականութիւնը կը համարէ: Այսօր անհրաժեշտ է անդրադառնալ այս ենթադրութեան, պարզ ասած, միամտութեան, որովհետեւ Հայոց Համազգային Շարժման ձեւաւորումն ու անոր ոլորտին մէջ կազմուող քաղաքական մտածողութիւնը, ինչ պիտակ ալ տանք անոր, արդէն այն ժամանակ պէտք է յուշած ըլլար թէ որքա՛ն դժուար պիտի ըլլար ժամանակներու կամընթացը, երբ արագօրէն գլոբալացող աշխարհի մը մէջ ձեւաւորուող հայրենի երկրորդ անկախ պետականութիւնը սոցիալական եւ տնտեսական շատ տարբեր ենթահողի վրայ տեղի կ'ունենար: Եւ եթէ ազգային անկախ պետականութիւնը մէկ կողմէ արցախեան ազգային-ազատագրական պայքարով կը կոփուէր, միւս կողմէ, սակայն, անոր վրայ նոյնքան, եթէ ոչ աւելի, հիմնական ու երկարաժամկէտ անդրադարձ պիտի ունենար սխալ կերպով «սոցիալիստական» կոչուող համայնական-բիւրոկրատական վարչակարգի անցումային հոլովոյթը:

Այսպէս, արցախեան ճակատներու վրայ արձանագրուած հերոսական յաղթանակներու արդիւնք եղաւ անկախ պետականութեան ամենէն հիմնական ենթահողը՝ ազգային բանակի կազմաւորումը, ինչ որ Հայաստանին զերծ պահեց ներքին բոլոր այն ցնցումներէն, որոնք Ատրպէյճանն ու Վրաստանը ապրեցան: Անցումային հոլովոյթը, սակայն, անկախ պետութեան եւ հասարակարգի բնորդի մը շուրջ իր լրումին չհասաւ ազգային ընդհանուր համախոհութեամբ: Անցումային հանգրուանը աւարտեցաւ, երբ Դեկտեմբեր 1994-ին կասեցուեցաւ այն ժամանակ Խորհրդարանէն ներս Լեւոն Տէր Պետրոսեանի իշխանակարգի գլխաւոր ընդդիմադիր ուժ Հ. Յ. Դաշնակցութեան գործունէութեան արգելումով եւ յաջորդ տարուայ Յուլիսին առաջին Սահմանադրութեան պարտագրումով, որմէ յետոյ արդէն կազմաւորուող հասարակարգն ու անոր պաշտպան պետութեան բնորդը ամրագրուեցաւ:

Այս համակարգը՝ սոցիալ-տնտեսական հասարակարգ եւ պետութիւն- յատկանշուեցաւ նախ եւ առաջ տնտեսութեան «շոք»ային ազատականացման եւ սեփականաշնորհման ճամբով կապիտալի առաջին կուտակմամբ: Անոր դերակատար

Սիւսէր կը հովանաւորեն Ա. Ե. Ա. Յակոբ Եւ Մուսիկոյ Արթուր Մուսաբաբուրեան



AUTOMOBILES INTER-LUX INC.

**SERVICE DE RÉPARATION
SPÉCIALITÉ MERCEDES-BENZ
VENTE DE VÉHICULES SÉLECTIFS**

Franck Altan
Président

Manoug Bachekjian
Gérant de service



4219, BOUL. LÉVESQUE OUEST, LAVAL (QUÉBEC) H7W 2P9

www.interlux.ca

BIENTÔT, OUVERTURE DE NOTRE DEUXIÈME SUCCURSALE



հակա-հերոսները, յաճախ իշխանութեան վրայ գտնուող իրենց լեգիտիմութեան չարաչահումով, եւ երբեմն ալ մաֆիական հաշուամաքրումներու միջոցաւ, ի վերջոյ իրենք իրենց հաստատեցին որպէս երկրի իշխող դասակարգ, երկրի տնտեսութեան տէրեր, որոնց մենաշնորհային սթաթուսն է, որ կ'որոշէ Հայաստանի շուկային ազատութեան տոկոսը: Սոցիալական խիստ բեւեռացումը անխուսափելի հետեւանքն է կապիտալի առաջին այս կուտակման եւ մենաշնորհային դրամատիրութեան դրութեան հաստատման: Արդիւնքով՝ մինչ երկրի իշխող դասակարգը բառին ամբողջական իմաստով զիս կեանք կրնայ ապրիլ, հասարակութեան ջանքերով մեծամասնութիւնը, բարեկեցիկ կենսամակարդակի հատուածներ ըլլան անոնք թէ ընչազուրկներ, իր կեանքը ստիպուած է դասաւորել վերապրումի տրամաբանութեամբ, այսինքն՝ առանց այն բարելաւելու հեռանկարի: Ինչ որ կը բացատրէ ե՛լ յատկապէս երիտասարդ սերունդին մօտ, երկրէն հեռանալու տրամադրութիւնը, ե՛լ, մանաւանդ, միջին դասակարգի կազմաւորման հսկայական դժուարութիւնները: Ինչ կը վերաբերի քաղաքական իշխանութիւններուն, ապա եւ համակարգը ծնունդ տուաւ եթէ ոչ մենաշնորհային առնուազն խիստ կեղբոնացած նախագահական վարչակարգի, ուր ժողովրդավարութիւնը միայն ձեւական է, եւ լաւագոյն պարագային «ցածր ուժեղութեան» -լու իմքնսիքի:

Այս համակարգին էութիւնը չփոխուեցաւ 1998-էն յետոյ:

Նախաձեռնուած բոլոր բարեկարգումները, ներառեալ 2005-ի Սահմանադրական բարեկարգումը որ ինքնին յատկանշական քայլ էր, համակարգի էութեան փոփոխութիւնը կը բացառեն: Ընդհակառակը, 2002-2008 տնտեսական արտակարգ աճի տարիներուն, հասարակարգի այս բնորոշ աւելի եւս խորացաւ, բացայայտելով դրամագլուխի երկու կեղբոնացում. փոքրաթիւ իշխող դասակարգի մօտ եւ մայրաքաղաք Երեւանի կեղբոնամասը: Տակաւի՛ն, անկարելի էր համակարգին հետ ե՛լ կենակցիլ, ե՛լ այն փոխել. բոլոր այն նախաձեռնութիւնները 1998-2003 տարիներուն, որոնք կը միտէին արդարադատութեան ճամբով հաշուետուութեան կանչել տնտեսութեան ազատականացման տարիներուն, քրէականօրէն հարստացածներուն չէզոքացուեցան եւ տապալուեցան, որովհետեւ համակարգը կ'ենթադրէր նաեւ մեղսակիցներու լուռ համաձայնութիւնը որքան ալ որ անոնք մրցակիցներ, երբեմն նոյնիսկ իրարու չհանդուրժող մրցակիցներ ըլլան: Իսկ 2003-էն յետոյ հաստատուած կողմիցիոն ժողովրդավարութիւնը գրեթէ հոմանիշ եղաւ համակարգի հետ համակեցութեան, պարզ եւ մէկին՝ անոր ընդունման, ինչ որ, իր կարգին կը բացատրէ թէ ինչո՛ւ, օրինակի համար, կողուպցիայի դէմ պայքարը, որ ատենին այնքան խանդավառութիւն ստեղծեց եւ այն նախաձեռնող քաղաքական ուժին, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, քաղաքական լաւ վարկանիշ ապահովեց, վերածուեցաւ նոյնի, որ հասարակութեան թերահամարութիւնը, եթէ ոչ ցինիզմը, աւելցուց, կամ աղքատութեան դէմ պայքարը սահմանափակուեցաւ միջազգային ֆինանսական հաստատութիւններու ծրագրած բարեգործական նախաձեռնութիւններով, չըսելու համար, որ աղքատութեան դէմ պայքարէ աւելի լայնամասշտապ աղքատախնամի գործի վերածուեցաւ:

Այս բոլոր անխուսափելի չէին:

Հայաստանի մէջ անցումային հոլովոյթը, ի մասնաւորի պատերազմի պայմաններու առկայութեան, ամէն պարագայի ցաւոտ պիտի ըլլար: Սոցիալական շերտաւորում անխուսափելիօրէն պիտի առաջանար, եւ երկրի աշխարհագրական պայմաններու բերումով տնտեսութիւնը միշտ ալ կարելոր չափով ծառայութիւններու եւ ֆինանսներու վրայ պիտի հիմնուէր: Սակայն անցումի «չոք»ային տարբերակի փոխարէն տնտեսական քաղաքականութեան կառուցման ռազմավարական մօտեցման որդեգրման պարագային թերեւս կարելի կ'ըլլար փրկել երկրի ճարտարարուեստական արտադրական համակարգի մէկ բաժինը, եւ մանաւանդ՝ Հայաստանի գիտա-թեքնիքական մարդկային ուժը: Թերեւս, եթէ «սեղանիկներ»ու ետին ապագայ բիզնեսմէններ տեսնելու փոխարէն երկրէն արտագաղթող անգործ զանգուածի ահագնազը հնչէր, աշխատանքային շուկան տարբեր կը ձեւաւորուէր: Մանաւանդ, եթէ ժողովրդավարութիւնը միայն ձեւական չըլլար այնպէս, ինչպէս Արեւմուտքի տեսութիւնները կը բանաձեւէին այլ անոնց հիման վրայ մտածուէր համակարգի մը մասին, որ չսահմանափակուէր միայն ընտրութիւններով եւ քուէարկութեան մեքենականութեամբ այլ ապահովէր ժողովրդային լայն խաւերու մասնակցութիւնը որոշումներու կայացման հոլովոյթին, այն ժամանակ թերեւս կարելի կ'ըլլար ոչ միայն նուազեցնել արտագաղթի ծաւալը, այլ նաեւ ուղի հարթել Սփիւռքի հայրենադարձութեան կամաւոր գործընթացի մը: Եւ այս բոլորը կապուած են «պատմութեան աւարտ»ի տեսութեան այն հիմնաւորումով, որ եթէ անցումային հոլովոյթը Հայաստանի մէջ առաջացուեցաւ ըլլար տարբեր համակարգ, ապա թերեւս Հայոց պատմութեան աւարտի սպառնալիքին առաջը կարելի էր առնել:

Եթէ «Փոլիպոլային դիւանագիտութեան» գործընթացն ու փրոթոքոլները քննարկենք համակարգային ա՛յս մօտեցումով եւ ըն-



դուռները սոցիալականի եւ ազգայինի փոխ-կախուածութիւնը, ապա եւ դժուար պիտի չըլլայ բացայայտել Հայոց պատմութեան աւարտի մտածողութեան ազդանշանները, որոնք նոյն այդ համակարգի օրգանական մտաւորականները ամենայն անկեղծութեամբ ու համոզումով արդէն նախապէս ուղարկած էին: Ծանօթ է, որ փրօթօրններու ամէն հիմնաւորումը Հայաստանի տնտեսութեան շնչահեղձումն է շրջափակման պայմաններու մէջ: Ծանօթ է նաեւ, որ ի մասնաւորի 2004-2006 թուականներէն սկսեալ, երբ Հայաստանի տնտեսութեան պղպղակը իր առաւելագոյն փքուածութիւնը կ'ապրէր, բազմացած էին նէօ-ուղղափառ տնտեսագէտներու «ուսումնասիրութիւններ»ն ու թախանձագին կոչերը՝ հայ-թրքական սահմանը վերաբանալու, որպէսզի երկրի ներքին Հում Արտադրութիւնը մինչեւ 22 տոկոս յաւելում արձանագրէ: Հայաստանի «Շիքակօ տղերք»ը, որոնք ԱՄՆ-ի արտաքին օժանդակութեան գրասենեակի օժանդակութեամբ կազմակերպեցին իրերայաջորդ գիտաժողովներ, ուր նոյն թէպէն է, որ կը հաստատուէր կրկին ու

կրկին: Եւ մանաւանդ, երբ այդ միջոցառումները կը կատարուէին ԱՄՆ-ի յիշեալ գրասենեակի ներդրումով կը պայմանաւորուէին Յեղասպանութեան քննարկումը օրակարգէն դուրս ձգել: Նշենք որ նման պայմանաւորում ընդունելի կ'ըլլար նաեւ Հայաստանի Արտ Գործ Նախարարութեան կողմէ, որուն ներկայացուցիչները հրաւիրուած կ'ըլլային միջոցառումներուն, եւ ընդհանրապէս կը լռէին այդ մասին, երեւի առ ի քաղաքավար յարգանք «գիտաժողով»ի պայմանաւորման: Սահմանի բացումով Հայաստանի ձեռք բերելիք տնտեսական բարիքին մասին մասնաւորաբար կը խօսէին Մէթիու Պրայզայի նման բանագնացներ, որոնք շատ հաւանաբար ակտիւ դեր ունեցան փրօթօրններու հոլովոյթին մէջ: Այդպէս ալ մինչեւ վերջին վայրկեան, Արցախը Ատրպէյճանին յանձնել ածապարող Պրայզան Հայաստանի իշխանատէրերուն կողմէ ժպիտով ու ձեռքի ջերմ սեղմումով ընդունուեցաւ...

Այս բոլորը պատահական չեն անշուշտ, թէկուզ եւ անոնց ետին պէտք չէ անպայմանօրէն տեսնել միջազգային մեծ սազրանք մը եւ տեղա-

կան գործակալներ: Բայց Հայաստանի մէջ հաստատուած հասարակարգի բնոյթն ու անոր հիմամբ ձեւաւորուած սոցիալ-տնտեսական մտածողութիւնը պարարտ հող արդէն ստեղծած էր, որպէսզի փրօթօրններուն հասնելու քաղաքական որոշումը այնքան հեզասահ կերպով ընդունուի: Մենաշնորհային դրամատիրական համակարգի հարագատ արտացոլումն է Հայաստանի մէջ մենաշնորհ վայելող ազատ շուկայական տոկման, որ միեւնոյն ժամանակ նոյն այդ համակարգի բացատրութեան, արդարացման, բանականացման եւ մտաւորական լեզուի մասցման դեր կը կատարէ: Հայաստանի մէջ անշուշտ կան ոչ-ուղղափառ տնտեսագէտներ, որոնք շատ արժեքաւոր ուսումնասիրութիւններ կատարած են: Բայց տնտեսագիտական ոչ-ուղղափառ մտածողութիւնը, այսինքն, այն որ հարցականի տակ կը դնէ ազատ շուկայի իմաստութիւնը, կամ մարտահրաւէր կը կարգայ Միջազգային Դրամական Փոստի պարտադրած միջոցառումներուն, իր տեղը չունի համակարգին մէջ, ուր ընդունելի են թերեւս ազատ շուկայականութեան տոկմային քիչ մը աւելի ալ (եթէ այդ



կարելի է...) քիչ մը ձախ, շատ մը բարոյականութիւն եւ նման փոքրիկ քննադատութիւնները կարծես ցոյց տալու համար, որ ազատ շուկան նաեւ ազատ խօսք կ'երաշխաւորէ, ինչպէս լիբերալիզմը կ'ուզէ հաւատացնել, բայց բնաւ երբեք համակարգն ինքնին հարցականի տակ դնող քննադատութիւն:

Տիգրան Սարգսեանի «Պետութեան վախճանը» յօդուածը (21րդ Դար, 1 (19), 2008, էջ 3-26) թերեւս

լաւագոյն օրինակն է համակարգը արդարացնող այն մտածողութեան, որ ուղի հարթեց Հայոց պատմութեան աւարտի այս հոլովոյթին: Խորագիրը ինքնին պերճախօս է այն իմաստով, որ դժուար է անոր ընդմէջէն տեսնել պատմութեան աւարտի յատուկ մեկնաբանութիւն մը: Սարգսեանի յօդուածը սկզբունքով քաղաքական է եւ կը վերաբերի ազատ շուկայի տեսութեան ենթադրութեան վրայ հիմնուած հասարակութեան ինքնակազմակերպ-

ման, որ իր լրումին հասնելով պետութեան դերակատարութիւնը անիմաստ կը դարձնէ: Հարցը հոն է որ կարելի է պետութեան մասին խօսիլ առանց որ այդ մէկը ինքնին քաղաքական-գաղափարախօսական ենթահողի մը վրայ հիմնուած ըլլայ: Իսկ քաղաքականութիւնը ինքնին պատմութիւն կը կերտէ: Սարգսեանի ենթադրութիւնը այս պարագային ազատ շուկայի ութնփիւսն է, բառին ժխտական, ինքնախաբէական իմաստով եւ ոչ թէ որպէս հասարակութիւնը զօրաշարժի ենթարկող տեսլական:

Իսկ թէ ի՞նչ կապ կրնայ ունենալ այդ յօդուածը փրոթոքոլներուն եւ Հայոց պատմութեան աւարտին հետ, ապա եւ բաւ է իրարու հակասել Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ յարաբերութիւններուն փրոթոքոլային բնականոնացման պարագային թրքական ենթադրեալ ներդրումներու երկու ընկալում. հոն, ուր Տիգրան Սարգսեան եւ իր համախոհները Հայաստանի մէջ թրքական ներդրումները ոչ միայն դրական, այլ համաձայնութեան հասնելու մղիչ ազդակ կը նկատեն առանց վարանելու Հայաստանի աթոմակայանի վերակառուցման մէջ թրքական կապիտալի ներդրումի յոյս յայտնելու, փրոթոքոլներու ընդդիմացողները թրքական ներդրումներուն մէջ պիտի տեսնեն շարունակութիւնը այն միլիոններուն, որոնք թրքական պետութիւնը դեռեւս 1970-ական թուականներէն կը կատարէ այսպէս կոչուած լոքստակաւ աշխատանքներուն պայքարելու համար Յեղասպանութեան ճանաչման դէմ: Այսինքն՝ փրո-փրոթոքոլ հատուածը Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ սահմանի բացումը կը նկատէ դրական, որովհետեւ այդպէս բանաձեւուած է ազատ շուկայական տնտեսագիտութեան մէջ, մինչ անոր հակադրուողներուն համար ազատ շուկան այս ձեւով պարզապէս նոր դաշտ կը ստեղծէ Յեղասպանութեան ժխտումի թրքական քաղաքականութեան տարածման եւ Հայաստան ներթափանցման:

Սարգսեանի «Պետութեան վախճան»ը յօդուածին հեղինական իրողութիւնը կը կայանայ անոր մէջ, որ կ'արտայայտուի երկրի մը մէջ ուր «հօր պետականութեան» լօզունգը յաճախ կը լսուի, եւ ուր մենաշնորհային դրամատիրութեան երաշխաւորողը... նոյնինքն պետութիւնն է, թէեւ այս հաստատումը շատ հաւանաբար մերժուի Սարգսեանի կողմէ: Նշենք նաեւ, որ յօդուածը գրուած է ֆինան-





սական ճգնաժամի տարուան ընթացքին, երբ նոյնինքն Սարգսեան այն համոզումը կը յայտնէր, որ Հայաստան միջազգային ֆինանսական ցնցումէն զերծ պիտի մնար... Այս տողերուն հեղինակը, տնտեսագէտ Արա Խանճեանի հետ Սարգսեանի այդ յօդուածին պատասխան-յօդուած մը գրած եւ «21-րդ Դար» պարբերաթերթին ուղարկած է առ ի հրատարակութիւն: Մինչեւ այս տողերուն գրառումը պարբերաթերթը այդ յօդուածը լոյս չէր ընծայած: Եւ քանի որ Սարգսեանի պատասխան-յօդուածին հեղինակները պարբերաթերթի խմբագրութեան կողմէ բացատրութիւն չեն ստացած, յայտնի չէ թէ անոր հրատարակութիւնը մերժուած է, թէ՞ այն խմբագրութեան ուղղակի չէ հասած...

Հայաստանի անկախացումէն յետոյ, ուրեմն, ձեւաւորուած է ամբողջ մտածողութիւն մը, որ այսօր պատրաստ է հայ ժողովուրդի լինելութիւնը սահմանափակել 1921-ին պարտադրուած սահմաններով, որուն գինը անխուսափելիօրէն Յեղասպանութեան արդարահատոյցի պահանջատիրութենէն - ոճիրի ճանաչում եւ հատուցում- հրաժարումն է: Այդ մտածողութեան կազմաւորումն ու քաղաքական ծրագրի վերածումը առանձին ուսումնասիրութեան խնդիր է, ի մասնաւորի, եթէ նկատի

ունենանք որ անոր որոշ արմատներ, շատ հաւանաբար, երկարին մինչեւ խորհրդային տարիներ եւ Հայոց պատմութեան աւարտի առաջին երեւոյթը, որ այս յօդուածով արծարծուեցաւ: Բայց այդ մտածողութիւնը պատմական յստակ ոլորտի մը մէջ կազմաւորուեցաւ եւ գործնականացաւ: Այդ ոլորտը նէօլիբերալ համալսարանացումն է, Խորհրդային Միութեան փլուզումն ու հասարակարգի անցումային հոլովոյթը: Թէ որքանով, երբ 1993-ին Թուրքիա Հայաստանի հետ իր սահմանը միակողմանիօրէն կը փակէր, կովկասեան քաղաքականութեան ռազմագէտներ իրենք ծանօթ էին Հայաստանի մէջ արդէն առկայ այս մտածողութեան նախանշաններուն, եւ չվարանցան ոչ միայն սահմանի տէ ժուրէ ճանաչումն ու Յեղասպանութեան պահանջատիրութենէն հրաժարումը դեռևս որպէս նախապայման սահմանի վերաբացման, այլ գրաւը կամ ճնշումը աւելցնել, բանաձեւելով արցախեան հիմնախնդրի ծանօթ պայմանաւորումն ալ, այդ արդէն քննարկելի հարց է: Հաստատ է միայն որ այդ մտածողութիւնը, որ ինքզինք պիտի հակադրէր «հայ դատականութեան» կամ պիտի ներկայանար որպէս «պետական» մտածողութիւն, ձեւաւորուած է Հայաստանի մէջ: Եւ որովհետեւ ոչ մէկ մտածողութիւն կը ձեւաւորուի

եւ կ'ամրագրուի պարապի մը վրայ, Հայոց պատմութեան աւարտի մտածողութեան ենթակառոյցը անցումային հոլովոյթով Հայաստանի մէջ հաստատուած համակարգն է:

Հետեւաբար, եթէ Հայոց պատմութեան աւարտին վրայ հարցման նշան մը տակաւին կ'իմաստաւորուի, ապա եւ այն պայմանաւորուած է միայն ու միայն համակարգային արմատական փոփոխութեան պատրաստակամութեամբ: Այդ մէկը աւելի է քան իշխանափոխութիւնը, որ յաճախ համակարգի վերաթարմացման կը ծառայէ եւ ոչ թէ անոր փոփոխութեան: Բայց այս հաստատումը անպայմանօրէն հրաւիր է յեղափոխութեան: Ընդհակառակը, կ'ենթադրէ կրամշեան հասկացողութեամբ «դիրքային կռիւ», զուգահեռաբար այն «շարժական կռիւ»ին որ փրոթոքոլներու ձախողեցման այսօրուայ առաջնահերթ պայքարն է: Այսինքն, եթէ մէկ կողմէ անհրաժեշտ է համազգային զօրաշարժ, որպէսզի 10 Հոկտեմբեր 2009-ի Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ ստորագրուած համաձայնագիրը չվաւերացուի, միւս կողմէ անհրաժեշտ է հակա-համակարգային արմատական մտածողութեան մը կազմաւորումը առ ի պատրաստութիւն նոր հասարակարգի կառուցման:

Խ. ՏԷՐ ԳՈՒԿԱՍԵԱՆ

«Թուրքիան ինք պէտք է բացի սահմանը, սա հանդիսանում է Թուրքիայի միջազգային պարտավորությունը եւ այդ հարցում Հայաստանի Հանրապետությունը որեւէ զիջումի զնալ չի կարող»

Հարցազրոյց ՀՀ Ազգային ժողովի ՀՅԴ խմբակցութեան եւ ԱԺ տնտեսական հարցերու մշտական լիարտոնորդութիւնի անդամ տնտեսագէտ Արա Նուսեանի հետ

Հարցում – Այսօր շատ կը քննարկուի հայ-թրքական սահմանի բացման առնչուող հնարաւոր հետեւանքներու հարցը, կ'ըզգէի նախ անդրադառնալիք հարցի բաղադրական կողմին:

Պատասխան – Կ'ըզգէի անպայման շեշտել մի հանգամանք, որ հայ-թրքական սահմանի բացման եւ ճանապարհների վերաբացման հնարաւոր հետեւանքները քննարկելիս մենք պէտք է հասկանանք. սահմանի բացումը երկու երկրների միջեւ քաղաքական խնդիր է, անկախ այն բանից որ դա շահաւէտ է կամ ոչ, արդիւնաւէտ է կամ ոչ եւ նպաստում մեր տնտեսութեան կամ ոչ: Քանի որ Թուրքիան փակել է սահմանը ոչ այն պատճառով, որ իր տնտեսութիւնը շահում է կամ վնասուում. Թուրքիան, մասնաւորապէս Լեռնային Ղարաբաղում, հայկական զորամիաւորումների յաջողութիւններից յետոյ Հայաստանի վրայ ճնշում գործադրելու նպատակով է փակել սահմանը: Եւ այդ առումով Թուրքիան շարունակում է սահմանի բացումը դիտել Հայաստանից քաղաքական զիջումներ կորզելու հնարաւորութեան տեսանկիւնից: Հարկաւոր է նաեւ յստակ ընկալել, թէ Թուրքիան ինք պէտք է բացի սահմանը, սա հանդիսանում է Թուրքիայի միջազգային պարտավորութիւնը եւ այդ հարցում Հայաստանի Հանրապետութիւնը որեւէ զիջումի գնալ չի կարող:

Այս խնդիրը շատ կարեւոր է, քանի որ հասարակութեան շրջանում շատ են քննարկումներն այն մասին, որ սահմանի բացումը կ'ունենայ դրական հետեւանքներ մեր տնտեսութեան համար, հետեւաբար մենք պէտք է ամէն գնով գնանք սահմանի բացմանը: Այստեղ առկայ է սկզբունքային տարածայնութիւն մեր եւ այն ուժերի միջեւ, ովքեր այդպէս են մտածում: Մենք ասում ենք, որ սահմանի բացումը չի կարող հանդիսանալ Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ յարաբերութիւնների հաստատման հիմնական նպատակը: Աւելին. մենք ասում ենք, որ սահմանի բացումն ընդհանրապէս պէտք է հանդիսանայ յարաբերութիւնների կարգաւորման խնդիրներից մէկը, քանի որ սահմանի բացումը հանդիսանում է Թուրքիայի պարտավորութիւնը եւ մենք պէտք է վարենք այնպիսի արտաքին քաղաքականութիւն, որ Թուրքիայի վրայ միջազգային հանրութեան կողմից ճնշումներ գործադրուեն եւ Թուրքիան վերաբացի սահմանը:

Եթէ ՀՀ իշխանութիւնները գնան ներկայիս ճանա-

պարհով, այսինքն սահմանի բացումը դիտեն որպէս վերջնական նպատակ, այդ վերջնական նպատակին հասնելու համար, բնական է, որ նրանք պատրաստ են կատարել ցանկացած զիջում: Դրա համար մենք ասում ենք, որ որեւէ քաղաքական զիջում, լինի դա Յեղասպանութեան հարցը, ԼՂՀ-ի խնդրի կարգաւորումը, Թուրքիայի տարածքային ամբողջականութեան ճանաչումը, այսինքն Արեւմտեան Հայաստանից հրաժարումը, չեն կարող հանդիսանալ այն գինը, որը պէտք է վճարուի սահմանների բացման դիմաց:

Հարցում – Կ'ըզգեմ որ անդրադառնալ նաեւ սահմանի բացման հարցի տնտեսական կողմին:

Պատասխան – Սահմանների բացման տնտեսական հետեւանքների հարցը շատ լուրջ խնդիր է: Եւ Հայաստանը շատ անելիքներ ունի: Հարկաւոր է վերլուծութեան ենթարկել առկայ խնդիրները եւ պատրաստուել սահմանների հնարաւոր բացմանը: Եթէ սահմանները բացուեն, դրանք վաղ թէ ուշ բացուելու են, մեր համար առաջնային խնդիրը պէտք է լինի ձեւաւորել այնպիսի պետական կառավարման համակարգ եւ այնպիսի տնտեսական քաղաքականութիւն, որ հիմնուած լինի ազգային անվտանգութեան ապահովման կարեւորագոյն սկզբունքի վրայ, որ թոյլ կը տայ Հայաստանին նուազ վնասով դուրս գալ սահմանի բացման հետեւանքով առաջացող բազմաթիւ հիմնախնդիրներից, իսկ հնարաւորութեան դէպքում նաեւ շահել:

Հարցում – Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը ներկայացուցած էր ուսումնասիրութիւն մը, որ կը վերաբերէր սահմաններու վերաբացման խնդրին...

Պատասխան – Այո, ՀՅԴ Բիւրոյի կողմից ստեղծուել էր աշխատանքային խումբ՝ կազմուած երեք հայ եւ մէկ թուրք մասնագէտներից, որոնք ուսումնասիրել են Հայաստանի եւ Թուրքիայի սահմանների եւ ճանապարհների հնարաւոր վերաբացման տնտեսական հետեւանքները: Խմբի աշխատանքի արդիւնքները հանրութեանը ներկայացուցին 2009-ի ամբանը: Մեր յանձնարարութեամբ այդ ուսումնասիրութեան մէջ փորձագէտները խուսափել են որեւէ քաղաքական վերլուծութիւնից եւ գնահատականից ու խնդիրները դիտարկել են բացառապէս տնտեսական ոլորտում: Ուսումնասիրուել են մի շարք հիմնական ուղղութիւններ, ինչպէս՝ արտահանման կարգաւորումը Հա-

Սիւսէր կը հովանաւորէ Միկ. Մնկ. Խոքոյեանի Գոյի



Avec L'Avalanche, partez en voyage, sur les traces de l'ancienne Route de la soie et faites de votre repas une expérience culinaire exotique sans pareil. Ce restaurant offre une très belle variété de cocktails et de tapas Style Européen avec un décor résolument moderne et à l'allure bohème, dans l'ambiance feutrée et conviviale de sa salle à manger. Venez découvrir notre cuisine du monde ainsi que nos savoureux Martinis.

L'Avalanche will take you to Venture down the old Silk Road for an exotic culinary experience beyond compare. The restaurant features an attractive selection of cocktails and tapas European Style with its modern décor and bohemian touches. L'Avalanche has a sophisticated and cozy dining room. Come and discover our delicious menu at the mountain's beautiful restaurant and only martini lounge.



*L'Avalanche, un endroit à ne pas manquer !
L'Avalanche is definitely worth the detour!*

127, CH KANDAHAR - MONT-TREMBLANT, QC
TÉL. : 819.681.4727 • WWW.AVALANCHEBISTRO.COM

յաստանի եւ Թուրքիայի կողմից, ներմուծման կարգաւորումը Հայաստանի եւ Թուրքիայի կողմից, ճանապարհային եւ երթեւեկութեան հիմնախնդիրները, գիւղատնտեսութեան ոլորտը, զբօսաշրջութիւնը եւ այլն: Արդիւնքում մատնանշուել է 53 հիմնախնդիր, որոնց լուծումը հրատապ է եւ պահանջուում է, որպէսզի Հայաստանը կարողանայ դիմադրուել այն մարտահրաւէրները, որոնք կ'առաջանան սահմանի վերաբացումով:

Բերեմ օրինակ, որպէսզի պարզ լինի մեր ընթերցողներին համար. Հայաստանն ու Թուրքիան հանդիսանում են Առեւտրի Համաշխարհային Կազմակերպութեան անդամներ, սակայն երկու երկրների անդամակցութեան պայմանները բոլորովին տարբեր են: ՀՀ-ի կողմից ստանձնուել է պարտաւորութիւն բոլոր ապրանքների վրայ առաւելագոյն մաքսատուրքը կիրառել ոչ աւելի քան 15%-ով: Թուրքիայի կողմից միայն ապրանքացանկի կէսի վերաբերեալ գոյուցութիւն ունի սահմանափակում, ընդ որում այդ սահմանափակումն աւելին է, քան 15%-ը, իսկ ապրանքացանկի միւս կէսի համար որեւէ սահմանափակում չկայ, ինչը թոյլ է տալիս Թուրքիային կիրառել շատ բարձր, ըստ էութեան՝ արգելիչ մաքսատուրքեր: Թուրքիայի կառավարութիւնը վարում է տեղական արտադրութեան պաշտպանութեան յստակ քաղաքականութիւն, որի արդիւնքում իրենց երկրում ձեւաւորուել են բաւական հզօր եւ մրցունակ ընկերութիւններ: Թուրքիայի քաղաքների սովորական խանութներում հնարաւոր չէ հանդիպել ներածուած գարեջուրի, քանի որ այն բաւականին թանկ է եւ բնականաբար նախընտրութիւնը տրւում է տեղական արտադրանքին: Մեր դիմադրողականութիւնը ներածման վտանգը դիմադրուելու համար չնչին է, մինչ Թուրքիան բաւական լուրջ միջոցներ է կիրառում ներածուող ապրանքի նկատմամբ: Մի կողմից Հայաստանի ներդրեալ տնտեսավարումն է, միւս կողմից Թուրքիայի կառուցած ազգային տնտեսութիւնը: Այս իրավիճակում մեր տնտեսական քաղաքականութիւնն ու տնտեսութեան պատկերը բոլորովին էլ շահեկան չեն:

Հարցում – Հայաստանի մէջ շատ կը խօսուի այն մասին, որ եթէ սահմանը բացուի, մեցնէ շատ ապրանք արտահանելու հնարաւորութիւն կ'ունենանք, իսկապէ՞ս այդ մէկը հնարաւոր է:

Պատասխան – Ուսումնասիրութիւնները կը վկայեն այն մասին, որ նոյնիսկ սահմանի բացման դէպքում, Հայաստանը չի կարող արտահանել, որովհետեւ Թուրքիան կարող է կիրառել լուրջ սահմանափակող լծակներ: Չեմ կարող չնկատել նաեւ այն հանգամանքը, որ մենք տարիներ շարունակ, ունենալով բաց սահմաններ իրանի եւ Վրաստանի հետ, այդպէս ալ չունեցանք Հայաստանից արտահանման լուրջ ծաւալներ դէպի այդ երկրները: Աւելին. իրանի մասով մեր ներմուծման ծաւալը մի քանի անգամ գերազանցում է արտահանման ծաւալին: Ակնյայտ է, որ մենք ունենք ոչ միայն փակ սահմանների ու ճանապարհների խնդիր: Մեր գլխաւոր խնդիրը կառավարութեան կողմից իրականացուած տնտեսական սխալ քաղաքականութիւնն է, որի արդիւնքում տնտեսութիւնը դարձել է ոչ մրցունակ: Դժբախտաբար, Հայաստանն այսօր չի մատուցում մրցունակ ծառայութիւններ, կամ արտադրում մրցունակ ապրանքներ:



Արամ Նունկեան

Թուրքիան վարում է յարձակողական քաղաքականութիւն այլ երկրների շուկաները գրաւելու համար: Եթէ թրքական ընկերութիւնները ցանկանում են որեւէ երկրում բացել խանութ թրքական արտադրանքը ծանուցելու եւ վաճառելու, ապա խանութի հիմնադրման անհրաժեշտ ծախսերի 50%-ը տրամադրում է թրքական կառավարութիւնը: Նման աջակցութեան որեւէ օրինակ Հայաստանի Հանրապետութիւնում հնարաւոր չէ տեսնել: Ցաւօք սրտի, տարիներ շարունակ մեր մօտ նպաստաւոր պայմաններ են ստեղծուել ներմուծողների համար: Թուրքիայում գիւղատնտեսութեան ոլորտում նոյնպէս գործում է գիւղատնտեսութեան աջակցութեան լուրջ համակարգ: Օրինակ, գիւղացին մէկ հեքթար հող մշակելու համար պետութիւնից ստանում է 90 տոլար յաւելավճար եւ եւս 14 տոլարի չափով գումար վառելիքի օգտագործման համար: Այսպիսով թուրք գիւղացին անհաւասար դաշտում է գտնուում հայ գիւղացու հետ, ով պետութիւնից ոչ մի լուծայ աջակցութիւն չի ստանում:

Կարեւորագոյն խնդիրներից է նաեւ փոխադրամիջոցների խնդիրը: Երբ սահմանի բացման փաստարկները ներկայացնում ենք մեր հասարակութեան «թրքասէր» անդամներին, իրենք մատնանշում են՝ փոխադրամիջոցները խնդիրները կը լուծուեն եւ մենք կ'ունենանք մատչելի փոխադրումներ: Սակայն փաստը հետեւեալն է. Թուրքիայում երկաթգիծը շատ վատ է զարգացած, եւ թրքական երկաթուղագծի թողունակութիւնը քիչ է, արագութիւնը՝ ցածր, մօտակայ նաւահանգիստներից հարաւում Մերսինն է, հիւսիսում՝ Սամսունը: Բաւական է նայել քարտէսին, հասկանալու համար, որ այդ նաւահանգիստները շատ աւել-

Միս էջը կը հովանաւորուէ Անթր Էս Ա. Հարրզէս Էս Դոպպէլ Օւանճան

JIMMY THE GREEK

A taste
of the
old world
restaurants

Մեդիականատեր՝ Չարեհ Շահինեան

FAIRVIEW MALL

1800 Sheppard Ave. East
Toronto ON M2J 5A8

(416) 498-8475



▲ GREECE IS A TASTE AWAY



www.jimmythegreekgroup.ca



Թուրք սահմանապահ զինուոր Անիի մէջ

լի հեռու են գտնւում, քան Պաթումի եւ Փոթիի նաւահանգիստները: Ու բոլոր այն մարդիկ, որոնք գովաբանում են այս գործընթացը, պարզուսում է, որ ուղղակի չեն տիրապետում այս տեղեկութիւններին եւ նրանց յայտարարութիւնները որեւէ իրական հիմք չունեն: Ասեմ աւելին. Թուրքիայում բոլոր նաւահանգիստները, երկաթգիծը, օդակայանները եւ օդանաւային ընկերութիւնները հանդիսանում են պետական սեփականութիւն եւ դրանց սակագները շատ բարձր են: Թուրքիայի կառավարութիւնն օտարերկրեայ կազմակերպութիւնների նկատմամբ կիրառում է շատ աւելի բարձր սակագներ: Բեռնափոխադրումների ցածր որակի եւ բարձր գների պատճառով, հէնց բուն Թուրքիայում ամբողջ բեռնափոխադրումների աւելի քան 90%-ը իրականացւում է բեռնատա-

րով: Թուրքիայում գոյութիւն ունի բաւական զարգացած բեռնատարային փոխադրութեան միջոցներ, որոնց մենք աւանտես ենք լինում նաեւ Հայաստանի ճանապարհներին:

Ինչ խօսք, որ սահմանը երբ վերաբացուի, մենք կը ստանանք որոշակի նուազեցում բեռնատարային այն փոխադրումների մասով, որոնք իրականացւում են Հայաստանից դէպի Թուրքիա: Կը կրճատուի Վրաստանի տարածքով շրջանցելու երկար ճանապարհը մի քանի հարիւր քիլոմետրով ու դա, ըստ էութեան, միակ առաւելութիւնն է, որ կը ստանայ Հայաստանը սահմանի բացման դէպքում: Այս դէպքում էլ առաջ է գալիս յաջորդ խնդիրը՝ Հայաստանը չունի մրցունակ բեռնատար շարժակազմ:

Հարցում – Եւ փաստօրէն այս

պարագային նորէն թրփական ընկերութիւնները պիտի շահին:

Պատասխան – Այո, ի հարկէ, հիմնական փոխադրումը կ'իրականացնեն իրենք եւ կը ծախսեն աւելի քէզ գումարի, այս ճանապարհն անցնելու համար: Այս հարցը բազմիցս բարձրացրել ենք մեր կառավարութեան առջեւ եւ կառավարութեան պատասխանը եղել է այն, որ այդ ոլորտը կը պատկանի անձնական ընկերութիւններու եւ մենք հոն անելիք չունենք: Կառավարութիւնը չի հասկանում մի պարզ հարցադրում. անկախ նրանից, այդ ընկերութիւնները պետական են, թէ՛ անձնական, կառավարութիւնը պէտք է աջակցի նրանց: Եթէ Հայկական ընկերութիւնները չեն կարողանում մրցակցել իրանական, թրքական եւ նոյնիսկ վրացական բեռնատար ընկերութիւնների հետ, ապա դա ոչ միայն այդ տնտեսավարողի, այլ նաեւ կառավարութեան խնդիրն է:

Երբ ուսումնասիրութիւնների արդիւնքում հրապարակուեցին այս եւ այլ խնդիրները, պարզուեց, որ կառավարութիւնը դրանցից պարզապէս տեղեակ չէ. ամիսներ շարունակ քարոզելով սահմանի բացման դրական հետեւանքները, կառավարութիւնը՝ տարուած ժողովրդին ուղղուած քարոզչութեամբ, պարզապէս գլացել էր ուսումնասիրել, թէ գոնէ իր խոստումները համապատասխանում են իրականութեանը թէ՛ ոչ:

Հարցում – Իսկ այժմ կառավարութեան կողմէն ուսումնասիրութիւններ կը կատարուի՞ն:

Պատասխան – Կառավարութեան ներկայացուցիչներն, այդ թւում վարչապետը, ասել են, որ յանձնարարել են որ այդ ոլորտին մէջ ուսումնասիրութիւններ կատարուեն եւ ուսումնասիրութիւններն ընթացքի մէջ են: Իսկ մենք մեր ուսումնասիրութիւնների նիւթերը տրամադրել ենք կառավարութեանը. վարչապետն ԱԺ-ում յայտարարեց, որ ՀՅԴ Բիւրոյի կազմակերպած ուսումնասիրութիւնը շատ օգտակար է հանդիսացել պետական մարմինների համար:

Հարցում – Իսկ ինչո՞ւ Հայաստանի կառավարութիւնը նպաստաւոր պայմաններ չի ստեղծեր տեղական

Սիւսէր կը հովանաւորեն Քժ. Եւ Սիւս. Դան Եւ Մարիթերէյ Սոստէլան



Հայ սահմանապահ զինուոր

արտադրողի համար, չէ որ ի վերջոյ շատ խոշոր արտադրութիւններ կը պատկանին նոյն «օլիգարխներուն», որոնք այսօր ազդեցիկ դիրքեր կը գրաւեն պետական մարմիններու մէջ:

Պատասխան – Մենք ունենք շահերի բախում ներմուծող խոշոր «օլիգարխներ»-ի եւ տեղական արտադրողների միջեւ: Տեղական արտադրողը գտնուում է ներմուծող ընկերութիւնների ճնշման տակ: Տարիներ շարունակ իրականացուել է ներմուծման խրախուսման քաղաքականութիւն. վերջին երկու տարիներին ներմուծման ծաւալները աւելի քան չորս անգամ գերազանցել են արտահանման ծաւալներին: Կառավարութիւնը եւ կեդրոնական դրամատուներ, տարիներ շարունակ վարելով ուժեղ ազգային դրամի քաղաքականութիւն, փաստացի խրախուսեցին ներմուծումը, կոտրելով տեղական արտադրութեան ողնաշարը: Եւ լուրջ վտանգ կայ, որ սահմանի բացումը եւ երթեւեկութեան ծախսերի նուազեցումը

կրկին ծառայեցուեն մի շարք ներմուծողների շահերին ու վնասեն տեղական արտադրողներին: Իսկ տեղական արտադրողը ոչ միայն հարկերի, երկրի հեղինակութեան եւ տնտեսական հզօրութեան ապահովողն է, այլ նաեւ բնակչութեան աշխատատեղերի: Տարիներ շարունակ ներմուծելով լայն սպառման ապրանքներ, հարստացրել ենք այլ պետութիւններին: Գաղտնիք չէ, որ մի շարք պետական պաշտօնեաներ հէնց իրենք են զբաղուած ներմուծմամբ եւ ունենալով լուրջ լծակներ, ամէն ինչ անում են ոչ արդար մրցակցութեան պայմաններում առաւելութիւններ ստանալու համար:

Հարցում – Ի՞նչ կը մաղթէք «Հորիզոնի» մեր ընթերցողներուն:

Պատասխան – Ես հասկանում եմ մեր հայրենակիցների մտահոգութիւններն այս հարցերի շուրջ: Ցանկանում եմ մեզ բոլորիս համարձակութիւն, վստահութիւն, վճռականութիւն եւ մէկ հարցի յստակ գիտակցում, որ այ-

սօր շատ բան, եթէ ոչ՝ ամէն ինչ, կախուած է հէնց մեզանից: Ազգային ուժերը, որոնք արթուն են պահել հայ ժողովրդի ազգային մտածելակերպը եւ ազգային խնդիրների շուրջ հասարակութեան գիտակցութիւնը, պէտք չէ ընկճուեն եւ պէտք է լինեն միասնական: Եթէ մենք լինենք վճռական եւ համոզիչ, ապա կարող ենք փոխել իրավիճակը: Դա ցոյց տուեցին նաեւ հասարակութեան արձագանգները հայ-թրքական արձանագրութիւնների շուրջ մեր կողմից վարած քաղաքականութեանը: Ուզում եմ ցանկանալ, որ այն բոլոր մտահոգութիւններն ու խնդիրները, որ տեսնում ենք այսօր, 2010 թուականին կարողանանք լուծել այնպէս, ինչպէս պահանջում է Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի շահը: Ծնորհաւոր Նոր Տարի եւ Սուրբ Ծնունդ:

ՀԱՌՅԱԶՐՈՅՑԸ ՎԱՐԵՑ՝
ԻՆՆԱ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Միշտ էլք կը հովանաւորեն Ս. եւ Ս. Յակոբ եւ Սուրբ Լաբրոյտան

«Թուրքիա երբեք իբրև միջնորդ պետք չէ դերակատար ըլլայ Ղարաբաղեան հարցի կարգաւորման մէջ»

Հարցազրոյց ԼՂՀ նախկին նախագահ եւ Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի փոխ-նախագահ պրն. Արկադի Ղուկասեանի հետ

Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի Մոնթրէալի մասնաճիւղին հրաւերով, 2009-ի Հոկտեմբեր 21-26 Մոնթրէալ այցելեց Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան նախկին նախագահ եւ Հիմնադրամի փոխ-նախագահ պրն. Արկադի Ղուկասեան, որ գաղութային կառոյցներու այցելութեան ծիրէն ներս, Հոկտեմբեր 23-ին այցելեց Մոնթրէալի Հայ կեդրոն, ուր «Հորիզոն» հետեւեալ շաբթուային հարցազրոյցը ունեցաւ անոր հետ:

Հարց.- Վերջին շրջանի հայ-թրքական դիւանագիտական յարաբերութիւններու ծիրէն ներս Արցախեան հիմնախնդիրը փոխադրական կարեւոր գործօն է, ուր թրքական կողմը յանախակիօրէն յառաջ կը մղէ արցախեան հարցը: Իբր ԼՂՀ նախկին նախագահ եւ ֆողաֆական գործիչ, ի՞նչ ձեւով կը մեկնաբանէք թրքական կողմի այս դիրքորոշումը կամ ֆողաֆական մարտավարութիւնը:

Պատ.- Ինծի համար հայ-թուրք յարաբերութիւններու նկատմամբ յստակ է թուրքերոյ եւ Ատրպէյճանի կեցուածքը, հաշուի առնելով, որ թուրքերն ոչ միայն որոշ պարտաւորութիւններ ունի Ատրպէյճանի նկատմամբ, այլ նաեւ պատասխանատուութիւն իր երկրի հասարակական կարծիքին հանդէպ: Այս երկու հանգամանքներէն ելլելով, թուրքերն պիտի փորձէ եւ պիտի պնդէ, որ հայ-թրքական յարաբերութիւններու խնդիրը կապուի Ղարաբաղի հարցին հետ: Այս մասին կը խօսին թուրքերոյ բազմաթիւ ղեկավարներու ելոյթները եւ յայտարարութիւնները, երեւոյթ մը՝ որ անակնկալ չէր եւ սպասելի էր, քանի որ մենք արդէն բաւական լաւ պատկերացում ունինք թուրքերոյ նպատակներուն եւ ցանկութիւններուն մասին: Ինչ կը վերաբերի փրոթոքոյններուն, ես յստակօրէն կրնամ ըսել, որ անոնք բացարձակապէս կապ չունին Ղարաբաղեան հարցին հետ, առաջին հերթին պարզ այն պատճառով,



որ Հայաստանը թուրքերոյ հետ ընդհանրապէս Ղարաբաղեան հարցը չի քննարկեր եւ պիտի չքննարկէ եւ պատճառը այն չէ որ թուրքերն Հայկական Յեղասպանութիւն գործած պետութիւն է, այլ գոռտ այն պատճառով, որ թուրքերն չի կրնար չէզոք դիրք ունենալ Ղարաբաղի հարցի կարգաւորման մէջ, քանի որ ան միշտ եղած է փրո-Ատրպէյճան: Ահաւասիկ այս պատճառով, թուրքիա երբեք իբրեւ միջնորդ պետք չէ դերակատար ըլլայ Ղարաբաղեան հարցի կարգաւորման մէջ: Ես ձեզի կը վստահեցնեմ որ Կիւլ-Սարգսեան վերջին հանդիպման

ման ընթացքին, երբ թուրքերոյ նախագահը Ղարաբաղի հարցի կարգաւորման գծով օգնութեան առաջարկով դիմեց Հայաստանի նախագահին, Սերժ Սարգսեանի պատասխանը միանշանակ եղաւ՝ «Դուք մէկ բան կրնաք ընել. ընդհանրապէս չխառնուիլ այն հարցին»: Ուստի ես անգամ մը եւս կ'ըզեմ շեշտել, որ փրոթոքոյններուն մէջ չկայ որեւէ կապ Ղարաբաղի հարցին հետ, հակառակ անոր որ չեմ բացառեր այն փաստը, որ թուրքերն իր կողմէ փորձէ կապ ստեղծել երկուքին միջեւ եւ պնդէ, որ այս երկու հարցերուն լուծումները կապուին իրար: Այս մէկը թուրքերոյ ցանկութիւնն է, իսկ մեր պարտականութիւնը այս մէկը թոյլ չտալն է: Մեզի համար շատ յստակ է, որ թուրքերն եթէ շարունակէ պնդել որ այդ երկու հարցերու լուծումը կապուած են իրար հետ, կայ վտանգ որ երկու գործընթացներն ալ տապալին: Ես կը խորհիմ, որ Ղարաբաղեան հարցի լուծման գործընթացը արհեստականօրէն արագացնելը շատ վտանգաւոր է, քանի որ համոզուած եմ, որ չկայ աշխարհին մէջ ոչ մէկ ուժ, որ կրնայ անցանկալի լուծում պարտադրել մեզի: Ես կը կարծեմ, որ ամէն ինչ մեր ձեռքն է, մենք գիտենք ինչ են մեր նպատակները, մենք գիտենք, որոնք են մեր ձգտումները:

Հարց.- Վերջին շրջանին, դարձեալ կը խօսուի Արցախեան հարցի լուծման գծով Մատրիտեան սկզբունքներու կարգ մը մանրամասնութիւններու մասին. յատկապէս ինչ կը վերաբերի ազատագրուած տարածքները վերադարձնելու առնչութեամբ եւ մանաւորաբար՝ Քիլբաշար-Քարվաճարը յստակ ժամկետով վերադարձնելու պարագան: Դուք, որ հայ-ատրպէյճանական բանակցու-

Սիւսէր կը հովանաւորեն Ա. եւ Ա. Մարութ եւ Մանթա Գալուստեան

VITRE TECH
AD HERE

թիւններու սկզբնական օրերէն ի վեր մասնակից դարձած է՝ բանակցութիւններու, ինչ յաւելեալ տեղեկութիւններ կրնաք փոխանցել Մատրիտեան սկզբունքներու մասին:

Պատ.- Դարաբաղի հիմնահարցի լուծման համար մենք պէտք է հաշուի առնենք թէ՛ Հայաստանի եւ թէ՛ Ատրպէյճանի սկզբունքները: Ատրպէյճանի համար գլխաւոր եւ հիմնական հարցը իրենց հասկացողութեամբ՝ գրաւեալ հողերու հարցն է, այն հողերը որ մեր հասկացողութեամբ ազատագրուած տարածքներն են: Ատրպէյճանը կը պնդէ որ այս հարցը առաջնահերթ է, քանի որ պատերազմի փախստականներուն իրաւունքն է, որ վերադառնան իրենց բնակավայրերը: Մեզի համար Դարաբաղեան հարցի լուծման գլխաւոր եւ առաջնային հարցը Դարաբաղի կարգավիճակի հարցն է, քանի որ հարցը ինքնին գոյութիւն ունէր, նախքան գրաւեալ կամ ազատագրուած հողերու հարցը ծագէր, որոնք իրականութեան մէջ պատերազմի հետեւանքներ են: Ուստի մենք կը խորհինք որ հիմնականը եւ առաջնայինը ոչ թէ պատերազմի հետքերը վերացնելն է, այլ ճիշդ այդ պատերազմին, հակամարտութեան տեղ տուող պատճառները չէզոքացնելն է: Բայց այս մէկը բանակցային եւ երկկողմանի գործընթաց է: Մէկ կողմի ցանկութեամբ կարելի է որոշել բանակցութեան օրակարգը եւ երբ Ատրպէյճանը կը պնդէ որ ինք չ'ուզէր մեր հետ քննարկել Դարաբաղի կարգավիճակի հարցը, մեզի համար բանակցութիւններ սկսելու պատճառ չկայ եւ ոչ միայն չկայ, այլ նոյնիսկ մերժելի եւ անընդունելի է առանց կարգավիճակի հարցը լուծելու նստիլ եւ խօսիլ տարածքներու մասին: Միւս կողմէ սակայն, եթէ մենք բացարձակապէս մերժենք Ատրպէյճանի հետ քննարկել տարածքներու հարցը, ինչ ալ ըլլան բանակցային պայմանները, այդ պարագային կը խորհիմ որ Ատրպէյճանը պիտի մերժէ բանակցութիւններ սկսիլ այս հարցին գծով:

Մեր մօտեցումը միշտ եղած է հետեւեալը. փակ հարցեր չկան: Եթէ Ատրպէյճանը պատրաստ է մեզի հետ քննարկել Դարաբաղի կարգավիճակի հարցը, ապա մենք պատրաստ ենք իր հետ քննարկելու տարածքներու հարցը: Սա չի նշանակեր որ մենք պատրաստ ենք կամ պատրաստակամութիւններ սկսելու պատճառ չկայ:

Թիւն կը յայտնենք յանձնելու ազատագրուած տարածքները, գուցէ մենք յաջողինք ապացուցել որ անոնք մեր տարածքներն են: Մենք պարզապէս չենք կրնար չքննարկել Ատրպէյճանին հետաքրքրող հարցը, երբ ան մեզի հետ բանակցութեան նստի եւ հաշուի առնէ Դարաբաղի կարգավիճակի հարցը:

Սակայն ո՞րն է գիշման նուազագոյնը կամ առաւելագոյնը: Ես կը կարծեմ որ սխալ է այդ մասին նախօրօք խօսիլը, մենք պէտք է ամբողջութեամբ բանանք մեր մտքերը: Ասիկա բանակցային գործընթաց է: Վերջերս Ատրպէյճանը յայտարարեց, որ իբր թէ մենք համաձայն գտնուած ենք, որ Հայաստան գօրքերը դուրս բերէ այդ տարածքներէն, սակայն ՀՀ նախագահը անմիջապէս արձագանգեց յայտարարելով՝ թէ ինք տեղեակ է թէ Ատրպէյճանի նախագահը որո՞ւ հետ քննարկած է այս հարցը, աւելցրելով՝ «մենք Ատրպէյճանի նախագահին հետ կը քննարկենք կարգավիճակի հարցը»: Պարզ է որ թէ՛ Ատրպէյճանի եւ թէ՛ Թուրքիոյ համար Դարաբաղի հարցի կարգաւորումը կարեւոր է այդ տարածքներու յանձնումով. մեզի համար, ինչպէս նշեցի, ամբողջովին ուրիշ ձեւ ունի լուծման գործընթացը: Ուստի այս իրողութեան մեկնելով, ես վստահ եմ, որ մօտ ապագային չէ որ պիտի լուծուի Դարաբաղի հարցը, քանի որ բանակցիլ եւ քննարկել չի նշանակեր յանձնել:

Հարց.- 1994-ի հրադադարէն ետք, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան իշխանութիւնները եւ կարգ մը հասարակական կազմակերպութիւններ ձեռնարկեցին Արցախի վերաբնակեցման աշխատանքներուն: Այսօր, 15 տարի ետք, ցաւով կ'անդրադառնանք, որ վերաբնակեցման ծրագիրը չվերածուեցաւ համահայկական ծրագրի կամ համագործակցութեան ձեւերի: Ինչու չ'արեւելանք:

Պատ.- Մենք իրօք, ունինք եւ ունէինք վերաբնակեցման ծրագրեր, իւրաքանչիւրը կատարուած տարբեր չափանիշերով եւ ծաւալով: Զկայ ազատագրուած տարածք մը, որ այս կամ այն ձեւով չէ վերաբնակեցուած: Ի հարկէ աւելի շատ Քաշաթաղի եւ Շահումեանի շրջանները օգտուեցան այս ծրագրերէն:

Վերաբնակեցման գլխաւոր խնդիրը նիւթականի խնդիրն է: Դարաբաղը իր սահմանափակ պիւտեճով ի վիճակի չէ իրականացնել այդ ամբողջը: Հայաստանը որպէս ՄԱԿ-ի անդամ, որպէս ճանչցուած պետութիւն, ուղղակիօրէն չի կրնար մասնակցիլ վերաբնակեցման ծրագրին, սակայն, ինչպէս գիտենք, սա չի նշանակեր որ Հայաստան ինչ որ ձեւով մասնակցիլ չէ այս աշխատանքին: Անշուշտ, Սփիւռքը ի հարկին մասնակցիլ է վերաբնակեցման աշխատանքին, բայց քանի որ շրջանը պատերազմ տեսած շրջան է, ծախսերը աներեւակայելիօրէն շատ են: Վերաբնակեցնել չի նշանակեր պարզապէս տուններ կառուցել, վերաբնակեցնել կը նշանակէ նաեւ բնակիչին հայթայթել իր հիմնական պէտքերը ապրելու, գոյատեւելու եւ զարգանալու համար: Այն շրջաններուն մէջ, ուր մենք կը փորձենք վերաբնակեցման աշխատանքներ տանիլ ու ծրագրեր մշակել, հիմնովին կառուցման կարիքն ունին, ինչ կը վերաբերի շրամատակարարման եւ էլեկտրական ցանցերու կառուցում, ճանապարհներու կառուցման, եւայլն... վերաբնակեցման տարածքները բաւական ընդարձակ են, նոյնիսկ եթէ քանի մը շրջանի վրայ կեդրոնացնեն աշխատանքը, օգուտ չունի, որովհետեւ մեծ մասը պիտի մնան պատերազմի հետքերով եւ աւերակներով: Մեր ուժերով մենք ինչքան հնարաւոր է ըրինք եւ ես կը խորհիմ, որ այս մէկը պէտք է դառնայ ազգային ծրագիր, որպէսզի յաջողութեամբ պսակուի եւ օր մը կարելի ըլլայ զայն ամբողջութեամբ իրականացնել: Խնդիրը այն է սակայն, որ ոչ միայն ազատագրուած տարածքները ունին հիմնական կենցաղային եւ կեանքի գոյատեւման պահանջները ապահովող խնդիրներ, այլ նաեւ Դարաբաղի ու Հայաստանի մէջ շատ մը շրջաններ նոյն հարցերուն դէմ կը պայքարին: Եթէ Սփիւռքի, Հայաստանի կամ այլ միջոցներով ձեռք բերուած գումարները մենք ամբողջութեամբ տրամադրէինք ազատագրուած տարածքներուն, այն ժամանակ գուցէ յաջողութեան հասնէինք այդ տարածքներուն վրայ, սակայն միւս կողմէ Հայաստանի եւ Դարաբաղի միւս շրջաններուն բնակչութիւնը ցաւալիօրէն պիտի տուժէր, որովհետեւ կենցաղային անհրաժեշտ պայմաններու չ'օգուտութիւնը կարգ

Միս էր կը հովանաւորուի Ա. Ե. Ա. Յակոբ Ե. Քրիստի Դաւապալտան



CASSANDRA I.D.A. PHARMACY

ՍԵՓԱԿԱՆԱՍԵՐ՝
ՊԱԼԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

ԴԵՂԱԳՈՐԾՆԵՐ՝
ՄԱՐԱԼ ՊԱԼԵԱՆ
ՎԱՐԴԱՆ ՊԱԼԵԱՆ

ARMENIAN MEDICAL CENTRE
& PHARMACY

PHARMACISTS
MARAL BALIAN, PharmD, RPh
VARTAN BALIAN, PharmD

- Դեղագիրներու պատրաստութիւն՝ շաբաթական յատուկ տուփերու մէջ:
- Արեան ճնշման քննութիւն եւ հետեւողականութիւն՝ անվճար
- Շաքարախտի քննութիւն
- Դեղերը իրենց հասցէներուն առաքելու անվճար սպասարկութիւն
- Տարեցներու 10% զեղչ
- Կը յարգենք եւ սիրով կը կատարենք բոլոր ապահովագրական ընկերութիւններու պայմանները
- Walk-In Clinic բաց է շաբաթը 6 օր: Կրնաք բժիշկները տեսնել առանց ժամադրութեան:

Դիմեցեք մեզի եւ պիտի դառնաք մեր մնայուն յաճախորդը:

WALK IN CLINIC WITH NO APPOINTMENT

հասցէ՝ 2040 Victoria Park Ave. (Victoria Park & Cassandra)
Toronto, Ontario M1R 1V2 Tel : (416) 449-2040 Fax: (416) 449-2048





Նախագահ Ղուկասեան «Հորիզոն»ի անձնակազմին մէջ

մը շրջաններու մէջ, պատճառ կը հանդիսանայ որ արդէն իսկ բնակեցւած շրջաններու բնակիչները լքեն իրենց տունն ու տեղը եւ ընտրեն գաղթի կամ տեղափոխութեան ճամբան: Ուստի, դարձեալ ու դարձեալ կը կրկնեմ, որ վերաբնակեցնելու ցանկութիւնը կայ, սակայն կը պակսին նիւթական միջոցները, մանաւանդ նկատի ունենալով որ Ղարաբաղը ճանչցուած պետութիւն չէ, ուստի դուրսէն կամ օտար երկիրներէ օգնութեան հնարաւորութիւնները սահմանափակ են: Միայն Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներն է, որ որոշում առած է այդ շրջաններուն մէջ նիւթական ներդրումներ կամ օժանդակութիւններ կատարել, բայց այդ մէկը բաւարար չէ, նկատի ունենալով այն հսկայական գումարները, որոնք իսկապէս ոտքի կրնան հանել ամբողջ շրջանը:

Հարց.- Ատրպէյճանի նախագահն ու իր վարչակազմի այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ յաճախ սպառնական ռնով յայտարարութիւններ կը կատարեն, թէ այլընտրանք ունին ցաւ գէնֆի ռնով լուծելու Ղարաբաղի հակամարտութեան հարցը: Երկար տարիներէ ի վեր հնչող այս սպառնալիքներու միտք բանին ի՞նչ է:

Պատ.- Ես կ'ենթադրեմ որ Ատրպէյճանի յաճախակի սպառնական յայտարարութիւնները երկու հասցէ ունին: Առաջինը՝ միջազգային հանրութիւնն է: Անոնք ուղղակիօրէն իրենց կոչերով իբր թէ կը սպառնան միջազգային հանրութեան, որպէսզի Ղարաբաղը յանձնեն իրենց, իսկ չյանձնելու պարագային Ատրպէյճան

կը փորձէ վախցնել միջազգային հանրութիւնը պատերազմի կոչերով, բան մը որ ցանկալի չէ ոչ մէկուն համար: Երկրորդը՝ Ատրպէյճանի բնակչութիւնն է, որպէսզի անոնց հանգստացնեն թէ իրենք չեն մոռցած Ղարաբաղի հարցը եւ ամէն միջոցի կը դիմեն, որպէսզի ցանկալի արդիւնքի հասնին: Ես քանի մը ամիս առաջ պատասխանեցի Ալիեւին եւ պատասխանս այն էր, որ եթէ ինք այդքան շատ ցանկութիւն ունի պատերազմ մղելու, ապա հետաքրքրական է իմանալ, թէ ինք ո՞ր կը նախորդ պատերազմի ընթացքին: Չէ՞ որ ինք երիտասարդ էր եւ իր հասակակիցներուն նման կրնար գէնք վերցնել ու պատերազմի դաշտ իջնել: Բայց ինչքան տեղեակ ենք, ինք Ղարաբաղեան պատերազմի ժամանակ Սթամպուլի խաղատուններուն մէջ գէն կեանք մը կ'ապրէր:

Եթէ Ալիեւի նպատակը մեզի վախցնելն է, ապա կը ցաւիմ ըսելու, որ այդ մէկը շատ դժուար է:

Ես կը խորհիմ, որ անհնար է, որ բանակցող կողմերէն մէկը դիւանագիտական ճամբան ընտրէ հարցի կարգաւորման համար, իսկ միւս կողմը սպառնալիքներու: Եթէ Ատրպէյճանի ակտիւմը քիչ մը համեստ ըլլար, ան աւելի մեծ յաջողութիւններու հասնելու հնարաւորութիւն կ'ունենար:

Հարց.- Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւնը այսօր 18 տարեկան է: Այս երիտասարդ հանրապետութեան առաջին ընտրեալ նախագահը դուք եղած էք: 18 տարիներու վրայ երկարող իր գոյութեան ժամանակահատուածին, Լեռնային Ղարա-

բաղի Հանրապետութիւնը ո՞ր էր երէկ եւ ո՞ր է այսօր:

Պատ.- Ինձի կը թուի որ այս հարցումին ամենաճիշդ պատասխանը կու տան 18 տարի առաջ այդ տարածքին վրայ կուտած տղաքը, որոնք այսօր Ղարաբաղ կ'այցելեն: Այսօրուան ու տասնութ տարի առաջուան Ղարաբաղին միջեւ բաղդատման եզր չկայ, չնայած ես միշտ համոզուած եմ, որ կարելի էր աւելին ընել, կարելի էր աւելին ընել: Մենք միշտ դժգոհ պէտք է ըլլանք, որպէսզի յառաջընթաց ապահովենք: Սակայն շնորհիւ Հայաստանի եւ Սփիւռքի օժանդակութեան, մենք շատ մը ձեռնարկներ, շատ մը ծրագիրներ կեանքի կոչած ենք: Իսկապէս յոյժ գնահատելի է Սփիւռքի օժանդակութիւնը, նամանաւանդ այն ճանապարհի շինութեան գծով, որ շատ խորհրդանշական ձեւով Հայաստանը կը կապէ Ղարաբաղին: Իսկ երկրորդ ծրագիրը հիւսիս-հարաւ ճանապարհի իրականացման ծրագիրն է, որուն ընթացքին եւ ճամբուն վրայ կարելի եղաւ շատ մը դպրոցներ եւ հիւանդանոցներ կառուցել:

Սփիւռքի նիւթական այս հսկայ օժանդակութեան կողքին, մեզի համար շատ կարեւոր է նաեւ Սփիւռքի բարոյական աջակցութիւնը, մանաւանդ պատերազմի այն ծանր տարիներուն, երբ մենք համոզուած էինք, որ մեր կողքին կանգնած էր մեր Սփիւռքը: Ես կը յիշեմ իմ առաջին նախընտրական արշաւիս, երբ զանազան հանդիպումներ կ'ունենայի մարդոց հետ, անոնք ինձի մէկ բան կը թելադրէին կամ կը խնդրէին՝ «խաղաղութիւն»: Իսկ երկրորդ նախընտրական արշաւիս արդէն խնդրանքները կը վերաբերէին կառուցողական աշխատանքներու: Ահաւասիկ այս բոլորը կու գան փաստելու, որ Ղարաբաղը իրօք փոխուած է: Սակայն բարեկարգման աշխատանքները պէտք է շարունակուին, որպէսզի զարկ տանք Ղարաբաղի տնտեսութեան եւ բարգաւաճման: Այստեղ կ'ուզեմ նշել Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի անունը, որովհետեւ այս կառույցը այնպիսի կառույց մըն է, որուն նպատակը միմիայն Հայաստանը չէնցնելն է:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ ՎԱՐՅՑԻՆ՝
ՎԱՀԱԳՆ ԳԱՐԱԳԱԾԵԱՆ
ՍՈՒՆԱ ԱՃԷՄԵԱՆ

Միս էր կը հովանաւորեն Պուրն, Օսկը եւ Միւսն Սոնայեպտան

FOR ALL YOUR TRAVEL NEEDS

CALL:
MARAL POLADIAN

Բացառիկ առիթ մը
տեսնելու Երուսաղեմի
սրբավայրերը

Եկեք քալենք
միասնաբար մեր
տիրոջ Յիսուս
Քրիստոսի քայլերուն
հետեւելով



Մասնաւոր խմբային
շրջապտոյտ դէպի
Երուսաղեմ -
մանրամասնութեան
համար հեռաձայնել
Մարալ Փօլատեանին

The
Joy of Travel
Ltd.

TEL: 905-889-1681 EXT. 224
FAX: 905-889-4636
TOLL FREE: 1-800-268-0900
E-MAIL: MARAL@JOYOFTRAVEL.NET

SPECIAL: ASK US ABOUT OUR ESCORTED TOUR
TO THE HOLY LAND



ARMENIA



FRANCE



LEBANON



ARGENTINA



HOLY LAND

ADDRESS
30 WERTHEIM COURT #20, RICHMOND HILL, ONT. L4B 1B9

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ Ասկէ անդին (մտորումներ՝ ասպագայի հաշուով)

Հայաստանի Հանրապետութիւնը 1991 Սեպտեմբեր 21-էն ասդին ինքնուրոյն քաղաքական միաւոր մըն է, Միացեալ ազգերու կազմակերպութեան 190 կամ աւելի անդամներէն մէկը. սեփական դրօշով, օրհներգով, գինանշանով (գերբ), եւ սեփական քաղաքական (եւ ոչ միայն քաղաքական, այլեւ տնտեսական, ընկերային, մշակութային) հարցերով:

Հայութիւնը, որ Հայաստանի բնակչութիւնը չէ պարզապէս, կամ միայն, այլ կ'ընդգրկէ նաեւ (եւ գուցէ ամենէն առաջ) Սփիւռքի հայութիւնը, որ Հայաստանահայութեան կրկնապատիւնը, եթէ ոչ եռապատիւն է, քաղաքական միաւոր մը չէ (թէեւ կրնայ քաղաքական, ինչու չէ՞ նաեւ տնտեսական ոյժ մը հանդիսանալ), այլ ընկերային (եւ թերեւս մշակութային) միաւոր մը, մարդկային գործօն մըն է:

Այս երկուքը՝ Հայաստան եւ հայութիւնը, լափալիսեան ճշմարտութիւն պիտի ըլլար ըսել՝ անքակտելիօրէն կապուած են իրարու: Կարելի չէ երեւակայել մէկը առանց միւսին, թէեւ պատմութեան ընթացքին միշտ ալ եղած են ժամանակներ - նոյնիսկ երկա՛ր ժամանակներ - երբ մէկը ստիպուած է եղած ապրիլ չափով մը կտրուած միւսէն, առանց միւսին, բայց նաեւ երբեք խզուած ամբողջովին: Կապ մը, կապեր, թէկուզ հոգեկան միայն, առկայ եղած են միշտ երկուքին միջեւ:

Ի՞նչ պատկեր կը ներկայացնեն անոնք այսօր՝ 21-րդ դարու առաջին այս տասնամեակի գրեթէ վերջաւորութեան, եւ ի՞նչ կարողականութիւն:

Հայաստանը Հայաստանի Հանրապետութիւնը չէ, կամ միայն ՀՀ չէ, Հայաստան է եւ Արցախը, որուն անկախութիւնը (Ատրպէյճանէն) հռչակուած է ու կը պահպանուի, բայց դեռեւս որեւէ պետութեան կողմէ չէ ճանչցուած: Հայաստան է Զաւախքը, տակաւին հայրենակ, որ Վրաստանի գերիշխանութեան տակ կը գտնուի, ոչ իսկ ինքնավարութեան (իր պահանջած) կարգավիճակով: Հայաստան են նաեւ Արցախի հիւսիսային տարածքները, Ատրպէյճանի մէջ, Նախիջեւանը՝ նոյնպէս այդ վերջինին մաս կազմող եւ երկուքն ալ հայաթափուած: Վերջապէս Հայաստան են ե՛ւ Թուրքիոյ արեւելեան նահանգները ե՛ւ Կիլիկիան, որոնք 1915-էն ի վեր պարպ-

ուած են իրենց բնիկ հայութիւնէն, թէեւ քողարկուած կամ հաւատափոխ հսկայ զանգուած մը դեռեւս այդ հողերուն վրայ կրնայ գտնուիլ, ինչպէս կը հաստատեն տարբեր աղբիւրներ:

Այդ ամբողջն է Հայաստանը, իբր անցեալ, իբր պատմութիւն, բայց նաեւ իբր անջնջելի երազ ու ազգային իտէալ:

Իսկ հայութի՞ւնը
Ան անշուշտ առաջին հերթին ՀՀ բնակչութիւնն է, գուցէ նուազ քան 2.5 միլիոն, ԼՂՀ բնակչութիւնը, Զաւախքի բնակչութիւնը, ինչպէս նշուեցաւ՝ Թուրքիոյ կողմէ բնագրաւուած հայկական հողերու վրայ տակաւին յամեցող, մեծ մասամբ մահմետականացած, եւ թերեւս մէկ միլիոնի հասնող հայերը, նոյնպէս մահմետական՝ Սեւ ծովի ափին հաւաքուած համէնահայութիւնը, եւ խայտաբղէտ Սփիւռքը: Սփիւռքը՝ Միջին Արեւելքի, Եւրոպայի, Ամերիկաներու եւ Աւստրալիոյ իր հին ու նոր համայնքներով (նորերը՝ ՀՀ-էն արտագաղթի ի հետեւանք), այլեւ Ռուսաստանի մէջ սփռուած իր զանգուածներով, եւ աշխարհի վրայ քիչ մը ամէն տեղ ցանուած իր բեկորներով (այո՛ւ, ամէն տեղ հայ կայ, ինչպէս Մաւեանը կ'ըսէր): Բոլորս միասին՝ 8-10 միլիոն... արդեօ՞ք:

Ուրեմն, կա՛յ Հայաստան, իր նիւթեղէն եւ ոգեղէն սահմաններով ու աշխարհի վրայ տարածուող իր անսահմանութեամբ, եւ կա՛յ հայութիւն իր համընդհանուր եւ չհամընդհանուր քանակով:

Անկասկած նկատառելի ոյժ մըն է սա, կամ կրնայ դառնալ, եւ ճիշդ ատոր համար ալ մեզի հակադրուող ուժերը ամէն բան կ'ընեն եւ պիտի ընեն՝ մեզ այսպէս բաժան-բաժան, կոտորակուած պահելու համար, թէ՛ իբր հող եւ թէ՛ իբր ժողովուրդ:

Թուրքիոյ հետ Հայաստանի յարաբերութիւններու, այդ առնչութեամբ այսպէս կոչուած «արձանագրութիւններ»ով առնուած քայլերու գործընթացը կարելի է դիտել ա՛յս պարունակին մէջ, եւ աշխատիլ որ մեզի պարտադրուող պայմանները չգառնան մեր ազգային երազները յօդս ցնդեցնող, մեր զարգացումը կաշկանդող, մեր ապագան, մեր գոյութիւնն իսկ հարցականի տակ դնող ազգակիներ:

Իսկ այդ ընելու համար մենք պարտաւոր ենք համախմբուել մեր ազգային գերագոյն իդեալին շուրջ, նոյ-

նիսկ եթէ (եւ ինչու ոչ) անոր հասնելու ուղիներուն վերաբերեալ ունենանք տարբեր մօտեցումներ: Կարելորդ՝ գիտակցինք, որ ի՛նչ կողմի ալ պատկանինք, մեր իդեալը նոյնն է, եւ մեր երկվարը հո՛ն, հո՛ն է, որ մեզ պէտք է առաջնորդէ:

Բայց ի՞նչ է այդ իդեալը:

Աշխարհի բոլոր ազգերուն հետ, համահաւասար իրաւունքներով՝ ապրիլ համերաշխ, ապրիլ մարդավայել, գործակցիլ համամարդկային հարցերու միասնական լուծման ի խնդիր, անկաշկանդ կարենալ զարգացնել մեր բնակավայրը, հարստացնել համաշխարհային քաղաքականութիւնը՝ մեր մշակոյթի անխափան ծաղկումով, ազա՛տ ապրիլ ու ստեղծագործել, արդա՛ր կարգերու ճգտիլ թէ՛ մեզի եւ թէ՛ համայն մարդկութեան համար:

Այս իդեալը իրագործելու համար օժտուած ըլլալ անհրաժեշտ, կենսական հողատարածքով, ազգի բաղադրիչ զանգուածները առաւելագոյն չափով ամփոփել այդ տարածքին վրայ, ունենալ բաւարար նիւթական միջոցներ եւ մանաւանդ կա՛մք՝ պատմական մեր առաքելութիւնը շարունակելու նպատակադրումով:

Այս ամէնը յաջողելու համար ալ պէտք ունինք աշխարհի գործակցութեան, սկսելով Թուրքիայէն, որ իր գործած մեծ ոճիրին հետեւանքները ջնջելու պարտաւորութիւնը ունի, գերպետութիւններէն, որոնք ժԹ. դարու կէսերէն՝ Հայկական հարցի միջազգային բեմերու վրայ արծարծուելէն ի վեր աւելի շատ խօսած են, քան թէ իրապէս գործած ի խնդիր անոր լուծման, եւ մեր բոլոր դրացիներէն, որոնք ամէն ինչ ունին շահելիք տարածաշրջանի խաղաղութեան ամրապնդումով ու բնականոն յարաբերութիւններու հաստատումով:

Ահա այն ատեն Հայաստանը կռուախնձոր կամ խաղաղալար դառնալու փոխարէն կ'ըլլայ խաղաղալար, կ'ըլլայ կամո՛ւրջ Հիւսիսի եւ Հարաւի, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ, կ'ըլլայ կռու՛ւան Հարաւային Կովկասի, Փոքր Ասիոյ եւ ընդհանրապէս Միջին Արեւելքի ծաղկման ու զարգացման:

Ասոր պէտք է ի վերջոյ գիտակցին բոլորը, բայց գիտակցինք ամենէն առաջ մենք:

ՎՐԷԺ-ԱՐՄԷՆ

Սիւսէր կը հովանաւորեն Ա. եւ Ա. Մրժ եւ Կարին Դասաւանդեան



The Simple Alternative® Funeral Centres

275 Lesmill Road, Toronto, Ontario. M3B 2V1 Tel: 416-441-1580 Fax: 416-441-1030



Talar Yardemian - (416) 910-5252
tyardemian@mountpleasantgroup.com

Talar is the only Armenian licensed funeral director in the province of Ontario. She is currently working at The Simple Alternative Funeral Centre. Talar speaks both Armenian and English and is experienced with arranging traditional Armenian funeral services. Talar would be pleased to discuss funeral service options with all Armenian families.

Դալարը միակ վկայեալ տեսուչն է Օնթարիո նահանգին ներս, ան հմուտ է հայերեն եւ անգլերեն գոյգ լեզուներուն, քաջատեղեակ է հայկական եկեղեցական հնադարեան ծեսերուն ու սովորութիւններուն: Դալարը կը գործէ The Simple Alternative Մեռելատան հաստատութենէն ներս, ան կը խոստանայ լաւագոյն միջոցներով ամոքել հայ ընտանիքներու սուգը , ձեռնարկել ու կազմակերպել յուզարկաւորութեան եւ թաղման արարողութիւնները



York Cemetery Visitation Centre

160 Beecroft Road, Toronto, Ontario. M2N 5Z5 Tel: 416-221-3404 Fax: 416-221-6739



Եօրը գերեզմանատան հաստատութիւնը կը մատակարարէ հայ գաղութին իր խնամքն ու հոգատարութիւնը աւելի քան 50 տարիներէ ի վեր: Եօրը իւրայատուկ այն հաստատութիւնն է ուր կը մատակարարուի յուզարկաւորութեան եւ թաղման արարողութիւնները: Գերեզմանատունը կը գտնուի highway 401 եւ Yonge պոտողայի շրջակայքը:

York Cemetery, Visitation, Chapel & Reception Centre has been serving the Armenian community for over 50 years. Located close to highway 401 & Yonge Street and steps away from the Yonge Street Subway. York Cemetery offers all your Cemetery and Funeral needs in one convenient location.



«ԱՅՍ ՀՈՂԻ ՀԱՄԱՐ ԸՆԴ ԹԱՆԿ ԳԻՆ Է ՎՃԱՐՈՒԱԾ...»

Հարցազրույց ՀՅԴ ազատամարտիկներու յանձնախումբի ատենապետ

Հարմիկ Յովսէփեանի հետ

Շուրջ չորս տարուան պատմութիւն ունի ՀՅԴ Գերագոյն Մարմնի (ԳՄ) նախաձեռնութեամբ ստեղծուած Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան ազատամարտիկներու յանձնախումբը, զոր կը ղեկավարէ արցախեան ազատամարտի մասնակից՝ Հարմիկ Յովսէփեանը: Հարմիկի հետ զրոյցի ժամանակ ինձի համար մէկ բան յստակ էր, որ Արցախի ազատագրուած հողերու շուրջ սակարկութիւններն աւելի քան անիմաստ են, որովհետեւ՝ «Այս հողի համար շատ բանկ գին է վճարուած...»

Հարցում - Ղարաբաղեան շարժման ժամանակ դուք կը բնակէիք Իրանի մէջ եւ չէիք կրնար երկիրը լքել առանց գինուորական ծառայութեան, ինչպէ՞ս կրցաք Հայաստան գալ եւ մասնակցիլ Արցախեան ազատամարտին:

Պատասխան-1988-ին ես պարսկական բանակ մտայ ծառայութեան, քանի որ դա երկրի տարածքից դուրս գալու միակ տարբերակն էր, իսկ այդ ժամանակ արդէն Ղարաբաղի հարցը սկսել էր բարդանալ ու հասկանում էինք, որ պատերազմն անխուսափելի է: Ծառայութիւնն աւարտելուց յետոյ 1990 թուականին Հայաստան եկայ ու ընդգրկուելով Դաշնակցութեան կազմակերպած ջոկատներում, մեկնեցի Շահումեանի շրջան՝ Գիւլիստանի անտառներ, ինքնապաշտպանական խմբերի տղաներին եւ մօտակայ գիւղերի կամաւորականներին մարզելու համար: Զինուորական պատրաստութեան եւ փորձառութեան պակաս կար, մենք կեդրոնացել էինք դաշտաբանական դաստիարակութեան վրայ: Զէնք բռնող շատ կար, բայց այն չարիք կը դառնար, եթէ չօգտագործուէր հայրենիքը, ընտանիքը պաշտպանելու համար: 1992 թուականին, վաճառելով Թեհրանի բնակարանս, ընտանիքիս հետ տղափոխուեցի Հայաստան:

1992 թուականից ընդգրկուել եմ Շուշիի առանձնակի գումարտակի կազմում, եղել գումարտակի հրամանատարի տեղակալ: Ղարաբաղում մնացի մինչեւ պատերազմի աւարտը, ժամանակաւոր աւարտը... Բախտ եմ ունեցել շատ տղաների հետ ծանօթանալ, բայց, դժբախտաբար, այդ տարի-



ներին շատերին էլ կորցրեցինք:

Հարցում - Դուք պատասխանատու եք Դաշնակցութեան ազատամարտիկներու յանձնախումբին, ե՞րբ եւ ի՞նչ նպատակով ստեղծուեցաւ այս յանձնախումբը:

Պատասխան - Յանձնախումբը մօտ չորս տարուայ պատմութիւն ունի: ՀՅԴ ԳՄ-ը, նկատի ունենալով Ղարաբաղի պայքարի կարեւորութիւնն ու դրանից քաղած դասերը, ստեղծեց այս յանձնախումբը: Հայ ժողովրդի դիմաց ծառայած քաղաքական խնդիրները նոյնպէս սոյն յանձնախումբի ստեղծման կարեւոր պատճառ էին: Հիմնական մտահոգութիւնն է, որ կարելի լինի արժեւորել անցած սխրանքներն ու դրանից քաղած դասերը եւ այդ դասերը հնարաւորինս փոխանցել երիտասարդ սերուն-

դին: Ինչպէս նաեւ կապ հաստատել ազատամարտիկների եւ երիտասարդների ու ժողովրդի հետ, Ղարաբաղի պատերազմի եւ սահմանամերձ շրջանների ինքնապաշտպանութեան մասնակից նահատակների ընտանիքների հետ ու Ազատամարտի յիշատակելի օրերը ըստ արժանւոյն նշել:

Յանձնախումբը բաղկացած է եօթ ընկերներից, որոնք ուղղակի մասնակից են եղել Ղարաբաղի պատերազմի եւ սահմանամերձ շրջանների ինքնապաշտպանութեանը: Իւրաքանչիւր ընկեր մէկ մարզի պատասխանատու է, մարզերում գործող ենթակառուցները մարզի նահատակ ընկերների ընտանիքների եւ ազատամարտիկների հետ մշտական կապ են պահում եւ կազմակերպում շրջանը:

Հարցում - Ձեր խօսքին մէջ նշեցիք, որ յանձնախումբի ստեղծման նպատակներէն մէկն ալ քաղաքական անցուղարձակներն էին, կը խնդրեմ մանրամասնէք ի՞նչ նպատակ ունէիք:

Պատասխան - Դժբախտաբար, ժողովրդի ընտրած պետութիւնն ու ընտրած նախագահը միշտ չէ, որ ժողովրդի իղձերի արտացոլողն է: Այժմ նաեւ մենք պարտականութիւն ենք զգում, որ անհրաժեշտութեան դէպքում մենք մեր որոշակի դերն ունենանք քաղաքական ընթացքը շտկելու կամ գոնէ մեր «ոչ»ը ասելու համար: Երբ հարցը վերաբերում է ինչ որ գիշումների, անվերադարձ գիշումների, դրա համար պէտք է կազմակերպւած լինեն ազատամարտիկները եւ բացի կազմակերպուած լինելուց պէտք է իրենց համախոհների շրջանակն ունենան: Տղերքն արդէն քառասունն անց են եւ դեռ կարող են որոշ ժամանակ դրօշակակիրը լինել շարժման, սակայն պէտք է մտածել նաեւ դրօշը երիտասարդ սերունդին յանձնելու մասին: Այս պատճառով է, որ կառույցը շատ է կարեւորում ազատամարտիկների ու երիտասարդ սերունդի կապը: Շատ կարեւոր է նաեւ կապը

Սիւսի էջ կը հովանաւորեն Ս. Եւ Ս. Միգրէ Եւ Միգրէ Սիւսիացի

նահատակների ընտանիքների հետ, որովհետեւ նահատակի ընտանիքն էլ ասելիք ունի - ծանրակշիռ ասելիք:

Վերջերս, ցաւօք, յաճախ խօսուում է տարածքների փոխգիշտումների մասին: Ինչպէս կարելի է սակարկութեան նիւթ դարձնել այն հողը, ուր այս ընտանիքների գաւակները արիւնն է թափուել: Նրանց գաւակները դրա համար չեն նահատակուել, որ նստեն ու փոխգիշտումների մասին խօսեն, ինչ որ բան տան ու առնեն, պարզ է, որ չի կարող այդպէս լինել: Պէտք է պարզ լինի, որ գործող ուժ են ազատամարտիկները եւ նահատակների ընտանիքները եւ ամենակարեւորը՝ երիտասարդ սերունդը, որ ինքը իր ասելիքն ունի ու դրօշակակիրն է գաղափարի:



Հարցում- Ի՞նչ ձեռնարկներ կը կազմակերպուին Դաշնակցութեան ազատամարտիկներու յանձնարարութի նախաձեռնութեամբ:

Պատասխան - Նշեմ, որ վերջին երկու տարիների ընթացքում յանձնարարութեան աւելի աշխուժօրէն է գործում: Տարեկան ունենք չորս մեծ ձեռնարկ Դարաբաղի պատերազմի եւ սահմանամերձ շրջանների ինքնապաշտպանութեան նահատակների յիշատակին նուիրուած: Քանի որ մեր նահատակները, դժբախտաբար, շատ են եւ չի լինի իւրաքանչիւրին առանձին անդրադառնալ, փորձել ենք եղանակների բաժանել, օրինակ՝ ամրան ընթացքին նահատակուած ընկերների համար նկատի ենք ունեցել մէկ օր եւ այդ օրը նուիրուում է մէկ ազատամարտիկի, ով մեծ լուծայ է ունեցել պատերազմում, օրինակ՝ այս տարի Փետրուարին նշեցինք Պետոյի յիշատակի օրը:

Այս տարի ունեցել ենք 33 տարբեր ձեռնարկներ, տարեկան կարեւոր միջոցառումներից են Շուշիի ազատագրման տարեդարձի կապակցութեամբ տղերքի այցը Շուշի՝ ընտանիքների եւ համակիրների հետ: Ինչպէս նաեւ Քալբաջարի ազատագրման օրուան նուիրուած այցը: Յաճախակի միջոցառումներ ենք կազմակերպում դպրոցներում, մի քանի դպրոցներում կեանքի ենք կոչել իրենց նախկին սան՝ նահատակ ընկերոջ յիշատակին նուիրուած, գինուորական անկիւններ:

Յաջորդ մեծ աշխատանքը, որ արւում է, դա նահատակների մասին



հնարաւորին չափ տուեալների եւ տեղեկութիւնների հաւաքագրումն է: Դաշնակցութիւնը մեր տուեալներով, մօտաւորապէս 350-ից աւել զոհ է ունեցել, որը բաւական մեծ թիւ է: Չեմ ուզում անջատել, նահատակը մնում է նահատակ եւ չի կարելի կուսակցականացնել դա, բայց եթէ նկատի առնենք, որ մենք 5000 զոհ ենք ունեցել Դարաբաղի պատերազմում, այդ թիւը լուրջ տոկոս է կազմում եւ խօսուել թիւ է, որ վկայում է, թէ իբրեւ կազմակերպութիւն՝ Դաշնակցութիւնը ինչ ներկայութիւն է ունեցել պատերազմում: Այսօր մեզ համար շատ կարեւոր է ունենալ ընկերների մասին տուեալները, որ կարողանանք իրենց ընտանիքների հետ կապ պահել ու փորձել աջակցել, թէ՛ հոգեպէս եւ թէ՛ բարոյապէս, իսկ հնարաւորութեան դէպքում աջակցել նաեւ նահատակների ընտանիքների անդամներին, երբ նրանք դժուարութիւններ ունեն: Ստեղծել

ենք նաեւ կայքէջ՝ www.zorakanch.com: Յանձնարարի կարեւոր նախաձեռնութիւններից մէկն էլ «Զօրական Ֆիլմաշար»ի ստեղծումն է, դա հինգ բոլոր տեղութեամբ փոքրիկ տեղեկատուական ֆիլմերի շարք է, արցախեան ազատամարտի եւ սահմանամերձ շրջանների պաշտպանութեան նահատակների մասին, որը ցուցադրուում է «Երկիր Մեզի»-ի հեռուստաէթերով: Փորձում ենք ամէն ինչ անել, որ մեր նահատակները յիշուեն, յիշուեն իրենց խիզախ գործերով ու անմնացորդ նուիրումով: Նրանք՝ այսօր չլինելով մեր կողքին, մեզ աւելի են պարտաւորեցնում, որ ճիշդ ապրենք ու չհանդուրժենք սխալներ, նամանաւանդ երբ հարցը վերաբերում է հայրենիքին:

Հարցազոյցը վարեց ԻՆՏԱ ՄԻՍԻԹԱՐԵԱՆ

Միս էօր կը հովաւաւորեն Մամուէլ, Թապիւ եւ Գէորգ Քօւլջեան

BMO  **Bank of Montreal**



At Your Door Step



Osana Mksey-Artinian AMP
Mobile Mortgage Specialist

**For All Your Mortgage Needs
Best Competitive Rates
Up to 500 Air Miles**

416.315.7310

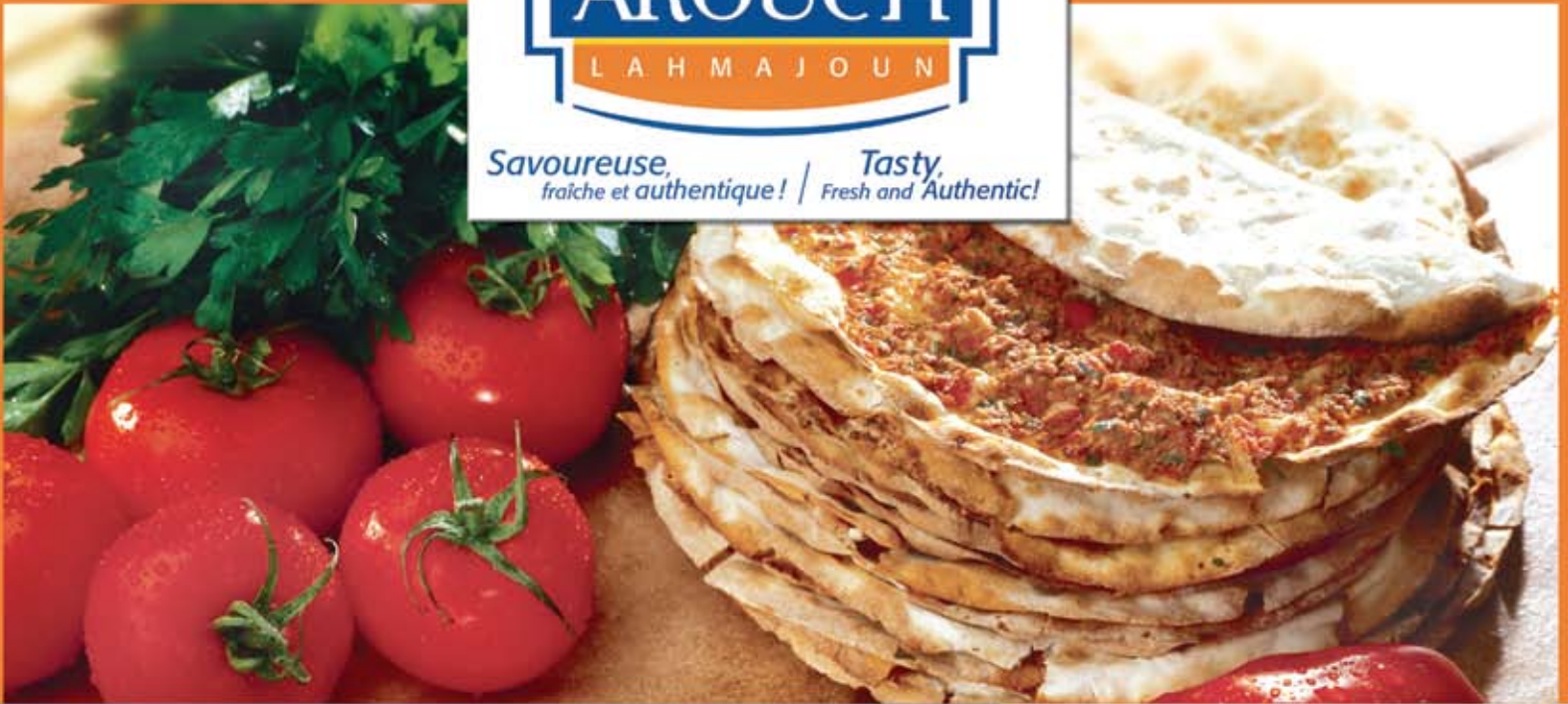
416.490.0607

(Available 24 hours a day, 7 days a week)

**Serving
The Armenian Community
for 15 Years**



*Savoureuse,
fraîche et authentique!* | *Tasty,
Fresh and Authentic!*



***With 4 locations to serve
you better!***

**917, rue Liège O.
Montréal, Qc. H3N 1B5
7 jours par semaine de 9h à 18h**

**3467 St-Martin O.
Laval, Qc. H7T 1A2
Avec service au volant!
Lundi au vendredi de 8h à 20h
Les fins de semaine de 8h à 18h**

**1600 boul. de Maisonneuve O.
(Guy-Concordia John Molson
School of Business)
Montréal, Qc. H3H 1J5
Lundi au vendredi de 8h à 22h
Les fins de semaine de 9h à 21h**

**5216, chemin Côtes-Des-Neiges
Montréal, Qc. H3T 1X8
Ouverture bientôt!**

Depuis 25 ans, à Montréal, et maintenant à Laval, nous sommes fiers de confectionner à la main les traditionnelles lahmajoun arméniennes. **Venez les déguster sur place!**

In Montréal for the past 25 years – and now in Laval, too – we have been proudly making traditional Armenian lahmajoun by hand. **Come dine in the restaurant!**

www.arouch.com

«Հայաստանի սահմանամերձ գիւղերուն սատարելու կանչին առաջին արձագանգողը ՀՅԴ Գանատայի կառույցը եղաւ»

Հարցազրոյց ՀՅԴ Գանատայի Կեդրոնական կոմիտէի Աերկայացուցիչ ընկ. Րաֆֆի Տօնապետեանի հետ

Հարց.- Համահայկական առումով, անցնող երկամեակին ի՞նչ աշխատանքներու նախաձեռնեց ՀՅԴ Գանատայի կազմակերպական շրջանը:

Պատ.- Անցնող երկամեակը մեր շրջանին համար եղաւ մարտահրաշխաներով լի հանգրուան մը, ուր ներագրագային հրատապ հարցերու առնչութեամբ մեր կազմակերպութիւնը իր որոշիչ դերակատարութիւնը ունեցաւ: Սակայն ազգային մեր հարցերու ամենէն գերզգայուն անկիւնադարձը հանդիսացաւ 2009-ի Օգոստոս 31-ի հայ-թրքական արձանագրութիւններու քաղաքական գործընթացը: Ինչպէս գիտէք, վերոնշեալ թուականին նախորդող ամիսներուն, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը, համամիտ չգտնուելով հայ-թրքական յարաբերութիւններու գծով Հայաստանի իշխանութեանց որդեգրած քաղաքական ուղեգիծին, դուրս եկաւ համաձայնական կառավարութեանէն եւ այսօր արդէն ՀՅԴ-ն Հայաստանի մէջ կը գործէ որպէս կառուցողական ընդ-

դիմութիւն:

Օգոստոս 31-ի փրոթոքոլներու ստորագրումը, մենք ընկալեցինք որպէս Հայ Դատին ուղղուած հարուած: Սփիւռքի տարածքին թափ առած բողոքի ալիքին մէջ, Գանատան հանդիսացաւ առաջին սփիւռքեան գաղթօճախը, որ ի մի բերաւ ժողովուրդը եւ բարձրացուց իր բողոքը: Ժողովրդային հաւաքներ տեղի ունեցան Թորոնթոյի, Մոնթրէալի եւ այլ շրջաններու մէջ: ՀՅԴ երիտասարդական եւ ուսանողական միութեանց կողմէ կազմակերպուեցան ցոյցեր եւ արձանագրութիւնները դատապարտող ստորագրահաւաք: «Հորիզոն» շաբաթաթերթի եւ Գանատայի Հայ Դատի յանձնախումբի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուեցան ժողովրդային զեկուցական հաւաքներ...

Այստեղ նշեմ, որ Օգոստոս 31-ի հայ-թրքական փրոթոքոլներուն դէմ Գանատայի մէջ ծաւալած դատապարտումի միջոցառումներն ու ձեռնարկները կազմակերպուեցան հայ աւանդա-

կան երեք կուսակցութիւններու միասնական աշխատանքով: Հնչակեան եւ Ռամկավար կուսակցութեանց գանատական կառույցներու ղեկավարութեանց հետ արձանագրութիւնները դատապարտող Սփիւռքի առաջին յայտարարութիւնը հրապարակուեցաւ Գանատայի մէջ, Թորոնթոյի մէջ կայացած ժողովրդային հաւաքի ընթացքին:

2009-ին, Գանատայի մեր կառույցը իր գործօն մասնակցութիւնը բերաւ Լիբանանի խորհրդարանական ընտրութիւններուն: Այս ծիրէն ներս, Մոնթրէալի եւ Թորոնթոյի մէջ երկու յանձնախումբեր կեանքի կոչուեցան, որոնք ցանկագրեցին լիբանանեան հպատակութիւն ունեցող գանատահայ մեր այն հայրենակիցները, որոնք կը փափաքէին մասնակցիլ ընտրութիւններուն: Ամիսներու վրայ երկարող այս ծաւալուն աշխատանքը յաջողութեամբ պսակուեցաւ, երբ բազմահարիւր գանատահայեր մեկնեցան Լիբանան եւ մասնակցեցան ընտրութիւններուն:



ՀՅԴ Մոնթրէալի «Միհրան Փափազեան» կոմիտէի Աերկայացուցիչ Սարո Տէր Պետրոսեան, ՀՅԴ Գանատայի Կեդրոնական կոմիտէի անդամներ Մհեր Գարազաշեան եւ Կարին Յովսէփեան, նախագահ Արկայի Դուկասեան եւ Կեդրոնական կոմիտէի Աերկայացուցիչ Րաֆֆի Տօնապետեան:

Հարց.- Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամին հետ ՀՅԴ Գանատայի կառույցը պայմանաւորաւորութիւն գոյացուցած էր օժանդակելու սահմանամերձ գիւղերու ծրագրին: Ո՞ր հասան այդ աշխատանքները:

Հայաստանի սահմանամերձ գիւղերուն սատարելու կանչին առաջին արձագանգողը ՀՅԴ Գանատայի կառույցը եղաւ եւ որոշեց որդեգրել Տաւուշի սահմանամերձ գիւղերէն՝ Ակնաղբիւրը: ՀՅԴ Գանատայի կառույցին հովանաւորութեամբ կայացած նուիրահաւաքներու եւ ձեռնարկներու միջոցով մեր գաղութի զաւակները անսակարկ իրենց աջակցութիւնը բերին Ակնաղբիւրի ըմպելի ջուրի խողովակաշարի կառուցման եւ ոռոգման ցանցի վերականգնման աշխատանքներուն: Այսօրուան դրութեամբ վե-

Միշտ էջը կը հովանաւորեն Ա. եւ Ա. Պաֆֆի եւ Անտիա Մետիսեան

րոնչեալ աշխատանքները գրեթէ աւարտած են, իսկ մեր հաւաքած գումարը՝ մօտ 332 հազար տոլար, գրեթէ ամբողջութեամբ փոխանցուած է Հիմնադրամին:

Յիշեցնեմ նաեւ, Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի Մոնթրէալի մասնաճիւղի կազմակերպած այս տարուան պաշտօնական հանդիսութեանց պաշտօնական հիւրն ու պատգամաբերն էր Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան նախկին նախագահ Արկաղի Ղուկասեան, որուն հետ Կեդրոնական կոմիտէի պատուիրակութիւն մը յատուկ հանդիպում ունեցաւ:

Հարց.- Գանատական ներքաղաքական գետնի վրայ, Հայ Դատի յանձնախումբը գանատական քաղաքական կուսակցութեանց հետ յարաբերական ի՞նչ աշխատանքներ տարաւ:

Պատ.- Ծնորհիւ Օթթաուայի մէջ գործող Գանատայի Հայ Դատի յանձնախումբի գրասենեակին, այսօր մենք դաշնակցային մակարդակի վրայ ունինք բազմաշերտ յարաբերութիւններ: Մեր յանձնախումբի անդամներն ու պատուիրակութիւնները խորհրդակցական յաճախակի հանդիպումներ կ'ունենան նախարարներու, խորհրդարանի անդամներու եւ այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու հետ:

Արդէն իսկ սերտ յարաբերութիւններ ունինք ներգաղթի եւ քաղա-



Կեդրոնը՝ վարչապետ Հարիրոյ, իսկ ձախէն առաջինը գիտութեան նախարար Կէրի Կուտչիր Գէմպրիճի Հայ Դատի յանձնախումբի եւ Հայ կեդրոնի պատուիրակութեան հետ

քացիութեան նախարար Ճէյսըն Քէնիթի, գիտութեան նախարար Կէրի Կուտչիրի, Հայ-գանատական խորհրդարանական բարեկամութեան խմբակցութեան նախագահ տոքթ. Հարըլտ Ալպրէէսթի եւ այլ քաղաքական գէմքերու հետ:

Մեր պաշտօնաթերթը՝ «Հորիզոն»ը կը հրաւիրուի վարչապետ

Հարիրի, նախարարներու, խորհրդարանի անդամներու եւ ընդդիմադիր կուսակցութեանց ղեկավարներու մամլոյ ասուլիսներուն:

Իսկ 11 Յունիս 2009-ը պատմական օր մը եղաւ Գէմպրիճի մեր գաղութին համար: Արդարեւ, այդ օրը, Գէմպրիճի Հայ կեդրոնին մէջ, Գանատայի Վարչապետ Սթիվըն Հարփըրը շրջանի գանատացի քաղաքացիներուն ներկայացուց Գանատայի տնտեսութեան ամրակայման իր պետական ծրագիրը, միեւնոյն ժամանակ ներկայացնելով իր գլխաւորած կառավարութեան անցնող ամիսներու ընթացքին տնտեսական բնագաւառէն ներս իրագործած աշխատանքները: Վարչապետին կ'ընկերակցէր գիտութեան նախարար Կէրի Կուտչիր, աշխատանքի նախարար Տայան Ֆինլի եւ ծերակուտական Մայք Տաֆի:

Պաշտօնական հաւաքէն ետք, ձեռնարկը հիւրընկալած Հայ կեդրոնի պատկան մարմինները հանդիպում ունեցան վարչապետ Հարփըրի եւ անոր ընկերակցող քաղաքական պաշտօնատարներուն հետ: Վարչապետին հետ հանդիպման ընթացքին, Գանատայի Հայ Դատի յանձնախումբի, Գէմպրիճի Հայ Դատի յանձնախումբի եւ Հայ կեդրոնի ներկայացուցիչները առանձին հանդիպում ունեցան վարչապետին հետ եւ շնորհակա-



Ձախէն աջ՝ ՀՅԴ Գանատայի Կեդրոնական կոմիտէի անդամ Յակոբ Չազմազեան, Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Բաֆֆի Տօնապետեան, նախարար Ճէյսըն Քէնի, ՀՅԴ «Սողոմոն Թէհիլթեան» կոմիտէի ատենապետ Վաչէ Գրըպոզեան, Մեդրիկ Ծ. Վրդ. Բարիքեան, Կեդրոնական կոմիտէի անդամ Բաֆֆի Պէքմեզեան, դատաւոր Արիս Պապիկեան եւ ՀՅԴ ԳԵՄ-ի Կեդրոնական վարչութեան անդամ Յարութ Մանուկեան

Այս էջը կը հովանաւորուի Ս. եւ Ա. Լարուժ եւ Մարի ԷհրամՅեան



Հայ-թրքական փոթոթություննու դեմ ցույց Մոնթրեալի մէջ

լուծիւն յայտնեցին դանատասայ գաղութին հանդէպ վարչապետին ցուցաբերած հոգածութեան: Վերստին անդրադառնալով Հայկական Յեղասպանութեան հարցին, վարչապետ Հարպերը վերահաստատեց, որ Գանատայի կողմէ Հայկական Յեղասպանութեան ճանաչումը պետական քաղաքականութեան անքակտելի մասնիկը պիտի մնայ:

Վարչապետը յաջողութիւն մաղթեց Գէմպրիճի Հայ կեդրոնի համայնքին եւ շնորհակալութիւն յայտնեց, որ կարելի եղած էր Հայ կեդրոնը կառավարութեան տրամադրելի դարձնել եւ ձեռնարկի կազմակերպման աշխատանքները իրագործել արագօրէն:

Մենք կը շարունակենք նաեւ մեր յարաբերութիւնները ընդդիմադիր կուսակցութեանց հետ: Հայ Դատի յանձնախումբի մեր պատուիրակութիւնը յատուկ հանդիպում ունեցաւ Ազատական կուսակցութեան ղեկավար Մայքըլ Իկնաթիէֆի հետ, իսկ Պրոք Քեպէզուայի եւ Նոր Դեմոկրատականներու ղեկավարութեանց հետ կը շարունակենք սերտ յարաբերութիւնները:

Հարց.- 2010-ին Մեծ Եղեռնի 95-ամեակի ոգեկոչումներու գծով ի՞նչ աշխատանք կը տանիք:

Պատ.- 95-ամեակը կը նպատակադրենք տօնել դանատասայ գաղութի այլ հատուածներու հետ միասնական շարքերով: Թորոնթոյի, Հարաւային Օնթարիոյի, Արեւմտեան Գանատայի, Մեծն Մոնթրէալի ոգեկոչման ձեռնարկներու գծով նախապատրաստական աշխատանքները սկսած են արդէն: Հայ քաղաքական աւանդա-

կան կուսակցութեանց, եկեղեցիներու եւ այլ կազմակերպութիւններու հետ համագործակցելու աշխատանքները ընթացքի մէջ են եւ յոյսով ենք, որ բոլոր միասին համախումբ կ'ոգեկոչենք մեր նահատակներու յիշատակը:

Հարց.- Ի՞նչ կացութիւն կը պարզեն ՀՅԴ Գանատայի ուսանողական, երիտասարդական եւ պատանեկան կառոյցները:

Պատ.- Վերջին քառամեակին, ուշագրաւ երեւոյթ է, որ ՀՅԴ Գանատայի կազմակերպական շրջանի կուսակցական շարքերը կը համալրուին երիտասարդ տարրերով: Մեր արժեւորումով, նոր սերունդի հոսքը դէպի մեր շարքերը՝ նոր աւելն կը ներարկէ մեր կառոյցին: Քատրային պատրաստութեան առումով լուրջ աշխատանք կը տանինք, որպէսզի յառաջիկայ տարիներուն, ղեկավարութեան սերնդափոխութեան ժամանակ գործի գլուխ գան ընտրուած, թրծուած եւ ատակ անձեր:

ՀՅԴ «Արմէն Գարօ» ուսանողական միութիւնը պատնէշի վրայ է եւ կը շարունակէ Հայ Դատի գծով իր գործունէութիւնը, յատկապէս համալսարաններէ ներս ակադեմիական գետնի վրայ: Ուսանողականը բազմիցս կազմակերպած է նաեւ հայութեան դատին առնչուող գիրքերու ներկայացումներ:

ՀՅԴ Գանատայի երիտասարդական միութիւնը իր կուռ շարքերով միշտ ներկայութիւն էր հայ-թրքական արձանագրութիւններուն դէմ ուղղուած բոլոր բողոքի հաւաքներուն եւ ցոյցերուն:

Պատանեկանը միշտ եղած է մեր

յոգածութեան առարկան, որովհետեւ, հոն է որ մատղաշ սերունդը իր առաջին կուսակցական ծիւրը կ'արձակէ: Անցնող ամիսներուն, Գանատայի Պատանեկան միութիւններու վարիչ մարմինը սկսաւ պատանեկան շարքերու վերամուտը եւ օրըստօրէ յաւելում կ'արձանագրէ նորագիր պատանիներու թիւը:

Հարց.- Յառաջիկայ հանգրքուանի համար, ի՞նչ հեռանկարային ծրագիրներ կը մշակէ կառոյցը:

Պատ.- Ծրագիրները շատ են եւ բազմաբնոյթ: Առաջինը՝ նոր սերունդը ազգային ոգիով թրծելու եւ դաստիարակելու առաջադրանքն է եւ այս պատճառով, ինչպէս վերը նշեցի, կարեւոր ուշագրութիւն կեդրոնացուցած ենք պատանեկանի եւ երիտասարդականի աշխատանքներուն: Հայ Դատի գետնի վրայ, տարիներու հետեւողական մեր ջանքերու արգասիքը հանդիսացաւ Գանատայի կողմէ Հայկական Յեղասպանութեան ճանաչումը: Սակայն այդ յաջողութիւնը արձանագրելով հանդերձ, մենք այսօր կը գիտակցինք, որ հասած է նաեւ հայ ժողովուրդի կորուստներու արդար հատուցման հարցը յառաջ մղելու հանգրուանը: Այսօր, պայքարելով հանդերձ թուրքի մերժումի քարոզչութեան դէմ, մենք իրաւական գետնի վրայ յաւելեալ կազմակերպութեամբ պէտք է յառաջ տանինք մեր Հայ Դատի աշխատանքները:

Թրքական եւ ատրպէյճանական քարոզչական արշաւները հակադրուելու լաւագոյն միջոցը՝ քարոզչական գետնի վրայ Հայ Դատի յանձնախումբերու GRASSROOTS աշխատելաձեւն է, որուն ծիրէն ներս գիտարուեստի եւ համացանցի արդի միջոցները լաւագոյնս օգտագործելու ենք:

Կարեւոր բնագաւառ է նաեւ օտար մամուլը. մեր պարագային, Գանատայի մէջ, ուր պաշտօնապէս ճանչցուած է Հայկական Յեղասպանութեան իրողութիւնը, Անգարայի եւ Պաքուի ենթակայ կարգ մը «վարձական» լրագրողներ կը կատարեն հայտեաց քարոզչութիւն: Այս ուղղութեամբ մենք պէտք է յաւելեալ աշխատանք տանինք, որպէսզի հոն լոյս տեսնեն հայանպաստ տեսակէտներն ու կարծիքները:

Հարցազոյցը՝ «ՀՈՐԻԶՈՆ»ի

Միշտ էլ կը հովանաւորեն Սրբաբար Օրմանեան

ՇԱՊՈՒՆԱԿԱՆ ԼՈՒՍՏՆԵՐ ԵՒ ՄՈՒԻԿ ՕՆՈՒՆՈՒ



**OUR NEW STORE IN THE HEART OF DOWNTOWN MONTREAL
IN COMPLEXE LES AILES
(McGILL METRO LEVEL)**

**WE DELIVER WORLDWIDE INCLUDING MONTREAL AND SUBURBS
WEDDING, BIRTH, ANNIVERSARY, BIRTHDAY**

***FUNERAL ORDERS, ARE TAX FREE WITH FREE DELIVERY**

Visit our website: www.laprentania.com (secure site)

**CALL RAZMIG OR VART
514-288-9911 or 1-877-752-0345
E-mail info@laprentania.com**



ՀՀ Սփիւռքի Գախարարութիւնը՝ ՄԷԿ ՏԱՌԻ ԱՆՑ...

«Ուժեղ կամ թոյլ Սփիւռքը ուղղակիօրէն կարող է վեոորոշ լինել համահայկական հարցերի լուծման ցանապարհին: Այս գիտակցումով է, որ ստեղծոււմ է Սփիւռքի ցախարարութիւնը:»

ՀՀ Սփիւռքի ցախարար
Հրանուշ Յակոբեան
18-09-2008 Մաղկաձոր

ՀՀ Սփիւռքի ցախարարութիւնը մէկ տարեկան է. տեղին է յետադարձ հայեացքով անդրադառնալ ցախարարութեան ստեղծման ու անոր տարած միամեայ գործունէութեան:

Առաջին քայլը ցախարարի պատասխանատու պաշտօնը զբաղեցնելու համար՝ ճիշդ անձի ընտրութիւնն էր:

Հրանուշ Յակոբեան յարմարագոյն անձն էր՝ նկատի առնելով ոչ միայն անոր մասնագիտութիւնները, փորձը քաղաքական ասպարէզի մէջ ու վայելած մեծ հեղինակութիւնը, այլև այն, որ ան Հայաստանի իշխանութեան մէջ գործող քիչ անհատականութիւններէն է, որ առաւել քան 30 տարի ուսումնասիրած է Սփիւռքը. քաղաքագէտ, գիտնական Ջոն Կիրակոսեանի շնորհիւ ան սովետական ռեժիմի խիստ տարիներուն, հնարաւորութիւն ունեցած է կարգաւ սփիւռքահայ արգելուած մամուլը (Ազգակ, Հայրենիք եւ այլն), որ անոր առջեւ բացած է սփիւռքահայ կեանքի դռները: Մինչեւ ցախարար դառնալը, Հրանուշ Յակոբեան 22 տարի եղած է հայոց խորհրդարանի անդամ, Սոցիալական ապահովութեան ցախարար, ապա ՀՀ Արտաքին գործերու ցախարարութեան Սփիւռքի հետ կապերու պետական կոմիտէի ցախագահ:

Յաջորդ քայլը համապատասխան աշխատակազմի ստեղծումն ու համալրումն էր այսօր ցախարարութիւնը ունի տարբեր վարչութիւններու բաժնուած հարիւր աշխատող, որոնց մէջ կան նաեւ սփիւռքահայեր:

ՀՀ Սփիւռքի ցախարարին կից ստեղծուած է 28 անդամներէ բաղկացած ատեան, որուն մէջ Հայաստանէն բացի, ընդգրկուած են նաեւ տարբեր երկրներէ սփիւռքահայ անդամներ, որոնք իրենց խորհուրդներով ու հեղինակաւոր կարծիքներով նեցուկ են ցախարարութեան տարած աշխատանքներուն:

տանքներուն: Երկար քննարկումներէ ու խորհրդակցութիւններէ ետք մշակուած ու հաստատուած է Հայաստան-Սփիւռք գործակցութեան զարգացման հայեցակարգը:

Ստեղծուած են՝ ՀՀ Սփիւռքի ցախարարութեան կայքէջը՝ www.spysurq.am, որ հնարաւորութիւն կը ստեղծէ ծանօթանալ ցախարարութեան անցուղարձին ու կապ հաստատել ցախարարութեան եւ աշխարհասփիւռ հայութեան հետ, իսկ «Հայերն այսօր» էլեկտրոնային թերթը՝ www.hayernaysor.am, իր բազմաբովանդակ նիւթերով՝ երեք լեզուով ու երկու ուղղագրութեամբ, համապարփակ կը ներկայացնէ Հայաստանի, Սփիւռքահայ կեանքի եւ աշխարհի մէջ տեղի ունեցող կարեւոր իրադարձութիւնները: «Հայերն այսօր»-ի յաջողութեան մասին կը վկայէ ստեղծուած ընթերցողներու աւելի քան 80 000 այցելուներու մեծ ցանցը:

ՀՀ Սփիւռքի ցախարարութիւնը համագործակցութեան ծրագրեր, յուշագրեր կնքած է ՄԱԿ-ի, ՀՀ ԳԱԱ-ի եւ ՀՀ Գրողներու միութեան, ԵՊՀ-ի, ՀՀ առեւտրաարդիւնաբերական պալատի, «Նորավանք» գիտակրթական հիմնադրամի հետ: Այս բոլորին իբրեւ արդիւնք, առ այսօր, ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի ծիրէն ներս՝ սփիւռքահայ փորձագէտներ վեց ամիսով գործուղուած են Սփիւռքի ցախարարութիւն, իրենց փորձը ներդնելու տեղի աշխատանքներու եւ ծրագրերու իրականացման: ԵՊՀ-ի մէջ ստեղծուած է սփիւռքագիտութեան ամբիոն, ուր այսօր կը յաճախեն 12 Հայաստանի քաղաքացի ուսանողներ՝ ստանալու MA աստիճան սփիւռքագիտութեան բնագաւառին մէջ: ՀՀ Սփիւռքի ցախարարութեան ցախագիտութեամբ ՀՀ Գրականութեան ինստիտուտի մէջ եւ

ԳԱԱ Արուեստի ինստիտուտի մէջ բացուած են սփիւռքի բաժիններ:

Ապրիլի 21-ին կազմակերպուած է ՀՀ ԳԱԱ արեւմտեան երկիրներու 78 անդամներու ժողով՝ Հայաստան-Սփիւռք հիմնահարցերուն նուիրուած, այդ ընթացքին սփիւռքահայ գիտնականներ ստացան ակադեմիկոսի կոչում: ԳԱԱ Պատմութեան ինստիտուտի հետ կազմակերպուած է Արամ Մանուկեանի 130-ամեակին նուիրուած գիտաժողով:

ՀՀ Սփիւռքի ցախարարութեան առաջարկով ԵՊՀ-ի, ճարտարապետաշինարարական, տնտեսագիտական, լեզուաբանական համալսարաններէն ներս սփիւռքահայ եւ Հայաստանի քաղաքացի ուսանողները կը վճարեն հաւասար ուսման վարձ: «Նորավանք» գիտակրթական հիմնադրամի հետ համատեղ, աշխատանքներ կը տարուին՝ գրի առնելու գաղութներու պատմութիւնը:

ՀՀ Սփիւռքի ցախարարութիւնը հանդէս եկած է նաեւ շարք մը օրէնսդրական ցախաձեռնութիւններով:

ՀՀ Պաշտպանութեան ցախարարութեան հետ համատեղ մշակուած է «Սահմանուած կարգի խախտումով պարտադիր զինուորական ծառայութիւն չանցած քաղաքացիներու մասին» ՀՀ օրէնքի մէջ փոփոխութիւններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրէնքի ցախագիծը, որ արդէն ընդունուած է եւ ուժի մէջ մտած 7-5-2009 թուականին:

ՀՀ Սփիւռքի ցախարարութեան ցախագիտութեամբ ընդունուած է նաեւ ՀՀ կառավարութեան որոշում, որուն միջոցով հնարաւորութիւն ստեղծուած է, պարտադիր ժամկէտային զինուորական ծառայութեան տարեկէտում ստանալու՝ Միութեան Միաբանութեան Հայաստանի Մի-

Այսու էջը կը հովանաւորեն Ա. եւ Ա. Մասիկ եւ Արթուր Օհանեան

*«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի Մոնթրեալի վարչութիւնը
 կը շնորհաւորէ Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը իր բոլոր սուիրատուներուն՝
 մաղթելով անոնց առողջութիւն եւ բարեբեր տարի մը:*

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամը արդէն թեւակոխեց իր 17-րդ տարին: Այս տարի մենք նշեցինք այդ ամեակը 24 հոկտեմբեր 2009-ին Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Ժիրայր եւ Էլիզ Տերվիշեան սրահին մէջ: Տարեդարձներու յիշատակումը նշան է կեանքի եւ խանդավառութեան երբ մանաւանդ այս մէկը կը կազմակերպուի գաղութիս մէջ գործող բոլոր կուսակցութիւններու, կազմակերպութիւններու եւ յարանուանութեանց ներկայացուցիչներու կողմէ:

Շարունակելով մեր նորոգման եւ շինարարական աշխատանքները, 2008-2009 տարեշրջանին մենք իրագործեցինք ջրամատակարարման ծրագիր մը Ապաւեն գիւղի բնակիչներուն համար, որ արժեց 135 000 ամերիկեան տոլար:

Ներկայիս, որդեգրած ենք երկու տարիներու վրայ երկարող ծրագիր մը, որ կ'ընդգրկէ համայնքային կեդրոնի մը նորոգութիւնը Արծնի գիւղին մէջ 200 000 ամ.տոլարի արժողութեամբ: Կեդրոնը իր մէջ կը պարփակէ բուժարան, բնալուծարան, քաղաքապետարանի գրասենեակներ նաեւ գրադարան, համակարգիչի կեդրոն, եւ այլն:

Այս ծրագրի կողքին, վարչութիւնս պիտի զբաղի Արուսեան գիւղին մէջ կանխահաս ծնող երեխաներու հիւանդանոցի մը նորոգութեամբ, որ կը գտնուի Արուսեան փողոցին վրայ Երեւանէն 18 քմ. հեռավորութեամբ: Ծրագիրը ամբողջութեամբ կը հովանաւորեն Տեր եւ Տիկին Վրեժ եւ Իմաստուհի Նիկողոսեան ամուլը ի յիշատակ իրենց համայն ննջեցեալներու եւ քրոջ ողբացեալ Ֆլորա Վարդանեանի հոգիներուն համար վճարելով 100 000 Ա.Տ:

Մենք կը շարունակենք կերտել մեր հայրենիքը գիւղ առ գիւղ, կեդրոն առ կեդրոն շնորհիւ ազգայիններու նիւթական աջակցութեան եւ մեր հաւաքական ուժին:

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի
Մոնթրեալի մասնաճիւղ



Ձեր տուրքէ գերծ սուիրատուութիւնը կրնաք կատարել եւ դրկել ստորեւ գրուած անունին եւ հասցէին:

Fondation Hayastan Canada Inc.
 2340 Chemin Lucerne #30
 Ville Mont-Royal, Qc. H3R 2J8
 Tél.: 514 738-3530 • Fax: 514 738-2622



ԳՅՈՒՄԱՆ ԾՈՂԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻ
RURAL DEVELOPMENT PROGRAM



Ասխարարուհի
Հրանուշ Յակոբեան

Թարեան կրթահամալիրէն ներս, ներկայիս ուսանող 12-17 տարեկան 21 պատանիներու: ՀՀ կառավարութեան այլ որոշումով ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան յատկացուած է պետական պատուէրով հրատարակող մասնագիտական գրականութեան որոշակի մասը՝ Սփիւռքի կրթօճախներուն եւ արտագրողական հաստատութիւններուն տրամադրելու նպատակով, մօտ 10,000 գիրք առաքուած է հայկական համայնքներ:

Հաստատման ներկայացուած է «Սփիւռքի հայկական դպրոցներու կրթադաստիարակչական խնդիրներու լուծման աջակցութեան՝ այդ դպրոցներ դասագիրքերու, ձեռնարկներու, մեթոտական նիւթերու առաքման ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարութեան որոշման նախագիծը, որուն նպատակն է ՀՀ պետական պիւտձէի միջոցներով ապահովել Սփիւռքի հայկական դպրոցներու համար նախատեսուող ուսումնական գրականութեան առաքումը՝ 2010-2012 թուականներու համար:

«Օտարերկրացիներու մասին» ՀՀ օրէնքի մէջ փոփոխութիւններ - լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրէնքի նախագիծը ներկայացուած է Ազգային ժողով: Առաջարկուած փոփոխութիւնները ընդունուելու պարագային, սփիւռքահայ ուսանողները

հնարաւորութիւն կ'ունենան լուծել իրենց կեցութեան կարգավիճակի հարցը՝ առանց ուսումնական գործընթացի խաթարման:

«Հայաստան-Սփիւռք գործակցութեան մասնագիտական յանձնարարութեան ձեւաւորման եւ առանձին բնագաւառներու ներկայացուցիչներու համահայկական համաժողովներու կազմակերպման մասին» ՀՀ կառավարութեան որոշում, որուն նպատակն է՝ համախմբել, զնահատել համահայկական գիտական եւ մասնագիտական ներուժը եւ զայն ուղղորդել Հայրենիքի զօրացման:

ՀՀ Սփիւռքի նախարարը եւ այլ աշխատակիցներ պաշտօնական այցերով ներկայ գտնուած են Սփիւռքի տարբեր համայնքներ: Նախարար Հրանուշ Յակոբեան մէկ տարուան ընթացքին պաշտօնական այցեր կատարած է Սուրիա, Արժանթին, Պրագիւ, Ուրուկուէյ, Գալիֆորնիա, Գանատա, Ուաշինկթըն, Ֆրանսա, Նիւ Եորք, Սպանիա, Իտալիա, Լեհաստան եւ այդ 12 այցելութիւններուն ընթացքին ունեցած է 24 հրապարակային ելոյթ, 168 հանդիպում, 14 հարցազրոյց եւ մամուլային ասուլիս: Այցերուն իբրեւ արդիւնք՝ լուծուած են բազմաթիւ խնդիրներ, բացուած են միօրեայ դպրոցներ եւ մշակուած են համատեղ ծրագրեր: Մշակուած եւ ընդունուած է «Լատինական երկրներու կրթամշակութային օգնութեան ծրագիր»: Արդէն մասնագէտ կը գործուողուի Արժանթին՝ այնտեղ ուսուցիչներ վերապատրաստելու համար: Նախարարութեան աշխատակիցները միջին հաշուով ամիսը 3-4 օր այցելած են Սփիւռքի տարբեր երկիրներ, օժանդակած դպրոցներուն, մշակութային համայնքներու կազմակերպչական աշխատանքներուն:

Մասնաւորապէս ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան Ոսկէ մետալ՝ Ուելիլըմ Սարոյեան, Պօղոս Նուպար, Կոմիտաս, Արշիլ Գորկի, որոնք ՀՀ Սփիւռքի նախարարի հրամանով կը շնորհուին Հայաստան-Սփիւռք գործակցութեան զարգացման տարբեր բնագաւառներուն մէջ ակնառու ներդրումներ ունեցող անհատներուն եւ կազմակերպութիւններուն: Մասնաւորապէս ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան պատուոգիր, պատուոյ դրօշ եւ շնորհակալագիր: Նախատեսուած է ամենամեայ մրցանակաբաշխութիւն իրականացնել

նաեւ լրագրողներուն եւ լրատուամիջոցներուն համար՝ Հայաստան-Սփիւռք գործակցութեան, Սփիւռքի համայնքներուն խնդիրները, սփիւռքահայերուն կեանքը, սփիւռքեան կառոյցներու գործունէութիւնը լաւագոյն ձեւով լուսաբանելու համար: Այս մրցանակաբաշխութիւնը պիտի իրականանայ Ռուսաստանի հայերու միութեան եւ Համաշխարհային հայերու քոնկրէսի հետ միասին:

ՀՀ Սփիւռքի նախարարը ընդունած է 1049 ՀՀ քաղաքացի եւ սփիւռքահայ:

«Մեծարման օր» շարքէն, կրթական հաստատութիւններու հետ համագործակցաբար, կազմակերպուած են հայ մեծերու հայրենանուէր գործունէութեան նուիրուած տարբեր ձեռնարկներ: Նախարարութիւնը հովանաւորած է սփիւռքահայ դրամատուրք Մանուէլ Ադամեանի «Հաւատքի որդին» ներկայացման բեմադրութիւնը, կազմակերպած լիբանանահայ գրող Ժիրայր Դանիէլեանի եւ Երուսաղէմէն Անուշ Նազգաչեանի մեծարման երեկոներ: Մոնթրէալի ՀԲԸՄ-ի հետ աջակցած է Գանատայի մէջ ներկայացնելու՝ Երուսաղէմի Նազգաչեանի կողմէն բեմադրուած ներկայացման, կազմակերպած է Գալիա Նովինցի ֆիլմերու ցուցադրումը Թորոնթոյի եւ Մոնթրէալի մէջ:

Մշակուած է Հայրենադարձութեան մասին օրէնքի հայեցակարգ եւ հայրենադարձութեան գործընթացի կազմակերպման ծրագիր:

Իրականացուած է «1946-1948 թուականներուն հայրենադարձութիւնը եւ անոր դասերը» խորագրով միջազգային գիտաժողով, որուն նպատակն էր ուսումնասիրել նախկին հայրենադարձութեան սխալները, դասեր քաղել անոնցմէ, մշակել Հայրենիք-Սփիւռք համագործակցութեան խթանող ծրագրեր, մատնանշել ապագային կազմակերպուելիք հայրենադարձութեան ուղղութիւններն ու ձեւերը:

Հայ ներուժի յայտնաբերման նպատակով իրականացուած է մասնագիտական երկու համահայկական համաժողով՝ ճարտարապետներու եւ իրաւաբաններու, որուն իբրեւ արդիւնք ստեղծուած են համապատասխանաբար ճարտարապետներու եւ իրաւաբաններու համահայկական ընկերակցութիւններ: Ստեղծուող մասնա-

Այս ֆըր կը հովանաւորուի Օհան, Մարտի, Պապար եւ Շահան Օհանեան



PHARMACIE AVEDIS PANOYAN



***Votre bien-être et vous faciliter
la vie, ma priorité!***



En tant que nouveau propriétaire de la pharmacie située dans le Loblaws de Ville Saint-Laurent, je vais tout mettre en œuvre pour que vous retrouviez dans votre pharmacie un niveau de service à la hauteur de vos attentes.

En plus de faire remplir vos ordonnances pendant que vous faites votre magasinage, vous obtiendrez un service rapide et de précieux conseils, prodigués par des professionnels attentionnés et souriants.

Pour un service personnalisé et hautement professionnel, venez nous rencontrer. Nous sommes disponibles pour vous. 7 jours sur 7.

Services offerts :

- Préparation des ordonnances, renouvellement téléphonique et transfert d'ordonnances simple et rapide
- Consultation professionnelle (en bureau privé)
- Préparation de pilluliers (Dosett)
- Prise de tension artérielle et suivi
- Livraison gratuite des ordonnances
- Consultation gratuite avec une nutritionniste sur rendez-vous

CLINIQUE DE SUIVI

Tous les lundis et vendredis de 10h à 18h

- Prise de glycémie gratuite
- Prise de tension artérielle gratuite
- Mesure du cholestérol total

Sans rendez-vous.

Adressez-vous à la pharmacie pour plus d'information



Անձնական եւ Արհեստավարժ բարձրագոյն սպասարկութեան համար հանդիպեցե՛ք մեզի:
Դեղարանը բաց է 7 օր:

ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

- Դեղագիրներու պատրաստութիւն, կը նորոգենք այլ դեղարաններէ դեղագիրներ
- Արհեստավարժ քննութիւն (յատուկ գրասենեակի մէջ)
- Դեղահատերու պատրաստութիւն յատուկ տուփերու մէջ
- Արեան ճնշումի քննութիւն եւ հետեւութիւն
- Դեղերը ձեր տունը հասցնելու անվճար սպասարկութիւն
- Սննդագէտի հետ տեսակցութիւն՝ ժամադրութեամբ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

Իւրաքանչիւր Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 10:00-6:00

- Կլիսեմիի քննութիւն անվճար
- Արեան ճնշումի քննութիւն անվճար
- Գոլէսթերոլի քննութիւն

Située à l'intérieur du LOBLAWS au
300, avenue Ste-Croix, Saint-Laurent, Qc Tél.: 514 748-6644

գիտական ընկերակցություններուն համար նախարարությունը կը կառուցէ միասնական աշխատանքային միջավայր՝ ներքանցային մասնագիտական ցանցեր: Ներքանցի միջոցով աշխարհասփիւռ հայ մասնագէտները հնարաւորութիւն ունին ազատ շփուիլ եւ համագործակցիլ իրարու հետ, իրականացնել համատեղ ծրագրեր: Հայ իրաւաբաններուն ցանցը կառուցման հանգրուանին է, իսկ հայ ճարտարապետներուն ցանցը արդէն կը գործէ: Հայ ճարտարապետներուն ընկերակցութիւնը՝ նշուած ցանցին միջոցով, ներգրաւուած է շարք մը նախագիծերու մէջ: Անոնցմէ ամենամեծը 2010 թուականին Չինաստանի մէջ կայանալիք, «Շանհայի էքսքո-2010» խոշորագոյն համաշխարհային ցուցահանդէսն է, Հայաստան պիտի ներկայացնէ «Աշխարհի քաղաք» («The City of the World») նախագիծը: Ծրագիրը աշխարհի տարբեր ժողովուրդներուն ոճով եւ ճարտարապետական առանձնայատկութիւններով կառուցուած թաղամասեր ունեցող ժամանակակից քաղաք է: Կը նախատեսուի դայն կառուցել Արարատեան դաշտավայրին մէջ:

Հայրենադարձութիւնը խթանող ծրագիր է սփիւռքահայ երեխաները Հայրենիքին հետ կապելը: Կ'իրականացուի «Արի տուն» ծրագիրը, որուն ծիրէն ներս, արդէն իսկ Հայաստան այցելած է շուրջ 300 սփիւռքահայ երիտասարդ: Անոնք կ'ապրին հայ ընտանիքներու յարկին տակ, կը ծանօթանան Հայրենիքին, ձեռք կը բերեն բարեկամներ: Սկսած է նաեւ ուսանողական գործնական դասերու կազմակերպումը հայրենիքի մէջ: Իրականացուած են բազմաթիւ տեսակոնֆերանսներ Հայաստանի եւ Սփիւռքի տարբեր գաղթօճախներու ներկայացուցիչներուն միջեւ:

Ստեղծուած են եւ պարբերաբար կը լրացուին ու կը թարմացուին Սփիւռքի նախարարութեան նկարներուն եւ տեսանիւթերուն արխիւները, որոնցմէ կ'օգտուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի կազմակերպութիւնները:

Կը շարունակուին Սփիւռքի կազմակերպութիւններու ամբողջական շտեմարան ստեղծելու աշխատանքները:

Սփիւռքի նախարարութիւնը կ'աջակցի հայ համայնքներու կազմակերպման, համայնքներուն մէջ



ՀՀ սփիւռքի նախարարութեան նախաձեռնած «Արի տուն» ծրագրով հայրենիք ժամանած սփիւռքահայեր

կրթամշակութային ծրագրերու իրականացման, ուսումնական հաստատութիւններու դասագիրքերուն եւ ուսումնասօժանդակ ձեռնարկներուն տրամադրման հարցերուն: Իրականացուած են մերձպլաններու եւ Լեհաստանի հայ համայնքներու համագումարներ եւ ընդունուած են համայնքները համակարգող մարմիններ:

ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան աջակցութեամբ Սպանիոյ մէջ սկսած է գործել Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ եկեղեցին:

Կ'իրականացուի Սփիւռքի կրթօճախներու կրթագաստիարակչական խնդիրներուն եւ անոնց առանձնայատկութիւններուն, ինչպէս նաեւ Սփիւռքի հայ համայնքներուն մէջ հայերէնի ուսուցման մակարդակի ուսումնասիրութիւնն ու վերլուծութիւնը, Սփիւռքի կրթօճախներուն վերաբերեալ տեղեկութիւններուն ամբողջացումը:

Կ'ուսումնասիրուի Սփիւռքի մէջ հայագիտութեան արդի վիճակը, տարբեր երկիրներու ազգային եւ կրօնական փոքրամասնութիւններու խնդիրներուն վերաբերող օրէնսդրութիւնը, ԱՄՆ-ի հայկական լուսակրթական կազմակերպութիւնը, Հայոց Յեղասպանու-

թեան միջազգային ճանաչման ուղղութեամբ լուսակրթական կառույցներուն աշխատանքը:

Հայաստան-Սփիւռք գործակցութիւնը ամրապնդելու, Հայաստանի եւ Սփիւռքի միջեւ փոխըմբռնումը հեշտացնելու նպատակով՝ նախարարութիւնը նախաձեռնած է յատուկ համակարգչային ծրագիր, որուն միջոցով արեւելահայերէն գրուած գրութիւնները կը փոխակերպուին արեւմտահայերէնի՝ ե՛ւ հակառակը:

ՀՀ Սփիւռքի նախարարութիւնը կը մշակէ ծրագիր, այլալեզու եւ այլալեզու հայերու հետ տարրուող աշխատանքներու, գիտականօրէն կ'ուսումնասիրէ հայ ընտանիքին դերը հայապահպանութեան գործին մէջ:

Հայերէն եւ անգլերէն լեզուներով՝ հրատարակուելու պատրաստ է Հայրենիք-Սփիւռք գործակցութեան վերաբերեալ պաշտօնական նիւթերուն ժողովածուն եւ սկսած է իրականանալ Եւրոպայի հայկական հոգեւոր-մշակութային ժառանգութեան եւ անոնց ներկայ կարգավիճակին առնչուող հիմնախնդիրներուն ուսումնասիրութեան ծրագիրը:

Այսքանը մէկ տարուան ընթացքին:

ՆԱՅԻՐԻ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Միշտ էլք կը հովանաւորեն Ա. Եւ Ա. Լեւոն Եւ Միւս Եւստիան



the essence of
mediterranean
gourmet



fine mediterranean
prepared foods
and fresh ingredients
for any occasion

416 755 5084

1909 Lawrence Avenue East
Scarborough, Ontario M1R 2Y6

«Երաժշտութիւնը իմ կեանքս է ու երբեք չեմ յոգնիր նուազել»

Հարցազրոյց՝ հանճարեղ դաշնակահարուհի Եսաբէ Արղամանեանի հետ



Համերգի դադարին կը յաջողիմ գինք «Հորիզոն»-ի խմբագրատունն հրաւիրել ու քանի մը օր ետք քնքոյշ ու աչքերու արեւային փայլքով մը կը բարեւէ մեզի Նարէ Արղամանեանը: Սէն Սանի ու Մոցարթի ներաշխարհներուն հետ բեմին վրայ յաղթականօրէն ծածանող դաշնակահարուհին, որ քանի մը օր առաջ երաժշտութեան հետ իր խաղով, մատներու, մարմնի ու դէմքի արտայայտիչ ու խօսուն ուրիշով գերած էր Մոնթրէալի արուեստասէր հանրութիւնը, խաղաղ գրեթէ ամչկոտ ու ազնիւ ժպիտով մը կը սպասէ մեր հետաքրքիր ակնարկներէն բխող հարցումներուն:

Յասմիկը ականջիս կը փսփսայ, որպէսզի խնդրեմ Նարէէն որ պատմէ մեզի իր հրաշք ծնունդին մասին. «1989 Յունուար 21-ին Վանաձորի յետերկրաշարժեան օրերուն, երբ ամբողջ քաղաքը քառսի մէջ էր ու մարդիկ վախով կը հեռանային իրենց տուներէն նոր ցնցումներու ահազանգին ի լուր, կը ծնիմ ես: Բժիշկները մօրս իր ծննդասենեակին մէջ ուշաթափ վիճակի մէջ ձգելով, ինծի ալ պատուհանի եզրին տեղաւորելով կը փախչին, մինչեւ որ մեծ մայրս քանի մը ժամ ետք օգնութեան կը հասնի ու գրեթէ մահէ կը փրկէ մեր սառած մարմինները: Բժիշկները յոյս չեն տար որ կ'ապրիմ, բայց մեծ մօրս հոգածու խնամքին ներքոյ քանի մը ամիս ետք կը վերագտնեմ իմ առողջութիւնս»: Մեր ցնցումին կը հակազդէ ժպիտով ու կ'աւելցնէ. «Մեծ մայրս երբ գիտ իր ձեռքերուն մէջ կ'առնէ, բժիշկներուն յուսահատ աչքերուն մէջ նայելով կ'ըսէ թէ ոչ միայն այս երեխան պիտի ապրի, այլ ամբողջ աշխարհը պիտի իմանայ իր մասին»:

Արդէն հինգ վայրկեանը անցած է, ու տակաւին կը սպասենք որ բեմին վրայ յայտնուի օրուան մենակատարներէն՝ Նարէն, որուն գովքը մինչեւ համերգասրահ հասնելու, ընկերուհիս արդէն քանի մը անգամ ըրած էր: Ընկերներու թելադրանքով կամ երբեմն ալ թերթերուն մէջ լոյս տեսած գեղեցիկ յօդուածներէ խանդավառուած բազմաթիւ մենահամերգներու գտնուած եմ, որոնք խորապէս տպաւորելով զիս, կարճ ժամանակի ընթացքին զգացումներս ու ապրումներս աներեւոյթ պղպղակներու վերածելով, յիշողութեանս մէջ անուն մը ձգած են, կամ ընկերակիցի մը հետ անցուցած հաճելի երեկոյի մը յամեցող յիշատակը: Գուցէ կը մտածեմ կատարողական արուեստի դժբախտութիւններէն մէկն է ասիկա... ու ներս կը մտնէ կարմիրին մէջ սահող ու նրբօրէն յառաջացող երիտասարդուհին, որուն ժպիտը անմեղութեան ճառագայթ մը գծելով դէմքին, անմիջապէս կը գրաւէ սրահը... Թաւշեայ, բայց միաժամանակ ամուր մատներու առաջին հպումը, առաջին սահանքը ստեղնաշարին վրայ, երաժշտութիւնը դուրս կը հանեն ձայնի ալիքներէն ու չգոյին մէջ հիւսուող պատկերներու շարանը շարժապատկերի փոխուող պատասառի մը նման կը տանի զիս ժամանակէն անդին....

Հարց.- Բայց ինչպէ՞ս սկսաւ դաշնամուրին հետ մտերմութիւնը:

Պատ.- Ծնած ըլլալով երաժշտասէր ընտանիքի մէջ, մանկութենէս սիրած եմ դասական երաժշտութիւնը, մանաւանդ որ մայրս երաժշտական դպրոց աւարտած է, ուստի մեր տան մէջ միշտ երաժշտութիւնը ներկայութիւն եղած է: Իսկ ես սկսած եմ նուազել երեք տարեկանէս: Կը յիշեմ այն մութ ու ցուրտ տարիներն էին, երբ մայրս յղի էր ու կը սպասէր եղբօրս ծնունդին, մինչ ես անընդհատ կ'ուզէի բակ երթալ ու ընկերներու հետ խաղալ: Օր մըն ալ զիս նստեցուց մեր դաշնամուրին առջեւ եւ ըսաւ, որ այդ խաղալիքով զբաղիմ ու թոյլ տուաւ որ նուազեմ: Մօտ 2 ժամ նուազելէ ետք, մոմը հանգեցաւ եւ նոր մոմ վառեց, եւ ես շարունակեցի տարբեր եղանակներ նուազել, սեւին ու ճերմակին հետ խաղալով, փորձելով եւ զուարճանալով: Յաջորդ օրը հօրաքոյրս ծնողներու թելադրեց որ զիս երաժշտական դպրոց տանին: Բայց երբ երաժշտական դպրոց գացինք, ըսին, որ ես շատ փոքր էի եւ չընդունեցին: Սկսայ մօրս օգնութեամբ տան մէջ ինքնուրոյն փորձեր ընել, եւ մէկ տարի անց երբ արդէն ծանօթ էի ոչ միայն բոլոր նօթաներուն, այլ նաեւ կը նուազէի բազմաթիւ բարդ կտորներ,

Սիւսէր կը հոգմանաւորեն Արմոն, Արլիս, Լիւսիպէ տւ Պուպիմա Սիլապետան



elegant pieces for
bathing & showering

personal
service & design

professional
estimates & installation

mont-royal showroom

8465 boulevard décarie

t 514.344.9222

neromontreal.com

salles de bain

nerō

դիմացի եւ ընդունուեցայ երաժշտական դպրոց: Ակսան մրցոյթներն ու համերգները: Առաջին մենահամերգս տուի երբ վեց տարեկան էի: Համերգս որ տեղի ունեցաւ Վանաձորի թիւ 1 դպրոցի դահլիճին մէջ, կազմուած էր իմ ստեղծագործութիւններէս եւ դասական յայտնի գործերէ: Ապա երբ եօթ տարեկանիս «Ամադէուս» մրցանքի երկրորդ փուլ անցայ, ժուրիի անդամներէն մէկը՝ Ալեքսանտր Գուրգենովը զիս լսելէ ետք դարձաւ իմ ուսուցիչս, ընդունուեցայ Չայկովսկիի անուան տաղանդաւոր երեխաներու երաժշտական դպրոցը, ապա դայն աւարտելէ ետք 2004-ին ընդունուեցայ Վիեննայի University for Music and Performing Arts եւ 2008-ին վկայուեցայ բարձրագոյն գնահատանքով:

Նարէն չ'ուզեր խօսիլ իր մրցանակներուն մասին, սակայն հարկ է նշել որ առաջին մրցանակը որ իրեն շնորհած է միջազգային ճանաչում 1997 թուականի Եոկոսլավիոյ մէջ կայացած Frederick Chopin Piano Competition-ն է, ուր տիրացած է առաջին մրցանակին: Ապա յաջորդաբար 1998-ին Ուքրանիոյ մէջ կայացած Little Prince երիտասարդ տաղանդներու միջազգային մրցոյթին առաջին մրցանակին կ'արժանանայ, 1999-ին Հայաստանի Հանրապետական մրցոյթի դափնեկիր կը դառնայ, եւ շարունակաբար կը խլէ միջազգային շարք մը մրցանքներու առաջին եւ պատուաւոր դիրքերը, ինչպէս 2000 թուականին ԱՄՆ-ի Սոլթ Լէյք Սիթիի «Gina Bachauer International Junior Competition»-ին, 2003-ին Գերմանիոյ «Seiler Piano Competition»-ին, 2005-ին Աւստրիոյ «Dr. Joseph Dichler Competition»-ին, 2007-ին Վալենսիոյ «Jose Roca International Piano Competition»-ին, 2007-ին Ֆրանսայի «Piano Campus International Piano Competition»-ին, 2008-ին «Montreal International Musical Competition»-ին եւ 2009-ին Աւստրիոյ մէջ կայացող «Sparkasse Wortersee Competition»-ին: Հարկ է նշել նաեւ որ 2006 թուականին Նարէի կը շնորհուի նաեւ Herbert Von Karajanի անուան մրցանակ-կրթաթոշակը: Իսկ 2008-ին Մոնթրէլի մէջ կայացած դաշնամուրի միջազգային կարեւորագոյն մրցոյթին ոչ միայն կը տիրանայ առաջին մրցանակին, այլ նաեւ կը շահի հանդիսատեսի եւ գանատացի յորինող Ալեքսինա Լուի յորինումը լաւագոյնս ներկայացնելու մրցանակները: Հպարտութեամբ նաեւ կ'ուզենք արձանագրել, որ մրցոյթէն ետք, Քեպլէրի մէջ Անգլիոյ թագուհիի ներկայացուցիչ՝ Ընդհանուր կառավարիչ Տիկ. Միքայէլ Ժանի հրաւերով Նարէն պաշտօնական համերգ մը կու տայ եւ կը հրաւիրուի Գանատայի մէջ բնակութիւն հաստատելու: Նոյն մրցոյթի աւարտին է նաեւ, որ «I MUSICI»-ի դեկավար Եոկի Թուրովսքիի կողմէ կը ստանայ հրաւեր հանդէս գալու իր խումբին հետ:

Հարց.- Այս բոլոր մրցանակներդ ու նուաճումներդ ո՞ր կը մղեն քեզի: Ո՞ր գագաթը կ'ուզես նուաճել: Պատ.- Նախ եւ առաջ ես մեծ պատասխանատուութիւն կը զգամ երբ ամէն անգամ բեմ կը բարձրանամ, քանի որ ինչ յաջողութեան ալ որ հասնիմ, կը զգամ որ տակաւին պարտական եմ իմ ժողովուրդիս, Աստուծոյ եւ հայրենիքիս: Երկրորդ՝ կը ձգտիմ որ իւրաքանչիւր համերգէ ետք մարդիկ իրենց սրտին մէջ պահեն համերգէն պատասխիկ մը, յիշողու-

թիւն մը, որովհետեւ ինծի համար երաժշտութիւնը խօսք է: Ես կը հաւատամ որ երաժիշտը կամ դաշնակահարը իր հնչիւններով կը խօսի մարդոց հետ եւ ան իր արուեստով կրնայ սփոփել, խորհուրդ տալ, մխիթարել եւ մարդոց հոգեկան եւ ֆիզիքական հանգստութիւն պարգեւել: Ես կ'ուզեմ որ իմ երաժշտութեանս հնչիւնները օգնեն մարդոց որպէսզի անոնք ձերբազատուին իրենց խնդիրներէն ու հանգստանան անէնայնով նօթաներու ելեւէջին հետ:

Արդամանեանի երաժշտութենէն բխող ճառագայթներն ու եթերային մաքրութիւնն է հաւանաբար, որ առիթ շնորհած է երիտասարդ դաշնակահարուհիին, որ հրաւերներ ստանայ Վլատիմիր Սփիվաքովի նման հանճարեղ ջութակահարէ մը եւ որպէս մենակատար հանդէս դայ Ֆրանսայի մէջ կայացող Colmar միջազգային փառատօնին, Զուիցերիոյ պատուաւոր Palais de l'Athénéeի մէջ համերգ տայ եւ նուազակցի Պերլինի, Մոսկուայի եւ Հայաստանի ֆիլհարմոնիք նուագախումբերուն:

Հարց.- Բազմաթիւ միջազգային մրցոյթներու եւ համերգներու մասնակցութեան փորձը, շատ հաւանաբար քեզի ծանօթացուցած է բազմաթիւ արուեստագէտներու եւ խումբերու: Կա՞յ երաժիշտ մը կամ խումբ մը, որո՞ւ հետ կ'ուզես նուագել: Պատ.- Ի հարկէ շատ նուագախումբեր կան որոնց հետ կ'ուզեմ նուագել, սակայն տարիներու փորձս իմ մէջս արթնցուցած է սէրը նուագակցելու սենեկային նուագախումբերու եւ այս տարի Մարլպորոյի մէջ տեղի ունեցող սենեկային խումբերու միջազգային փառատօնին մասնակցութեամբս յաւելեալ ծանօթութիւններ ձեռք ձգելով, կրցայ կիսել իմ փորձս, սկզբունքներս եւ մտքերս:

Հարց.- Հետաքրքրական է իմանալ նաեւ թէ ո՞ր յօրինողին գործերը կը նախընտրես մեկնաբանել: Պատ.- Երբ դաշնակին հետ սկսաւ առաջին շփումս եւ մտերմութիւնս, երկար տարիներ նախընտրեցի Շոփէնը: Սակայն տարիքի եւ հասունացման հետ փոխուեցաւ ճաշակս ու հիմա ամենաշատ կը սիրեմ Պախի գործերը մեկնաբանել ու գրեթէ բոլոր համերգներուս կը ներկայացնեմ անոր ստեղծագործութիւններէն: Եթէ փորձեմ ընդհանրական ձեւով ներկայացնել նախասիրութիւններս, կրնամ ըսել, որ նախընտրութիւններս կ'երթան դէպի գերմանացի ռոմանթիկները: Կը սիրեմ նաեւ Ռախմանինով, որովհետեւ Պախի հետ նմանութիւններ կը տեսնեմ անոր արուեստին մէջ:

Շատ հաւանաբար այս պատճառով է որ անոր առաջին խտասալը, որ լոյս տեսաւ 2009-ի Մայիսին Գանատական ANALEKTA հրատարակչին կողմէ, իր մէջ կը պարփակէ Լիզթի եւ Ռախմանինովի դաշնակի sonata-ները: Նարէն յայտնեց նաեւ որ համաձայնութիւն ունի շատ յայտնի ընկերութեան մը հետ թողարկելու նոր խտասալ մը այս տարուան ընթացքին, ինչպէս նաեւ տեղեկացանք, որ ան համերգով հանդէս պիտի դայ Քեպլէրի մէջ Յունիս 2010-ին:

ՍՈՆԻԱ ԱՃԷՄԵԱՆ

Միշտ էջը կը հովանաւորեն Ա. եւ Ս. Գէորգ եւ Մարիա Կարապետեան

Hush Puppies is a Registered Trademark of Wolverine World Wide Inc. ©2009



together in **Hush Puppies**®



12 MONTH WATERPROOF GUARANTEE

For a complete listing of the stores nearest you,
please visit www.hushpuppies.ca or call 1-800-567-4874

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷՍԴՐԱՏԱՅԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԶԱՅՆԸ ԿԸ ՄՆԱՅ ՍԻՐՈՒԱԾ

Հայրցագրոյց երգչուհի Ռախսա Մկրտչեանի հետ

Հարցում – Սեւակի ծնունդ, զինուորականի դուստր Ռախսա Մկրտչեան ինչպէ՞ս մուտք գործեց երգի ասպարէզ:

Պատասխան – Հայրս գինուորական է եղել պատերազմի տարիներին, բայց ինք մասնագիտութեամբ քիմիա գէտ էր, իսկ մայրս լեզուի եւ գրականութեան ուսուցչուհի: Իմ մանկութեան վրայ մեծ տպաւորութիւն է թողել Հօրս երաժշտասէր լինելը: Նա շրթհարմոն էր նուագում եւ առաջին անգամ դասական երաժշտութեան հետ իմ շփումը եղել է Հօրս միջոցով, երբ ամէն առաւօտ շրթհարմոնով նուագում էր շատ հետաքրքիր մեղեդիներ, որոնք ծանօթ էին ողջ աշխարհին: Մինչեւ Հորրորդ դասարան սովորեցի Սեւակի երաժշտական դպրոցում, այնուհետեւ Երեւանի տեղափոխուեցի եւ ուսումս շարունակեցի նախ Շահումեանի անուան, ապա Սայաթ Նովայի անուան դպրոցներում: Դպրոցը ակարտելոց յետոյ կասկած անգամ չի եղել, կարծես այդպէս էլ պէտք է լինէր, որ ես մտնեմ դասական երաժշտութեան ասպարէզ, որովհետեւ շատ լաւ դաշնամուր էի նուագում եւ ինձ հետ ինչ որ յոյսեր էին կապում: Երաժշտանոցի վերջին տարիներին խօսում էր այն մասին, որ լաւ է որ երգում եմ, շատ սիրում են իմ երգեցողութիւնը, բայց հարատային ժանրը այդքան յարգուած չէր, քանի որ հայ ընտանիքների պահպանողական մօտեցումը այն էր, որ հայ աղջիկը թեթեւ ժանրի երգ պէտք չէ երգի. իսկ երգել սիրելի սկսեց դրանով, որ գիշերները «Սառնի Ամերիկա» էի միացնում եւ լսում արտասահմանեան երաժշտութեան վերջին նորութիւնները՝ աշխարհի յայտնի հրաշալի երգիչների կատարմամբ:

Երաժշտանոցի առաջին կուրսում ես դարձայ նորաստեղծ հարատային փոքրիկ խմբի մենբերուհի, խումբը հետագային ավելի ընդլայնուեց եւ դարձաւ «Ռատիոյի եւ հեռուստատեսութեան հարատային սիմֆոնիկ նուագախումբ», ուր մին-

չեւ օրս աշխատում եմ:

Երգս մեր ուսումնարանում կոմպոզիտորներ Ռոպերթ Ամիրխանեանի Մարտին Վարդապետեանի, Ստեփան Շաքարեանի, Ալեքսանտր Աճեմեանի եւ ուրիշների ուղղորդութիւնը գրաւեց, այդպէս ստացուեց, որ բոլորը սկսեցին երգեր գրել ինձ համար: Եթե անասունական թուականները հարատային երգի վերելք եղաւ, նաեւ մեծ նշանակութիւն ունեցաւ ծանօթութիւնս Առնօ Պապաճանեանի հետ: Առաջին անգամ երբ նա ինձ լսեց, սկսեց համագործակցել ինձ հետ իմ առաջին իսկ քայլերից: Ծանաչում ձեռք բերեցի եւ մասնակցեցի միջազգային մրցոյթներին: Այսօր ես կարող եմ ասել, որ հայ հարատային առաջին երգչուհի եմ, որ ունի ժողովրդական արտիստի կոչում: Ես գոհ եմ իմ անցած ճանապարհից, դա իմ որոշումը չէր, դա ճակատագրի որոշումն էր:

Հարցում – Դուք այն հազուադէպ հայ երգչուհիներէն էք, որ Սովետական Միութեան ժամանակաշրջանէն մինչեւ այսօր կը գործէք հիտաւոքս: Ինչպէ՞ս եղաւ, որ չհեռացաք հայրենիքէն:

Պատասխան – Ինձ եւ շատ շատերի համար այս անցումը կեանքի եւ մահու հարց էր: Ես դաշնամուրի դասեր ունէի եւ դա ինձ ինչ որ ձեռք սփոփում էր, իսկ մնացածը՝ երկիրը լրիւ փլուզուեց եւ ոչ մի բան չկար, որից կարող էինք կառել: Ես ինքս իմ ներքին զգացողութեամբ շատ եմ կապուած իմ հայրենիքին, այնքան հնարաւորութիւններ եմ ունեցել ապրելու դրսում, ուր կարող էի հարուստ կեանքով ապրել, բայց միշտ գնահատել եմ իմ ամուսնուն, իմ ընտանիքին, իմ ժողովրդին, որոնք ինձ բարձրացրել են: Ես չէի կարող թողնել այն ժողովուրդը, որ ինձ բարձրացրել է, ուղղակի չէի կարող:

Հարցում – Ի՞նչ փոխուած է այսօր:

Պատասխան – Այսօր շատ բան է

փոխուել, աշխատանքի ոճն է փոխուել եւ դա անբաւարար վիճակից է, ես միշտ սովոր եմ եղել ծանրաբեռնուած աշխատանքի մէջ լինել, չի եղել մի ամիս, որ մենք նոր ճայնագրութիւն չունենանք: Հիմա ես ի վիճակի չեմ իմ ստացած գումարներով երգ գնել, ճայնագրել, դա պէտք է անպայման հովանաւորը անի, իսկ իմ դաստիարակութիւնը, իմ խառնուածքը ինձ թոյլ չի տալիս որ որեւէ մէկի մօտ գնամ եւ գումար խնդրեմ: Այսօր երիտասարդութեան ճաշակն է շատ վատ, ես հեռուստացոյց չեմ կարողանում միացնել, նախ երգիչների բազմութիւնը կարող եմ ասել չես հասցնում մէկին ընդունել, ընկալել, յետոյ մէկ երկու երգով արդէն աստղեր են իրենց համարում, պատմութիւնն ու քո արած գործերն են որոշում, դու ասող ես կամ ոչ, ասող են նրանք ովքեր մնում են:

Հարցում – Համաձայն էք այն կարծիքին, որ այսօրուան ներկայացուած երգերը ժողովուրդի պահանջներին են:

Պատասխան – Ոչ, համաձայն չեմ. արդարանում են նրանով, որ ներկայացուած ժողովուրդի պահանջն է, այս կամ այն հեռուստաընկերութեան որոշակի գումար են վճարում, պայմանագիր կնքում, որպէսզի իրենց երգերը մի ամսուայ ընթացքում բազմիցս հեռարձակեն: Սա պիզնես է, շօնապիզնեսը պիզնես է, արուեստ չէ. միատեսակ երգեր, բոլորը նոյն կառուցուածքով, նոյն ռիթմով, պատկերներով, անիմաստ բառերով, դժբախտաբար, երգիչների հագուածքն ու նրանց ծանուցումները, արդէն ճաշակ են դրսեւորում: Ընդհանրապէս հեռուստատեսութիւնն ու ռատիոն կարեւոր են մարդկանց ճաշակը յղկելու, սերունդ դաստիարակելու ու ես շատ վատ եմ գգում, երբ տանը իմ երկու փոքրիկ թոռնիկները, եթե եւ վեց տարեկան, անում են նոյն այդ երգիչ երգչուհիների շարժումները եւ երգում են այնպիսի երգեր, որոնք ուղղակի անյարմար են, որ

Սիւսէն Կր հովանաւորելու Ս. Եւ Ս. Մարգարէ Եւ Զրաք Թերչեան



ՀՕՄ-ի ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

եւ իր 10 մասնագիտերը կը շնորհաւորեն
Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը իրենց

Քարերաբաններուն • Նուիրապուններուն • Քարեկամներուն • Անդամներուն
Website: www.ars-canada.ca • E-Mail ars-canada@bellnet.ca.



հնչեն իմ տանը: Ես պայքարում եմ հեռուստատեսությունում: Հնչող ժարկոնի դեմ, որ դժբախտաբար նաև օգտագործվում է պաշտօնեայ մարդոց կողմէ:

Հարցում - Ի՞նչ պետք է ընել այս իրավիճակը բարելավելու համար:

Պատասխան - Մշակույթի հետ կապ ունեցող կառույցները ինչ որ ձևով պետք է արգելք հանդիսանան: Ժամանակին որեւէ երաժիշտի գրած երգը, սկսած բառերից, գործիքաւորումից, ամէն ինչից, փոխանցում էր « Գեղարուեստական խորհուրդ » եւ այդ խորհուրդը ընդունում կամ մերժում էր այդ երգերը: Եղել են արհեստավարժների կողմից կատարուած երգեր, որոնք արգելուել են, երբ դիւր չի եկել մեկնաբանութիւնը կամ կատարումը: Այնչափ սխալ է, որ այսօր չկայ հսկողութիւն: Տեսէ՞ք ռապիդը ինչ մեծ ուժ ունի հիմա, առաջ էլ կար, բայց միայն ռեստորաններում, հարսանիքներում, հիմա դա նաև հեռուստատեսութեամբ է հնչում եւ շատ խրախուսւում է: Ես գտնում եմ, որ այո, դա էլ է ժանր, բայց մերը չէ, ելեւէջները շատ օտար են, մենք այդ կլիկոցները չունենք մեր երգարուեստի մէջ:

Ինձ մի բան է ցաւ պատճառում, որ այն ձեռքբերումները ինչ որ եղան եօթանասուն տարիների ընթացքում, այն ձեռքբերումները, որոնք երգարուեստը բաւականին բարձր մակարդակի հասցուցին ու մեր կոմպոզիտորներին ճանաչում բերին ամբողջ Սովետ Միութիւնում եւ անկէ դուրս, թող չջնջէին, այլ այդ արուեստի լաւ մնար ու նորով զարգացուէր: Տեսնում էք դեռ երգում եմ, դեռ բեմ եմ դուրս գալիս ու սիրում եմ, շատ լաւ եմ ընդունւում, ինչպէ՞ս կարելի է այդ ժամանակուայ գեղեցիկ երգերը անտեսել եւ նոր անորակ երգեր ստեղծել:

Հարցում - Ի՞նչ ըսելիք ունիք ձեր հանդիսատեսին եւ յատկապէս սփիւռքահայ հանդիսատեսին:

Պատասխան - Տեսել եմ սփիւռքահայերի սէրն ու ընդունելութիւնը, հրաշալի երիտասարդութիւնը, հայրենասիրութեան ոգին: Եօթանասուն թուականից շատ շրջագայութիւններ եմ ունեցել՝ ԱՄՆ, Գանատա, Եւրոպա, Միջին Ասիա. գրեթէ ամէն տեղ



եղել եմ, միշտ ինձ հիացրել է սփիւռքահայերի հայրենասիրութիւնն ու խանդավառութիւնը: Լինելով հայրենիքից հեռու, հրաշալի խօսում են հայերէն, ունեն հայրենասիրական զգացումներ: Սփիւռքում նոյնպէս որոշ հայ երգիչների մօտ կան այդ արաբական ելեւէջները: Ինձ դիւր էր գալիս այդ տարիների Ատիս Հարմանտեանը, որ շատ մաքուր էր երգում, Ռոզի Արմէնը, որ նոյնպէս մաքուր հայերէն է երգում: Սփիւռքում ինձ աւելի լաւ եմ զգում երբ երգում եմ իմ հայրենակիցների համար:

Հարցում - Ի՞նչ համերգի կը պատրաստուիք այս օրերուց:

Պատասխան - Առնօ Պապաճանեանի հիմնադրամի հետ կապուած մի համերգ է: Մենք տարին մէկ երկու անգամ հիմնադրամի կողմից հովանաւորուող համերգներ ենք կազմակերպում, ուստի այս օրերին ռատիոյի

եւ հեռուստատեսութեան սիմֆոնիկ նուագախումբն է ելոյթ ունենալու եւ ծրագրում ընդգրկուած են մեր այսօրւայ երիտասարդ աստղերը, որոնցմէ իւրաքանչիւրը մէկ երգով է հանդէս գալու: Առնօ Պապաճանեանի տղան՝ Արա Պապաճանեանը հետեւում է այստեղի մասնաճիւղին եւ իր հօր երգերը պահպանելու համար աշխատանք է տանում: Յանկալի կը լինէր, որ նոյնը լինէր Հեքիմեանի, Աճեմեանի, Ամիրխանեանի, Շաքարեանի երգերի հետ, այդ բոլորը երգեր են, որոնց ժամանակը չի փոխուում:

Հարցազրոյցը վարեց՝ Նայիրի Մկրտիչեան-Տաղլեան

Այս էջը կը հովանաւորէ Միկ. Արաւսի Աւետիսեանի Աղմուռը



ՇՆՈ
 ԻՆՁ
 ԻՈՐ
 ՆՈՐ
 ՏՁ
 ԲԻԵ
 ՍՈՒ
 ԲԲ
 ՇՆՈ
 ԻՆԴ



ԳԱՆԱՏԱՅԻ

Ազգային Առաջնորդարան

Տ. Խաժակ Ս. Արքեպիսկոպոս Յակոբեան

Բարեջան Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմի

եւ

Ազգային Վարչութիւնը իր Եկեղեցիներով

Հայց. Առաքելական Ս. Յակոբ Առաջնորդանիստ Եկեղեցի, Մոնթրալ



Հայց. Առաքելական Ս. Աստուածածին Եկեղեցի, Թորոնթօ



Հայց. Առաքելական Ս. Գեորգ Եկեղեցի, Լաւալ



Հայց. Առաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցի, Վանգուվըր



Հայց. Առաքելական Ս. Նշան Եկեղեցի, Գեմպրիձ



Հայց. Առաքելական Ս. Պօղոս Եկեղեցի, Սենթ Գաբրիէլ

կը շնորհաւորեն գանատահայութեան
Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը

Մաղթելով մեր սիրելի ժողովուրդին

բարօր, քաջառողջ, նորանոր յաջողութիւններով լի
 եւ երջանկալից տարի մը

Աստուծոյ օրհնութեան ներքեւ թող ծաղկին ու բարգաւաճին
 մեր Հայրենիքը, Արցախն ու մեր գաղութները

ԱՐԱՄԷՆ ՏՊԱԽՈՐՈՒԱԾ ԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵՆԱՀԱՄԵՐԳՈՎ

Քսանեթամեայ Արամէին անունը հայկական արուեստի աշխարհին մէջ հնչեց 2004 թուականին: Ան իր երկու մեթր հասակով եւ գեղեցիկ ձայնով անմիջապէս գրաւեց հայ հանդիսատեսին սիրտը: Անոր հանդիսատեսը դայն կոչած է Հայկական արուեստի աշխարհին «ամենէն անկեղծ ասող»ը: Վերջին նախագահական ընտրութիւններու ժամանակ Գիւմրիի մէջ, քուէաթերթիկներէն մէկուն վրայ ջնջած էին բոլոր թեկնածուներուն անունները ու աւելցուցած Արամէի անունը: Հոկտեմբեր 2009-ին Արամէին իր առաջին մենահամերգով հանդէս եկաւ 10 000 հանդիսատեսի առջեւ, Երեւանի ամենամեծ դահլիճէն՝ Կարէն Դէմիրճեանի անուան մարզահամերգային համալիրէն ներս:



Լուսմ է դրան: Ես երեք ձայնասկաւառակ եմ թողարկել «UNձայն» (2007), «Եարիս պոյը» (2008) եւ այս տարի նոր ձայնասկաւառակ ունեցայ «Մի քիչ սէր» խորագրով: Շուտով անակնկալ կը մատուցուի նաեւ ժողովրդական երգերի սիրահարներին՝ լսուած եւ չլսուած երգերով: Երգերը համեմուած կը լինեն ժամանակակից տարրերով, սակայն չեն հեռանալ ժողովրդական արմատներից:

Հարցում - Հնդկաստանի 10-ին՝ ձմեռ արեւոտարին օրը կայացաւ ձմեռ առաջին մենահամերգը՝ «Իմ կեանքի 27-րդ ԱՌԱՒՕՏԸ» խորագրով. ինչպէս անցաւ ձմեռ կեանքի 27-րդ առաւօտը, արդարացա՞նք ձմեռ սպասելիքները համերգէն:

Պատասխան - Մենահամերգը իմ կեանքի ամենասպասուած իրադարձութիւնն էր: Շատ-շատ յուզուած էի այդ օրը, քանի որ իմ հանդիսատեսը շատ ջերմ էր ու այդ ջերմութիւնը փոխանցուած էր ինձ: Իմ հանդիսատեսը միշտ է ջերմ եղել, սակայն այս համերգը սովորական համերգ չէր, իմ ծննդեան օրն էր ու մինչ քան կը հասցնէի իմ պատրաստած անակնկալները մատուցել, առաջին անակնկալը եղաւ հանդիսատեսի կողմից: Գրեթէ դահլիճի կէտը համերգի էր եկել նուէրներով, հաճելիօրէն զարմացել էի ու անկեղծ ասած ուզում էի իւրաքանչիւր հանդիսատեսից անհատապէս ստանալ նուէրները, սակայն դա հնարաւոր չեղաւ: Իմ հանդիսատեսը ամենալաւն է, սա ես հիմա կարող եմ հաստատ ասել... ու ծննդեանս օրուայ ամենամեծ նուէ-

րը՝ հանդիսատեսն էր: Համերգին շատ երկար ու բծախնդրօրէն էի պատրաստուել, օրը մի քանի ժամ հիփ-հոփ պարի դասերի էի յաճախում, փորձեր անում, սակայն յուզմունքից որոշ բեմադրութեան մասեր չկարողացայ ցուցադրել, որը սակայն այլեւս խնդիր չէր, որովհետեւ երկու ժամ 17 րոպէ տեւողութեամբ համերգը այնքան սահուն անցաւ, որ շատ կարճ թուաց թէ իմ եւ թէ հանդիսատեսի համար: Եղան նաեւ առաջին ներկայացումներ եւ զուգերգներ: Պատրաստուել էր հետաքրքիր ծրագիր չորս պարային խմբերի մասնակցութեամբ: Մասնակցում էր հանրապետութեան լաւագոյն երաժիշտներից բաղկացած նուագախումբը: Համերգին մասնակցութիւն ունեցան, աւելի քան 100 երգիչ կատարողներ: Հնչեցին 28 երգ եւ իմ բոլոր զուգերգերը:

Շատ լաւ ընդունուեց «Իմն ես, իմ սէրը» երգը, որը ներկայացրեցի կիթառի ուղեկցութեամբ, առաջին անգամ էի կիթառով ներկայանում, երգը լինելով սիրուած հիթ, ողջ դահլիճը ինձ հետ հաւասար երգեց: Հանրային ռատիոյի «Արեւիկ» անսամպլի փոքրիկները ինձ նուիրեցին «Happy birthday» երգը, հսկայ բեմը լցուել էր բազմաթիւ փոքրիկներով, շատ տպաւորիչ էր: Համերգի ընթացքում պարահրապարակը լիքն էր, ու այնտեղ պարում էին համերգի ողջ ընթացքում, շատ էին նաեւ պարող տղաները, իսկ մենք գիտենք, որ հայ տղաներին պարի մէջ ներգրաւելը հեշտ գործ է: Շատ էին նաեւ տարեց մարդիկ:

Հարցում - Ի՞նչ նոր ծրագրեր ունիք յառաջիկայի համար: Արդեօք ձմեռ ծրագրերուն մաս կը կազմէ միջազգային մրցոյթներուն մասնակցիլը, օրինակ՝ «Եւրատեսիլին»:

Պատասխան - Այժմ պատրաստուած եմ համերգային շրջագայութեան մեկնել հայաշատ գրեթէ բոլոր գաղթօճախները: Նոր սկաւառակիս աշխատանքներն են ընթացքի մէջ: Ինչ վերաբերում է «Եւրատեսիլին», դեռ ոչ մի առաջարկ չի եղել:

Հարցազրոյցը վարեց՝
ԻճՆԱ Միլիթարեան

Հարցում - Կը պատմէ՞ք ձեր մասին, եւ յատկապէս այն մասին թէ ինչպէ՞ս եղաւ, որ ընտրեցիք երգարուեստի ֆանապարհը:

Պատասխան - Ծնուել եմ Արմաւիրի մարզում, 10 տարեկան էի, երբ ընտանիքիս հետ տեղափոխուեցի Տոնի Ռոստով: Հետագայում ես վերադարձայ, իսկ ընտանիքս՝ հայրս, մայրս, եղբայրս՝ Կորիւնը եւ քույրս՝ Անին մնացին Ռոստով: Ես նրանց շատ եմ կարօտում ու եթէ նրանք իմ կողքին լինէին ես ինձ շատ աւելի լաւ կը զգայի, մեզ բաժանող հեռավորութեան պատճառով մէջս միշտ տազնապ կայ: 15 տարեկան էի, երբ սկսեցի յաճախել «Արեւիկ» մանկական անսամպլ, մինչ այդ երգում էի դպրոցական երգչախմբում: Երաժշտութեան հանդէպ սէրն է տարել ինձ դէպի երգը: Ես երազում էի երգելու մասին, ժամերով մենակ պարապում էի, անգամ ինքնուրոյն կիթառ նուագել սովորեցի, հարուստային գործիքներ, ամէն ինչ ինքնուրոյն եմ պրպտել ու սովորել, այնքան էի կիթառ նուագում, որ մատներիս ծայրերը վնասուում էին ու ցաւում:

Հարցում - Գու՞մ ձեզ արուեստի գործարքի աշխարհի մարդ կը համարէ՞ք:

Պատասխան - Ոչ, ես ուղղակի զբաղւում եմ իմ սիրած գործով, այնքանով եմ արուեստի աշխարհի մարդ, որքանով իմ գործունէութիւնն առնչ-

Սիւս էջը կը հովանաւորեն Միլիթարեան, Նարի եւ Թայրա Սիլվաուր



ՀՕՄ-ի

Մոնթթեալի «Սօւէ»

մասնաճիւղի վարչութիւնը

իր բոլոր անդամներուն անունով,

կը շնորհաւորէ Մոնթթեալահայ գաղութին

Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը ու կը մաղթէ բարօր

կեանք, յաջողութիւն եւ առողջութիւն, իր համակիրներուն,

բարերարներուն եւ նուիրատուներուն, ինչպէս նաեւ շնորհակալութիւն

կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք կ'աշխատին ի նպաստ ՀՕՄ-ի բարեկաման,

յառաջդիմութեան,

բարգաւաճման

եւ վերելքին:

«ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԱՋԻՆ ՀԵՐԹԻՆ ՄԻԱՍԵՈՒԹԻՒՆՆ Է»

Կ'ըսէ երգչուհի Լիանա

Ան շուրջ 15 տարի է, որ մուտք գործած է երգի ասպարէզ: Միջազգային մրցոյթներու դափնեկիր է ու կը հաւատայ իր յաջողութիւններուն եւ կը հաստատէ, թէ «երբեք չես կարող իմանալ, թէ վաղը քեզ ինչ է սպասուած, եւ կեանքի հետաքրքրութիւնը դրա մէջ է»:

Հարցում - Ինչպէ՞ս մուտք գործեցիք երգի ասպարէզ:

Պատասխան - Երբ փոքր էինք, փոքրիկ քոյրիկս՝ Լիլիթն էր լաւ երգում: Անկախութեան տարիները լինելով շատ ազգագրական երգեր էինք փորձում երգել ու ես այնքան վատ էի երգում, որ ընտանիքիս անդամները ինձ քաղցրեղէն էին տալիս ու փորձում լռեցնել: Հաւանաբար իսկապէս վատ էի երգում ... Բայց ես հաւատում էի, որ լաւ եմ երգում ու երբ 14 տարեկան եղայ, առաջին անգամ մասնակցեցի հեռուստատեսային երաժշտական «Պառնաս» մրցոյթին: Այնտեղ ես երգեցի Ուիթնի Հիւսթընի երգացանկից: Յետոյ առաջարկ ստացայ «Հայեր» խմբի ղեկավար Նատեժտա Սարգսեանից ու մօտ կէս տարի երգեցի «Հայեր» խմբում: Մասնակցեցի «So It's Me» մրցոյթին, որտեղ յայտնի jazzman Մալխասի, մաէսթրօ Օրբելեանի, Արթուր Գրիգորեանի ուշադրութիւնը գրաւեցի ու ինձ հրաւիրեցին «Երգի Պետական Թատրոն» աշխատելու: Այնտեղ երգել եմ չորս տարի, ապա դուրս եկել ու սկսել եմ իմ առանձին գործունէութիւնը: Լինելով միջազգային մրցոյթների դափնեկիր՝ առանց քննութեան ընդունուել եմ Երեւանի Կոմիտասի անուան երաժշտականոցի ճազ-վոկալ բաժինը:

Տատիկս, լինելով հաշուապահ աշխատել է Ֆիլհարմոնիայի, մաէսթրօ Օրբելեանի նուագախմբի, «Երգի պետական թատրոն»ի հետ, իսկ ես դեռ շատ փոքր տարիքից նրա հետ գնում էի այդ մշակութային օճախները: Յիշում եմ, յաճախ էի լինում մաէսթրօ Օրբելեանի փորձերին ու լսում էի

այնպիսի տաղանդաւոր եւ ճանաչուած երգչուհիների ինչպիսիք են՝ Զառա Տօնիկեանը, Տաթևիկ Յովհաննիսեանը, Էլվինա Մակարեանը, Էննա Իզապաշեանը, Սիլվան Մարգարեանը: Յաւօք, նրանց մեծ մասը այսօր Հայաստանում չեն ու փաստօրէն մենք նրանց չենք կարողացել գնահատել: Մեծացել եմ երաժշտական ընտանիքում. պապիկս՝ Ղազար Գրիգորեանը օփերայի հիմնադիրներից է եղել, նա քլարինէթ է նուագել: Քեռիս՝ Անուշաւան Գրիգորեանը, Մոսկուայի Մեծ թատրոնում է նուագել, միւս քեռիս՝ Աշոտ Գրիգորեանը, «Տկզար» անսամպլում տուտուկ եւ պարկապուկ էր նուագում: Ընտանիքիս մի մասը երաժիշտներ են, միւս մասը՝ բժիշկներ: Մանկուց, երբ հարցնում էին ինչ եմ դառնալու, ասում էի բժիշկ, քոյրիկիս պատասխանն էր՝ երգչուհի, սակայն հակառակը եղաւ, չնայած քոյրս երգը չի թողել, բայց նա ընտրեց բժշկութիւնը:

Հարցում - Լիանա, դուք ունիք հզօր ձայն ու կատարողական մեծ կարողութիւն, սակայն կան նուազ կարողութիւն ունեցող երգչուհիներ, որոնք աւելի մեծ նախաձեռնում ունին քան դուք, ինչո՞ւ:

Պատասխան - Յաւով պէտք է նշեմ, որ դրա միակ պատճառը նիւթական միջոցներն են, ես չունեմ հովանաւորներ, ինքս եմ զբաղւում դրանով ու բնականաբար հեշտ չէ դա անել, մինչեւ մի բան եմ անում, շատ երկար է տեւում: Մեզ մօտ չկան իսկական արտադրողներ: Պէտք է ասեմ, որ ես եմ հոգում նաեւ ընտանիքիս ծախսերը: Ու քանի որ ես ինքս եմ անում բոլոր գործերը, ինքս վաստակում, այդ պատճառով էլ մինչեւ մի տեսահոլովակ եմ պատրաստում, մի տարի է տեւում: Չնայած, ճիշդն ասած, չէի ուզենայ հանդիսականին յոգնեցնել, իրար նման ու անորակ տեսահոլովակներով, ինձ համար աւելի կարեւոր է, որ արածս լինի լաւը: Եթերում շատ լինել

էլ չեմ սիրում, պէտք է մի քիչ կարօտեն քեզ, որ սպասուած լինես: Սակայն եթէ երկար դադարներ են լինում, փորձում եմ հետաքրքրական ձեռքով վերագառնալ ...

Հարցում - Հայկական երգարուեստի այսօրուան կացութեան մասին հազուադէպ է, որ լաւ կը խօսուի, դուք ի՞նչ կարծիք ունիք այդ մասին, ի՞նչը կ'նշուի փոփոխում:

Պատասխան - Ճիշդն ասած մեր ազգը երաժշտասէր ազգ է ու երաժշտութեան ասպարէզում շատերն են իրենց ուզում փորձել ու դրա պատճառով երբեմն խառնաշփոթ է ստեղծւում: Սակայն ժամանակի ընթացքում ամէն բան իր տեղն է ընկնում, մաղուած են ու ի վերջոյ մնում են քչերը: Ու երեւի դա բնական է, մարդիկ փորձում են, մէկ երկու երգ ձայնագրում, մի քիչ եթերներում երեւում ու վերջ: Շատ ուրախ եմ վերջերս ընդունուած օրէնքի համար, որ երգիչները իրաւունք ունեն միայն կենդանի երգեցողութեամբ հանդէս գալ: Դա շատ ճիշդ է եւ նաեւ հնարաւորութիւն է հանդիսատեսի համար տարբերելու երգիչներին: Կ'ուզէի ինչ որ չափանիշներ լինէին, երգիչներին գնահատելու ու արժեւորելու համար, քանի որ այժմ մի տեսակ այդ հարցերը լուծւում են միայն գումարով: Յետոյ դրան յաջորդում են աստղային հիւանդութիւնները, իրար աստղի կոչում են շնորհում: Ինձ համար դա անընդունելի է, մեզ մօտ կան մի քիչ աւելի կամ պակաս սիրուած երգիչներ, բայց ոչ աստղեր, բա Մայքլ Ճէկսոնն ինչ է, որ մենք աստղ ենք:

Երջանկութեան չափ չի լինում, երբ մեր երգիչները Մարգահամերգային համալիրում համերգ են անում ու դահլիճը լիքն է լինում, հաճելի է, որ գնահատուած ենք, ժամանակին դրսից եկող ամենավատ ուսական խմբերի տոմսերը անգամ աւելի լաւ էին վաճառւում քան մեր լաւագոյն երգիչներին:

Միս էջը կը հովանաւորուի Մոսքօ-Լուիս Միլաւոր եւ ընտանիք



Restaurant Roberto.com
That's Amore!

dal 1980

2221 rue Bélanger est, Montréal Qc. H2G 1C5 · 514 374-9844



Mets Santé



Healthy food



Հարցում - Քանի՞ ձայնասկա-
լառակ, քանի՞ տեսահոլովակ ունիք:

Պատասխան - 12 տեսահոլովակ ունեմ, շուտով պատրաստ կը լինեն եւս երկու տեսահոլովակ, կ'ուզեմ առանձնացնել «Սիրոյ պատմութիւն» երգի տեսահոլովակը, որը իտալերէնով է կատարուում եւ երգում եմ օփերայի մեներգիչ Յովհաննէս Նազարեանի հետ, ով թենոր է եւ երգում է դասական, իսկ ես էսդրատային ոճում: Երգի հեղինակն է Նարի Յարութիւնեանը: Ունեմ մէկ ձայնասկալառակ «Եկել եմ նորից» անունով, շուտով պատրաստ կը լինի երկու ձայնասկալառակից բաղկացած ալպոմը՝ մօտ 23 նոր երգով: Մէկ ձայնասկալառակը աւելի հանդիսատէս ունեցող երգեր են լինելու, միւսը՝ աշխոյժ, պարային:

Հարցում - Կ'ուզէի՞ք «Եւրատեսիլ» մրցոյթին մասնակցիլ:

Պատասխան - Այդ մրցոյթը այնքանով է լաւ, որ շատ մեծ լսարան ունի ու կարող է շատ հեշտ ճանաչում բերել երգիչին, սակայն որպէս երաժշ-

տական մրցոյթ, ինձ համար ընդունելի չէ: Իմ կարծիքով այնտեղ աւելի շատ քաղաքականութիւն կայ քան երաժշտութիւն: Օրինակ, մեր այս տարուայ մասնակիցները ինկա եւ Անոյշ Արշակեան քոյրերը հրաշալի երգեցին ու դա ես ասում եմ ոչ որպէս հայ: Սակայն նրանք չարժանացան արժանի դնահատականի:

Հարցում - Դուք ձեզ հայրենա-
ւէր կը համարէ՞ք, ի՞նչ է հայրենա-
սիրութեան ձեր բացատրումը:

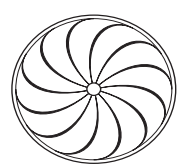
Պատասխան - Այո, ես հայրենասէր եմ ու դա ինձ համար առաջին հերթին միասնութիւնն է: Հայրենասիրութիւն է նաեւ մեր հողն ու հայրենիքը սիրելը ու սրտացալ լինել ամէն քարի համար: Օրինակ՝ ինձ համար, փողոցում աղբ չթափելն էլ հայրենասիրութիւն է:

Հարցում - Ի՞նչ կը մտաբերէք մեր ընթերցողին:

Պատասխան - Գիտէ՞ք, ես երաժշտութեան ասպարէզում եմ,

որովհետեւ դա եմ սիրում ու ի վերջոյ երգարուեստով զբաղւում եմ նաեւ ինձ համար, բայց գործս հանդիսատէսը պիտի դնահատի, նրանք ինձ պէտք է խթան հանդիսանան: Շատ կարեւոր է սիրուած լինելը, եթէ մի օր հասկանամ, որ ինձ չեն սիրում, աւելի լաւ է չեղանք: Շատ հիւրախաղերի եմ մասնակցել տարբեր երկրների հայ համայնքի համար ու պէտք է նշեմ, որ յատկապէս ջերմ է սփիւռքահայ հանդիսատէսը, որին ուղղում եմ իմ ջերմ ողջոյնները:

Հարցազոյցը վարեց՝
Իննա Մխիթարեան



Սիւսէր կը հովանաւորեն Ա. Ե. Ա. Կարօ Եւ Խաչիկ Նահապետեան

Pharmacie Nelly, Tania Kanou et Seta Marachian

AFFILIÉE À



JEAN COUTU

SETA MARACHIAN

Pharmacienne-Propriétaire

Հայերէն կը խօսինք



5855, boul. Gouin ouest

Cartierville (Québec) H4J 1E5

Tél.: (514) 334-8641 • Fax: (514) 334-6909

Հայ մասնագետներ տրամադրուած՝ հոգալու ձեր բոլոր կարիքները
Կը պատրաստենք ձեր բոլոր դեղագիրները, նոյնիսկ ուրիշ դեղարաններէ
Տարեցներու համար յատուկ 10% զեղչ (բացառեալ դեղերը)

Vaccination contre la grippe saisonnière Service professionnel et personnalisé

- **Infirmière sur place tous les mercredis**
- **Conseils sur le diabète:** lecteur de glycémie, alimentation, exercice
- **Analyses sanguines:** bilan lipidique complet (cholestérol), glycémie (taux de sucre)
- **Injections et vaccinations**
- **Vérification de la tension artérielle, moniteur de tension artérielle (24h)**
- **Conseils sur les produits orthopédiques** (cannes, marchettes)

**Livraison et cueillette de prescription gratuites
de Montréal et Laval**

Ouvert 7 jours/7 soirs de 9h à 22h

NELLY, TANIA KANOU

Pharmaciennes-Propriétaires

237, Côte Vertu, MTL

Tél.: (514) 331-2134

740, Côte Vertu, MTL

Tél.: (514) 744-2555

475, Côte Vertu, MTL

Tél.: (514) 744-0203

«ՎԱՂԸ ՔԱՄԱՆՉԱՅ ՆՈՒԱԳՈՂ ՔԻՉ Կ՛ՈՒՆԵՆԱՆՔ...»

Կ'ըսէ երգիչ Համլէտ Գեորգեան

Հարց - Մշեցի նախնիներու գաւակ, Գիւմրիի ծնունդ եւ Յովհաննէս Պատալեանի ուսանող. այս երեք հանգամանակները ի՞նչ տուած են երգիչ Համլէտ Գեորգեանին:

Պատ - Ես, ի հարկէ, չեմ հասկացել մշեցի՞ եմ ծնուել կամ դարսեցի, ես ծնուել եմ Աստծոյ կամքով՝ ինչպէս բոլորը, բայց յետոյ, երբ հասկացել եմ թէ ի՞նչ է նշանակում մշեցի լինելը եւ հասկացել՝ ո՞ւր է Մուշը, դա իմ վրայ, բնականաբար, թողել է իր դրական ազդեցութիւնը, որովհետեւ ես լաւ գիտեմ, որ մշեցին բարի, ուրախ, կռուող եւ մարտնչող մարդ է: Այդ ամէն ինչը մարդու ծիների, արեան մէջ է: Յետոյ, բնականաբար, իմ Գիւմրիում ծնուելու համար ես շատ ուրախ եմ: Լինելով գիւմրեցի՝ ամբողջ կեանքս ապրել եմ Երեւանում, բայց միշտ կապուած՝ Գիւմրիի հետ: Կարող եմ ասել, որ Գիւմրիի մշակոյթը, խօսքը, բարբառը եւ մտածելակերպը դրական շատ մեծ ազդեցութիւն ունեն իմ երգի վրայ, երգի կատարման վրայ, իմ երգիչ լինելու վրայ, արուեստին աւելի մօտ կանգնելուն վրայ: Ես միշտ ասում եմ, որ առաջին շունչս, որ շնչել եմ, Գիւմրիի օդն է եղել, եւ առաջին ձայնս Գիւմրիի մէջ եմ արձակել: Բնականաբար, էլի դրական ազդեցութիւններ կան, որ ես չեմ կարող բացատրել, բայց ներքուստ ինքնին ապրում եմ:



Յովհաննէս Պատալեանի նման վարպետին աշակերտ լինելը, նախ ինձ համար մեծ պատիւ է, իսկ մասնագիտական մօտեցումներն ու յաղթանակները, որոնց մեծ մասը տեղի է ունեցել Յովհ. Պատալեանի արուեստի դասաւանդութեան շնորհիւ, դա բնականաբար ամենակարեւոր մասերից մէկն է, որովհետեւ նա ոչ միայն լաւ մասնագէտ էր՝ այլեւ լաւ մարդ, նրանից սովորել եմ ճիշդ երգել եւ մարդ լինել: Մօտ եօթ տարի աշխատել եմ մի մարդու հետ, որ ինքնին մեծութիւն էր, չափազանց համեստ: Նրան տեսնելով ուղղել եմ իմ մէջ եղած սխալները: Դաստիարակելու շնորհք ունէր Պատալեանը, միշտ ասում էր, «Բալէս երբեք չգնաս փառքի ետեւից, թող փառքը գայ քո ետեւից»:

Հարց - Կ'ըսուի, որ այսօր շատ հեշտ է երգիչ կամ ասող դառնալը, ի՞նչ է ձեր կարծիքը այդ մասին:
Պատ - Այո, այսօրուայ հնարաւորութիւններով շատ հեշտ է երգիչ դառնալը, բայց ոչ բնածին երգիչ ըլլալու տարբերակի մասին եմ ասում: Նախ մենք առաջին հերթին խօսում ենք արդէն խաբկանքի մասին, ենթադրենք՝ Պօղոսը երգիչ է, բայց շնորհիւ երաժշտական արդիական մեքենաներուն: Չայնագրութեան եւ այլ արդի միջոցներով նրանք խաբում են ժողովրդին: Այստեղ մի քիչ մեղադրելի է նաեւ ժողովուրդը, որովհետեւ մարդը ի վերջոյ իրաւունք ունի ընտրելու եւ չընտրելու: Մեղաւորութիւն կայ, որ չեն մտածում, թէ իրենք խաբ-

ւում են, կամ իսկական երգիչ են լսում: Այո հեշտ է երգիչ դառնալ, մարդուն երգիչ կարող է դարձնել առաջին հերթին նիւթականը, յետոյ մնացած կարեւոր եւ շատերի մօտ ոչ կարեւոր բաները, օրինակ՝ կարեւոր է ունենալ ձայն, ճաշակ, ճիշդ երգել, շունչ ունենալ, արհեստավարժ մօտեցում տալ երգին՝ այսինչ բառը ո՞նց կարելի է երգել, ո՞նց չի կարելի:
Հիմա արդէն ապագայի երգիչը, փոքրիկ տղան կամ աղջիկը, որ պիտի ընտրի երգի ճանապարհը, պիտի հասկանայ, որ հեռատեսիլի պատասառով հաճոյանալ բաւարար չէ, պիտի հասկանայ, որ ինչը պէտք է կարողանայ երգել: Յամենայնդէպս, գոնէ նոր սերունդը արդէն ճիշդ ուղիով կը բարձ-

Միշտ էլք կը հովանաւորեն Ա. Եւ Ա. Արտիստի Եւ Աւար Զարգացման



VASCO

cigares



րանայ: Նախ երգիչ պետք է ծնունել՝ յետոյ երգիչ դառնալ, ծնունել՝ յետոյ գիտութիւն ձեռք բերել, երկուսն էլ շատ կարեւոր են:

Հարց - Գու՛ք այն սակաւաթիւ երգիչներէն է՛ք, որ հայկական ժողովրդական երգը դուրս բերաւ հայկական միջավայրէն՝ հասցնելով զայն միջազգային ասպարէզ, իսպառ sonicbids հանրայայտ կայքէջի մասին է, ուր ներկայացուեցա՛ք իրրեւ ժողովրդական երգի՝ folk-ի արքայ: Ինչպէ՞ս եղաւ ձեր մասնակցութիւնը:

Պատ - Ես համագործակցում եմ Armenian music center-ի հետ, որ ինձ ներկայացրեց sonicbids-ում: Այնտեղ, ամբողջ հայկական show business-ից, միայն Armenian music center-ն էր, որ ներկայացել էր, որովհետեւ այնպէս չէի, որ ով ուզի մասնակցի, այնտեղ կան մօտ 1 միլիոն 200 հազար արուեստագէտներ՝ բեմադրիչ, երգիչ, ֆուք, ռոք, փոփ ժանրերի մէջ: Այնտեղ ներկայանալով հասկանում ես, թէ ինչքանով են օտար արհեստավարժ երաժիշտները քեզնով հետաքրքրուած: Այնտեղ, ժողովրդային երգերի ժանրին մէջ ներկայացուած էին 100

000 հոգի՝ ուզպեքական, թրքական, անգլիական, սկոտլանդական եւայլն, եւ եթէ ես լինէի միլիոնի մէջ 30 000-ը, ինձ համար շատ լաւ էր, բայց այնպէս ստացուեց, որ բարձրացայ, բարձրացայ եւ հասայ առաջին դիրքին, եւ sonicbids-ը ինձ դրեց իր կայքում՝ իբրեւ Ֆոլքի արքայ: Armenian music center-ը ինձ նաեւ ներկայացրեց Գանում (Ֆրանսա), ուր ամէն տարի BBC-ի, Rotana-ի նման մեծ կազմակերպութիւններ են հաւաքում, շօ պիզնեսի շուկայ է, այնտեղ ներկայացուեց իմ Apricot ձայնասկաւառակը, որ միջազգային կազմակերպութիւնների գնահատանքին արժանացաւ:

Հարց - Վեց տարի է մուտք գործած է՛ք երգի ասպարէզ, ինչ ձգած է՛ք ձեր ետին՝ յաջողութիւններ, ժառանգութիւն եւ այլն:

Պատ - Թողարկել եմ չորս սկաւառակ եւ երեք DVD, այն, ինչ որոնում եմ, ժողովրդական երգն է, եւ ժողովրդական հիմքի վրայ է: Սկաւառակներս՝ «Մենք ենք», «Apricot», «Մեր երգի հետքերով»։ Վերջինս, բացառութեամբ, ժողովրդական գործիքներու նուագակցութեամբ է, 40 հոգի-

նոց մեր Հայաստանի ազգային նուագարանների պետական նուագախմբի հետ: Գուսան Շերամի, Սայաթ Նովայի, Խ. Աւետիսեանի, Ս. Պասկելիչեանի, Ռ. Պետրոսեանի նման հայ աշուղների եւ երգահանների երգերով՝ դա ամենակարեւորն է, որ թողել եմ ես իմ կեանքում, որովհետեւ դա իմ երգի հիմքն է: Ունեցել եմ մօտ 25 համերգ, Հայաստանում եւ արտասահման: Մենահամերգով՝ իմ 10 հոգինոց խմբով, եղել եմ 2 անգամ Միացեալ Նահանգներ, Հալէպ, Լիբանան, Հոլանտա, Ֆրանսա, Մոսկուա, Արժանթին եւ Ուրուկուէյ:

Հարց - Այն, ինչ այսօր կը ներկայացուի հեռուստատեսութեամբ՝ իսկապէս հեռուստադիտողի պահանջն է:

Պատ - Այնքան էլ այդպէս չի: Ժամանակին պետական կառոյցներ են աշխատել, որ ժողովուրդին ինչպէս պիտի դաստիարակեն, եւ ինչպէս ուզել են այդպէս էլ դաստիարակել են: Մի բան երբ շատ է ասում եւ թէկուզ վատ է, դու ընկալում ես, որ դա է ճիշդը: Հիմա թերի որակով միջին երգիչը սկսում է երգել, մարդու մէջ սկսում է դա տարածուել: Մարդու մէջ շատ ոչ պիտանի բաներ կան, որ ընդհանրապէս պետք է արթնացնել: Ժողովուրդը ունի իր երգիչները, սա այն խնդիրն է, որ ինչ էլ ներկայացնես լսող լինելու է, կարեւորը որակով ներկայացնելն է, իսկ հեռուստատեսութիւնները այսօր չեն կարող արգելել որեւէ մէկին եթէր դուրս գալ, որովհետեւ դա պետական մօտեցում է, իսկ պետութիւնը ասում է՝ արգելելը մարդու իրաւունքներին դէմ է: Այսօր կայ սերունդ, որին ներկայացուած անորակ արուեստը վտանգ է հանդիսանում. ես կը փոխեմ ալիքը, բայց իմ երեխան, որ հեռուստացոյցի հետ աւելի շատ է շփուում քան իմ հետ, չի փոխելու: Ինքն էլ մեծանում է նմանատիպ պահանջներով. սրան պետք է պետական մօտեցում ցուցաբերել:

Միայն երգը, սխալ տեսահոլովակը մեր վրայ կարող են ազդել, այդ շեղումներու պատճառով, վաղը քամանչայ նուագող քիչ կ'ունենանք:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ ՎԱՐԵՑ
ՆԱՅԻՐԻ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ



Սիւսի էր կը հովանաւորու Ս. Եւ Ս. Սուրբու Եւ Սիւսի՛մ Եւսուսի՛մ

Կեռան թագուհի հայոց Կիլիկիոյ (?-1285). Հայ կնոջ եւ մօր գեղեցկութիւնը՝ հոգւոյ ու մարմնոյ

Հայոց մատենագիրները ճշգրտօրէն արձանագրած են, որ այսօր՝ Յուլիս 28-ին, 724 տարի առաջ, կեանքէն հեռացաւ հայ ժողովուրդի յիշարժան դէմքերէն Կեռան թագուհին:

Կեռան անունը հայկական պատշաճեցումն է յունարէն Տիկին Աննայի (Քիրիա Աննա), որ 1270-ին իբրեւ տիրոջ տրուեցաւ Լամբրոնի Աննա իշխանուհիին, երբ անոր ամուսինը՝ Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան գահաժառանգ Լեւոն Հեթումի Ռուբինեան իշխանը պաշտօնապէս բազմեցաւ Հայոց գահին եւ դարձաւ Լեւոն Բ. թագաւոր:

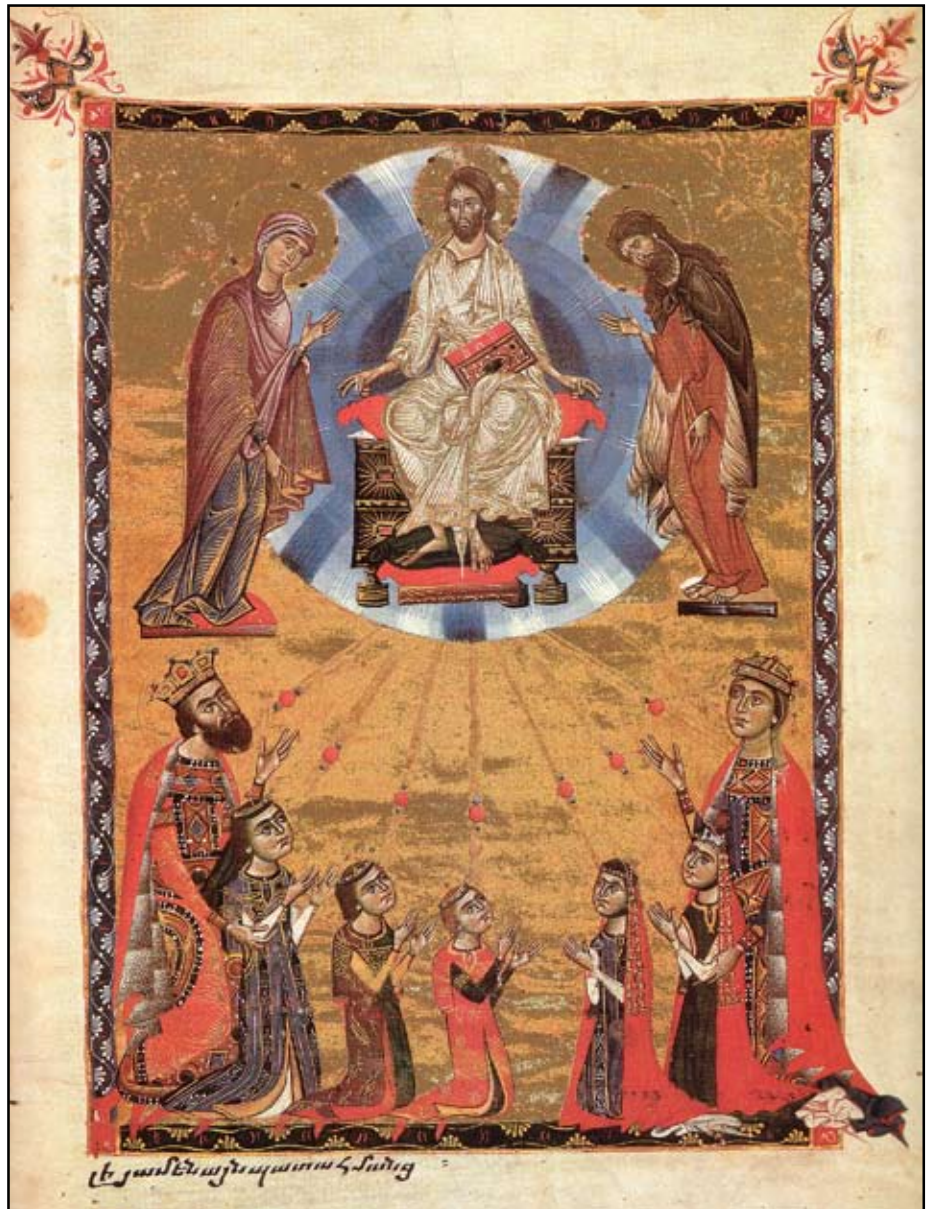
Մատենագիտական ճշգրիտ տուեալներ շատ չկան Կեռան թագուհի կենսագրութեան վերաբերեալ: Չկայ անոր ծննդեան ճշգրիտ թուականը, ոչ ալ ճշգրտօրէն եւ ամբողջապէս լուսաբանուած են այն պատճառները, որոնք դէպի վանական կեանք մղեցին Հայոց թագուհիին՝ անոր վերջին ու 15-րդ գաւազին ծնունդէն ետք, 1283-ին, իր կեանքին մնացեալ 2 տարիները, Ակներ վանքին մէջ, իբրեւ Մայր Թէոփանիա ծառայելու համար Աստուծոյ:

Բայց Կեռան թագուհին արժանաւորապէս մեծարուած է մեր մատենագիրներուն եւ մանրանկարիչներուն կողմէ՝ իբրեւ հայ կնոջ եւ մօր գեղեցկութեան տիպար ներկայացուցիչ մը:

Աշխարհահռչակ Թորոս Ռոսլինի մեծարժէք մանրանկարներէն մէկը նուիրուած է Լեւոն թագաւորին եւ Կեռան թագուհիին՝ իրենց հինգ գաւազներով:

Պահպանուած է գեղագրութեամբ ու մանրանկարչութեամբ յագեցած «Կեռան թագուհիի Աւետարան»ը, որ հայ մշակոյթի գանձարանին յաւիտենական հարստութիւններէն մէկն է:

Նոյնինքն Ակներ վանքը, որ 13-րդ դարուն հռչակուած էր բարձրորակ ուսումնարանով, յատկապէս Կեռան թագուհիի ջանքերով կրցաւ մէկտեղել ժամանակի հայ մտքի ու արուեստի մեծանուն վարպետները՝ անոնց



Լեւոն թագաւոր եւ Կեռան թագուհի իրենց զաւակներով:
Գործ՝ Թորոս Ռոսլինի (1272)

ստեղծագործական բեղուն աշխատանքի եւ սերնդակերտ մանկավարժական գործունէութեան մղելով:

Իսկ Աւետիս պատմիչ, որ մանրամասն ներկայացուցած է Կիլիկիոյ հայոց Ռուբինեան թագաւորութեան ժամանակաշրջանը եւ արքունական տոհմի կենսագրութիւնը, Կեռան թագուհիին վերապահած է իր ամուսնոյն

թէ՛ կեանքի եւ թէ՛ գործունէութեան լաւագոյն «ընկեր»ը ըլլալու դրուատական վկայութիւններ:

Լեւոն Բ. թագաւոր (որ, ի դէպ, հայոց պատմութեան մէջ կը յիշատակուի նաեւ իբրեւ Լեւոն Գ., երբ անոր Հեթումեան տոհմական շառաւիղի հանգամանքը նկատի կ'առնուի) եւ Լամբրոնի Աննա իշխանուհի

Միս էջը կը հովանաւորեն Արգիւն, Մարիս եւ Պաթթի Քօւսէյան

ամուսնացան 1262 թուականին: 1236-ի ծնունդը Լեւոն Բ. թագաւորի ամուսնութեան տարիքը նկատի առնելով, կարելի է ենթադրաբար ճշդել Աննա իշխանուհիի ծննդեան թուականը, որ 1240-ի շուրջ պէտք է ըլլայ: 21 տարուան ամուսնական իրենց կեանքի ընթացքին, մինչեւ Կեռան թագուհիի վախճանը, անոնք ունեցան 15 զաւակներ՝ 8 մանչ եւ 7 աղջիկ, որոնց 4-ը՝ 2 մանչ եւ 2 աղջիկ վատառողջ ծնունդներ էին եւ չապրեցան:

Հայոց պատմութեան ծանօթ յատկանշական իրողութիւն է, որ Լեւոն Բ. թագաւորի եւ Կեռան թագուհիի իշխանագուն զաւակներէն հինգը՝ Հեթում, Թորոս, Սմբատ, Կոնստանդին եւ Օշին, իրարու հետ մրցելով եւ երբեմն նաեւ իրարու դէմ անխնայ պայքար մղելով՝ բազմեցան Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան գահին: Հայոց պատմութեան մէջ իր տեսակի միակ արքունի ամուլը հանդիսացան Լեւոն Բ. թագաւոր եւ Կեռան թագուհի, որոնց հինգ զաւակներն ալ թագա-

ւոր եղան:

Պէտք է մօտէն ծանօթանալ Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան այդ ժամանակաշրջանի պատմութեան՝ լիարժէք պատկերացումը ունենալու համար այն դժուարին պայմաններուն, որոնց մէջ ապրեցան եւ գործեցին Լեւոն Բ. թագաւոր ու Կեռան թագուհի: Արտաքին յարձակումներու՝ յատկապէս Եգիպտոսի մեմլուքներու տեւական սպառնալիքը մէկ կողմէ, իսկ հայոց իշխանական տոհմերու ներքին մրցապայքարներն ու հակադրութիւնները միւս կողմէ վտանգած էին հայոց թագաւորութեան գոյատեւելու կոռուսնները: Այդ ճնշումներուն վրայ բարդուեցաւ նաեւ Հոռոմի Պապին կողմէ հետեւողական անփութութեան ճիգը՝ Լուսաւորչի Առաքելական Եկեղեցիէն հրաժարելու եւ Կաթողիկէ Պապի «խնամատարութեան» տակ անցնելու անդուլ փորձը: Թագաւորական ամուլը բարեպաշտութիւնը մեծ մասամբ կը բացատրուի

այս վերջին գործոնի լոյսին տակ, թէեւ Լեւոն Բ. թագաւորի եւ Կեռան թագուհիի քրիստոնէական շերմեռանդութիւնը ոչ միայն չբաւարարեցին Պապի նկրտումներուն, այլեւ՝ յաւելեալ պատճառ դարձան լատինական խաչակրութեան մը սպառնալիքին դէմ գերզգայուն դարձած Եգիպտոսի մեմլուքներուն հակահայ բորբոքման:

Կեռան թագուհի ապրեցաւ եւ գործեց նման բարդ ժամանակաշրջանի մը մէջ՝ արժանանալով բարեպաշտ կնոջ, ուսումնասէրի եւ մշակոյթի հովանաւորի մեծ հռչակին:

Այդ արժանիքներուն համար ալ, Կիլիկիոյ գահը ժառանգած որդին՝ Հեթում թագաւոր իր մօր հասցէին հայոց պատմութեան փոխանցած է այն արձանագրութիւնը, թէ Կեռան թագուհի հայ կնոջ եւ մօր գեղեցկութեան խորհրդանիշ մը եղաւ՝ թէ՛ իր ազնուական հոգուով եւ թէ՛ գրաւիչ մարմնով:

Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Հայկական հիւանդանոցի 768-ամեակը Հիւանդանոցի հիմնադիր՝ Կիլիկիոյ հայոց Զապէլ թագուհի

Ուղիղ 768 տարի առաջ՝ 1241 թուականին, Կիլիկեան Հայաստանի մայրաքաղաք Սիսուս հիմնադրուել է մի հիւանդանոց, որտեղ առանց ազգային ու դասական խտրականութեան՝ բուժուում էին բոլորը՝ շինականն ու գօրականը, արհեստաւորն ու արքունականը: Հիւանդանոցի հիմնադիրն էր Կիլիկիայի հայոց թագուհի, Լեւոն Բ. Մեծագործ արքայի դուստր Զապէլը (1215-1252): Այս հայ թագուհին զթասըրտութեան ու մարգասիրութեան եզակի տիպար էր՝ բարբարոսութիւններով լի մուսլ Միջնադարում: Զապէլ թագուհին իր զաւակների հետ անձամբ հերթապահում էր հիւանդանոցում, խնամում հիւանդներին՝ իրեն զրկելով թագուհու պատշաճ զբօսանքներից ու վայելչութիւններից:

Հայկական հիւանդանոցի բարդ վիրահատութիւններին ծանօթանալու համար՝ շատ եւրոպացի բժիշկներ էին այցելում Սիս: Հայկական պետական այս հիւանդանոցը գոյատեւում է 134 տարի, մինչեւ 1375 թուականի Ապրիլի 20-ը, երբ Սիսը գրաւում են այլազգ բանակները եւ տապալում է Կիլիկիայի հայկական թագաւորութիւնը: Երբ Եգիպտոսից եկած ու Սիսը պաշարող արիւնքուղտ մեմլուքները խուժում են քաղաք եւ սկսում են ավարի մատնել ու կոր-

ծանել ամէն բան, չեն խնայում նաեւ հիւանդանոցը: Ըստ մեզ հասած մի գրոյցի՝ մեմլուքներից մէկը, տեսնելով Զապէլ թագուհու հիւանդանոցի կործանումը, սկսել է արտասուել եւ ընկերոջն ասել է. «Այս ի՞նչ ենք անում, մարդիկ, այս երկու տարի առաջ Հայերն այս հիւանդանոցում բուժել են ինձ»:

Կիլիկիահայերը երկար ժամանակ պահպանում էին Զապէլի հիւանդանոցի մասին յիշողութիւնը: Հիւանդանոցի հիմնադրումից 600 տարի ետք, 1841 թուականին, երկու կիլիկիահայ շինականներ հող հերկելիս՝ գտնում են հիւանդանոցի ճակատի վիմագիր քարը, որի վրայ գրուած էր. «Յարմարումն շինուածոյ հիւանդանոցիս Քրիստոսասէր թագուհւոյ Զապէլի թիւն հայոց ՀՂ (Հայր Ղեւոնդ Ալիշան, «Սիսուան», Վենետիկ, 1885, էջ 223): Հասկանալով, որ դա Սիս մայրաքաղաքի հետ առնչուող թանկագին մասունք է, շինականները այդ վիմագիր քարը երկու կէս են անում եւ տանում են իրենց տները: Հայոց պատմութեան մէջ ինչ ասես, որ կտոր-կտոր չի եղել. դրանից մէկն էլ Զապէլ թագուհու հիւանդանոցի մասին յիշողութիւնն է. հիւանդանոց, որտեղ հայերը բուժել են նաեւ իրենց թշնամիներին:

Ա. ԽՈՒԴԱՎԵՐԳԵԱՆ

Միս էք կը հովամաւորնու Ս. եւ Ս. Սիրպիմ եւ Սիփու Քէօօշուան



Tél.: 514-337-4724

4550 rue de Salaberry, Montréal (Qué.) H4S 1H4
Nora Apkarian

Services Offerts:

- > technicienne coloriste
- > lazer
- > électrolyse

Serge & Alice
Un duo dynamique!

Présents dans votre secteur

ESTIMATION GRATUITE



groupe sutton - excellence inc.
courtier immobilier agréé
Bur. : 450.662.3036

Si votre propriété est déjà inscrite, veuillez ignorer cette offre.



Serge Keuroghlian
Agent immobilier affilié

Cell. : 514.892.5649



Alice Balabanian
Agent immobilier affilié

Cell. : 514.409.0404

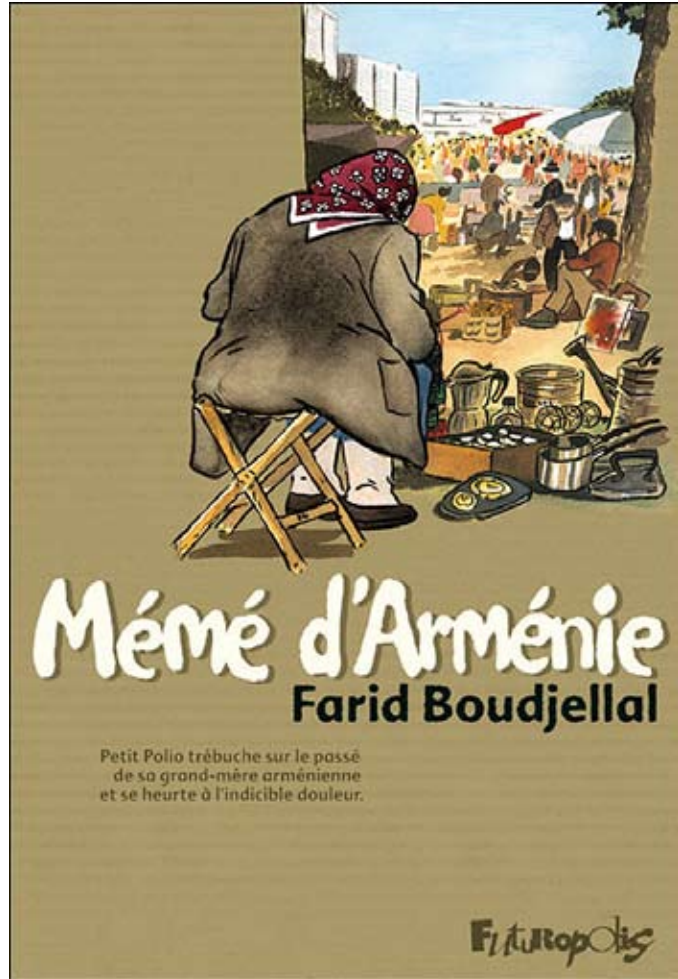
Objectif Badgerabadoum!

Անցնող քանի մը տարիներուն լոյս տեսան Հայոց Յեղասպանութիւնը նիւթ ընող երկու աշխատող կոչուող graphic novelներ: Հայերէն պիտի թարգմանէինք՝ գծագրովէպեր: Ասիկա նոր եզր մըն է, որ վերջին տասնամեակներուն մուտք գործեց bande dessinéeի ու comicsի աշխարհներուն մէջ, անոնց ընդլայնումի ու հասունացումի հոլովոյթին գուգահեռ:

Այս ժանրը ծնունդ կ'առնէն ժԹ. դարուն ու մամուլի աշխարհ մուտք կը գործէ 20-րդ դարու սկիզբը, երբ թերթերը՝ ընթերցող գրաւելու միտումով՝ երգիծանկարներու կողքին կը սկսէին տեղ տալ, կամ կիրակի օրուան թիւով լման էջ յատկացնել մանուկներու համար պատրաստուած ու նկարներու շարքերէ կազմուած պատմութիւններու: Հոսկէ նաեւ Sunday comics, comic strip եւ bande dessinée (կրճատուած BD) եզրերը, որոնցմէ վերջինին համար ծանօթ է արեւմտահայերէն շարանկար եզրը: Ըսենք որ comics ու BD ճիշդ նոյն բաները չեն: Առաջինը՝ յատուկ անգլիախօս աշխարհին, ունի հրատարակչական իւրայատուկ չափեր (փոքր ծաւալ, աժաննոց թուղթ, խամրած գոյներ), գերհերոսներու փաղանգ, գծագրական մանրամասնութեան հանդէպ նուազ խիստ կեցուածք, եւայլն: Երկրորդը՝ յատուկ ֆրանսախօս աշխարհին (մեծ տեղ կը գրաւէ պեւճիքական արտագրութիւնը,՝ Պելճիքան շարանկարի արուեստին տուած է փոքր երկրի իր սահմաններէն անհամեմատ աւելի մեծ թիւով գործեր՝ այսօր դասական նկատուող,՝ կը բնորոշուի կրկին իւրայատուկ չափերով (A4 չափի 48-64 էջանի գունաւոր ու լաթակազմ հատորներ), գծագրական արուեստին հանդէպ աւելի բծախնդիր մօտեցումով ու խնամեալ հրատարակութեամբ: Այսօր անշուշտ այս բոլորը դարձած են նուազ պարտադիր ու գոյութիւն ունի կատարեալ ազատութիւն մը գիրքերու ձեւերուն, ինչպէս նաեւ նիւթերուն մէջ: Այս շարժումը կը գուգադիպի գծագրովէպի տեսակի երեւումին, որ իր կարգին կը յատկանշուի վիպային հատորներու համանման չափերով ու ծաւալով, ինչպէս նաեւ հասուն նիւթերով: Անոր չափերը սկսած են թափանցել նաեւ շարանկարի կալուածէն ներս:

Շարանկարի դասական օրինակը «Թէնթէնի արկածախնդրութիւնները»ն են, որոնք՝ ի դէպ՝ 2006-էն ի վեր սկսած են լոյս տեսնել հայերէն լեզուով, տարին մէկ կամ երկու հատոր, Ֆրանսա (Editions Sigest): Հրատարակութիւնը կը կատարուի մեծ բժախնդրութեամբ, փոխն ի փոխ՝ արեւմտահայերէն ու արեւելահայերէն լեզուներով, երկուքն ալ մեսրոպեան ուղղագրութեամբ: Հոս փակագիծ բանանք ու ըսենք՝ այս մէկը ականջի օղ բոլոր սփիւռքահայ անձերուն ու կազմակերպութիւններուն, որոնք չես հասկնար ի՞նչ արդարացումով կը մոլորին ու հարազատ ուղղագրութիւնը մէկդի դրած կը նետուին սովետականին գրկը: Տակաւին՝ Սփիւռքի մէջ ալ այդ ուղղագրութեամբ գիրք կը տպեն...:

Ժանրը երկար ատեն կը մնայ երգիծականի ու երախաներու յատկացուած գրականութեան սեփականութիւնը: Եթեանստուանականներուն, Ֆրանսայի ու Ամերիկայի մէջ



ան կը ներառնուի counterculture կամ underground պիտակներուն տակ խլրտող շարժումներու կողմէ եւ նիւթ կը դարձնէ շարք մը թապու նիւթեր, ինչպէս սեռայնութիւնը, թմրեցուցիչները, հիփփիփայական շարժումը, եւայլն: Ֆրանսայի մէջ կը սկսին լոյս տեսնել չափահասներու յատուկ պարբերաթերթեր, ինչպէս Pilote, Mental Hurlant, L' Suivre, եւայլն, եւ կամաց-կամաց BDն կը սկսի ստանալ որոշ վարկ ու յարգանք, մինչ Ամերիկայի մէջ տարածումը կը մնայ սահմանափակ ու comicsի նկատմամբ հանրային կարծիքը կը մնայ բացասական, լաւագոյն պարագային զայն երախաներու կամ թերաճներու սահմանող:

Իննիսունականներէն սկսեալ կացութիւնը փոխուած է: Վկայ՝ հոլիվուտեան blockbuster ֆիլմերու չախչախիչ մեծամասնութեան մէջ comicsէն գաղթած նիւթերու ու հերոսներու առկայութիւնը: Հրատարակչական մարդին մէջ ալ փոփոխութիւնը նշմարելի է: Ժամանակին այս ժանրի գիրքերը, եթէ գտնուէին, նետուած կ'ըլլային գրախանութներու անշուք մասերուն մէջ: Այսօր անոնց կը հանդիպիք՝ եթէ ոչ առաջին շարքի վրայ՝ գոնէ ցուցադրուած աչքառու բաժիններու մէջ, յաճախ առանցին դարաններու վրայ:

Սիւսի Էջը կը հովանաւորեն Ա. Ե. Ա. Սիւսի Ե. Սիւսի Ա. Սիւսի Ա.



Չմոռան սեսին կուզանք ձեզ՝ յայտնելու՝
 թէ արտասովոր գեղեցիկ, նորատեսիլ,
 հանգստաւէտ եւ բարձրորակ կօշիկներու
 համար դիմեցէ՛ք հետեւեալ
 Հայկական հաստատութիւններուն:

MEPHISTO 
 par
TF FIRMA

Eaton Center (514) 288-6006
Les Cours Mont-Royal (514) 845-3007
Carrefour Laval (450) 682-9315
Promenades St-Bruno (450) 461-0400
www.tffirma.com



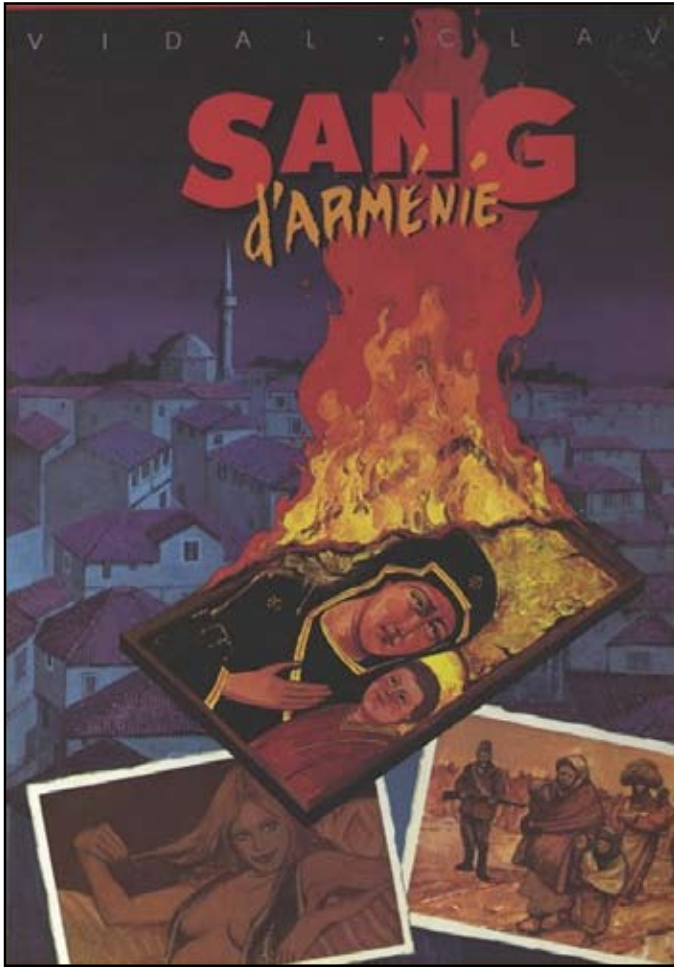
JERUSALEM RESTAURANT



4775 Leslie street,
 Toronto, ON M2J 2K8
 Tel.: (416) 490-7888

take out
 catering
 banquet facilities
 416-490-7888

mediterranean
Buffet



Կայ նաև շատ մը առաջին հրատարակություններու գիներուն աներեւակայելի աճը: Շատ մը comicsներու առաջին թիւեր շուկային վրայ կը պարտադրեն լուրջ գիներ: Յստակ է թէ շուկայի օրէնքը կը խաղայ իր դերը: Սակայն փոփոխութիւնը նաև սկսած է նկատելի դառնալ ընդհանուր կեցողութիւններու մէջ:

Ասիկա կարելի է բացատրել անշուշտ քանի մը ձեւով: Յստակ է թէ երէկուան երախաները, որոնք սնած են այդ գիրքերով, որոշ նոսթալժի մը ունենան իրենց մանկութեան հերոսներուն հանդէպ: Այս մէկը ծանուցումի աշխարհին մէջ քաղ ծանօթ երեւոյթ է: Երախաները որքան կանուխ ներկայացուին մակնիշներու ու ապրանքներու, այնքան աւելի հակամէտ կը դառնան հաւատարիմ մնալու այդ մակնիշներուն իրենց կեանքի տեւողութեան: Սակայն կայ նաև այն իրողութիւնը, թէ մեր մշակոյթը երթալէն աւելի պատկերային մշակոյթի մը կը վերածուի: Ենթադրութեան ոլորտին, պատկերը ամբողջովին թափանցած է մեր մտային ոլորտին ներս ու ինքզինք կը պարտադրէ:

Վերջին տասնամեակներուն շարանկարի ժանրը կ'ապրի բնական հասունացումի հոլովոյթ մը: Ենթահիւ հոյլ մը հեղինակներու յամառ ջանքերուն, ժանրը ընդգրկած է ամէն տեսակի նիւթեր, ճամբորդական գրականութեանէն մինչեւ սիրայինը, գիտաբեւեակայականէն մինչեւ ոստիկանականը, ինքնակենսագրականէն մինչեւ աւելի մոլթ ու ծանր նիւթեր, ինչպիսին են լուսնոտութիւնը, անձնասպանութիւնը, բռնութիւնը, միասնականութիւնը, եւ այլն:

Շարժանկարին նման, որ սկզբնական շրջանէ մը ետք, երբ կը մտածուէր լոկ իբր գուարճացումի միջոց, կրցած էր որպէս եօթներորդ արուեստ աճիլ ու դառնալ առանձին բնագաւառ, շարանկարն ալ վերջին երեսուն տարիներու իր արտադրութեամբ կուգար արդարացնելու իններորդ արուեստի իր յորժորջումը (ութերորդը կը կազմեն լուսանկարն ու հեռատեսիլը):

Ըսենք որ գիրի եւ պատկերի միացումներով գործող այս ժանրը ունի իւրայատուկ կարողութիւն մը թափ տալու երեւակայութեան ու շօշափելու ամէն տեսակի բարդ նիւթեր: Ի տարբերութիւն շարժանկարին, որ իր պատկերներու ամբողջական սարքով ու ընթացող ժամանակով կը տիրապետէ հանդիսատէսին (հանդիսատեսը Ֆիլմի ամբողջ տեւողութեան ենթակայ է Ֆիլմի ստեղծած խաբկանքին, պարապ քառակուսիներ չկան, Ֆիլմը ամէն բան ի'նք կ'ըսէ), հոս պատկերները՝ գիրին նման՝ սահմանափակ են ու ցանցառ, ժամանակն ալ առաձգական՝ ենթակայ միայն ընթերցողի կամքին: Այնպէս որ ընթերցողին երեւակայութիւնը ի'նք կը լեցնէ պատկերէ պատկեր անցումները: Իրականութեան մէջ յաջող գործ մը գիտէ այնպէս մը օգտագործել պատկերներուն միջեւ պարապները, որ պատումը լաւագոյնս քակուի ու ձեւ ստանայ ընթերցողի մտահորիզոնին:

Մինչ Ֆրանսախօս աշխարհին մէջ bande dessinée եզրը բաւարար գտնուած էր ընդգրկելու համար այս հասունացումը, անգլիախօս աշխարհին մէջ, տրուած ըլլալով comics եզրի բառացի սահմանափակութիւնը (comicsը դատապարտուած է անլուրջի որորտին), պէտքը կը զգացուի նորի մը: Եօթնամասնականներու կէսերուն կ'երեւի graphic novel եզրը ու կամաց-կամաց ընթերցողներու մտքին մէջ տեղ կը սկսի գտնել գրքի ձեւով հրամցուող սակայն պատկերներով ընթացող վիպումի գաղափարը: Արթ Շփիկըլմանի «Մառու»-ի առաջին հատորը լոյս կը տեսնէ 1986-ին (երկրորդը՝ 1992-ին) եւ կը ստեղծէ փոթորիկ մը նոր ժանրի տարածման մէջ: Ան նիւթ կը դարձնէ հրէական Ողջակէզը ու կ'արժանանայ ընթերցող լայն շրջանակներու գնահատանքին, ինչպէս նաև կը շահի բազմաթիւ մրցանակներ՝ ընդ որում Փիւլիցըր նշանաւոր մրցանակի յատուկ յիշատակութիւն՝ 1992-ին: Այս մէկը աննախադէպ երեւոյթ է ու կ'ապահովէ գործին վարկը: «Մառու» մոլկերով ու կատուններով կը պատմէ հեղինակին հօր անմիջական տեղահանութիւնը, անցքը կեդրոնացման ճամբարներէն մինչեւ ազատումը ու Ամերիկա հաստատուելը: Յնցիչ ու յաջող գործ մըն է եւ այսօր կը դասաւանդուի դպրոցներու մէջ, մինչեւ իսկ նիւթ կը հայթայթէ համալսարանական մակարդակի դասաժամերու ու աւարտաճառերու: «Մառու»-ով գծագրավէպի ժամանակը հասած է ու հատորները կը յաջորդեն իրար: Մեծ հրատարակչատուներն ալ կը նետուին հրապարակ ու լոյս կը տեսնեն բազմաթիւ գործեր, որոցմէ յիշենք վերջին տարիներուն պարսկուհի Մարթան Սաթրափի բացառիկ գործը՝ «Պերսէպոլիս», որ սեւ ձեւակ ու միամիտ թուող պատկերներով կը պատմէ հեղինակին պատանեկութիւնը պարսկական յեղափոխութեան օրերուն:

Հայերէն գիրերու աշխարհին մէջ ամբողջութեամբ շարանկարի նուիրուած միակ հրատարակութիւնը որ տեսած ենք, կը հանդիսանայ Համազգայինի հրատարակած «Մկոն ու Չալոն» ամսաթերթը, 7 թիւ, լոյս տեսած Պէյրութ 1970-ականներու աւարտին: Անիկա ձեւով ու պարունակութեամբ կը նմանի Ֆրանսերէն «Սփիրու» կամ «Թէն-

Այս էջը կը հովանաւորուի Միսր Դրիգոր Սէր Պապարեան



Embassy Plaza

www.embassyplaza.com

Embassy Plaza Wedding Halls and Conference Rooms

The Embassy Plaza is a unique wedding hall and reception hall offering delicious cuisine, stunning rooms as well as outstanding customer service.

At the Embassy Plaza our goal is to create the perfect ambiance for your special occasion in one of our elegant wedding halls or reception rooms. Here you will find one of Laval's largest and most elegant ballrooms in addition to reception and wedding hall complete with crystal chandeliers.



We specialize in

- Conference room
- Wedding halls
- Menus and Catering
- Kosher menus
- Free 1000 car parking and optional valet service
- Audio-visual and entertainment equipment
- Handicapped accessible

Our partnership with three of greater Montreal's premier sites enables us to serve you in Laval at the Embassy Plaza, in the West of Montreal at the Crown Plaza. In the East end of Montreal at Plaza Antique and Downtown at la Plaza.

Embassy Plaza: 1003C Curé-Labelle, Chomedey Laval H7V 2V6
T: 450-781-0606 F: 450-781-1319 E: info@embassyplaza.com

Affiliated Properties:

- Plaza Volare: 6600 Côte de Liesse, Montréal T: 514-735-5150
- La Plaza: 420 Sherbrooke W., Montréal T: 514-499-7777
- Plaza Antique: 6086 Sherbrooke E., Montréal T: 514-255-2922

Ascenseur **Adams** *Elevator*

Services Inc.

PO BOX 30, ST-LAURENT, QC. H4L 4V4,

COURRIEL / EMAIL : CUSTOMERSERVICE@ADAMSELEVATOR.CA

TEL : 514-745-4455

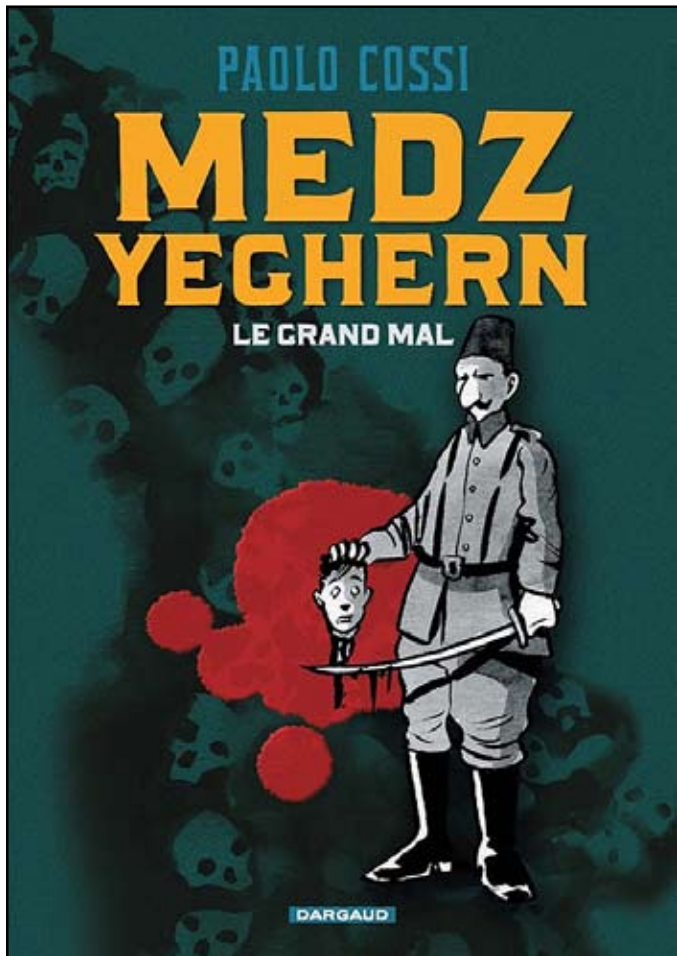
FAX : 514-745-6613

MEMBRE DU APCHQ/ MEMBER OF APCHQ

MEMBRE DU CSA / MEMBER OF CSA

RBQ# 1812-6474-22

PEDRO OUGHOURLIAN



թէն» մանկապատանեկան շաբաթաթերթերուն, կարգ մը ինքնատիպ հայկական նիւթերով (Մկոն ու Չալոն, Սասունցի Դաւիթ, Մ. Իշխանի «Նամակ Կաղանդ պապային», Տիրան Աճէմեանի «Երկիրքը փուլ կու գայ», եւ այլն), Քրանսական շարանկարներէ թարգմանութիւններով, հեքիաթներով, խաղերով, եւ այլն: Հեղինակներու անուններուն մէջ կ'երեւին Համօ, Հայկ, Վրվիան: Յաւելեալ ծանօթագրութիւն կամ խմբագրական չկայ: Ծարքը պատանի ընթերցողներուն մօտ կը գտնէ մեծ յաջողութիւն եւ առ այսօր զայն կարգացողները կը յիշեն գուրգուրանքով:

Ֆրանսախօս շարանկարի պատմութեան մէջ կան հայազգի քանի մը անուններ, որոնցմէ յիշենք Հովիւ (Ռընէ Հովիւեան), Յրետերիք Պէգեան, Գարա (Ֆիլիփ Գարագաշեան), Շառլ Պէրպէրեան, բոլորն ալ արհեստավարժ ու բարձր որակի: Հովիւ (մահացած 2005-ին) ունի հետաքրքրական կենսագրական մը. ծնած Ֆրանսա, ներգաղթած Հայաստան 1946-ին, աքսորուած Սիպրիա ու վերջապէս վերադարձած Ֆրանսա 1964-ին, ան յայտնի է իր երգիծական շարքերով ու վրան բաց կատակներով: Պէրպէրեան 2008-ին կը ստանայ ժանրին մէջ ամենալուրջ վարկը վայելող մրցանակը՝ դառնալով Անկոլէմի դափնեկիր: Շարանկարի Անկոլէմի միջազգային փառատօնը իր տեսակին մէջ ամենամեծ փառատօնն է: Հիմնուած է 1974-ին եւ անոր Հիմնադիրներէն ու առաջին տնօրէններէն եղած է Քրանսահայ ժան Մարտիկեան:

Ժան Մարտիկեան 2008-ի Հոկտեմբերին Երեւանի մէջ կը հիմնէ շարանկարի հայաստանեան առաջին փառատօնը՝ «Objectif Badgerabadoum!» մակդերին տակ (Hergéի «Objectif Lune!»-ի նմանակութեամբ): Հիմնադիր խմբակին մէջ կը գտնենք Թէնթէնի հայերէն տարբերակներու հրատարակիչ՝ Ժան Սիրաբեան, Քրանսահայ շարանկարի մասնագէտ ու լրագրող Լոուան Մելիքեան, ինչպէս նաեւ հայաստանցի գծագրիչ եւ շարանկարի հեղինակ Տիգրան Մանկասարեան:

Խոստովանինք որ այս նոր եզրը՝ պատկերապատում՝ բնաձայնական բացազանչութեան մը նման հնչելու ունակութեան (ու կատակին) կողքին ունի առաւելութիւնը իր մէջ պարփակելու ժանրին բոլոր դրսեւորումները՝ Ե՛ւ BDն, Ե՛ւ comicsը, Ե՛ւ graphic novelը: Կարելի է զայն գործածել նշելու համար ընդհանուր ժանրը:

Մարտիկեան, շնորհիւ իր Քրանսական կապերուն, փառատօնին կը հրաւիրէ Քրանսացի կարգ մը նշանաւոր հեղինակներ: Այս առիթով կը հիմնուի Apbda կազմակերպութիւնը (Association pour la promotion de la BD an Arménie - Հայաստանում Պատկերապատման Զարգացման Միութիւն - <http://www.apbda.org>): Փառատօնը կը շնորհէ իր առաջին Ոսկէ Նուռ մրցանակները: Այդ առիթով լոյս կը տեսնէ շարանկարի հաւաքածոյ մը: Ծի'չդ է որ ժանրը նոր է եւ հեղինակներու ու գիրքերու թիւը ձեռքի մատներուն վրայ համրուող, սակայն լոյս կը տեսնեն թարգմանութիւններ, ինչպէս նաեւ կայ գծագրական արուեստին տիրապետող ու աշխատիլ փափաքողներու սեղմ խմբակ մը եւ Քրանսահայ այս կամուրջը BDի աշխարհին հետ մեծ առիթ մըն է ժանրը զարգացնելու համար Հայաստանի մէջ:

Անցնող Հոկտեմբերին Նարեկացի Արուեստի Միութեան կեդրոնը տեղի ունեցաւ «Պատկերապատման գործնական պարապմունքներ» անունով աշխատանիստ մը, որուն հրաւիրուած էին կրկին յայտնի Քրանսացի հեղինակներ, որոնց կարգին Ֆարիտ Պուճեկալ: Ան քանի մը տարի առաջ հրատարակած էր «Mémé d'Arménie» անունով գեղեցիկ հատոր մը իր մեծ մօր՝ Մարի Գարամանեանի մասին եւ անոր ընդմէջէն կ'ակնարկէր հայոց ջարդերուն: Յաջորդ փառատօնը նախատեսուած է Մայիս 2010-ին:

Վերջապէս երկու խօսք սկիզբը յիշուած երկու հատորներուն մասին: Առաջինը կը կոչուի «Լոուիթիւն» հրաման Կոստանդնուպոլսէն, գիրք 1»: Լոյս տեսած է Երեւան՝ 2005-ին: Բեմագրիչ հեղինակն է Ռուբէն Ծատուրեան, նկարիչը՝ Տիգրան Մանկասարեան: Տեքստը արեւմտահայերէն է եւ մենարդեան ուղղագրութեամբ՝ ըստ երեւոյթին յստակ որոշումի մը արդիւնքը: Չենք խօսիլ լեզուական սայթաքումներուն մասին, որոնք ներկայ են թոյլատրելիէն աւելի մեծ թիւով, չնայած գիրքը ունի արեւմտահայերէնի յատուկ խմբագիր մը:

Մանկասարեան Հայաստանի մէջ շարանկարի ռահիւրաններէն է ու Երեւանի պատկերապատումի փառատօնը կը պարտինք իր հանդիպումին ժան Մարտիկեանի ու Վարուժան Սիրաբեանի հետ՝ Անկոլէմ 2007-ին: Այդ ատեն Սիրաբեան նոր հրատարակած է Թէնթէնի առաջին հատորը («Բիւրեղեայ 7 գնդիկները»), իսկ Մանկասարեան կ'ուզէ Հայաստանի մէջ պատկերապատումի արուեստին նուերուած դպրոց բանալ: Կ'որոշուի նախ «Ղուրբը փորձել» փոքր փառատօնով մը ու երեքը մէկ կը տեսնուին կրկին

Սիւսէր կը հովանաւորուի Ա. Ե. Յակոբ Եւ Ստիպ Թաւժեան

PERSONALIZED ARMENIAN WALL ART



Spark your children's imaginations and stimulate their visual development with Personalized Armenian Wall Art. Add beauty and enhance your nursery, bedroom and playroom with various different colors and designs to choose from. But best of all instill in your children an increasing fascination for the Armenian Alphabet!



Check out a variety of modern and fun prints perfect for both boys and girls of all ages!
Facebook page - Blue Mango Graphic Solutions - bluemango@rogers.com

facebook



CARROSSERIE PRISME

Peinture & Débosselage

- Spécialistes des réclamations d'assurance -
- Voitures de courtoisie - Travail de qualité -
- Estimations gratuites -

Raffi Koushian et son équipe de techniciens certifiés vous attendent...

1430 Rue Michelin, Laval, Québec H7L 5C2

Tél.: (450) 967-3948

Fax: (450) 967-1642

carrosserieprisme@bellnet.ca



2007-ի աւարտին՝ Հայաստան:

Նիւթը հիմնուած է մարաշցի Յարուսթիւն Փարթամեանի, մահացած Երեւան 80-ականներու կէսերուն, կեանքի իրական ոգիսականին վրայ, ջարդերուն ընթացքին: Սեւ-ճերմակ ու իրապաշտ իւրայատուկ ոճ մը կիրարկող նկարներով, ան առաջին փորձ մըն է առնուազն երկու առումով: Նախ իբրեւ հայերէն լեզուով ինքնատիպ առաջին պատկերապատումի հատոր ընդհանրապէս: Ապա՝ նիւթի ընտրութեամբ՝ իբրեւ առաջին փորձ Եղեռնին մօտենալու այս ժանրին միջոցով՝ Հայաստանի մէջ ու հայերէն լեզուով: Ինչ կը վերաբերի բեմագիրին՝ յստակ է թէ կայ Շփիկըլմանի օրինակէն մեկնելու հարցը (ականատեսի կեանքի իրական դրուագներ): Սակայն մինչ անոր մօտ կենդանիներու օգտագործումը կը ստեղծէ հեքիաթի պատրանքին տակ հեռուարուսթիւն մը, կարծես զուգահեռ մոլորակ մը, որ սակայն երբեք չի նուստացներ գործին ուժանութիւնը,՝ արդէն ամբողջ հոն է «Մառու» յաջողութեան գաղտնիքը,՝ Մանկասարեանի կիրարկած իրապաշտ գիծը, առաւել եւս բացայայտ քարոզչական միջոցառումը,՝ գիրքի աւարտին կայ թղթածրար մը նուիրուած ցեղասպանութեան, քարտէսով ու լուսանկարներով,՝ կը նսեմացնեն գործին արուեստի կոչումը: Քարոզչութիւնը, եթէ անհրաժեշտ է անոր ներկայութիւնը,՝ այդ ալ ինքնին կասկածելի երեւոյթ,՝ կրնայ միայն գտնուել ծածուկ կերպով, մինչդեռ հոս կը թուի ըլլալ առաջին կարգի: Դժբախտաբար ասիկա կը վնասէ գործին:

Թէեւ հատորի ետեւի կողքին կը գտնենք երկրորդի մը կողքը ներկայացնող պատկեր մը (այս մէկը անգլերէն,՝ նորէն քարոզչութեան ծուղակը՝ տեղեկացնել արար աշխարհին...), անոր լոյս ընծայումէն տեղեկ չենք: Յայտարարութիւններ եղած էին նաեւ առաջին հատորի Ֆրանսերէն թարգմանութեան մասին: 2008-ի աւարտին Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ Մանկասարեանէն երկրորդ հատոր մը, անգլերէն, որ կը կոչուի «Հոգիներու աճուրդէն առաջ», ուր կը վերապատմուի Օրորա Մարտիկանեանի ինքսկենսագրական «Ravished Armenia» գիրքի հիման վրայ 1918ին նկարահանուած «Հոգիներու աճուրդը» անձայն Ֆիլմին նիւթը: Այդ Ֆիլմը ցեղասպանութեանց մասին առաջին Ֆիլմը կը նկատուի եւ ատենին նկարահանումին մասնակցած են մեծ թիւով գալիֆորնիահայեր: Յուցադրուած է շարք մը երկիրներու մէջ, սակայն անկէ, բացի քսան վայրկեաննոց բաժինէ մը, հրաշքով փրկուած, օրինակ չէ պահպանուած:

Երկրորդը Ֆրանսերէն է, թարգմանուած իտալերէնէն եւ կը կոչուի «Medz Yeghern, Le Grand Mal»: Հեղինակն է Փառլո Գոսսի եւ լոյս տեսած է 2009-ի սկիզբը: Այս մէկը Ֆրանսերէն լեզուով առաջին հատորը չէ հայոց ջարդերուն մասին: 1979ին Անտրէ Փելլեթիէյի ու Ժան-Իվ Միթոնի հեղինակութեամբ լոյս կը տեսնէր «Հայաստանի պատմութիւնը՝ շարանկարով» գիրքը, հրատարակութիւն ՀՅԴ Նոր Սերունդի՝ Յրանսա: Նոյն տարին Կի Վիտալ, շարանկարի «Փիլոթ» ատենօք նշանաւոր շաբաթաթերթի խմբագիրը ու Յլորենսի Գլաւէ կը հրատարակէին «Շուններու կղզին» անունով սեւ-ճերմակ գիրքը, վերահրատարակուած 1985-ին գունաւոր՝ «Հայաստանի արիւն» վերնագրով, որ կը պատմէ համիտեան ջարդերէն դրուագ մը: Այս գիրքը Անկուլէմի 1986-ի փառատօնին կ'արժանանայ մրցանակի եւ

բաւական յաջող գործ մըն է: Իսկ 2002-ին «Տեքալով» կոչուող ու մեծ ժողովրդականութիւն գտած շարքի հինգերորդ հատորը, որ կը կոչուի «Վրիժառուն», Յրանք ժիրուի ու Ռոքքօյի հեղինակութեամբ, կ'անդրադառնար Նեմէսիս գործողութեան՝ ի մասնաւորի Թալաթի սպանութեան դրուագին:

Գոսսիի հատորը Սեպտեմբերին կ'արժանանար Պելճիքայի Ֆրանսախօս համայնքի խորհրդարանի՝ գիրքերու Գոնտորաէ-Արոն մրցանակին: Առաջին անգամն է որ շարանկարի հատոր մը կը շահի այս մրցանակը: Ան որդեգրած է կարճ դրուագներով ու քանի մը հոգիի տեսանկիւնէն 1915-1916ի դրուագները պատմելու ձեւը, ընդ որում կան օսմանեան բանակ տարուած հայ զինուորի մը բախտով փրկութիւնը մնացեալ հայ զինուորներու ճակատագրէն, գերմանացի զինուորի մը (Արմին Վէկնէր) ականատեսի վկայութիւնը, տարագրուած կնոջ մը ոգիսականը, այս բոլորը տեղ-տեղ միջարկուած զանազան փաստաթուղթերէ եկած վկայութիւններով (Թալաթի թելեկրամները, Վէկնէրի նկարներուն վրայ հիմնուած գծանկարներ, 1915էն առաջ ու վերջ հայ բնակչութեան քարտէսը Թուրքիոյ տարածքին, եւայլն): Քարոզչական ոլորտը ներկայ է նորէն, թէեւ հոս անոր բաղկացուցիչները յաջող կերպով ներմուծուած են պատմութի տեքստին:

Գիրքը սեւ-ճերմակ է, գեղեցիկ հրատարակութիւն մը, լաւագոյնս յարմարող Գոսսիի թեթեւ ու մաքուր գիծին, որ սեւերու ու մոխրագոյններու մէջընդմէջ գործածութեամբ մը կը յաջողի ներգրաւել ընթերցողը: Պատումը նոյնպէս հեզասահ է, սակայն վերջի վերջոյ տեղ մը այս բոլորը պակասող բանի մը տպաւորութիւնը կը թողուն:

Հարցը հանաբար կը վերաբերի Եղեռնի նման անհուն նիւթի մը ու զայն պարփակել փորձող որեւէ փորձի միջեւ գտնուող հակասութեան՝ ըլլայ ան վէպ, շարանկար, Ֆիլմ կամ որեւէ ձեռնարկ: Բան մը կը մնայ դուրս՝ անասելի ու անլսելի: Կասկածի տակ չենք առնել արուեստի կարողութիւնը՝ մարդկային անհունը դրսեւորելու: Իրականութեան մէջ անիկա գլխաւոր Արուեստի կոչումը կը համարուի: Սակայն արուեստին ու անհուն ողբերգութեան միջեւ բաց մը կայ, մանաւանդ երբ հարցը կը վերաբերի պատկերի միջոցին: Սահմանի հարց մը հաւանաբար, անհուն ողբին ու զայն կարենալ տանելու մարդկային կարողութեան միջեւ: Վերեւ նշուած հատորները կը փորձեն լուծում մը գտնել այդ հարցին՝ կարենալ շրջանցելու համար այս սահմանը: Լուծումը ընդհանրապէս կը կայանայ դրուագումի, կտրատումի, հեռուարուսթիւն ստեղծելու միջոցներու փնտռումներին մէջ: Անհունը կը գեղջուի, որպէսզի կարելի ըլլայ զայն ներկայացնել: Թէեւ ընթերցումը չի դադարի ցնցիչ մնալէ, բայց տեղ մը կը կենանք ու կը մտածենք. ա՛յս է Եղեռնը: Ի՞նչ կը մնայ քարոզչութենէն, ցնցումէն, գիրքէն դուրս: Կարելի՞ է անհունը պարփակել գիրքի, նկարներու, պատմութի ընթացքի մէջ: Հարցումներ, որոնց պատասխանները կը մնան այս գրութեան սահմաններէն դուրս: Ընթերցողը գիրքը կ'աւարտէ, լոյսը կը մարէ, ու կը մտնէ հանգիստ քուն:

ՐԱՖԻ ԱՃԼՄԵԱՆ

Սիւս էջը կը հովանաւորեն Ա. Ե. Դարբին Եւ Սուրբ Սիմօնի

ALIGNEMENT *Garbis*

PERFORMANCE



Alignement, suspension, freins
Pneus et roues, Pièces de performance



garbisperformance.com

45 rue Gélinas, Laval, Qc
450.975.4422



Amir

Réceptiendaire depuis 1993 jusqu'aujourd'hui de :
Prix du meilleur commerce, le choix des consommateurs

Gagnant du premier prix :
"Quest for the best" pour "Top of Shish Taouk"
de la Gazette mercredi le 12 juin 2002.

381-0037
9490 boul. L'Acadie

738-3819
Centre Rockland

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ՍԵՂԱՆԸ

«Կաղանդ» բառը ծագել է լատինական «calendae» բառից, որն հայերէնում ստացել է նոր տարուայ առաջին օրուայ նշանակութիւնը: Արդարեւ Նոր Տարի հասկացութիւնը արտայայտուած է նաեւ կաղանդ բառով, այդ առիթով իրար շնորհակարարութեամբ սովորոյթը՝ կաղանդել, նուէրը՝ կաղանդչէք, իսկ երգերը՝ կալանդոս բառերով:

Կաղանդի գիշերուայ այլ արտայայտութիւններն են.- Կախանդ, Կախ կամ Կաղ, Լուէի գիշեր, Խլվլիկ, Գօտեկախ, Կալոնտար: Գօտեկախ կամ կախանդ բառերն հաւանաբար առաջացել են «կախ», «կախել» բառերից: Ամանորեայ ծիսական միջոցառումը ստեղծելու համար մասնաճիւղից տուն էին բերում մրգերի եւ չիրերի շաքարները եւ կախում առաստաղից: Կաղանդի գիշերուայ սովորոյթներից է նաեւ երեխաների խմբակային այցը հարեւան տներ. երեխաները երգիքից զօտիով կախում էին իրենց գուլպաները կամ համապատասխան պարկեր, տանտիկիներ իր հերթին դրանց մէջ լցնում էր միրգ, չիր եւ թխուածք: Ես յիշում եմ, տակաւին երեք տասնամեակ առաջ այս սովորութիւնը շարունակուած էր մեր գիւղի՝ Այնճարի տներում, «ճանթա քարիլ» անուամբ: Հիւրասիրութիւնից բացի, այս երեւոյթի տակ պիտի նկատել վերապրուկները այն ընծայաբերման, երբ աստուածներին հաճոյանալու համար բերքի բարիքները զոհաբերում էին գալիք տարուայ աշխատանքների եւ բերքի բարեյաջող լինելու ակնկալիքով: Ուրեմն, պիտի ենթադրել, որ Կաղանդին գուլպաներով տունն զարդարելու սովորոյթը գալիս է հնում կատարուող այս ծիսակատարութիւնից:

Հնագոյն մարդը, չկարողանալով բացատրել բնութեան օրէնքները, դրանք կապում էր աներեւոյթ ուժերի հետ: Հասարակութիւնը միջոցառումներ է ձեռնարկել միահամուռ ուժերով պայքարելու բնութեան աղէտներին, բնութիւնն իրեն ենթարկելու ցանկութեամբ: Այս նպատակով են ստեղծուել ժողովրդական տօները եւ առաջացել հասարակութեան հաւաքական ուժերի համախմբումից. ուրեմն, տօնի մասնակցութիւնը պարտադիր էր բոլորին եւ անհատի ձեռնպահութիւնը կարող էր վնասել ընդհանուրի շահերին: Կրօնական շղարշի տակ թաքնուած է հասարակութեան նպատակադրուած պայքարը՝ արթնացնելու մեռնող բնութիւնը: Հայկական դիցարանում Ամանոր — Վանատուրը, որը մարմնակորուած էր տարեգլխի ուրախութիւնները, այգիների եւ պարտէզների խնամակալն էր:

Քրիստոնէութիւնը պետական կրօն հռչակուելուց յետոյ, փոխուեց նաեւ հայկական պետական տոմարը. մեծ մասամբ հին տօները ձեւափոխուեցին եւ ժողովրդական նոյն տօների փոխարէն նշուեցին քրիստոնէական տօները:

Նաւասարդը, որ հին հայկական Ամանորն է, տարբեր դարերում տօնուել է տարուայ տարբեր եղանակներում. այն երբեմն տօնուել է գարնանը, գարնանամուտը ընդունելով որպէս նոր տարուայ սկիզբ եւ պատահական չէ համաչէնում Ամանոր բառի Մաղկեմուտ արտայայտութիւնը: Գարնանը սկսուող տօները կապուած են եղել ցանքի սկիզբի հետ եւ տարուայ ընթացքում կատարուող բոլոր տօները

կապուած են երկրագործական աշխատանքների հետ: Տօներն աւարտուած են բերքի տօնին, աստուածների գոհաբանութեան ծէսերով: Հայ պատմիչները երբեմն յիշել են Նաւասարդեան տօնի սովորոյթների մասին: Մինչեւ 1920-ական թուականները Զանգեզուրում Ամանորը նշել են Նախրաթողին Նոյեմբերի 10-20 ընկնող Կիրակի օրը: Նախրաթողը, նախիրը տուն բերելու տօնն է, որով եւ եզրափակուած են Նաւասարդեան տօները եւ երկրագործական աշխատանքները:

Նաւասարդը թէ ժամանակի եւ թէ բովանդակութեան տեսակէտից եկել, մօտեցել է քրիստոնէական Նոր Տարուան՝ Յունուարի 1-ին եւ իր յատկանիշները նրան փոխանցելով, ձուլուել նրա մէջ. այսպիսով, որոշ ծիսական սովորութիւններ նոյնութեամբ անցել են Ամանորի տօնին:

Ամանորեան միջոցառումները սկսուած էին Դեկտեմբերի 30-31-ին ծիսական հացեր թխելով: Միւնիքում եւ Արցախում դրանք թխում էին Յունուարի 4-ին, Սուրմալուում — Զուղայում՝ մեծ պահքի կէսին: Մուսալեռում՝ Սուրբ Սարգիսի տօնին: Ծիսական հացերն ամբողջապէս նուիրուած էին գալիք տարուայ յաջողութիւններին:

Ծիսական այս հացը կոչուած է տարեհաց (նաեւ տարի, տարի հաց, կրկեմէ, կրկեմի, դովլաթ կրկեմէ, միջիմֆի կլոն, միջնակ լոն, գումպա, եւայլն...): Մինչեւ այսօր էլ Հայաստանի տարբեր շրջաններում շարունակուած են այն թխել Ամանորի առիթով: Մէջբերենք մի քառատող.

«Տարեմուտի երեկոյեան,
Մայրս թխեց կարկանդակ.
Մէջը դրեց հոնի կորիզ՝
Որպէս բախտի նշան»

Տարեհացը լինում է կլոր կամ ձուածեւ, մեծութիւնը՝ ըստ ընտանիքի անդամների թուին (20-35 սմ տրամագծով): Տարեհացի երեսը սերմերով եւ մրգերով զարդարելը ընդհանուր երեւոյթ է եւ խորհրդանշում է տարուայ հացի եւ մրգերի առատութեան գաղափարը: Մէջը դնում են «միջինք»՝ լոբի, սիսեռ, փոքրիկ կորիզ կամ մետաղադրամ: (Միջինքը տան այդ տարուայ հարստութեան եւ բախտաւորութեան խորհրդանշանն էր, ուստիւ պահին ում բաժնի միջինք դուրս գար, դրանից էլ սպասուած էր յաջողութիւնը):

Ամանորեան հացերի երկրորդ տեսակը «վասիլ», «ասիլ» կամ «բասիլ» էր կոչուած. պատրաստուած էր տղամարդու, կնոջ եւ երեխայի պատկերներով. դէմքի վրայ չամիչներ կպցուած: Հաւանաբար դրանք ներկայացնում էին մեռնող եւ յառնող աստուածութիւնները: Այժմ, յաճախակի հանդիպում ենք խմորեղէններով զարդարուած տօնածառերի: Վստահաբար, այդ սովորութիւնը գալիս է ժողովուրդների նախնական ծիսակատարութիւններից:

Հացի երրորդ տարբերակը «կլկալ»-ը կամ «սամսա»-ն էր. պատրաստուած էր կենդանիների, քսակի, երկրագործական գործիքների, մագի հիւսքի (Անահիտի խորհրդանի-

Սիւսէր կը հովանաւորեմ Ա. եւ Ա. Լեւոն եւ Երոյր Մեծկեան

Khoren Mouradian

For all your PARTY entertainment needs!
 Call Today: (519) 240-9449
www.khorenmusic.com

GAREN **Kassabian**

Barrister and Solicitor

TEL (416) 443-9494

fax (416) 443-0575 • email: garen@bellnet.ca

*Փաստաբան Կարեն Գասաբյան կը տեղեկացնէ
 իր յարգոյ յաճախորդներուն որ իր գրասենեակը
 փոխադրուած է հետեւեալ հասցէին՝*

DON MILLS PLAZA 8 SAMPSON MEWS, SUITE 203 TORONTO, ONTARIO M3C 0H5





Պասուց տոլմա



Հարիսա

չը), ցորենի հորի կափարիչի եւ այլ պատկերներով: Յորենի հոր խորհրդանշող կարկանդակը կլոր ձեւ էր ունենում, կեղրոնը՝ ծակ, ինչպէս հորի քարէ կափարիչը. դրանք զարդարում էին ցորենով, գարիով, (հետագային քունջիթով), եւայլն: Ամանորին այդ հացերով կաղընդում էին միմեանց, նաեւ կենդանիներին, նրանց եղջիւրներին անցկացնելով շրջանակաձեւ կարկանդակներ: Այժմ էլ տօնական չէորէկները պատրաստում ենք մեզ աւանդուած հին ձեւերով:

Ակնյայտ է, որ ծիսական հացերն որպէս գոհաբերութիւն ամբողջովին նուիրուած էին պողաբերութեան, բնութեան մեռնող ու յառնող աստուածներին եւ բերքի ոգիներին: Այս տեսանկիւնից պէտք է բացատրել նաեւ Ամանորեայ սեղանի վրայ հատիկների եւ հատիկաւոր կերակուրների առկայութիւնը:

«Բարի եկար Նոր Տարի,
Տուր մեզի ցորեն, գարի.
Մեր փեթակն ալիւր կ'ուզէ,
Էգուն պաղջին պտուղ տուր»:

Մինչեւ այսօր էլ Ամանորի հայկական աւանդական



Կճախաշ

սեղանին անպայման լինում է աղանձը, որը տարբեր հատիկների աղանցձուած, խարկուած խառնուրդն է:

Հատիկեղէնով պատրաստում են նաեւ կճախաշը, որն կճուճի մէջ ամբողջ գիշեր թոնրում եփած տարբեր հատիկեղէնի խաշն է: Թոնրի մէջ են պատրաստում նաեւ Ամանորեայ քէաշկը (ծեծած) կամ հարիսան, որպէս նոր սկսուող տարուայ երկրագործական աշխատանքների առատութիւնն ապահովող խորհրդանիշ:

Լոռիում մի ասացուածք կայ. «Նոր տարին չի գայ առանց լոբու: Լոբով ճաշի կամ աղցանի կողքին, լոռեցիք պատրաստում են նաեւ գոգինախ կոչուող քաղցրավենիքը, որը մանրացուած նուշ եւ ընկոյզ է, մեղրով խառնուած: Նմանատիպ է նաեւ Նոր Նախիջեւանցիների կաղանգ քաղցրեղէնը, որը հարած մեղր է աղացած ընկոյզի հետ խառնած:

Աւանդական սեղանին է յատուկ նաեւ անուշապուրը . ան եփած ձաւար է մանրացուած չիրերի հետ միասին :

Եւ վերջապէս, Ամանորին անպայման պատրաստում են պասուց տոլման, որն իր մէջ պարունակում է 7 տարբեր տեսակի հատիկներ: Պասուց, նրա համար, որ քրիստոնէական Նոր տարին պահքի օրեր են եւ պահքը լուծարում է Յիսուսի ծննդեան տօնին, իսկ 7 հատիկները խորհրդանշում են 7 աստուածային թիւը, որի խորքում ընկած են աշխարհի 7 տարեքը:

Իսկ հայկական Ամանորի տօնածառը զարդարում է չոր ճիւղի վրայ գունաւոր թելերից կախելով մրգեր, չիրերի շարոցներ - խմորեղէն:

ՍՈՆԻԱ ԹԱՇՁԵԱՆ

Առաջարկուած եւ այլ բաղադրատոմսերին ծանօթանալու համար կարող էք այցելել www.sonia.am կայքէջը: Սիրով կը խնդրեմ ձեզանից ձեր մամիկների պատրաստած հին հայկական ճաշատեսակների բաղադրատոմսեր: Թոստանում եմ դրանք ձեր անունից ցերեկայացնել իմ հեռուստահաղորդման ընթացքին: Դուք կ'օգնէք ինձ պահպանել եւս մի աւանդական ճաշատեսակ: Կանխապայտ շնորհակալութեամբ եւ յարգանքով՝ Սոնիա Թաշեան:

Միշտ էջը կը հովանաւորեն Ա. եւ Ա. Գրիգոր եւ Միսիի Օրթոքսիան



**1921 Lionel-Bertrand
Boisbriand, Qc J7H 1N8
Tel.: (450) 419-4477
Fax: (450) 419-4122**



Murat Armutlu C.A., C.P.A.
Comptable agréé
Chartered Accountant

**"It's not what you *earn*,
it's what you *keep* that counts."**

- **Financial Statements**
- **Management Consulting**
- **Government Subsidies**
- **Financial & Tax Consulting**
- **Bank Financing**

6617 Boul. Thimens
St-Laurent, Québec
H4S 1W2

Tel: (514) 855-0012
Fax: (514) 855-0004
E.mail: murat@centra.ca



«Յաջողությունը պարզությամբ մեջ է» Տոքթ. Սարգիս Երէցեանի գիտական Նուաճումները

Կիրակի առաւօտ մը, մեր ժամադրութեան համաձայն կը թակեմ Տոքթ. Երէցեանին դարմանատան դռուը: Ժպիտով մը զիս ներս կը հրաւիրէ ու անմիջապէս կ'անցնինք հիւանդատեսի իր սենեակը: Զարմացած կը նայիմ շուրջս: Սովորական դարմանատան մը կահաւորումը ունենալով հանդերձ, պատին հսկայ գրադարան մը հենած է, մարզական խաղերու յատուկ ախոյեանական ոսկեայ հսկայ բաժակներով եւ գրքերով ծանրացած: Կը բացատրէ թէ ժամանակին մարզիկ եղած է ու վարպետ ոտնագնադակ խաղացող մը եւ մէկիկ մէկիկ բաժակները ցոյց կու տայ ու կը վերյիշէ յաղթական օրերը: Սակայն այդ յաղթական օրերէն բան մը չէ փոխուած կը մտածեմ, դէպի յառաջ ու լաւագոյնին ձգտող մարզիկ՝ Տոքթ. Երէցեանը այսօր ալ յաղթական է, հաւանաբար ոչ որպէս մարզիկ, այլ որպէս բժիշկ, որովհետեւ իր հիւանդներուն ծառայելէ անկախ, իր մասնագիտութիւնը կատարելագործելու համար ճիգ չի խնայեր ու որպէս գիտնական բժիշկ նորանոր նուաճումներ կ'արձանագրէ:

1971-ին տոքթ. Երէցեան աւարտելէ ետք Պէյրոնի Universite Saint Joseph-ը կը հաստատուի Մոնթրէլի եւ փորձառական շրջանը կ'անցնէ Notre Dame հիւանդանոցէն ներս: 1972-1974 կը մասնագիտանայ միզաբանութեան (urology) մէջ, որմէ ետք 1976-1979 որպէս ընդհանուր վիրաբույժ կը վկայուի University of Montreal-էն: Տոքթ. Երէցեան կը հետեւի նաեւ յետ մասնագիտական դասընթացներու զանազան համալսարաններու մէջ, որոնցմէ կարելի է նշել, University of Medical School New-York, Hotel-Dieu Hospital of Montreal, University of California San Diego, Harvard Medical School եւ այլն: Մասնակցած է բազմաթիւ գիտական եւ բժշկական համագումարներու, որոնցմէ շատերուն ընթացքին հանդէս եկած է դասախօսութիւններով եւ ներկայացումներով: Տոքթ. Երէցեանի աշխատանքը գնահատուած է միջազգային բժշկական տարբեր կազ-

մակերպութիւններու կողմէ եւ ան բազմիցս արժանացած է պարգեւներու եւ գնահատագրերու, որոնցմէ կարելի է նշել Երեւանի Մալաթիոյ հիւանդանոցին մէջ կատարած մասնագիտական գործողութիւններուն համար տարեկան մրցանակով պարգեւատրումը Armenian Medical Quebec Association-ի կողմէ (1995) եւ Քեպէզի Գիտութեան եւ արհեստագիտութեան նախարարութեան կողմէ նիւթական պարգեւ-աջակցութիւնը կապուած թութքի գործողութեան հետ առնչուող իր հնարած նոր գործիքին, որ կ'ապահովէ առանց արիւնահոսութեան գործողութիւններ: Այստեղ հարկ է նշել որ թութքի գործողութեան համար իր կողմէ ստեղծուած այդ գործիքն ու կիրարկման ձեւը որպէս գիտնաբանացած են պետական արտօնարարներու եւ գերծ են ընդօրինակման վտանգէն: Տեղին է նշել նաեւ, որ տոքթ. Երէցեան առիթը ունեցած է այս հնարքը ներկայացնելու զանազան միջազգային գիտաժողովներու, ինչպէս օրինակ 2003-ին Լոս Անճելըսի մէջ կայացած Society Of Gastrointestinal And Endoscopic Surgeons-ի (SAGES) տարեկան ընդհանուր համագումարին եւ 2004-ին Տէնզիլըրի մէջ կայացած նոյն կազմակերպութեան տարեկան հանդիպման, ապա նոյն տարին Մոնթրէլի եւ Օթթաուայի մէջ վիրաբույժներու մասնագիտական հանդիպումներուն, 2005-ին դարձեալ Օթթաուայի մէջ կայացող Canadian Surgery Forum-ին, Երեւանի մէջ, ինչպէս նաեւ Ֆլորիտայի մէջ կայացած SAGES-ի տարեկան հանդիպման: 2007-ին դարձեալ SAGES-ի տարեկան հանդիպման եւ Association Quebecoise De Chirurgie-ի 38-րդ տարեկան հանդիպման: Այնուհետեւ մինչեւ 2009 թուական Հոտմի, Վիեննայի, Եգիպտոսի, Պոսթընի, Զինաստանի եւ Հնդկաստանի մէջ տեղի ունեցող միջազգային կարեւոր գիտաժողովներու: Ան 2002 թուականէն կը նախագահէ Armenian Medical Association of Quebec-ը (AMAQ):

Զինք ճանչցողները կը վկայեն



թէ համեստ ու համբերատար բժիշկն է ան, որուն նուիրումի ու հայրենասիրութեան ոգին խօսքի սահմաններուն չէ դատապարտուած, վկայ իր մատուցած բարեգործական ծառայութիւնները Հայաստանի ու Արցախի մէջ, իր անսակարկ մասնակցութիւնը հայրենաշինութեան մեծ գործին:

Վերադառնալով մեր հանդիպման հետաքրքրականը այն է, որ հարցում չեմ հարցներ, բժիշկը կը բանայ համակարգիչը ու անմիջապէս կ'անցնի բացատրութեան: Նիւթին մասին իմ անտեղեակութիւնս է թէ իր հմտութիւնը, որ անմիջապէս կը գրաւեն զիս ու կը փորձեմ հասկնալ ինձի համար անհասկանալի թուող նիւթ մը՝ «թութք եւ թութքի գործողութիւնները»:

Նախ պատմական ակնարկով մը կը փորձէ բացատրել թէ երբ եւ ուրկէ սկսած են թութքերու գործողութիւնները ու կը զարմանամ երբ ան կը յիշէ հին Եգիպտոսի փառաւորները: Անցնելով 21-րդ դար կը նշէ արդէն իսկ կիրարկուող ընդհանրացած միջոցներէն Procedure for Prolapse and Hemorrhoids-ի (PPH)-ի մասին ու ապա զիս կը ծանօթացնէ իր հնարքին՝ CLOSED BLOODLESS HEMORRHOIDECTOMY-ի CBH, որ թութքի

Սիւսէն կը հովանաւորուի Ս. Լուսինն Բարսեղեանի Կարասեպետան

The Canadian
LOVE DIAMOND

Canadian Ideal Cut Diamonds, the dimension of excellence™



Canadian Ideal Cut Diamonds
the dimension of excellence™



 **LUGARO**
J E W E L L E R S
Importers of Gemstones, Manufacturers of Fine Jewellery

Your source for
Canadian Diamonds

THE CANADIAN DIAMOND CERTIFICATE™ 
THE MARK OF A DIAMOND THAT IS MINOR CUT AND POLISHED IN CANADA

From:
Vahe & Clara Agopian,
Vancouver, B.C.

K L O D A
P R O D U C T I O N S



**One stop shop
for your entertainment needs**

Our amusements division provides
the best in interactive entertainment rentals:

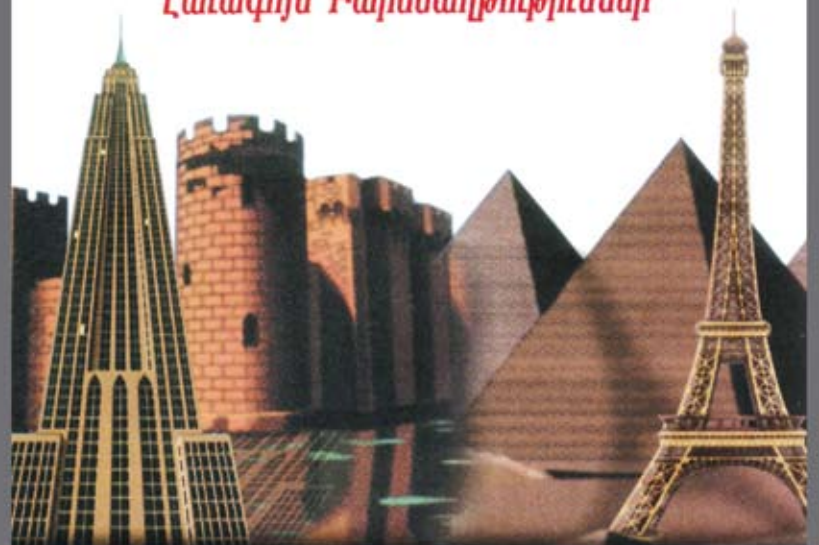
inflatable games • rides • carnival games • video arcade games
casino games • BBQs, tents & team-building activities

Daniel Zakarian **514.343.5000** dannyz@kloda.com
www.kloda.com

Voyages
HAIG
Travel



Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան
զոյգ տօներու առիթով՝
Հաազոյն Բարեմաղթութիւններ



3438, Saint-Denis, Suite 201, Montréal (Québec) H2X 3L3
Tél.: (514) 284-7676 • Fax: (514) 284-7677

գործողութեան նորագոյն ձեւեր կը համարուի: Կը բացատրէ թէ ինչպէս ձմրան ցուրտ օրերէն մէկը երբ հիւանդանոցին մէջ իր հիւանդը ժամերով կը սպասէ, առաջնահերթութիւնը տալով վտագաւոր գործողութիւններու սպասող հիւանդներու, տոքթ. Երէցեանը կ'որոշէ գտնել միջոց մը, հնարք մը, որպէսզի թուփքի գործողութիւնները կատարուին դարմանատուներուն մէջ եւ հիւանդը խնայէ ոչ միայն իր ժամանակը, այլ նաեւ հեռու մնայ հիւանդանոցի ճնշող մթնոլորտէն: Ու կը յաջողի իր իսկ հնարած PBHB անուը կրող գործիքին միջոցաւ, որ արդէն իսկ ընդունաւ և Օթթաուայի Patent Cooperation Treaty-ի կողմէ եւ շուտով կը սպասէ միջազգային օգտագործման եւ կիրարկման, որոնք վիրաբուժական նորագոյն ձեւեր: Տոքթ. Երէցեանի հնարքը կը գերազանցէ ցարդ կիրարկուող գործողութեան ձեւերը եւ միջոցները: Գործողութեան կարեւոր ձեռքբերումներէն գլխաւորները արիւնահոսութենէ զուրկ եւ առանց

ցաւի գործողութիւնը կատարելն է ապահովելով մարդկային մարմնի բնական ձեւը, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչներու գործածութեան նուազեցումը մանաւանդ գործողութենէն ետք: Կարեւոր առաջընթաց մըն է նաեւ գործողութեան արագ կիրարկումը դարմանատանային միջոցներով, ինչպէս նաեւ վէրքի արագ սպիւնացումը: Այս բոլորը կարելի պիտի ըլլան յատուկ այն գործիքի օգնութեամբ, որ ինչպէս նշեցինք դարձեալ բժիշկին գիւտն է եւ հետաքրքրականը այն է որ այս գիւտին սկսբունքները օգտագործելի են այլ գործողութիւններու կիրարկման մէջ: Այստեղ փակագիծ մը կ'ըզգեմ բանալ եւ նշել որ Տոքթ. Երէցեան ունի SARKO բժշկական գործիքներու ընկերութիւնը:

Մինչ բժիշկին թուփքի գործողութեան հնարքը կը սպասէ միջազգային օգտագործման, տոքթ. Երէցեանի երեւակայութիւնը թափ կ'առնէ ու կը հասնի մինչեւ տիեզերք: Անոր կատարած պրոպոզիւցներու եւ գիւտե-

րու շարքին կը գտնուին անջրպետի մէջ մեքենական ձեռքով (Da Vinci) գործողութիւններ կատարելու ձեւերը, որոնք կը միտին աստղաւորդներուն մարմնին մէջ տեղադրուած յատուկ robotic մեքենաներու օգնութեամբ իրագործել գործողութիւններ, երկրի վրայ գտնուող աստղադիտական կայաններէ յատուկ պատգամներ ստանալով, ինչպէս նաեւ ճողուածքներու պարագային առանց արիւնի եւ առանց ցաւի գործողութիւններ կատարելու նոր հնարքներու իրագործումը:

Բժիշկին հետ հանդիպումը խորապէս տպաւորելով զիս տուն կը մեկնիմ ու աչքիս առջեւ կը պարզուի աշխատանքին հաւատացող ու լաւագոյնին ձգտող մարդու մը կերպարը, որուն յաջողութեան գաղտնիքը իր եւ իր կատարած հնարքներուն պարզութեան մէջ էն:

Սոնիա Քիլճեան-Աճեմեան

ՄԻԿ-երու հայր՝ Արտեմ Միկոյեանի ծննդեան 105- ամեակ

Համաշխարհային օդանաւաչինութեան մարզին մէջ պանծալի դէմքերէն է Արտեմ Յովհաննէսի Միկոյեանը, որուն անունը կը յիշուի մինչեւ այսօր, աշխարհի որեւէ անկիւնը, ամէն անգամ երբ օդ բարձրանան հայ գիտնականին «գաւակները»՝ «Միկ»-երը: Ծնած է 1905-ին, Լոռիի Սանահին գիւղին մէջ: Բուն անունով՝ Անուշաւան, գաւակը համեստ ընտանիքի մը: 1918-ին կը մահանայ հայրը: Մայրը զինք կը տանի Թիֆլիս, միջնակարգ ուսման համար:

1933-ին կ'ընդունուի «Ժողովուրդ»-ի անուան ռազմօդային ակադեմիան, որպէս ճարտարագէտ-

նախագծող:

1939-ին Միկոյեան կը նախագծէ եւ կը պատրաստէ «Միկ-1» հալածիչը, որ 1940 Մայիս 24-ին կը հաստատէ Համաշխարհային մրցանիշ, 648.5 քլմ/ժամ արագութեամբ 6900 մեթր բարձրանալով: Արտեմ Միկոյեան կ'արժանանայ պետական բարձր մրցանակի:

Համաշխարհային Բ. պատերազմի ընթացքին «Միկ-1»-ն ու «Միկ-3»-ը մասնակցեցան օդային բոլոր մարտերուն:

Պատերազմէն ետք, Միկոյեանի ղեկավարութեամբ նախագծուած են «Միկ-15», «Միկ-17», «Միկ-19»,



«Միկ-21», «Միկ-23» եւ «Միկ-25» կործանիչները:

Միկոյեանի նախագծային գրասենեակը 1963-ին օդ բարձրացուց «Միկ-25» (Յոքսհաունտ) հրաշալի հալածիչը, որ արեւմտեան շրջանակներու «մղձաւանջ»ը դարձաւ:

Ան խորհրդային Միութեան գիտութիւններու Ակադեմիայի անդամ էր, Գերագոյն Սովետի երեսփոխան:

Միկոյեանը մահացած է 1970-ի Նոյեմբեր 9-ին, սրտի վիրահատութեան ժամանակ:



Սիւսէր կը հովանաւորեն Ա. եւ Ա. Միկոյեան եւ Ծովիկ Գաւակեան



Vrej Hadidian

Agent immobilier affilié
Affiliated Real Estate Agent

Cell.: 514.262.8758

Office: 514.331.0170

Fax.: 514.331.1458

e-mail: vrej.hadidian@hotmail.com



**Excellent service en immobilier
Nom de confiance et satisfaction**

ESTIMATION GRATUITE

**A name you can trust for all
of your real estate needs**

FREE ESTIMATE

**Բոլոր Ձեր Կալուստեյնի Կտրիքերուն Համար
Լուսավոյն Առաստիւղութիւն
Ձրի ՉԵՆԱՏՈՒՄ**

www.royallepage.ca



DJ GARO

Audio visual & light system
Rental & installation

Based in Montreal, DJ GARO's audio visual installation team and its Dj's will satisfy your needs to make your event a success. That's our ultimate challenge.

We provide DJ services for all your special occasions.
Audio visual and light installation for corporate, private and community functions.

Sound system and lighting Rental services

Call us for the "Wedding Season Special" light effects
to decorate your reception hall

5195 Samson #201, Chomedey, Laval, Qc H7W 2J2
Tel : (514) 570-4276 Email: garo@djgaro.com
www.djgaro.com

Member of: CDJA
CANADIAN DISC JOCKEY ASSOCIATION
Licensed AVLA






**Alarme
Trans-Canada**

SATISFACTION GARANTIE



- réseaux téléphonique et informatique
- systèmes de surveillance par caméras
- feu - vol - gicleurs
- accès par carte
- membre  **CANASA**
- nous opérons notre propre central homologué ULC grade "AAA"



RBQ 1519-8252-12
mikaelian@alarmeatc.com

(514) 274-9446
(888) 274-9446

Հայկական Հաստատություն



CEDAR
PHOENICIA

Produits
PHOENICIA
Products Inc.

Toutes les saveurs du MOYEN-ORIENT
All the flavors of the Middle East



Livraison rapide
Fast delivery

2605 Pitfield, St-Laurent (QC) H4S 1T2
Tél.: (514) 389-6363 • Fax: (514) 389-6017

4-1303 North Service Rd. E., Oakville (ON) L6H 1A7
Tél.: (905) 829-2488 • Fax: (905) 829-2433

www.phoeniciaproducts.com

ShantiMix Entertainment

Mediterranean & Club Style



For your Events please call

416 854 7875



www.shantimix.com
www.facebook.com/DjShanti



*Cafés spécialisés équitables
et biologiques,
Fairtrade and organic specialty coffees,*

*Disponible chez Métro, IGA
Loblaws et Rachele Béry.
Available at METRO, IGA
Loblaws and Rachele Béry.*

WWW.MYSTIQUECOFFEE.COM

KillenLandau

& Associates Ltd.

Trustee in Bankruptcy

*"It may be the most stress-relieving
call you ever make"*

Scarborough
Lawrence & Birchmount
(416) 285-9511

Markham & Ellesmere
(416) 644-1212

Markham
Woodbine & Steeles
(416) 285-9511

Mississauga
Erin Mills & QEW
(905) 822-1151

Brampton
Queen & Hansen
(905) 456-3311

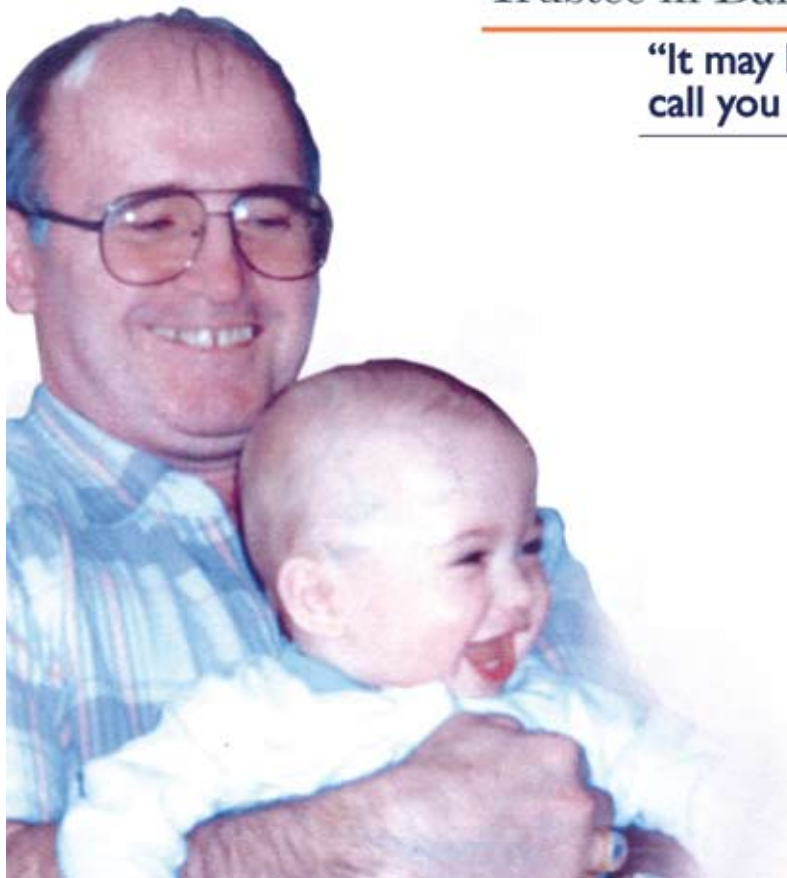
Dignified,
Responsible
Solutions to your
debt problems.

- Bankruptcies
- Proposals
- Debt Counselling

For immediate answers,
check our Web site @
www.rkillen.ca

Free Consultations
Open Evenings

Head Office:
2130 Lawrence Ave. E
Scarborough, Ontario M1R 3A6



ATP's Sustainable Development Strategies Strive to Protect Armenia's Natural Heritage

by Jeff Masarjian and Jason Sohigian
Photographs by Hrair Hawk Khatcherian



Armenia is very special to those of us in the Diaspora for a number of different reasons. Not typically high up on that list--due especially to a lack of public awareness--is the enormous diversity of landscape, plant, and animal life that exist in Armenia. Armenia is located at the convergence of three bio-geographic regions--the arid Central Anatolian and Iranian regions and the temperately damp Caucasian region. It has seven of the world's nine climate zones because of the diversity of elevation found within the country.

As a result, Armenia has enormous biological diversity, including 3,500 of the 6,000 plant species found in the Caucasus, half of which are at risk of extinction, over 2,000 plant species that have nutritional or healing properties, 13 species and 360 varieties of wheat, which was first cultivated there 10,000 years ago - and 260 species of trees and

bushes.

In the animal world, Armenia boasts 17,500 invertebrate and 500 vertebrate species, of which 346 species are birds. Of the 500 vertebrate, 300 are rare or declining and 18 are at risk of extinction, one third of the 156 reptile species in the former Soviet Union are found in Armenia, and due to environmental degradation, many of these species are experiencing loss of habitat.

If it continues unchecked, the overexploitation of Armenia's environment will lead to further deforestation, desertification, as well as land, air, and water pollution. Deforestation is also a leading contributor to greenhouse gas emissions in the world, which is one of the drivers of climate change.

To highlight the risk, a report to the UN Framework Convention on Climate Change warns that a two-degree Celsius

increase in temperature over the 21st century could have the following consequences for Armenia: decrease of total annual flow of water by 15-20 percent, reduction of precipitation by 10 percent, expansion of desert and semi-desert areas by 33 percent, reduction of livestock by 30 percent, and reduction of crops by 8-14 percent.

Issues abound in the areas of Armenia's water quality, air quality, and energy sectors. For Armenia's forests, unsustainable use has led to widespread erosion, landslides, loss of topsoil, and flooding. Armenia's forest cover was 25 percent at the turn of the 20th century and now stands at less than eight percent, according to a 2007 study by the Yerevan-based Economy and Values Research Center. Seventy percent of the wood that is harvested is used by rural villagers for basic heating and cooking

Միշտ հոգն կը հոգսուանք զնրանք ՍՍՀՄ-ի և ՍՍՀՄ-ի Զբոսարանի և Կարգապահի Մարմինները



Transmission Specialists

We specialize in the repair & overhaul of transmissions & more for all types of vehicles

State-Of-The-Art-Equipment

ALIGNEMENT

- Front End • Suspension
- Balancing
- Tires & Brakes

CALL OR STOP BY

9640 Gouin West, Pierrefonds
 Next to Sunnybrooke Train Station • Convenient drop-off & pick-up
514-683-0091
www.transmico.com

Pharmacie Robert & Tro Pascal Cotchikian

Affiliées à



JEAN COUTU

5692 avenue du Parc
 Montréal, Qc H2V 4H1
 Tél.: 514 270-6500
 Fax: 514 270-4470

5201 avenue du Parc
 Montréal, Qc H2V 4G9
 Tél.: 514 279-9191
 Fax: 514 279-9197



**Dr. Kevork
Manoukian**
 D.M.D., M.B.A.

Centre Dentaire St-Mary

5300, Côte des Neiges,
 bureau 300,
 Montréal (Québec)
 H3T 1Y3

Tel.: 514 734-2632
 Fax: 514 734-2744
 Cell: 514 862-9474
manoukian@sympatico.ca



12 Տարեկան Ապրանքաբեկույթի
Invitations Chocolates Decorations Chair covers
 4400 de Salaberry #102, Montréal (Qc)
Tél.: (514) 332 1303



needs—the rest is taken both legally and illegally from the forests.

Hayantar - the Armenian government's forestry department - is charged with both the protection and usage of the forests, and now lies under the jurisdiction of the Ministry of Agriculture instead of the Ministry of Nature Protection. And currently, mining and metallurgical industries in Armenia are the main sources of industrial waste. Specifically, copper mining companies are increasing output and also pollution levels.

Wangari Maathai, the 2004 Nobel Peace Prize winner, remarked that the state of a nation's environment is a direct reflection on the quality of the nation's governance, which has the responsibility of setting priorities and providing stewardship of the public environmental trust. "There can be no peace without equitable development and there can be no development without sustainable management of the environment," she notes.

Our view is that if we don't give Armenia's threatened environment as high a priority as the nation's economy, it

will have devastating consequences for those very issues we care about. To cite another statement by Dr. Maathai of Kenya: "[A nation] losing topsoil [as a result of deforestation] should be considered analogous to losing territory to an invading enemy. And indeed, if any country were so threatened, it would mobilize all available resources, including a heavily armed military, to protect the priceless land."

Background on Armenia's Forests

Armenia has only three nature reserves (Khosrov, Shikahogh, and Erebuni), four national parks (Arevik, Dilijan, Sevan, and Zangezur), and 23 sanctuaries. In total, protected areas including Lake Sevan and the new Arevik National Park and Zangezur Sanctuary cover 12 percent of Armenia.

The loss of forests in Armenia has been caused by a lack of alternate fuel sources, legal and illegal cutting and export of wood, and improper management of this renewable resource. The harsh reality is that all of Armenia's forests may be gone in as little as 20

years at the current rate of deforestation, leading to irreversible environmental damage and the loss of a critical component of Armenia's infrastructure.

As the Pulitzer Prize-winning writer Jared Diamond noted in his book, "Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed," deforestation, soil erosion, and water management problems all result in less food for populations. Such problems have been exacerbated over history by droughts, which have been partly caused by humans through deforestation.

Most experts working in this sector have identified poverty and unemployment as a leading cause of deforestation. Without other sources of income, people inevitably turn to unsustainable harvesting of forest resources. In urban centers such as Yerevan, residents desperate for fuel cut between 2-3 million trees during the energy shortages of the early 1990s. These barren lots were once protective hillsides circling urban areas as a vital barrier to pollution and dust, and once beautiful parks were turned into ecological graveyards or commercial zones.

Մյուս էջը կը համբավւանքէ Բժ. Սարգսի Կրօնական

416
292 5506
OPTICAL MART



- EYE EXAM ON PREMISES
- HUGE SELECTION OF QUALITY AND DESIGNER FRAMES
- SUNGLASSES & CONTACT LENSES
- BEST VALUE & SERVICE
- FAMILY BENEFITS & MOST VISION PLANS ACCEPTED

- Աչքի քննութիւն
- Լաւագոյն ալկոնցներ
- Յարմարագոյն գիներով



Glasses & Contact Lenses
Sun Glasses

GARO KASSABIAN R.O. 1939 Kennedy Rd. #2 Toronto, ON M1P 2L9
Tel.: (416) 292-5506



Fallico
Hair & Spa

Business hours

Monday - Friday: 9:00 am - 7:00 pm
Saturday: 8:00 am - 5:00 pm

2710 Victoria Park Ave.
North York, ON M2J 4A7
www.fallicohairandspa.com
416-499-2873
416-493-8331



**FRUITERIE
ANKA**

Fraîcheur et qualité • Freshness and Quality

2880 Barclay, Montréal, Qc H3S 1J6

Tel.: (514) 731-5023
Fax: (514) 731-2374

 **Pharmacie
Chadi Hamoui**

Affilié à:



*Les pharmaciens
Alex Arslanian et Chadi Hamoui
toujours disponibles pour mieux vous servir*

1650, boulevard Henri-Bourassa Ouest
Montréal, (Québec) H3M 3E3

Téléphone: (514) 336-7434
Télécopieur: (514) 336-4684

Heures d'ouverture:

**LUNDI AU VENDREDI: 8h30 à 20h00
SAMEDI: 9h00 à 16h00**

History and Mission

To begin addressing this crisis, Armenia Tree Project (ATP) was founded by the Armenian-American philanthropist Carolyn Mugar in 1994. In order to develop a plan for an organization that would work towards preventing further tree loss, ATP hired local staff in Armenia and the organization was launched with a tree-planting at the Nork Senior Center. In the United States, a small staff was hired to do fundraising and public relations among the diasporan communities.

In the early years, thousands of trees were planted in communities throughout the country as part of the Sponsor-A-Tree program funded by thousands of individual donors. Two nurseries were opened in the refugee villages of Karin and Khachpar, forest rejuvenation programs were implemented in the Tsitsernakaberd Genocide Memorial Park and other sites, and a database of diasporan donors was created.

Since 2001, ATP has begun to direct its effort towards more aggressive reforestation, aimed at rehabilitating devastated rural and urban areas and providing citizens with the resources as well as incentive for redeveloping their environment. We launched programs in Aygut Village in the vicinity of Lake Sevan and in Margahovit Village in Lori. As a result, since 1994 over 3,500,000 trees have been planted and restored, and hundreds of jobs were created in tree-regeneration programs.

In its programming, ATP has identified three interrelated goals: tree planting, poverty reduction, and environmental education and advocacy. ATP's tree planting strategy has two components. First, producing fruit and decorative trees at our Karin and Khachpar nurseries and growing hundreds of thousands of seedlings at the new Mirak Family Reforestation Nursery in Lori and in backyard reforestation nurseries in the Getik River Valley. And second, planting these trees in partnership with residents of urban and rural communities at public sites and areas targeted for reforestation.

Community Development and Poverty Reduction

Poverty is one of the great enemies of forests. Historically, people with no other viable source of income or energy have destroyed the forests that were their lifelines, due to non-sustainable harvesting. Therefore, reforestation must



be combined with poverty reduction in order to protect existing resources and investments. In both urban and rural settings, poverty reduction and community development activities reduce the pressure on forests.

After assessing the severity of tree cutting and how it affected the vitality and sustainability of citizens in rural, impoverished areas, ATP laid out a strategy to reforest the Getik River Valley. ATP initiated a pilot project that was designed to reforest degraded lands while generating income through micro-enterprise development in villages inhabited by Armenian refugees from Azerbaijan. In 2004, ATP taught 17 families in the village of Aygut techniques for growing tree seedlings in backyard nursery plots.

With ATP's support these micro-enterprises produced 20,000 seedlings, and ATP paid participants for each seedling transplanted into the forest. In 2009, the project was expanded to include 500 families who are growing 500,000 seedlings. The development of these micro-enterprise nurseries not only provides for larger scale reforestation, but also significantly increases each participant's annual income.

While ATP's focus is reforestation, it

has also encouraged the involvement of other agencies in providing services to the Getik River Valley. Organizations including Heifer International, Project Harmony, World Vision, Armenian Eye Care Project, UNDP, USDA, and Weyerhaeuser Foundation are all involved in projects there. The ultimate goal is to revitalize the socioeconomic and ecological conditions of the villages throughout the Getik River Valley.

Environmental Education and Advocacy

ATP is also developing a major environmental education program in order to promote the concept of stewardship. By actively engaging youth in a process to understand and appreciate the value of a healthy and sustainable environment, ATP seeks to protect the trees planted today from exploitation.

ATP has published an environmental curriculum titled "Plant An Idea, Plant A Tree" that has been approved by the Ministry of Education and is being introduced to teachers all over Armenia. In addition, our reforestation work in rural villages has an educational component and our Michael and Virginia Ohanian Environmental Education Center at the Karin Nursery is a facility where students

and professionals attend trainings and seminars on trees and the environment. The organization has also recently established the Michael and Virginia Ohanian Center for Environmental Studies in the Lori region.

ATP has been a proponent of working in collaboration with partners to promote an environmental ethic at all levels of society. In 2005, ATP worked with others to advocate for an alternative route to a proposed roadway to Iran through the middle of the Shikahogh Nature Reserve, where World Wildlife Fund had photographed a rare and endangered Caucasian Leopard living in the reserve. When the construction project became known to the public, ATP founder Carolyn Mugar and Armenian Assembly of America leader Hirair Hovnanian sent letters to the President and other officials urging them to hold public hearings and choose an alternate route.

ATP staff traveled to the site on fact-finding missions with scientific experts and journalists, and Carolyn Mugar traveled from the US on one of these visits. The ATP outreach office issued several press releases and action alerts via email about the endangered reserve, and commissioned a documentary film, funded in partnership with Armenian Forests NGO and World Wildlife Fund.

The coalition of more than 40 local and international NGOs and scientific organizations was successful in advocating for a decision to bypass Shikahogh, and the Minister of Transportation announced that the government had chosen a new route that bypassed the reserve.

We should give credit to the local leadership in Syunik, who had the courage to take a stand at great personal risk against the proposed roadway. It was also worthy of note that rather than taking credit for being responsive to the concerns of the public, the government made a point of explicitly announcing that their decision had nothing to do with the movement advocating for the road to go around the reserve. However, this may be the first time that the government responded adequately to concerns raised by the public. And the question now is, how can we leverage that success with other environmental issues within the country?

Reforestation Challenges

In its first 10 years of operation in

Armenia, ATP has developed a significant range of knowledge and experiences. As it builds on successes and failures by moving toward large-scale reforestation, ATP has begun the process of appealing to international organizations for larger sources of funding.

The Critical Ecosystem Partnership Fund awarded ATP a major grant in 2006 to partner with Yale University's Global Institute of Sustainable Forestry. Together, we have studied the forests in the corridor between Dilijan and Vanadzor, established a memorial forest in honor of Hrant Dink, and will publish Armenia's first manual on sustainable forestry. Training will begin this year with local communities, university students, and professional foresters on how to manage the forests in a sustainable manner.

In addition, ATP has begun to focus its attention on some of the challenges of reforestation.

These include the need to work in cooperation with governmental agencies and local communities for securing access to land for reforestation, finding adequate supplies of local seed sources since most of the healthiest trees in the country have been harvested, and meeting the organization's stringent site selection criteria. Sites are chosen based on a number of factors, including access to adequate water, protection from livestock grazing, and adequate protection measures against poaching and cutting.

And looking to the future, after more than 10 years of growth, we are looking for new models for sustainability. Could the government provide the market for the trees grown in backyard nurseries? What is the potential for ecotourism and even "agro-tourism" programs? And what are some of the new ideas for the expansion of funding and new sources of investment in our programs?

After operating in Armenia for 15 years, it has become apparent that the constraints on reforestation are not merely financial. But ATP is dedicated to working with communities, organizations, governments, and individuals toward the goal of assisting the Armenian people in using trees to improve their standard of living and protect the environment, guided by the need to promote self-sufficiency, and aid those with the fewest resources first.

We are at a critical crossroad, and we have tried to illustrate the urgency of the situation—some of the key issues include the preservation of what little



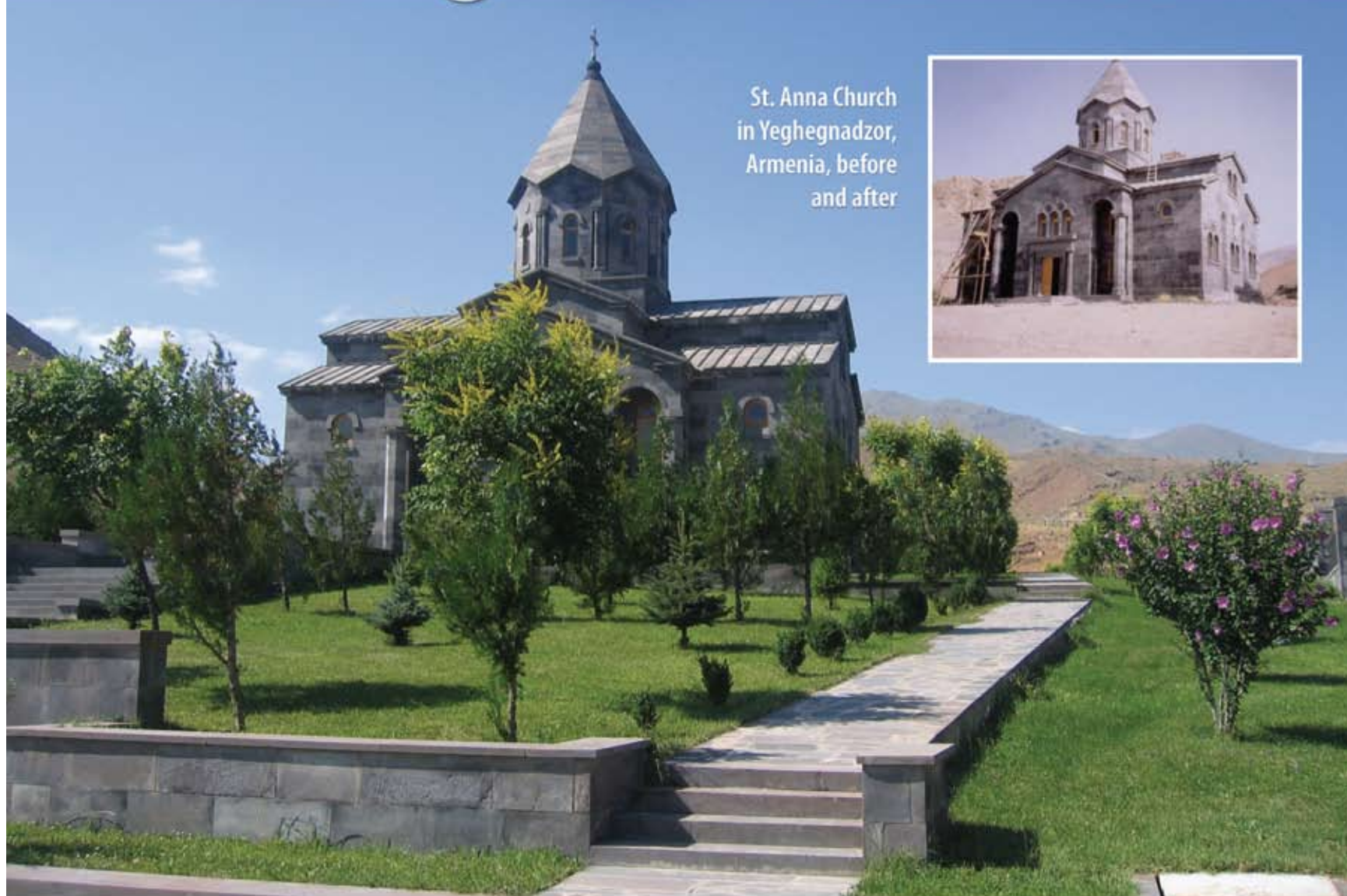
remains of our existing historic lands, the protection of agricultural lands from loss of topsoil caused by deforestation and erosion, the importance of land quality for subsistence farming, especially given Armenia's geographic isolation, and a reminder that desertification is irreversible and fatal, as documented by writers including Jared Diamond of UCLA.

In conclusion, despite the urgency of the situation there are some very positive signs since the protection of the environment is a part of the laws of Armenia, there is improving cooperation between environmental NGOs in Armenia, and ATP's job creation and poverty reduction programs are being enthusiastically received and expanding throughout the country.

This article was adapted from a presentation made at the Student Summit at Harvard University on the Role of Diasporas in Armenia's Development. Jeff Masarjian is executive director and Jason Sohigian is deputy director of the Armenia Tree Project. For additional information about the organization's programs, visit the web site www.armeniatree.org.

Մյուս էջերը կը հոսփոսանք որովհետեւ ՄՆ. եւ ՄՆ. Պահպանելու եւ Կրթութիւնը

Celebrating 15 Years of Planting Armenia's Future



St. Anna Church
in Yeghegnadzor,
Armenia, before
and after



“Since 1994, Armenia Tree Project has planted and restored over 3,500,000 trees, while providing jobs, training, and education for thousands of residents whose lives have been remarkably improved and who understand that a healthy environment is essential to the survival of future generations.

Your support now is more important than ever. ” —Jeff Masarjian, ATP Executive Director



ARMENIA TREE PROJECT

65 Main Street • Watertown, MA 02472
617-926-TREE (8733) • www.armeniatree.org

Caveat Emptor: Weak Negotiating Strategies and Settlement Pitfalls

By Levon Chorbajian

Below is the text of the speech given by Prof. Levon Chorbajian at the conference on Turkish-Armenian relations held in Stepanakert on July 10-11



I would like to thank the organizers for calling this conference at this timely moment. And I would especially like to pay my respects to the people of Karabagh and Armenia for courageously challenging Soviet and Azerbaijani authority and reversing the clear injustice of assigning this territory to the Azerbaijan S.S.R. in the early 1920's. The result is an independent Karabagh and it is a great achievement. I am not unmindful of the tremendous sacrifices that have been made and continue to be made to keep this reality afloat. My purpose is to call those sacrifices to mind and to argue that we should not participate in a process that would cause them to have been made in vain.

I am not going to be entirely critical of Armenian diplomacy regarding Karabagh. It has had its successes. If it had not, we would not be able to be here. But I do want to say that Armenia and Karabagh have clear historical and ideological resources on their side which have not been put to full use or—even worse—been put to any use at all. When Azerbaijan and Turkey negotiate, they negotiate from maximalist positions, and they are very reluctant to make concessions. Armenians do not seem to follow suit. Why have governments in Yerevan, for example, acted to assure Turkey that

they have no claims on that nation, as though we were the guilty party and had, therefore, to reassure others of our good intentions?

Concerning Karabagh, and also the opening of the Turkish border, I would say first that there has to be a recognition that pan-Turkism is not a marginal ideology in Turkey or Azerbaijan. The Turks and the Azeris have their differences, but they have both long coveted Armenian territories to fulfill their ambition of an unbroken territorial link between them. This should not be underestimated, and what follows from this observation is that the Karabagh Question is not, as the Minsk Group insists, a narrow dispute limited to Nagorno-Karabagh. No, it is about Karabagh but also about the fate of Armenia and the Armenian people on an independent Armenian homeland. That is what is at stake.

My focus is on bargaining strategies that I believe have not been effectively used by the Armenian side and need to be used. The first, and I will not have a lot to say about it because it has been noted by several previous speakers, is the exclusion of Nagorno-Karabagh from the negotiating process. This is the single greatest flaw in the negotiating process and, to my knowledge, without precedent

in the history of conflict resolution.

The second is that territorial claims have traditionally been decided on the basis of three criteria: Who has lived there historically? Who lives there now? And what do the people who live there now want? It is actually unusual for all three of these to fall on one side. Consider the case of Northern Ireland, a colonized territory, but one where the Catholics are a minority in their own land and have been for a long time. But in the Karabagh case, all three criteria favor the Armenian side. I think this point—that Karabagh presents one of the world's strongest cases in favor of independence—should be stressed repeatedly and there should be no compromise on it.

The third issue concerns borders. The current borders of Nagorno-Karabagh are much smaller than the territory that Azerbaijan received in 1923. At that time Karabagh and Armenia shared a border. Territories were taken from Karabagh and from southern Armenia (Siunik was wider at that time than it is now) to form Red Kurdistan, and as soon as the goal of that change (which was never to territorially recognize the Kurds but rather to aggrandize Azeri territory) was accomplished, the Kurds were quickly abandoned and Red Kurdistan disappeared to become a part of Azerbaijan proper. The northern Armenian-populated areas of Shahumian and others were also separated out of Karabagh and made part of Azerbaijan itself. The transfer of parcels of land from Armenia and Karabagh to Nakhichevan and Azerbaijan continued into the 1930's. These territories transferred from Armenia to Azerbaijan included but were not limited to three mountain lakes near the village of Istisu and the villages of Istisu, Zar, and Zivel. Furthermore, Armenian villages in Kelbajar and the Lachin Corridor were, shall we say, ethnically cleansed. I think it is incumbent on Armenian negotiators to study maps from the 1920's and 1930's and to document these changes, especially now that the fate of the occupied territories is still in the balance. The point must be forcefully and repeatedly made

Մյուս քըզ կը հոգիսմանքով Մ. Է. Մ. Մայր Է. Պարսի Թոքնուտու

that the so-called occupied territories, at least those between Karabagh and Armenia, are, in fact, Armenian and should remain so. And also that this is essential to the national security of Armenia and Karabagh.

The fourth issue is that Azerbaijan repeatedly makes preposterous claims that Armenians do not confront and challenge, thereby lending them a credibility they do not deserve. The entire claim of Azerbaijani historians that the Azeris are descendents of the Caucasian Albanians and therefore a nation of longstanding with a prior claim to Karabagh is utterly baseless and false. It needs to be challenged rigorously whenever it is raised.

Or let us consider the argument that Shoushi is an Azerbaijani city. It was briefly in the 18th century, but part of the 18th century is a only a small slice of history. By 1900, Shoushi was the third largest city in the TransCaucasus after Baku and Tiflis, and the majority of its nearly 40,000 inhabitants were Armenian. The Armenians of Shoushi operated a printing press, schools, and a theater complex. Of the 21 newspapers and magazines published in the city at the time of the Bolshevik Revolution, 19 were in Armenian and 2 in Russian. And consider how the Armenian city of Shoushi was turned into an Azeri city in March and April 1920: The Armenian section of the city was destroyed by Azeri and Turkish forces and 20,000 Armenians were killed. The ruins of these buildings stood as a silent testimony of Azerbaijani intentions until they were razed in the 1960's.

The next point concerns international law. Whenever it is claimed that self-determination has a lesser standing in international law than the territorial integrity of national states, it should be aggressively pointed out, and correctly so, that this is not true. Their standing is unequivocally equal. On a related issue, the West insists that self-determination can only occur when it does not clash with territorial integrity; yet, in fact, the West supports the creation of new nation states whose independence does violate the territorial integrity of existing states. The West has recognized the former East Pakistan as Bangladesh, as well as Eritrea in the Horn of Africa, and now Kosovo. I think it is useful to confront Western negotiators and to insist on answers to the questions: Why the double standard? And why not Karabagh?

As I understand it, the re-settlement of refugees is also a condition of settlement. Here Azerbaijan has benefitted by the West's very narrow defi-



nition of this struggle as a struggle about Karabagh only, instead of seeing it in its historical context as the latest phase of a struggle between Armenian national security and Turkish imperial ambition. Seen in this light, we should be able to understand that there are hundreds of thousands of Armenian victims and refugees, not only Azeri ones. Will Armenians who so desire be able to return to Baku and other parts of Azerbaijan and reclaim their properties and be able to live in peace, or only Azeris from Karabagh and the liberated territories? There is a terrible imbalance here that ought to be pointed out.

An offshoot of the refugee and re-settlement issue is what I call the demographic time bomb. Many Armenian families in Karabagh produce one, two, or three children while many Azeri families produce five, six, or seven. I do not have a solution for this, but I point out that even in the best of settlements, the Armenian population of Karabagh will be diminished over time rather quickly as was already happening prior to 1988. Has the Armenian side given proper attention to the implications of the re-settlement of Azeris, at least in Karabagh, Kelbajar, and the Lachin Corridor?

Finally, I have alluded to national security issues for Armenia and Karabagh, and I wish to say a few more words about them. These are essential considerations for the future of the Armenian people if we are not to become the equivalent of a South African bantustan under the apartheid regime. I point out that Armenian national security is not the primary consideration of any parties to the conflict or the

settlement except Armenians. The West wants a quick fix to enable the flow of investment and commerce, and to protect its oil investments and pipeline flows. So Armenians need to insist that any international peacekeeping forces be adequate in number, fully funded, and for the long term. On the basis of the tremendous expense alone, the West resists this, and this is not to the advantage of Armenians.

I will conclude with these two points. The first is that the territories are the only real leverage that Armenians have. There cannot be any workable settlement of the Karabagh Question that surrenders territory without the declaration and international recognition of an independent Karabagh with defensible borders. The second point concerns Azerbaijan's most generous offer to date: the return of territories for the promise of the highest degree of autonomy for Karabagh within Azerbaijan. Armenia and Karabagh should never waver from the position that this is not good enough. After all, de jure autonomy is exactly what Armenians had in the Ottoman Empire in 1915.

Levon Chorbajian was born in the United States of Marashtsi genocide survivors. He is professor of sociology at the University of Massachusetts, Lowell. His books include The Caucasian Knot: The History and Geopolitics of Nagorno-Karabagh (with Mutafian and Donabedian) and The Making of Nagorno-Karabagh: From Secession to Republic.

Միշտ հեջ կը հոսկանանք ընդ Ա. և Ա. Միքոս և Միքոս Գալսթյանի

The Politics of Genocide and the Turkey-Armenia Protocols

By Prof. Roger W. Smith

We must approach all cases of genocide as part of world history. If we believe in "Never again" and want to prevent future genocides, we must treat such epochal events as part of the universal experience and of concern to all.

James Traub writes the following in an Oct. 18 New York Times review of Daniel Goldhagen's new book, *Worse than War: Genocide, Eliminationism, and the Ongoing Assault on Humanity*.

But to exclude mass murder from the realm of conscious action offers an exculpation of its own, both to the killers and to ourselves—for how could we, ordinary folk who cherish life, descend to such madness? In this magisterial and profoundly disturbing "natural history" of mass murder, Daniel Jonah Goldhagen calls for an end to such willful blindness... Goldhagen insists that even the worst atrocities originate with, and are then propelled by, a series of quite conscious calculations by followers as much as by leaders. "We must stop detaching mass elimination and its mass-murder variant from our understanding of politics," Goldhagen writes... Atrocities resemble one another; their differences are shaped by the perpetrators' ideology, their specific fantasy of a purified world, their view of the victims they seek to eradicate...

But if the ultimate goal is to ensure that we never again stand by in the face of a Rwanda-style genocide, public opinion will not be rallied through an earnest accounting of national interest, but through an appeal to conscience... He heaps scorn on the United Nations, whose founding principles of respect for sovereignty and of noninterference in internal affairs have served, as he rightly observes, as a shield for leaders in Sudan and elsewhere who are bent on slaughtering their own people.

This is interesting in light of the press coverage both before and after the signing of the Turkish-Armenian protocols. A recurrent theme emerges, particularly in countries that have yet to recognize officially the mass murder of the Armenians in 1915 as genocide: the dispute between Turkey and Armenia over the genocide is exclusively their problem. For example, the BBC, in

reporting on the protocols on Oct. 10, 2009, stated, in effect, the Armenians say it was genocide, Turkey says it wasn't, so the reader does not know what to believe:

Armenians have campaigned for the killings to be recognized internationally as genocide—and more than 20 countries have done so. Turkey admits that many Armenians were killed but says the deaths were part of the widespread fighting that took place in World War I.

As far back as 2005, the distinguished human rights activist and Nobel laureate Elie Wiesel described the difficulty of Armenian-Turkish relations because "ancestral hate is not easily erased." This gives the impression that the problem between the two countries is intractable ancient history, rather than a political problem arising out of a specific historical event: the Armenian Genocide of 1915 committed by Ottoman Turkey.

On April 9, 2009, when President Barack Obama was in Turkey, he distanced himself from getting directly involved in the Armenian-Turkish issue, stating:

I want to be as encouraging as possible around those negotiations, which are moving forward and could bear fruit very quickly, very soon. And as a consequence, what I want to do is not focus on my views, but focus on the views of the Turkish and the Armenian people, if they can move forward and deal with a difficult and tragic history, then I think the entire world should encourage them. So what I told the president was I want to be as constructive as possible in moving these issues forward quickly. And my sense is that they are moving quickly. I don't want to, as the president of the United States, to preempt any possible arrangements or announcements that might be made in the near future. I just want to say that we are going to be a partner in working through these issues in such a way that the most important parties, the Turks and the Armenians, are finally coming to terms in the most constructive way.

It seems that there is a certain point of view prevailing that only Turkey and Armenia have a vested interest in the

Armenian Genocide, and that it is no one else's problem.

One wonders, would the Rwandan Genocide be characterized as a problem of concern only to Hutus and Tutsis? The complexities of the situation in Rwanda, for example, involved Belgium, France, Burundi, Uganda, the Democratic Republic of Congo, the U.S., and the UN. The United States' contortions to avoid using the word "genocide" in 1994, and the UN's refusal to accept General Dallaire's warning of imminent genocide there in order to avoid getting involved, are well documented. Such obvious political manipulation caused outrage in most people, and the suffering caused by the slaughter of some 800,000 victims made us all empathize with the plight of our fellow human beings. The horror of that genocide, where the men, women, children, and elderly of one group were targeted with the intent to annihilate them, was an outright violation of international law, and was watched on our television screens, bringing the injustice home to everyone. It may have been easier for some to be bystanders in the face of that genocide, but no one today would say this tragedy is of concern only to Hutus and Tutsis.

The same is true for the Holocaust and the Armenian Genocide. In fact, the Armenian Genocide is recognized by scholars as the archetype of modern genocide, and its lessons have universal application. One of the lessons most particularly associated with the Armenian Genocide is how denial of the crime can embolden future perpetrators, as we learned from Adolf Hitler and Albert Speer. In order to be able to prevent genocide in the future, we must raise awareness of it as a scourge on humanity and educate our societies about it. We must resist all attempts to disparage or dismiss any case of genocide. Once you compromise the universality of any genocide, the entire worldwide effort for genocide prevention is undermined.

The prevention of genocide and upholding freedom of expression and thought are mandated by the Universal Declaration of Human Rights and the United Nations Convention on the

Միջոցառումները Հ. և Ա. Ռոբերտի և Մայրո Հայրենասիրտի

Carrosserie Pro-Vision



Débosselage et Peinture
Spécialiste de voitures
importées et domestiques
Estimation Gratuite

Tél.: (450) 629-6331
Fax: (450) 629-6380
1871 boul. Industriel
Chomedey, Laval, Qc. H7S 1P5

Սեփականատերեր՝
Յարուք Հացագործեան եւ Վիգէն Հացագործեան



Carrosserie Pro-Vision

M&D

AUTO BODY SHOP

Mike Darakjian

Cell: 416-317-2074

Bus: 416-759-5810

Fax: 416-759-5847

mdautobody@on.aibn.com



260 Midwest Road, Units 4 & 5
Scarborough ON M1P 3B4



NETTOYEUR MARIE - CLAIRE

514-334-7830

LIVRAISON - WE DELIVER



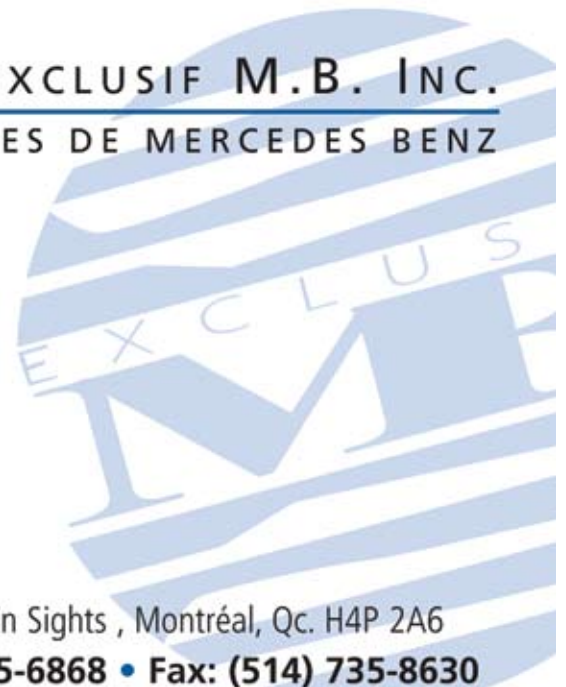
Հայկական Հաստատութիւն

DEPUIS 1983



SINCE 1983

CENTRE EXCLUSIF M.B. INC.
SPÉCIALISTES DE MERCEDES BENZ



7342 Mountain Sights, Montréal, Qc. H4P 2A6
Tél.: (514) 735-6868 • Fax: (514) 735-8630
info@exclusifmb.com • www.exclusifmb.com

Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. It is against this background that the Zoryan Institute is committed to raising awareness of genocide and the necessity of its prevention and to promoting universal human rights. These are the principles reflected in our commentary on the Turkish Armenian Reconciliation Commission (TARC) in 2001, in our open letter to Turkish Prime Minister Erdogan on his call for a joint historians' commission in 2005, in our commentary against the proposed law to criminalize denial of the Armenian Genocide in France in 2006, in our co-organizing a Symposium on the Albright-Cohen Genocide Prevention Task Force Report in March 2009 (which, among other issues, was based on faulty assumptions and the ignoring of past history), and in our open letter to Armenian President Sarkisian regarding the protocols last month.

Our position on the protocols is to make sure that the incontestability of the Armenian Genocide is neither ignored nor called into question. It is from this perspective that we wrote to President Sarkisian:

...numerous distinguished historians, political scientists, sociologists, legal scholars, and authoritative institutions around the world have investigated the genocide many times over, issued academic publications, and even made public declarations. These scholars have devoted their professional lives to conducting scientific research with the highest levels of academic integrity. As a result of their work, scholars have identified the Armenian Genocide as the archetypal case of modern genocide, whose pattern has many similarities with subsequent cases.

What the Armenian and Turkish governments do or agree upon, as two sovereign nations, is their prerogative. However, our objective is to raise the awareness of all those involved in these protocols (the two signing countries, the three OSCE monitoring countries—the U.S., Russia, and France—and the EU representative) that the Armenian Genocide is a historical fact, part of the universal human experience, and can not be compromised.

Furthermore, any attempt to deny it was genocide, to trivialize this enormous crime, or to relativize it as an issue only between Armenians and Turks will be firmly opposed by scholars, legal specialists, and human rights activists in this field. The recent open letter from Prof. William A. Schabas below is vivid

testimony of this resolve.

Dear Prime Minister Erdogan and President Sarkisian,

The proposed protocols between Armenia and Turkey call for an "impartial historical commission" to investigate what the world knows as the Armenian Genocide of 1915.

As the leading scholarly organization engaged in the study of genocide, we welcome continued investigation that will enhance our understanding of the 1915 massacres. However, we are extremely wary of any call for allegedly impartial research into what are clearly established historical facts.

Acknowledgment of the Armenian Genocide must be the starting point of any "impartial historical commission," not one of its possible conclusions. The world would not accept an inquiry into the truth of the Nazi Holocaust, or the extermination of the Tutsi in Rwanda, and nor can it do so with the genocide of the Armenians.

William Schabas, President, International Association of Genocide Scholars

In 1915, against the background of great power politics intervening in the Ottoman Empire and of World War I, some 1.5 million Armenians were slaughtered. While on May 24, 1915, the Allied Powers (France, Great Britain, and Russia) warned the Ottoman leaders that they would be called to account for their "crimes against humanity," U.S. Ambassador Henry Morgenthau described on July 16, 1915 what was happening as "race extermination." Raphael Lemkin, the legal scholar who coined the term "genocide" in 1944, describing in his personal memoir how he became involved in its study, wrote:

I identified myself more and more with the sufferings of the victims, whose numbers grew, and I continued my study of history. I understood that the function of memory is not only to register past events, but to stimulate human conscience. Soon contemporary examples of genocide followed, such as the slaughter of the Armenians.

We note that monitors at the protocols signing ceremony—Russia, France, the European Union, and Switzerland (the mediator in the negotiations)—all have already acknowledged the Armenian Genocide through their respective parliaments. The U.S., whose official diplomatic archive is one of the richest historical sources on the Armenian Genocide, will itself eventually have to stop compromising the truth for political expediency. President Ronald

Reagan called it genocide in 1981. President George W. Bush described it as "the annihilation of as many as 1.5 million Armenians through forced exile and murder at the end of the Ottoman Empire" in 2004. President Obama, in January 2008, stated:

I also share with Armenian Americans—so many of whom are descended from genocide survivors—a principled commitment to commemorating and ending genocide. That starts with acknowledging the tragic instances of genocide in world history. As a U.S. senator, I have stood with the Armenian American community in calling for Turkey's acknowledgment of the Armenian Genocide. Two years ago, I criticized the secretary of state for the firing of U.S. Ambassador to Armenia, John Evans, after he properly used the term "genocide" to describe Turkey's slaughter of thousands of Armenians starting in 1915. I shared with Secretary Rice my firmly held conviction that the Armenian Genocide is not an allegation, a personal opinion, or a point of view, but rather a widely documented fact supported by an overwhelming body of historical evidence. The facts are undeniable. An official policy that calls on diplomats to distort the historical facts is an untenable policy. As a senator, I strongly support passage of the Armenian Genocide Resolution (H.Res.106 and S.Res.106), and as president I will recognize the Armenian Genocide.

Notwithstanding the above, we are of the opinion that while Turks today are not guilty of committing the genocide, they are responsible for accepting and allowing Turkey's official state denial. Denial is considered the final stage of genocide, which continues to victimize the survivors and their descendants, aggravating an open wound that can not heal. The tremendous pain that an Armenian feels is no different from that a Jew, Pole, or Roma feels because of people, such as President Ahmedinejad of Iran, who deny the Holocaust of World War II, or a Tutsi feels when the Rwandan Genocide is denied.

In conclusion, the Armenian Genocide is part of world history. If we want to prevent future genocides, we must treat all cases of genocide as part of the universal experience, and of concern to all.

Prof. Roger Smith is the chairman of the Academic Board of Directors of the Zoryan Institute.

Միջազգային հոգեբանական կոմիտեի ՄԱԿ-ի ՄԱԿ-ի Մարտի 24-ի Գեոցիդի Միջազգային Կոմիտեի

Kurds and Armenians: Finding Common Cause

By Serouj Aprahamian



Mjo's Armeno-Kurdish fedayee group.

On September 2, 1938 an editorial appeared in the Hairenik Weekly condemning the Turkish government's brutal crackdown of its Kurdish population in Dersim. The editorial drew the following link between the common struggle for freedom waged by both Armenians and Kurds:

"The case with the Kurds is a fight born of desperation, similar to the stand of the Armenians in 1918, a resistance which takes into account neither numbers nor odds. It is the natural instinct for self-preservation and self-determination to which all peoples aspire."

Such an expression of solidarity with the Kurdish Cause was not an aberration but, rather, a direct extension of the Armenian Revolutionary Federation's rich legacy of standing shoulder to shoulder with all groups struggling against oppression. Drawing such links between other movements for social justice and the Armenian Cause is an important principle which deserves proper attention,

not only for its moral and historical significance, but also for its political implications in today's context of Hai Tad activism.

Motivating Factors

There are two major underlying aspects behind the principle of solidarity. One is the moral aspect which considers freedom to be a social, rather than mere individual, pursuit. It is based on the belief that one can only truly be free when freedom becomes achieved for all others around them as well; for how can one truly be content and secure in their freedom if they are surrounded by suffering and injustice? This concept is perhaps best captured in Martin Luther King Jr's famous quote, "Injustice anywhere is a threat to justice everywhere."

The other dimension for solidarity hinges on a more practical political calculation: the belief that by coming together with others around a common

goal, one can help build a broader base of power and improve social conditions. Indeed, by pooling resources and manpower, movements which are able to collaborate with one another are logically much more likely to achieve victories. The smaller a group or movement is, the more central this consideration becomes in their hopes for pursuing justice.

The ARF Legacy

The history of the Armenian Cause, both of these dimensions have played a role in motivating initiatives to form bonds with non-Armenian circles. From very early on its existence, the ARF cultivated ties with other peoples who similarly struggled for liberation against despotic regimes. Such groups included the Russians, Kurds, Persians, Assyrians, Macedonians and even ordinary Turks who suffered under the Sultan.

Within the Armenian communities of the Ottoman Empire, the Kurdish masses stood out as an especially important

Միջոց էր հոգևորականութեան Կրթական Միջոցը եւ Պատերազմի Արմատեանը

group to establish cooperation with. Like Armenians, Kurdish peasants lived a servile existence under Ottoman rule and faced similar levels of exploitation. The ARF sought to explain that both peoples had a shared interest in resisting Turkish tyranny and the brutality of Kurdish landowning chieftains.

Several early ARF World Congresses passed decisions calling for the establishment of relations with Kurds; the pages of *Droshak*, the ARF's official publication, commonly featured calls for peace with the Kurds; and fedayees such as Ishkhan, Vartkes, Goms, Roupen, Kevork Chavoush, Rosdom and many others made attempts to build bridges with the Kurdish working class. Although these attempts did not bear full fruit, there were in fact a handful of Kurds who were courageous enough to go against their powerful chiefs and join with the ARF in its struggle against the Sultan. Kurdish figures such as Msto, Valad Nuri, Kerpela Abbas, and Hamzeh put their lives on the line and fought shoulder to shoulder with Armenians. There was even a mixed Armeno-Kurdish ARF group led by the fedayee Mjo.

Nevertheless, the lack of a revolutionary consciousness and the grip of the feudal clan system within the Kurdish community served as an obstacle to broad-based collaboration. Many Kurds succumbed to the divide and conquer policies designed by the Turkish state and participated in the massacre of Armenians.

Following the Genocide, however, as the Turkish government turned its genocidal focus against the Kurds, the ARF once again extended a hand of harmony and collaboration to the Kurdish people. Figures such as Vahan Papazian worked to bring Kurds together and help them organize resistance against the increasingly repressive policies of Kemalist Turkey. Due to Papazian's efforts, a first-ever national Kurdish league called *Hoybun* was formed in Lebanon in 1927. ARF leaders such as Garo Sassouni also allied in favor of the Kurdish struggle and the ARF officially raised the Kurdish issue at meetings of the Socialist International, beginning in 1925.

Securing Solidarity

Thus, as can be seen, attempts at solidarity between Kurds and Armenians persevered even in the face of past Kurdish involvement in atrocities against Armenians. This was due to the fact that Kurds are a people whose fate has been inextricably linked to that of Armenians.



Both have been victims of Turkish brutality and have had their national rights denied.

Just as Turkish authorities once viewed Armenians' call for equality and democracy as a "threat" to their empire, Ankara today interprets the Kurdish people's demand for basic human rights as meaning "separatism." Just as the Ottoman authorities refused to recognize the national identity of Armenians and called them "Christian Turks," the Kurdish people have had to fight Turkey's attempts to officially classify them as "Mountain Turks." Just as they once did to Armenians, the Turkish government continues to suppress the language, history, and identity of Kurds; ransacks their schools and cultural monuments; bans their political parties and newspapers; pillages their towns and villages; terrorizes their families and children; subjects Kurds to a policy of Turkification; and attacks their human rights workers and journalists.

There is no better example of the horrific consequences of allowing Turkey to get away with the Genocide than what is happening today to the Kurds. Allowing a crime to go unpunished only tells the criminal that they can get away with the same crimes over and over again. We see this very clearly today in the case of Turkey's policy toward the Kurds.

In this sense, there is a moral imperative to show solidarity with the Kurdish people's struggle. At the same time, there is a tactical imperative to form cooperation with all those who share an

interest in putting an end to Turkey's inhumanity. The strength of all movements demanding justice from Turkey would be amplified if such diverse groups came together around their mutual points of concern. Not doing so would only serve the interests of the Turkish state and continue the divide-and-conquer policy it has so long pursued.

In addition, as has been pointed out by academic Bilgit Ayata, dialogue between Armenians and Kurds has the potential to serve as a counterweight to the counterproductive approach being pushed on the state level between Turkey and Armenia. Instead of succumbing to Turkey's imposition of dominance under the guise of Turkish-Armenian 'reconciliation,' Armenians should seek common cause with the Kurdish people and ask themselves how there can ever be genuine friendship with a country that still systematically oppresses over 20% of its own population.

Although there have been many disappointments and negative experiences in the ARF's attempts to form coalitions with other struggles, there have also been many positive achievements. Indeed, some of the instances of collaboration with other liberation movements have undoubtedly formed one of the most remarkable chapters in ARF history. In this light, the benefits of collaboration should continue to be pursued, albeit carefully and with the vigilance that ensures that the rights of Armenians are never made expendable.

Մյուս քըզ կը հոգւմանաւր Ս. եւ Ս. Յարուք եւ Արաբ Մարտիկու

Even on the Titanic! They Escaped Turkish Persecution Only to Die with the Sinking of the *Titanic*

by Katia M. Peltekian

Years ago while studying in Halifax, Nova Scotia (Canada), by chance I came upon the grave of an Armenian who was buried at the Fairview Lawn Cemetery in Halifax, along with 120 others who had lost their lives in the *Titanic* disaster in 1912. At the time I didn't think much about it. As many Armenians, I was also brought up with the notion that I would find an Armenian under any stone anywhere in the world. I have to confess, I actually chuckled at this man's headstone when I thought, 'Even on the *Titanic*!'

Last summer, I had the opportunity to again visit Nova Scotia, a small province with a population of less than 1 million people. As a student, I had come to like the small city of Halifax that lies on the Atlantic and has one of the major harbors in Canada – a harbor that had welcomed Armenian survivors of the Hamidian massacres in the late 19th century. The province has one of the most beautiful shores in the world. And driving along the coast, I used to enjoy taking pictures of the many lighthouses or watching the whales swim near the rocky shores. The only problem for me was only a handful of Armenians lived in Nova Scotia.

One of the reasons I went back to Halifax again was to visit the grave of M. Der Zacarian. I was curious to find out more about this Armenian who had lost his life with the sinking of the *Titanic*. I was also curious to know if there were other Armenians on board that ship. Because the *Titanic* sank near the shores of Nova Scotia, most of the bodies that were recovered were buried in the city of Halifax. And Der Zacarian, a lone Armenian, was also buried there, perhaps forgotten and abandoned.

The largest ship of its time, the *Titanic* left Southampton, England on its way to New York City on April 10, 1912. It was reputed to be the safest ship ever built, so safe that the builders believed 20 lifeboats were more than enough. It carried around 2,200 crew members and passengers who ranged from the world's wealthiest to the poorest refugees. The passengers were accommodated in three classes: the first luxurious class accommodated 329 passengers, the



second class had 285 passengers, and the third class was taken up by 710 people. The crew of the *Titanic* was comprised of 899 personnel.

Four days into the journey, on April 14, just before midnight, the *Titanic* hit an iceberg. The collision was fatal and the ship began to sink. Although each passenger was issued a lifejacket, only less than half could be accommodated on the lifeboats. Two hours and 40 minutes after the collision, the *Titanic* had sunk completely. The next day, another ship, the *Carpathia* rescued only 705 survivors from the lifeboats. 1522 had lost their lives.

I went over the list of names of the passengers and located no Armenians in either the first or the second class. However, in the third class list, I came across the names of 6 Armenians. According to the registers of the *Titanic*, 5 of these Armenians were from the town of Keghi in the Armenian province of Erzeroum, and one was from 'Abosknak' (which could be Akkonak). The six were identified as laborers and all had boarded the *Titanic* at Cherbourg, France. Of the

six, 4 lost their lives.

Keghi was an administrative district of Erzeroum province, and its district seat was in Keghi-Kasaba. According to sources, Keghi was made up of 363 large and small villages, 51 of which were Armenian. The estimated population of the district at the beginning of the 20th century was 60,000 out of whom around 20,000 were Armenians.

The economic conditions, the Turkish persecution of the Christian minorities, and the sporadic massacres of the Armenians at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century compelled many to leave their towns seeking a better life in North America. And the Kephetsi were no different. In fact, in 1911 alone a few thousand young Kephetsi men had immigrated to the US as general laborers in many North American industries.

According to one young man from Keghi, he and 7 other Kephetsis were joined by 4 from Moush and 4 from Erzinga. Together, they walked for 7 days to Trebizond on the Black Sea and sailed to Marseilles (France). They had stayed

Միշտ կընդհատուր Մ. Ե. Ա. Գորգ և Թուրքի Գաղափարները



Der Zakarian's grave stone

at the Koghetsi "hotel" in Marseilles, where their compatriots had cared for them. This young man was fortunate; he was waiting for money sent by his relatives in the US to be able to sail to America. The money arrived 3 weeks late. (I. Kaprielian, "Immigration & Settlement of Armenians in S. Ontario") However, five of the Koghetsis managed to get tickets on the *Titanic*.

THE FOUR VICTIMS

According to the *Titanic* records, of the four Armenians who lost their lives in the sinking, only one body was recovered, and is buried in Halifax. The bodies of the other three were either not recovered or not identified. The following information about the victims is recorded in the *Titanic* files. It is to be noted that names could have been misspelled by the Ship's staff.

a) Name: Mr. Maprie Der Zakarian
Age: 22 years
Last residence: Keghi, Turkey
Class: 3rd class passenger
Port of embarkation: Cherbourg, France
Ticket Number: 2656
Ticket price paid: £7, 4 shillings, 6 dimes
Destination: Brantford, Ontario, Canada
Buried: Fairview Lawn Cemetery, Halifax, Nova Scotia, Canada

When Mr. Der Zakarian's body was recovered, it was tagged as #304 with the following description:

**No. 304 – Male –
Estimated Age, 26. Dark Hair
and slight mustache.**

Clothing – Blue suit; striped shirt, brown pants, three shirts.

Effects – 80 francs in gold; \$12.50 in gold in purse; empty purse.

Third class ticket. Name: Mapri Der Zakarian

b) Name: Mr. Sarkis Mardirosian
Age: 25 years
Last residence: Keghi, Turkey
Occupation: Farm laborer
Class: 3rd class passenger
Port of embarkation: Cherbourg, France
Ticket Number: 2655
Ticket price paid: £7, 4 shillings, 7 dimes
Destination: Brantford, Ontario, Canada

According to records, Mr. Mardirosian was an Armenian-American whose family was traced to Beirut, Lebanon. He owned an antiques shop in Lyons, France. Most probably, he was visiting his family and relatives in Keghi.

His body, if recovered, was never identified.

c) Name: Mr. Artin Zakarian
Age: 27 years
Last residence: Keghi, Turkey
Occupation: General laborer
Class: 3rd class passenger
Port of embarkation: Cherbourg, France
Ticket Number: 2670
Ticket price paid: £7, 4 shillings, 6 dimes
Destination: Brantford, Ontario, Canada

Mr. Zakarian's body, if recovered, was never identified.

d) Name: Mr. Arsen Sirayanian
Age: 22 years
Last residence: Keghi, Turkey
Occupation: Farmer
Class: 3rd class passenger
Port of embarkation: Cherbourg, France
Ticket Number: 2669
Ticket price paid: £7, 4 shillings, 7 dimes
Destination: Brantford, Ontario, Canada

Mr. Sirayanian's body, if recovered, was never identified.

On July 13, 1912, *Gochnak*, the Armenian weekly from New York City, published a letter sent by the Patriarchate of Keghi informing the deaths of four Koghetsis in the sinking of the *Titanic*. Although the letter gives the correct names of the victims, there is no mention of the victims' ages:

a) Mampré Der Zakarian leaves behind a 25 year-old wife, a son, two sisters and a brother.

b) Sarkis Mardirosian is survived by an 80-year-old father, 75-year-old mother, a pregnant wife, a 5-year-old son and a brother.

c) Haroutyun Der Zakarian leaves behind a 40-year-old wife and 3 sons.

d) Arsen Sirkanian (and not Sirayanian as the *Titanic* records show) is survived by a 75-year-old father and 70-year-old mother, one sister and one brother.

In the three cemeteries where the *Titanic* victims are buried, there are graves of unidentified passengers whose headstones bear only numbers. In recent years, with the advance of science, some of the remains of the bodies were identified by DNA tests and the names were added to the gravestones. However, there remain many nameless graves which could be of the Koghetsi youth who had escaped Turkish persecution only to die on the *Titanic*.

THE TWO SURVIVORS

Looking at the list of passengers by class, it was noticeable that most of the 1st class passengers were able to go on the lifeboats, and survived the sinking of the *Titanic*. Very few of the 710 passengers from the third class survived the disaster. However, many male passengers from the 3rd class were let on the lifeboats to man the oars. The following information about the two Armenians who survived is provided by the *Titanic* records.

a) Name: Mr. David Vartanian
Date of Birth: April 15, 1890
Last residence: Keghi, Turkey
Class: 3rd class passenger
Port of embarkation: Cherbourg, France
Ticket Number: 2658
Ticket price paid: £7, 4 shillings, 6 dimes
Destination: Brantford, Ontario, Canada

Mr. Vartanian was one of the 47 survivors who had escaped on Lifeboat #13, although he claimed he was on board a collapsible boat. He arrived in New York City on board the rescue ship *The Carpathian* on April 18, 1912.

The records describe Mr. Vartanian as a 22 year old from Turkish Armenia, the son of Azadia Vartanian and Sierma Agoyan. A laborer, Vartanian lived in Oror township of Keghi. He was married to Bajer Vartanian who stayed behind in Keghi. After disembarking in New York, Vartanian, along with the other Armenian survivor Mr. Krekorian, left for Canada where he worked for a few years. Later he moved to Pennsylvania, and then to Michigan where he married again and had a son and two daughters. He passed away in Detroit in August 1966 aged 76.

Միջոցառումները հովանավորում է ՀՀ Արևմտահայաստանի Մ. Բաղդասարյանի անվան հիմնադրամը:



ALZAHRAA

Halal Meat & Grocery

Mostafa Elmnini
President

Ամենն թարմ միսերը
կը գտնեք Ալ Չահրայի մոտ



2032 Lawrence Ave. East
Scarborough, Ontario M1R 2Z3
Tel (416) 701-1590 Fax (416) 701-0438

Dundas Kipling Pharmacy

Remedy's Rx

The Local Drug Store

- Free prescription pick up & delivery
- Compliance packaging
- Ontario Drug plan and all drug insurances honoured
- Prescription transfer program
- Free consultation about health care needs
- Meds check program
- We don't charge seniors \$2 deductible

- Դեղագիրներու անվճար ստանձնում եւ դեղերու առաքում
- Դեղերու շաքաթական դասատրում
- Դեղացանկի ստուգում եւ խորհրդատուութիւն
- Դեղագիրներու փոխանցում այլ դեղարաններ
- Կ'ընդունինք բոլոր առողջապահական ապահովագրութիւնները
- Տարեցներու \$2-ը կը գեղճուի

Դեղագործներ
Հուրի Նաճարեան եւ
Սօսի Տերտերեան - Աթիկեան
կը շարունակեն հայ գաղութին
եւ շրջապատին մատուցել իրենց
մասնագիտացած ծառայութիւնը
1989-էն սկսեալ



5359 Dundas St. West Etobicoke
Tel: 416-233-2222 Fax: 416-233-4639
dundaskipling@propharm.ca

Ձեր դեղերու սպասարկումը
վստահեցէք
մեր մասնագիտութեան

ADOURIAN Law Office

**Robert P. Adourian
Alleen Sakarian**

Lawyers

- ☎ 416.441.4141
- ☎ 416.441.6898
- ✉ info@adourianlaw.com
- 🌐 www.adourianlaw.com

Adourian Law Office is proud to have served the community for 29 years.

Real Estate Law
Wills & Powers of Attorney
Estate Administration
Corporate Law

95 Barber Greene Road • Suite 309 • Toronto • ON M3C 3E9

Patisserie Royale

<http://www.patisserieroyale.com>

For the finest Lebanese and Syrian pastries in Toronto,
be sure to visit us or give us a call.
From baklawas to petis four, we have it all and always fresh.

1801, Lawrence Avenue East #9
Scarborough, Ontario
M1R 2X9

Tel: 416-755-6323
Fax: 416-646-1585

Beside the baklawas,
we also make:

- Mammoul
- Karabiges
- Knefeh
- Nammoura
- Nougat
- Barazek
- Bassma

and much more...

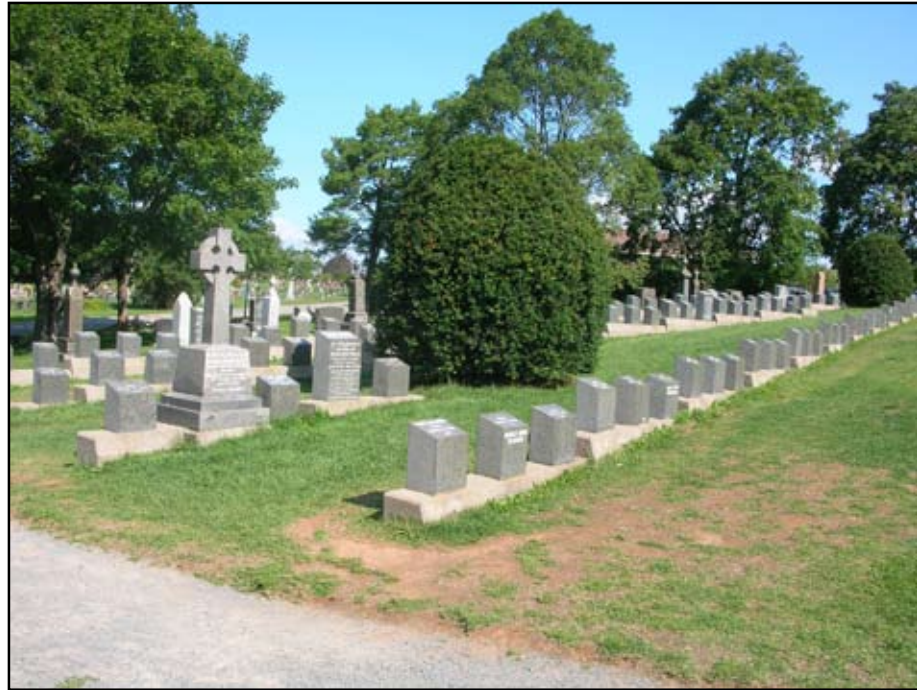


b) Name: Neshan Krekorian
 Date of Birth: May 12, 1886
 Last residence: Abosknak, Turkey
 (note: the town could be Akkonak
 in Moush province)
 Occupation: General laborer
 Class: 3rd class passenger
 Port of embarkation: Cherbourg, France
 Ticket Number: 2654
 Ticket price paid: £7, 4 shillings, 7 dimes
 Destination: Brantford, Ontario, Canada

According to one source, Krekorian did not have a ticket for the *Titanic* and had to bribe a travel agent in Marseilles to get on board. When the *Titanic* hit the iceberg, Krekorian managed to make his way up to the deck just as Lifeboat #10 was being lowered down. He jumped for it and landed on the boat, saving himself. The boat carried 28 other passengers and 2 able seamen. After landing in New York City, he left for St. Catherine's, Ontario (Canada), married Persa Vartanian in 1924 and had 4 children. Krekorian worked all his life on an assembly line at General Motors Automobile Company. He died in St. Catherine's in May, 1978 at the age of 92.

Kerkorian had related his story as the following:

It started with a muffled bang. Krekorian, 25, heard a crash at about 11:40 p.m. as water began seeping into the watertight compartments near the steerage area where third-class passengers were staying. Kerkorian continued: "In a minute there was chaos and confusion. Women rushed hither and thither and then the lights went out and we were all left in the dark. Everybody seemed to lose their heads and just stand about and shriek. The lights flickered back and steerage passengers relaxed a little." They slipped on their life jackets and Krekorian dressed warmly. As it turned out, some of the European and Middle Eastern immigrants in the lower sections may not have had a chance. By law, the steerage passengers were separated from others presumably to prevent the spread of infectious disease. Iron locks hindered their escape. Several locked doors had to be axed-open by Krekorian and others as they struggled to the outside decks. On deck, the scene was calm at first, but over the next two hours, things deteriorated. When the passengers realized there weren't enough lifeboats to go around, panic spread. Fathers and older males gave comforting words to their shrieking families who were separated from them and directed to the lifeboats. As the head of the ship nosed



The Fairview Lawn Cemetery, the Titanic Section, Halifax, Nova Scotia

into the Atlantic, it was obvious the end was near. Crew members dealt harshly with male passengers trying to save themselves. Krekorian had claimed later that in that chaos there was no law of the sea that women and children could go first. He saw some throwing women and children overboard because there wasn't enough space for everybody. The crew shot men who leapt into these lifeboats. (*Titanic: The Canadian Story* by Alan Hustak).

Of course many stories were told about the men, especially those in the 3rd class who survived the disaster. There was even a headline in one of the newspapers which read "Armenian Who Dressed in Women's Clothes to Get off Titanic." Kerkorian denied it and according to witnesses he actually used a rope to leap into lifeboat #10 and save himself.

In addition to these Armenians, the *Toronto Star* ran an article on April 19, 1912 entitled "Poor Peasant and Multi-Millionaire Together in Death," in which it mentioned yet another Armenian who died with the sinking of *The Titanic*. According to this article, Mr. Nardji Narsini, an Armenian peasant, kissed his pregnant wife, placed her in one of the lifeboats and said to her: "Maria, perhaps we never meet again, but some day you tell our child how I died." Nardji lost his life, and his wife Maria became the ward of charity as soon as she disembarked the rescue ship *The Carpathia*. The article continued, "Maria Narsini lost everything she had in

the world: the linens she had made against the day of her marriage, the feather bed lining – they were her marriage dot – and Nardji had saved up \$100 in addition to the price of the steamship tickets, and this too was lost." However, these two names (or similar sounding names) do not appear on either the passenger lists or the crew lists of *The Titanic*. It is to be noted that the ship's records do state that their lists are incomplete.

It is ironic that these Armenians fled from a nightmare thousands of miles away only to face a new disaster. What happened to the families they had left behind when the Turkish army entered the Armenian villages and began massacring the innocent? These young men were hoping to settle down in Canada and bring over their families. Mampre Der Zacarian had a wife and a child. Haroutyun Der Zakarian left behind a wife and three sons. Sarkis Mardirossian left behind a pregnant wife and a son. David Vartanian, one of the survivors, was married when he left Keghi, but years later he remarried when he settled in America. Had he received news that his wife did not survive the terrible massacres perpetrated by the Turks in the province of Erzeroum? Would these victims have survived the Genocide had they stayed in their towns with their families?

With such stories, it is distressing to know that one can find an Armenian anywhere in this world.

Միշտ էլքս կը հոգսմանք յոյն Ս. եւ Ս. Ռուսթիսի եւ Ք. Մարտիկ Սիք Մոռնուան

THE CHIAROSCURO OF HEMSHIN AUTUMN

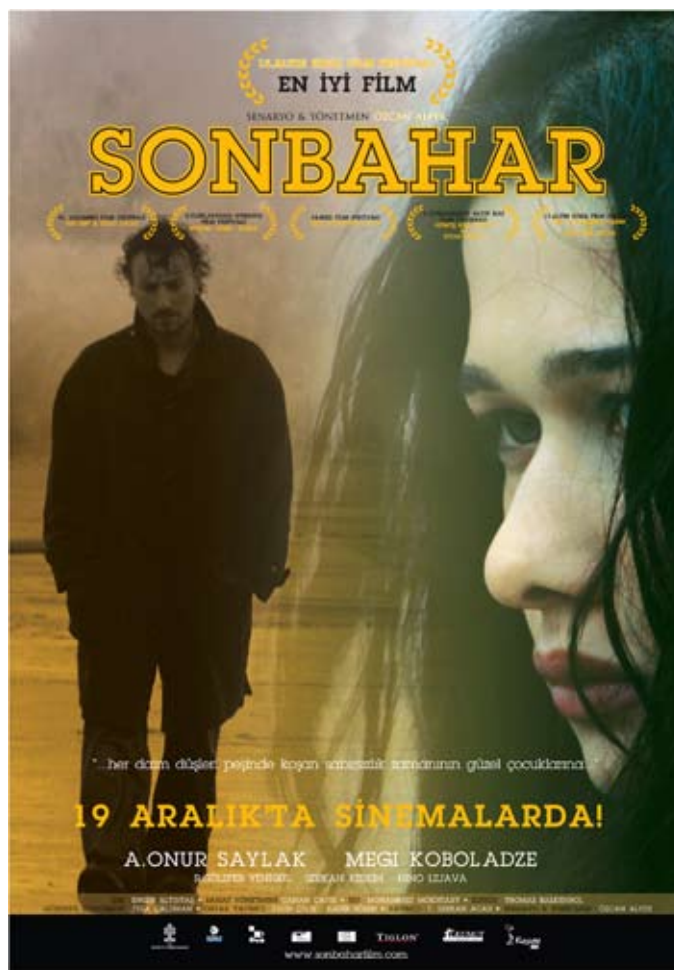
By Artsvi Bakhchinyan

The FIPRESCI (International Association of Film Critics and Cinema Journalists) award of the 6th Golden Apricot Yerevan International Film Festival 2009 went to *Sonbahar* (Autumn) by the young Turkish filmmaker Özcan Alper.

Alper's first film, *Momi*, which presented the environment of the director's native culture – Islamized Armenians, or the so-called Hemshin ethnic group – was rather promising. Those expectations were completely justified in Alper's first feature film, *Autumn*, which is already a mature work of an experienced filmmaker. It strikes with psychological depth in presenting the hero's state of mind to the audience and excellent camera work. The environment of the film is also skillfully portrayed.

The hero of the film is Yusuf (actor Onur Saylak), who spent the best years of his life in jail "because he wanted socialism." He returns to his native village on health grounds after ten years of imprisonment in Istanbul. He is a lost person, a typical loser who does not live in the present. The world was a window for him in prison. It keeps being a window also at home, from where Yusuf can see the falling of the leaves, hear the raven's croak and rain. The audience understands that the same occurs also in Yusuf's soul. The spiritual wound and physical state, the improper time and circumstances ruin him. The director does not make a hero of him, nor does he make him look handsome. Yusuf is not even able to make physical love. His meeting with Eka, a Georgian prostitute (actress Megi Kobaladze), does not mean much for him, yet the girl has a spiritual change and returns to her homeland and family. Eka is also an unhappy person like Yusuf and the other characters of the autumn world. Their existence is a continuous expectation of a good life, which does not come. This idea was expressed also by a quotation from Chekhov's *Uncle Vanya*.

Nothing special happens in the film, yet the spectator's interest isn't diminished for a single moment. With its natural, calm narration, static scenes and life's true depiction, *Autumn* gives



Özcan Alper

the impression of being a documentary. Especially if we take into account that some of actors are not professionals (first of all, Yusuf's mother who speaks the Hemshin dialect). The impression of documentation is deepened by the usage of archival footage from student revolts in Istanbul in 2000.

While appreciating the artistic values of the film, one should also mention the high professional and very esthetic work of the cameraman (Feza Kaldiran) and the editor (Thomas Balkenhol). It seems the film does not have a single thoughtless shot. Slow, yet not extended shots of beautiful scenes are reminiscent of artistic photographs. Nature is a personage. The colors of the village in green gradually become bright, but it is a sad brightness. Simultaneously with the deepening of autumn, the physical state and state of mind of the hero become worse. The life of the hero and the film finish by the coming of winter.

The film is dedicated "to the beautiful children of these impatient times who never stop chasing dreams." Özcan Alper is one of the beautiful children of this generation of Turkish filmmakers, who chases his dreams on the screen and whose impressive new voice in Turkish cinema has been described as "Alperian."

Այս էջը կը հոստովանուր ընկեր Ա. և Ա. Ղազարի և Վերջ Միսկէլյանի

The killer Queen

Susianna "Susi" Kentikian

Born Syuzanna Levonovna Kentikian on September 11, 1987, Susi is a German-Armenian professional boxer. She began boxing when she was twelve years old. Following a successful amateur career, she turned professional in 2005 when she signed with the Hamburg boxing promoter Spotlight Boxing. Kentikian won her first world championship fight in February 2007, and she is the current World Boxing Association (WBA), World Boxing Organization (WBO) and Women's International Boxing Federation (WIBF) world flyweight champion.

Kentikian is undefeated, having won 16 of her 25 professional fights by knockout. The German television station ZDF broadcasts her fights since July 2009. She had previously headlined fight cards for the television station ProSieben from 2007 to 2009. Kentikian has gained minor celebrity status in Germany, and she hopes to reach popularity similar to the retired German female boxing star Regina Halmich.

Early life

Susianna Kentikian was born in Yerevan, Armenia, the daughter of veterinary doctor Levon Kentikian and his wife Makruki. At the age of five, she left Armenia with her parents and her nine-year-old brother, Mikael. In 1992, the family first moved to Berlin, Germany, and stayed at asylum seekers' homes. However, due to the violence at these facilities and their poor knowledge of the German language, they left Berlin and moved to Moldova and later to Russia, where Kentikian went to school for a short period of time. The family returned to Germany in 1996 and relocated in Hamburg, again living in government facilities for asylum seekers. Kentikian's residence status remained uncertain for almost a decade. Several times, she and her family were taken to the airport for deportation, but the intervention of local friends such as her amateur trainer, Frank Rieth, who called lawyers, the media, and local politicians, prevented their final expulsion. Her family received a permanent residence permit in 2005 when she signed a three-year professional boxing contract that established a stable income.



At the age of 16, Kentikian began working as a cleaner in a local fitness center to help her family financially. She graduated from high school (*Realschule*) in the summer of 2006, and she eventually became a German citizen in June 2008. She has applied for dispensation to be allowed to retain her Armenian citizenship. Kentikian now lives with her family in an apartment near her Hamburg boxing gym.

Amateur career

Kentikian discovered her enthusiasm for boxing when she was twelve years old after accompanying her brother to his boxing training. She started with regular training herself and stated that boxing had allowed her to forget the difficulties of her life for a short time: "I could let everything out, my whole energy. If you have so many problems like our family, you need something like that."

Kentikian won the Hamburg Championships for juniors from 2001 to 2004. She also won the Northern German Championships for juniors in 2003 and 2004, and in October 2004, she had her biggest amateur success by winning the International German Women's Amateur Championships in the featherweight division for juniors. Kentikian found it increasingly difficult to find opponents in the amateur ranks, as few boxers wanted to face her in the ring, and her status as an asylum seeker did not allow her to box outside Hamburg. Kentikian's final amateur record stood at 24 wins and one loss. She later blamed overeagerness for her single loss, having fought despite health problems at the time. Her aggressive style and fast combinations, and her ambition to always attack until she knocked out the opponent earned her the nickname "Killer Queen"; She has often used the identically-named song by the English rock band Queen as her entrance music.

Professional career

Kentikian was discovered as a professional boxer at an exhibition fight during qualifications for the World Amateur Boxing Championships. At the beginning of 2005, she signed a three-year contract with the Hamburg boxing promoter Spotlight Boxing, a joint venture of Universum Box-Promotion, focusing on young athletes. Since then, she has been coached by Universum trainer Magomed Schaburow. Kentikian started her professional career on January 15, 2005, with a win by unanimous decision over Iliana Boneva of Bulgaria on the undercard of German female boxing star Regina Halmich. Over the next 14 months, Kentikian won nine of her eleven fights by knockout. Her unusually high knockout percentage, rarely seen in lower female weight classes, began to draw attention. On July 25, 2006, she won her first belt, the International German flyweight title, against Daniela Graf by unanimous decision. In her first international title fight on September 9, 2006, Kentikian beat Maribel Zurita from the United States with a fourth round technical knockout for the WIBF InterContinental flyweight title; the fight was stopped when Zurita was cut over the left eyebrow.

2008

Kentikian successfully defended her titles against Sarah

Սուսի Կենտիկյանը հիմնականում Ա. և Ա. Հանրոց և Պարսյան Գալստյանների



Goodson of the Philippines by a third round technical knockout on February 29, 2008. Goodson, who had fought almost exclusively in lower weight classes before, was overpowered by Kentikian and the referee ended the fight after a series of body punches in round three. In her next title defense on May 10, 2008, Kentikian beat Mary Ortega from the United States with a first round technical knockout. Ortega, who had previously fought against well-known opponents such as Elena Reid and Hollie Dunaway, was knocked down twice by straight right hands during the first 90 seconds of the fight. When Kentikian had Ortega pinned against the ropes again, the referee stepped in shortly before the end of round one. The quick stoppage came as a surprise to many, including television commentator Regina Halmich, who had expected a hard-fought bout.

In her next title defense on August 29, 2008, Kentikian met Hager Finer of Israel, Halmich's last opponent before retiring. Following a close opening round, the boxing match turned into a brawl, and Finer scored during the first half of the fight. From round five onwards, Kentikian managed to take over the bout by landing the cleaner punches and she won by unanimous decision. On December 5, 2008, Kentikian faced Anastasia Toktaulova of Russia, the reigning GBU flyweight champion, although the GBU title was not on the line. During the uncharacteristic tactical fight, Kentikian managed to control her opponent from the middle of the ring in most of the rounds. The three judges all scored the bout in favor of Kentikian. In December 2008, she was named Germany's female boxer of the year for the first time.

2009

Kentikian retained her WIBF and WBA belts with a unanimous decision win over Elena Reid from the United States on March 20, 2009. Reid, who was well-known in Germany after two controversial bouts with Halmich in 2004 and 2005, remained largely passive from the opening bell and Kentikian controlled her through the majority of the fight. Reid did not win a single round on the official scorecards. On July 4, 2009, Kentikian fought the WBA super flyweight interim champion Carolina Gutierrez Gaite of Argentina. Kentikian used her speed and combinations to dominate her opponent through the ten rounds, winning every round on the judges' scores.

Boxing championships and honors

Amateur titles

Hamburg Champion for juniors – 2001 to 2004
Northern German Champion for juniors – 2003 and 2004

Professional titles

International German Flyweight Title – won July 25, 2006
WBA World Flyweight Champion – won February 16, 2007
WIBF World Flyweight Champion – won December 7, 2007
WBO World Flyweight Champion – won October 10, 2009

Awards

WBA Best Female Boxer – 2007/2008
Germany's female boxer of the year – 2008

Միշտ հաջող կը հանգանումք զձեր ԱՆ. իւր ԱՆ. Միջմեծ իւր Եւրոպայի Խաւարք-Տեղան

L'invention de l'Azerbaïdjan

Dans son ouvrage L'Invention de l'histoire, Rouben Galichian explique comment l'Azerbaïdjan a été fabriqué de toutes pièces en 1918, et il tire la sonnette d'alarme sur les dangers de la propagande anti-arménienne de Bakou.

France-Arménie : Vous avez publié un nouveau livre, The Invention of history (ndlr : L'Invention de l'histoire), sur la manière dont les Azerbaïdjanais falsifient les faits concernant la nation, les terres et les monuments arméniens. Que cherchez-vous à travers ce livre ? Est-ce une réponse au livre War against Azerbaijan (ndlr : La Guerre contre l'Azerbaïdjan) ?

Rouben Galichian : En avril 2008, j'ai passé en revue le livre La Guerre contre l'Azerbaïdjan, et cela m'a donné l'idée de développer cette problématique. Ce livre couvre de nombreux sujets et se veut être une réponse générale aux mensonges propagés par les autorités de la République de l'Azerbaïdjan. Il est destiné au grand public intéressé par l'histoire, la politique et la géopolitique du Moyen-Orient et du Caucase.

F.A. : Comme vous l'avez mentionné dans le livre, en 1918, lorsque le territoire au nord du fleuve Araxe est devenu indépendant, il a été décidé de nommer le nouveau pays la Transcaucasie de l'Est et du Sud, mais le parti Musavat a usé de son influence pour faire modifier cette décision et nommer le pays Azerbaïdjan. Ils ont alors inventé un pays qui n'avait jamais existé auparavant. Quel était le but du parti Musavat ? Où était l'intérêt sur le plan politique ?

R.G. : Lorsque le territoire de l'Azerbaïdjan a été nommé, le nom n'a pas été inventé, mais «emprunté» à la province iranienne d'Azerbaïdjan, située de l'autre côté du fleuve Araxe et vieille de 2 000 ans. Cela a été fait intentionnellement pour que par la suite, ce nouveau pays puisse prétendre englober la province iranienne, élargir ainsi son territoire et franchir un pas de plus vers la réalisation d'un plan de nature panturquiste : avoir une ceinture de pays turcophones de l'Asie Mineure jusqu'à la Mongolie.

F.A. : Quelle est cette nation qui vit maintenant en Azerbaïdjan ? Comment a-t-elle réussi à inventer l'identité de l'Azerbaïdjan ?

R.G. : Je crois que la population de



Rouben Galichian

l'actuelle République d'Azerbaïdjan se compose d'un mélange de Perses, d'Azéris iraniens, de Tats, d'Avars, de Kurdes et de tribus daghestanis, talyches, udis et lezguines (ces deux dernières sont les héritières des Albanais du Caucase), auxquels s'ajoutent les invasions des Seldjoukides, des Mongols et d'autres tribus turques, généralement connues sous le nom de Tatars.

La langue de ces peuples est devenue le turc azéri, même si leur langue a été écrite principalement en persan. Lorsque ce territoire a été nommé Azerbaïdjan en 1918, les habitants ont été nommés les Azéris. En dépit de cette dénomination et pendant plus de douze ans, la population n'utilisait pas le terme «azéri», mais celui de Tatars. Cette identité azérie a été imposée à la population par ceux qui voulaient élargir le territoire. Je ne vois pas pourquoi les autorités azerbaïdjanaises ont peur d'admettre que leur population est un

mélange de races et par conséquent, l'héritière de toutes ces cultures. Regardez les Etats-Unis d'Amérique qui forment le plus grand mélange de races et de peuples : ils sont fiers de leur patrimoine varié !

F.A. : Pour faire la différence entre les deux populations, devons-nous appeler les habitants de la République d'Azerbaïdjan les «Azerbaïdjanais» et les habitants de la province de l'Azerbaïdjan en Iran les «Azéris» ?

R.G. : Oui, je suis d'accord avec vous ! Cela semble être une bonne solution, car les vrais Azéris sont les peuples des provinces iraniennes d'Azerbaïdjan occidental et oriental, ainsi que de la province d'Ardabil. Ces trois provinces, dans le passé, ont toutes été regroupées en une seule province : l'Azerbaïdjan. La population de la République d'Azerbaïdjan doit choisir un nom semblable à ses origines. Si elle

Միջուկը կը համըմուռնորեն Քժ. և Միջ. Միասնի և Մարտի Մէջուկը



Tapis
CAPITAL
Revêtements de planchers

227 Beaubien Ouest • Montréal • Québec • H2V 1C6
Tel.: 514.270.5050 1.877.273.5050 Fax: 514.270.4563
www.tapiscapital.com

Dr. NADIA INJEYAN
OPTOMETRIST

(416) 733-4411

1100 Sheppard Ave. East
Suite 7
Willowdale, ON M2K 2W1

Արուեստագէտ եւ փորձառու նկարիչ **ԺԱԳ ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ**

*Պատրաստ է յիշատակելի նկարներով եւ վիդիոներով
գոհացնել իր հայրենակիցները
Հարսանիքներու, մկրտութիւններու, տարեդարձներու
եւ այլ առիթներով*

*Յարուկ խնամքով եւրոպական վիդիոները կը փոխէ
ամերիկեանի եւ հակառակը
Վիդիոները կը վերածէ նաեւ DVD-ի
Տրամաբանական եւ յարմար գիններով*

Հեռ. 416-722-9225 քջիջային



Continental®

Systeme de Classement
Continental
Filing System Inc.

Manufacturier de Cartables et
de Chemises suspendues

Manufacturers of
Binders & File Holders

AVEDISSIAN BROTHERS

2045, rue Berlier
Laval (Québec) H7L 3M9

Tél.: (450) 686-2866
Fax: (450) 686-2867

prétend être l'héritière des Albanais, pourquoi ne pas utiliser le terme «Albanais» pour se désigner ?

F.A. : Le gouvernement azerbaïdjanais cherche-t-il à créer un Azerbaïdjan unifié par sécession de la province iranienne ?

R.G. : Cela semble être le but, comme le prévoient de nombreux historiens et politiciens. Pour preuve les événements de 1946, lorsque la Faction démocratique de l'Azerbaïdjan, installée et soutenue par l'URSS, a tenté d'annexer la province iranienne de l'Azerbaïdjan à l'Union soviétique et à nouveau en 1992, lorsque le président de l'Azerbaïdjan, Eltchibey, a invité "les frères et les sœurs du sud du fleuve Araxe" à se joindre à eux dans un Azerbaïdjan "unifié".

F.A. : Compte tenu de certains événements survenus au XXe siècle et de la faiblesse du système étatique arménien, on n'a pas réussi à empêcher la destruction de l'héritage culturel arménien en Arménie occidentale. Maintenant que l'Arménie a un Etat indépendant, on ne peut pas empêcher la destruction des églises et des monuments arméniens en Azerbaïdjan et en Géorgie. Quelle en est la raison ? Pourquoi ne peut-on pas mobiliser la communauté internationale ?

R.G. : C'est précisément cette question qui a motivé l'écriture de mon livre. Les autorités arméniennes, les hommes politiques, les académiciens, les spécialistes et les scientifiques ont gardé le silence pendant trop longtemps. À l'époque soviétique, la tendance était de ne pas offenser les Républiques «soeurs», en dépit du fait qu'elles étaient en infraction vis-à-vis des Arméniens depuis les années 1960. Dans un article paru récemment dans l'un des quotidiens arméniens, le journaliste demande au ministre des Affaires étrangères de la République d'Arménie, pourquoi sur les cartes arméniennes du Karabagh, le

territoire n'est pas indiqué comme indépendant. Réponse du ministre : l'Arménie ne veut pas créer d'animosité avec son voisin. Et pendant tout ce temps, le soi-disant "pays voisin et ami" imprime et distribue des livres et des articles contre l'Arménie et les Arméniens, en annonçant même que les Arméniens n'ont jamais vécu dans le Caucase du Sud et que tous les monuments chrétiens de ce territoire appartiennent au patrimoine azéri.

Les autorités arméniennes et celles de la diaspora devraient se rendre compte que c'est un jeu dangereux qui, un jour, peut devenir une «réalité». Des articles devraient être distribués et des sites Web préparés pour expliquer vraiment ce qu'est l'histoire régionale. Je sais que c'est un exercice qui demande beaucoup de temps, mais si nous ne le faisons pas, dans cinquante ans, le point de vue azerbaïdjanais sera omniprésent, sans un livre qui le conteste. Ainsi, l'histoire sera modifiée selon la version azérie. Nous, les Arméniens, avons conservé notre histoire quand nous n'avions pas de pays indépendant. Maintenant que nous avons un pays indépendant, nous allons perdre notre histoire, sans aucune lutte ! Il est absolument insuffisant de dire que les revendications azéries sont "stupides et sans fondement", nous devons faire quelque chose ! Sinon, comment pourrions-nous faire face à nos générations futures ?

Les livres azéris ont même nommé le territoire de la République d'Arménie "l'Azerbaïdjan occidental", et leurs auteurs sont restés impunis, sans même faire l'objet de contestation ! Pourquoi les Arméniens n'ont-ils pas poursuivi en justice la Turquie et l'Azerbaïdjan pour la destruction de leur patrimoine, qui vise à tenter d'effacer le nom arménien de la région ? Y a-t-il quelqu'un au sein du gouvernement qui a pensé à ce sujet ?

F.A. : Les Azerbaïdjanais sont dans

une guerre permanente de l'information contre les Arméniens, et la publication d'un ouvrage comme La Guerre contre l'Azerbaïdjan l'atteste. Que peut faire la diaspora arménienne en Europe et ailleurs, pour présenter notre patrimoine culturel d'Azerbaïdjan à la communauté internationale et le protéger ? D'autre part, ils pratiquent un lavage de cerveau sur leur propre population. Les jeunes sont mal informés et c'est très dangereux pour les Arméniens. Qu'en pensez-vous ?

R.G. : Comme je l'ai dit tout à l'heure, pour avancer, il faut publier tous types de littératures et créer des sites Web – en anglais et en russe, notamment – pour contredire la version azérie. La jeune génération azérie croit vraiment que leur version est parole d'évangile. Au mois d'avril dernier, j'ai présenté mon livre aux instances de l'Union européenne, en présence de cinq jeunes militants azéris. À la fin, l'un d'eux a contesté mes arguments, mais lorsque j'ai fait référence à différentes sources d'Europe occidentale et azéries, il a cessé de me contester, pour suggérer que seuls les historiens azéris pouvaient me rencontrer et contester mes points. J'ai accepté avec joie, mais à ce jour, je n'ai toujours pas entendu parler d'eux.

Les deux historiens locaux qui ont écrit l'histoire de Chirvan, du Daghestan et du Karabagh aux 18e et 19e siècles, ont beaucoup écrit sur les Arméniens vivant dans la région. Aucun d'eux n'a mentionné le nom de l'Azerbaïdjan, sauf lorsque l'on parle de la province perse. Les œuvres originales sont en persan et ont été traduites en langue azérie moderne, laquelle utilise l'alphabet latin. Dans les nouvelles versions, toute référence à l'Arménie et aux Arméniens a été supprimée, et les chapitres principalement consacrés aux sujets arméniens sont totalement passés à la trappe. J'ai proposé aux jeunes activistes azéris d'aller consulter les originaux et de trouver quelqu'un qui lise et traduise pour eux. Pour qu'ils connaissent la vérité dans sa totalité, et non plus seulement une partie !

F.A. : Le cimetière de Djougha a été définitivement rasé en 2005 par les soldats azerbaïdjanais. Aujourd'hui, le gouvernement de l'Azerbaïdjan tente de détruire toute trace de l'héritage arménien des territoires qui sont sous son contrôle. La destruction intentionnelle du cimetière de Djoulfa doit être considérée comme un crime contre le patrimoine de l'humanité. Malheureusement, l'UNESCO accorde le titre d'ambassadeur honoraire à Mehriya Aliyeva, l'épouse de l'actuel président de

Notre gouvernement a fait trop peu, trop tard. Les instigateurs de la première plainte adressée à l'UNESCO et à l'UE ont été des particuliers et des organisations. Je blâme les autorités pour ne pas avoir renvoyé l'affaire devant la Cour internationale de Justice de La Haye. N'est-ce pas une autre forme de génocide ? N'est-ce pas un génocide culturel ?

Միշտ էլքս կըր հոմիւմուրքը Մ. և Մ. Կարպիս և Միւսիքը Գարիբէտեան



NORMA 416-661-8998

4610 Dufferin St., Unit 19B
Toronto ON M3H 5S4



ARMEN

PHOTOGRAPHY

Weddings & Special
Occasions
Photo - Video



Retouching
Image Enhancement
Fine Art Image Effects
Montages
Restoration

Commercial & Industrial
Photography

Ad Layouts
Graphic Design



12291 Laurentian, Suite 200, Montreal, Qc
514 - 386 - 9153



H.V.N.

COLLISION CENTRE LTD.

Specializing in Auto Collision and Refinishing

166 Bullock Dr., Unit 19 & 20, Markham, Ont. L3P 1W2

HRATCH NAJARIAN
(905) 472-3270

DR. JACKIE ANI HASSERJIAN, B.S.C., D.D.S.
Family Dentist

*Dr. Jackie Ani Hasserjian would like to inform
her patients that she has moved to a new location.*

1110 Sheppard Ave. East
Suite #305
Toronto, Ontario
M2K 2W2

(416) **221-7300**
dr.hasserjian@bellnet.ca

l'Azerbaïdjan. De toute évidence, la politique de l'Azerbaïdjan ne dérange personne. Pourquoi ?

R.G. : Parce que notre gouvernement a fait trop peu, trop tard. Les instigateurs de la première plainte adressée à l'UNESCO et à l'UE ont été des particuliers et des organisations. Je blâme les autorités pour ne pas avoir renvoyé l'affaire devant la Cour internationale de Justice de La Haye. N'est-ce pas une autre forme de génocide ? N'est-ce pas un génocide culturel ?

Quant à l'Occident, pour «récompenser» l'Azerbaïdjan de sa politique, il fait passer, comme pour la plupart des pays, les considérations économiques et les profits financiers immédiats avant les droits de l'homme et la justice. Mais ceci s'applique aussi à de nombreux Arméniens, pour qui le profit passe avant la patrie.

F.A. : Avez-vous visité les fouilles de Tigranakert en Artsakh ? C'est une preuve évidente que l'Artsakh est une terre arménienne. Qu'en pensez-vous ?

R.G. : Je n'ai pas encore visité Tigranakert, mais j'ai rencontré Hamlet Petrossian, le chef des fouilles, un certain nombre de fois et ai assisté à l'ouverture, en février dernier à Erévan, de son exposition de clichés sur Tigranakert. Nous avons discuté du résultat des opérations. Il m'a montré beaucoup de photos très impressionnantes. Évidemment, c'est une découverte archéologique très importante ; mais là encore, Hamlet Petrossian a dû trouver le financement lui-même, trop peu aidé qu'il fut par les autorités.

F.A. : Pouvez-vous présenter à nos lecteurs l'organisation «La recherche sur l'architecture arménienne » (RAA) ? Quels sont ses projets actuels ?

R.G. : La RAA a été fondée par le Dr Armen Haghazarian (1941-2009), alors qu'il était étudiant en architecture à l'Université d'Aachen, en Allemagne. Armen avait pour objectif de photographeur et de recenser tout le patrimoine culturel architectural arménien construit dans l'Arménie historique et dans les territoires actuellement situés en dehors de l'Arménie.

Depuis sa création en 1978, la RAA a recensé et photographié des milliers de monuments et de khatchkars détruits, dont certains ont disparu depuis. Armen disait toujours : "Si nous ne pouvons pas préserver ces monuments physiquement, au moins nous devons le faire sur papier." Et maintenant en numérique.

La RAA a joué un rôle important dans la rénovation des monastères arméniens situés dans l'Azerbaïdjan iranien, comme les monastères de Saint Thaddée et Saint Stépanos. Ce travail est maintenant poursuivi par les autorités iraniennes. Jusqu'à présent, dix ouvrages ont été publiés par la RAA sur les monuments arméniens d'Azerbaïdjan et de Géorgie.

Depuis dix ans, la RAA a installé son centre à Erévan où elle met à disposition des dossiers sur l'héritage architectural arménien dans le monde. J'espère sincèrement que, après la mort prématurée d'Armen au mois de février dernier, les autorités arméniennes aideront le personnel de la RAA à mener à bien ce travail inestimable de préservation du patrimoine culturel.

F.A. : Vous avez reçu le titre de Docteur honoris causa de l'Académie nationale des Sciences d'Arménie. Pourriez-vous expliquer à nos lecteurs à quelle occasion ?

R.G. : Le Présidium de l'Académie nationale des Sciences d'Arménie a été assez aimable pour m'honorer du titre de Docteur honoris causa en novembre dernier, suite à mes travaux de cartographie sur les cartes de l'Arménie. Mes travaux comportent trois volumes de cartes historiques de l'Arménie : A Cartographic Heritage (Un Patrimoine cartographique) en 2004, Hayastane Hamashkharhayin Qartezagrutyun mej (L'Arménie dans la cartographie universelle), en arménien et en russe,

paru en 2005 et Countries South of the Caucasus in Medieval Maps. Armenia, Georgia and Azerbaijan (Les Pays du Sud-Caucase – Arménie, Géorgie et Azerbaïdjan – dans les cartes médiévales) en anglais et en arménien, publié en 2007.

F.A. : Vivez-vous à Londres ou à Erévan ? Sur quel projet travaillez-vous en ce moment ?

R.G. : J'habite près de cinq mois par an à Londres et le reste à Erévan où mon épouse, Mariette, travaille également à la formation de psychothérapeutes et de conseillers. Je poursuis mon travail de recherche cartographique en Angleterre, où j'ai un meilleur accès aux livres anciens et aux cartes – à la British Library à Londres, à la Bodleian Library à Oxford et ailleurs.

Avec quelques amis, nous avons mis en place un organisme de charité à Londres, intitulé Friends of Armenia (Les Amis de l'Arménie), qui a pour but de mener différents projets caritatifs en Arménie (www.friendsofarmenia.org). Cela m'occupe en Angleterre, où je tente de lever des fonds, et en Arménie, où je passe beaucoup de temps pour nos projets en cours et à la recherche de nouveaux. Pour le moment, je travaille sur des documents médiévaux, des cartes routières et des cartes arméniennes du Royaume de Cilicie.

**Propos recueillis
et traduits de l'anglais
par Arminé Adjamian**

Biographie de Rouben Galichian

Rouben Galichian est né à Tabriz, en Iran, d'une famille d'Arméniens immigrés de Van en 1915. Après ses études à Téhéran, il obtient une bourse universitaire au Royaume-Uni, et passe son diplôme d'ingénieur à l'Université d'Aston, à Birmingham. Son intérêt pour la cartographie est apparu tôt dans sa vie, mais sérieusement à partir des années 1970. Son premier ouvrage, *Historic Maps of Armenia . The Cartographic Heritage*, paru en 2004, est une œuvre unique où, pour la première fois, toutes les cartes de l'Arménie sont rassemblées. Son deuxième livre, intitulé *Countries South of the Caucasus. Armenia and Azerbaijan*, verra le jour en 2007.

Rouben Galichian a publié plusieurs articles dans des revues spécialisées comme *Image Mundi* et *The IMCoS Journal*. Il a également donné des conférences dans de nombreux pays comme l'Arménie, l'Angleterre, la France, les Etats-Unis et l'Iran.

Միջոցառումներ հանրագիտակցության բարձրացման համար

Le chat de Van, un chat de race

Ce Vanetsi, originaire de l'Ourartou, a été forgé par une nature rigoureuse.

Il appartient à une race protégée. Espégle et câlin, il est le compagnon idéal de son maître.

On dit qu'après le déluge, ses ancêtres descendirent de l'arche de Noé pour rejoindre le Mont Ararat à la nage. Le chat de Van, qu'on appelle en arménien Vana gadou et turc de Van dans les expositions félines, est le seul de son espèce qui peut plonger dans les eaux salées du lac de Van et nager jusqu'à l'embouchure des rivières qui s'y jettent. Il se nourrit des petits poissons vivant là, seule espèce pouvant supporter la forte salinité du lac.

Adorable boule au pelage soyeux, ce chat nageur est issu d'une race naturelle que l'on confond souvent avec l'angora turc. Mais les angoras, nommés ainsi d'après Ankara, ont une généalogie séparée avec le gène W associé à la fourrure blanche, les yeux bleus et la surdité dont n'est pas préservé le Van blanc, comme tous les chats blancs qu'ils soient de race ou non. Celui-ci a des poils mi-longs ou courts, tout blancs, et pour certains mouchetés de beige sur la tête et la queue mais ces bicolores ont pratiquement disparu depuis des décennies de la région. Toutefois, quelques rares éleveurs dans le monde essaient de le sauvegarder. Ses yeux peuvent être de couleur ambrée et bleu - yeux vairons qui résulteraient d'un accident génétique - ou bleus tous les deux. Il appartient à une race protégée par le gouvernement turc, dont les traits génétiques n'ont pas été



altérés depuis leur origine.

Très attaché à son maître, ce gadou (chat) de race domestique a un besoin vital d'affection et reste fidèle jusqu'à la mort. Michel Pothier, éleveur du chat de Van, est souvent vu faisant ses courses, son chat sur l'épaule qui ne le quitte pas. Actif, il a besoin de se dépenser et de jouer. Il peut ouvrir les portes, allumer l'électricité et faire couler l'eau - qu'il adore - avec les mitigeurs. Prudence lors d'une absence prolongée ! Docile, il peut cependant retrouver ses origines sauvages rapidement lorsqu'il part chasser pendant

quelques mois en montagne à 2000m d'altitude. Et retrouver tout content son foyer ! Il sait braver le danger et faire reculer un berger allemand, pattes dressées. Sa longévité peut se révéler exceptionnelle et on rapporte un chat de Van qui a atteint l'âge de 40 ans.

Si dans la littérature arménienne on ne trouve guère mention de ce chat, sa puissance et sa majesté en auraient fait un symbole de la résistance à l'invasion turc par les Arméniens.

Zmrouthe Aubozian

Historique du chat de Van

Des ossements de chats ont été trouvés à Jéricho, datant du néolithique, il y a plus de neuf mille ans avant J.C. Probablement domestiqués par les Egyptiens au 3ème millénaire avant Jésus-Christ, ils étaient sacrés. Le chat de Van, né à 1720m d'altitude dans le Vaspourakan, provient d'une race ancienne puisque les Romains, occupants de l'ancienne Arménie, frappèrent leurs pièces de monnaie (75 à 387 après J.C.) à son effigie. Découvert en 1856 par un naturaliste français, Lotin de la Val, le Van fut introduit en France dans les années 30 et dans les années 50 en Grande-Bretagne. Il a été réintroduit à plusieurs reprises en France, en particulier en 1978. La FIFe (Fédération féline) l'a reconnu en 1971. Michel Pothier a rapporté des blancs de Van dans les années 1980. Présentés sur les podiums, ils ont remporté des Best (Best variété, Best couleur, Best portée). Mais il lui a fallu 15 ans de bataille pour qu'enfin le standard du LOOF (Livre officiel des origines félines) reconnaisse l'existence d'un turc Van blanc.

Միջուկը կը հոգևորուանքովու Մ. և Մ. Յարմարիւն և Միջու Օրթոթիւն

Garou, l'idole des jeunes Arméniens

Dans le cadre de la semaine de la francophonie, le chanteur québécois, Garou, a donné un spectacle le 22 mars dernier au Palais des sports d'Érévan, après une conférence de presse à l'ambassade de France. Ses admirateurs l'attendaient de pied ferme.

Vêtu d'une veste en satin noir, avec un large sourire et des yeux bleus brillants à en faire craquer plus d'une, Garou a fait son apparition vers 15 h 30 aux portes de l'ambassade de France où s'impatientsaient ses fans et les médias. Série de flashes, même avec un simple téléphone portable, chacun s'est bousculé pour immortaliser la star. Il ne s'attendait pas à un tel accueil de la part des Arméniens – qui connaissent l'artiste sur le bout des doigts –, celui qui a lancé sa carrière en chantant Belle dans la comédie musicale Notre-Dame de Paris ! Interrogé par France-Arménie sur la question de savoir s'il était conscient en venant en Arménie de son extrême popularité en tant qu'artiste francophone – au même titre que Charles Aznavour et Joe Dassin –, Garou n'a pas caché son étonnement. "J'avoue avoir été très surpris à mon arrivée, dit-il en riant avec son accent québécois si attendrissant, car j'ai eu l'impression que le personnel de l'aéroport avait triplé. Tous m'ont entouré pour faire des photos avec tout le monde. J'étais vraiment stupéfait !". Puis, plus sérieusement : "Je ne peux pas avoir de plus grande fierté personnelle que d'amener la langue française dans des pays qui ne sont pas, à la base, francophones. Et c'est encore plus vrai dans le cadre de la semaine de la francophonie. Je me considère avant tout comme un citoyen de la terre, mais je suis Québécois et nous nous sommes battus longtemps pour garder la francophonie. Parfois, on raconte qu'on est un petit village gaulois qui résiste à l'envahisseur américain. Rester francophones est notre fierté."

Lors de la conférence de presse, extrêmement courte (vingt minutes environ), l'artiste n'échappera pas à une série de questions sur son ressenti en terre arménienne : "J'ai été très ému au monastère de Khor Virap face au Mont Ararat, un moment inoubliable dont je me souviendrai toute ma vie." Sur la rumeur concernant ses hypothétiques origines arméniennes, on aura droit à un joli trait d'humour : "Je ne les ai pas encore trouvées, c'est ce soir que cela va se passer !". C'est que l'artiste est joueur... Lorsqu'une journaliste lui demande s'il chantera Belle lors du spectacle, il



s'amusera de sa notoriété : "J'en ai marre et il est hors de question que j'interprète cette chanson ce soir !". Long soupir de déception dans la salle. Garou reprend alors la parole. "Je blague, je ne me laisserai jamais de cette chanson. Elle a transformé ma vie et mon objectif est de rendre les gens heureux. "

La conférence s'achève donc sur un "ouf" de soulagement. Tous les journalistes – surtout les femmes – oublieront leur statut et se précipiteront sur leur artiste fétiche pour un autographe ou une photo à ses côtés. Un moment amusant, sauf pour la maison de production arménienne, Black ban, une société bien rigide avec nos confrères et consœurs d'Érévan : non seulement, contrairement aux Français, elle conditionnera la délivrance de leur accréditation à la présentation de leur curriculum vitae et de leur liste de questions, mais elle ira jusqu'à exiger de la gent féminine de se présenter à l'ambassade vêtue d'une jupe ou d'une robe !

Garou lui-même, sera surpris d'apprendre que les questions ont été minutieusement sélectionnées à l'avance, avouant publiquement qu'il "préfère la spontanéité". "Maladie russe", lui soufflera

discrètement à l'oreille l'ambassadeur de France en Arménie, Serge Smessow. Et comme si cela ne suffisait pas, le soir au concert, les bérets rouges se livreront à une chasse à l'homme contre les photographes, malgré leur autorisation de flasher une dizaine de minutes : la carte mémoire de leur appareil photo sera confisquée et plusieurs d'entre eux se verront jeter dehors comme des malpropres, à l'image de Max Sivaslian ou encore Photolure ! Le public, composé en grande majorité de jeunes, ne s'apercevra de rien, enthousiasmé qu'il était à l'idée de vibrer au plus près de son idole et de l'acclamer à chaque chanson, notamment lorsque Garou entonnera Belle.

L'artiste a enflammé la salle de concert. Les journaux lui consacreront des articles élogieux, soulignant qu'Érévan n'avait pas vu depuis bien longtemps un concert aussi dynamique et que Garou avait fait "exploser" le Palais des sports. Respublika Armenia se fera même l'interprète du ressenti de l'artiste avant le baisser du rideau : "Garou a quitté l'Arménie avec un sentiment particulier et emmènera avec lui un morceau de nos cœurs."

Mauntn Jardin

Միջոցառումը կատարվել է Մ. Բ. Գարուի և Արարատի համագործակցությամբ

MR. SAKO Shoe Repair

SARKIS ADOURIAN

Take-in & Widen Boots

Excellence in all types of leather repairs

Footwear • Accessories • Dyeing

Key cutting • Skate /Scissors/Knife sharpening

Luggage • Orthopedic Insoles

Bus: 416-491-2351

Home: 416-385-0111

Cell: 416-826-4557

Victoria Park & Vanhorne Plaza



Dr. GARBIS MERJANIAN

B.CH.D., DD.S.

DENTIST

3430 Finch Avenue East, #202
N.E. Corner of Warden
Scarborough, Ontario M1W 2R5

Telephone: (416) 498-9199

Fax: (416) 498-9298

*Office also specially designed
for disabled and / or wheelchair.*

GENTLE CARE

By appointment only
Elevator and Free Parking

MIKE'S
PHOTO & VIDEO
PRODUCTIONS INC.

WEDDINGS
ENGAGEMENTS
BAPTISMS
SPECIAL OCCASIONS

www.mikesphotos.com

TEL.: (514) 338-1919

1215 A, QUENNEVILLE, VILLE ST. LAURENT
BY APPOINTMENTS



DIAB LALEYAN, CA INC.

Comptables Agrés / Chartered Accountants

ZAVEN LALEYAN, BAA, CA

9825 Boul. de l'Acadie, suite 108
Montréal (Québec) Canada H4N 2W2

Téléphone : (514) 905-0350
Télécopieur : (514) 842-1797
laleyan@aol.com

Ha! Ha! Ha! Ha! Ha!!!

Par Tamar Kabassakalian-Gosdanian

« Le rire bien franc et bien naturel
vaut mieux pour eux que tous les
médicaments du monde »
S. Genlis

Stressé, fatigué, déprimé et envie de pleurer? Eh oui! Ce sont tous des états d'âme qu'il nous arrive de vivre de temps à autres! Que faire dans ces moments-là? Rire! Mais, riez-vous assez et riez-vous assez fort? Assez pour que ça fasse mal aux côtes et que ça finisse en larmes? Des larmes de joie, bien sûr!

«J'ose dire qu'aucun être ne se trouve vraiment en bonne santé s'il ne peut rire de lui-même...» émet le psychologue Gordon Allport. Les gens sont trop préoccupés parfois et prennent la vie trop au sérieux ou trouvent toujours le moyen de se plaindre à propos de tout. Pour certains, c'est un défi de trouver des erreurs. Pour d'autres, à l'âge adulte il faut travailler sérieusement et le rire n'appartient qu'aux enfants. Ceci est néfaste pour la santé et représente une bien triste façon de voir la vie quand on sait que le rire est accessible à tous et qu'il **aide à se sentir tellement bien!**

Le Pourquoi?

Le rire est certes un des meilleurs remèdes. Il détend le corps, donne de l'énergie et aide à «remonter le moral» pour faire face aux difficultés plus sereinement. Il apaise même des douleurs physiques et émotionnelles.

Le rire diminue le niveau de stress **hormonal** (comme le cortisol et l'épinéphrine) et augmente les hormones d'endorphine qui contribuent à l'amélioration de l'état de santé général. De plus, le rire stimule la production d'anticorps, fortifiant ainsi le système immunitaire.

Psychologiquement, le rire aide à faire oublier les soucis. Il libère l'esprit et permet ainsi de poser un regard neuf, un regard positif sur les tracas. Parfois, il constitue un moyen de camoufler la réalité quand on ressent beaucoup d'angoisse. En fait, cette pratique populaire permet de dédramatiser, et le plus drôle là-dedans, c'est que ça ne coûte rien!

Physiquement, quand une personne rit de bon cœur, au point d'en avoir les larmes aux yeux, l'exercice physique ne manque pas! La tension artérielle et le pouls augmentent, mettant dix-sept différents muscles à contribution, dont ceux de l'abdomen, des épaules, du diaphragme, et ce, tout en brûlant des calories! Évidemment, il s'agit d'une expérience extraordinaire pour le cœur aussi puisque plusieurs recherches et même des études scientifiques (par Dr Michael Miller de l'Université de Maryland) démontrent que le rire aiderait à son bon fonctionnement.

D'un point de vue **social**, le rire aide les gens à entrer en contact, à améliorer les interactions sociales, tout en rehaussant la qualité de vie.

Le Comment?

Il existe plusieurs moyens accessibles pour stimuler le rire et favoriser la bonne humeur. En voici quelques-uns:



- Aller au cinéma pour voir une comédie ou la louer au club vidéo.
- Côtayer surtout des personnes amusantes.
- Sortir voir des spectacles d'humour ou aller au *Festival juste pour rire*
- S'amuser entre amis pour le plaisir de rire.
- Contrer les effets du stress ou de l'ennui par l'humour en dédramatisant les situations litigieuses au lieu de se plaindre et de se frustrer.

Pour terminer, la définition scientifique du rire est la suivante: «Exprimer la gaieté par l'élargissement de l'ouverture de la bouche, accompagné d'expirations saccadées plus ou moins bruyantes». Cette description omet d'expliquer que le rire satisfait pleinement le cœur, l'âme et le corps de l'être humain. De plus, le rire joyeux et la bonne humeur aident à diminuer le stress, et même à renforcer le système immunitaire! Qu'attendez-vous? Riez de bon cœur! Mais, attention, ça risque d'être contagieux!

« Le rire va quelquefois jusqu'aux convulsions; on dit même que quelques personnes sont mortes de rire; j'ai peines à le croire, et sûrement il en est davantage qui sont mortes de chagrin »

Voltaire

Միշտ հեշտ կը հոգեւորապէս Մ. և Մ. Ընդհանր կը Բժ. Մարտիկ Թարգմանի

Նորիջոն

ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Գանատայի հայ գաղութի, Նայրենիքի և Սփիաքի անցուղարձկրուն և Նայ Դատի հետապնդման աշխատանքներուն տեղեակ ըլլալու համար կարդացէ՛ք «Նորիջոն» շաբաթաթերթը:

Գրական և մանկապատանեկան միջավայրերուն հետ հաղորդ մնալու համար, կարդացէ՛ք «Նորիջոն»ի ամսական յանդիմանները:

Ձեր բաժանորդագրութիւնը ապահովելու կամ բարելամի մը «Նորիջոն» նուիրելու համար կապ հաստատեցէ՛ք «Նորիջոն»ի վարչութեան հետ.

Նեուալայն՝ (514) 332-3757
Նեուապատճէն՝ (514) 332-4870
Ե-նամակ՝ Horizonweekly@bellnet.ca

3401, Olivar Asselin
Montréal, Québec
Canada H4J 1L5

Նորիջոն

Վարիչ Խմբագիր՝ Վահագն Գարագաշեան
Վարչական Պատասխանատու՝ Սիլվա Էիրամճեան
Քարտուղար՝ Սիրէյ Մերտիսանեան
Սրբագրիչներ՝ Հայկ Գազանճեան
Էլիզա Չազմազճեան
Սոնիա Աճեմեան
Կողքի Ձեւաւորում՝ Fernando Pinzon
Ծանուցումներու Ձեւաւորում՝ Նէնսի Կիրակոսեան
Ձեւադրացք՝ Վիզէն Արահամեան

Ծանուցումներ
Մոնթրէալ՝ Սօսի Նայիմ,
Սիլվա Փալօվ,
Սիրէյ Մերտիսանեան,
Թորոնթօ՝ Ժագ Վարպետեան

English-French section - Editor: Tina Soulahian
Տպարան՝ TLC Global Impression

horizon

HÉBDOMADAIRE ARMÉNIEN
ARMENIAN WEEKLY

Les Publications Arméniennes (1991)
Les retours de poste publication
doivent être retournés à:
3401 Olivar-Asselin
Montréal (Québec), Canada H4J 1L5

Administration / Publicité
Sylva Ehramdjian-Bachekjian

Tél.: (514) 332-3757
Télécopieur / Fax: (514) 332-4870
E-mail: horizonweekly@bellnet.ca
Courrier de deuxième classe /
No. 40065294 / Second class mail

Dépôt légal:
bibliothèque nationale du Québec et du Canada
ISSN 0708580X

Arnaud Kuyumcu

Agent immobilier affilié

**Classé parmi
les meilleurs agents
RE/MAX au Québec
2007-2008-2009**



T : 514-333-3000

Appelez moi pour votre
estimation gratuite



RE/MAX

RE/MAX 3000 INC.

Courtier immobilier agréé

Franchisé indépendant et autonome de RE/MAX Québec inc.

2415 De Salaberry,
Montréal, Qc H3M 1L1